

018956

Vojenský historický ústav

číslo 27 října 1959

Zve. arch. ev. čís. 753.110

Příloha k čj. 010266/59

~~TAJNÉ~~

EV. ČÍS. 124

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1959

5

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Upozornění předplatitelům vojenských odborných časopisů

V roce 1960 budou všem předplatitelům vojenských odborných časopisů (Vojenství, Tyl a zásobování, Vojenská technika, Bojová příprava včetně příslušných příloh) zasílány tytéž časopisy jako v roce 1959. Tímto opatřením chce redakce vojenských odborných časopisů zjednodušit systém náboru předplatitelů pro rok 1960. Jestliže však vzniknou některé změny, je třeba včas učinit toto opatření:

Předplatitelé, kteří budou přemístěni, oznámí nejpozději do 1. 12. 1959 novou adresu.

Předplatitelé, kteří chtějí rozšířit předplatné na další časopisy, oznámí své rozhodnutí do 1. 12. 1959.

Předplatitelé, kteří chtějí zrušit předplatné některého časopisu, oznámí to do 1. 11. 1959.

Všechny změny proveďte u svých distributorů, kteří je budou ihned hlásit Vydavatelství časopisů MNO, Praha 2, Vladislavova 26.

Nová příloha k časopisu Bojová příprava

Vedle dosavadních příloh k časopisu Bojová příprava (Dělostřelec, Tankista, Ženista, Letectvo a PVOS, Chemik a Spojář) bude v roce 1960 vycházet další příloha

„Důstojník v záloze“

Příloha „Důstojník v záloze“ je určena důstojníkům v záloze a příslušníkům MVS. Bude distribuována obdobným způsobem jako ostatní přílohy k časopisu „Bojová příprava“.

Upozornění pro distributory

Žádáme, abyste ihned hlásili všechny změny v předplatném na rok 1960 Vydavatelství časopisů MNO — Praha 2, Vladislavova 26.

Předplatné pro jednotlivé časopisy zůstává pro rok 1960 nezměněno.

Důstojníci v záloze objednávají vojenské časopisy jen u MVS.

OBSAH

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

Plukovník Ludvík Varvařovský: Vytváření silných úderných uskupení při zahájení a v průběhu útočné operace a jejich zasazení do útoku z chodu	3
Podplukovník Zdeněk Hradecký: Jak určovat úkol motostřelecké divize za útoku	14
Podplukovník Miloš Brabenec: Některé poznatky z plánování bojového zabezpečení motostřelecké divize v útoč- ném boji	22
Podplukovník Jaroslav Dvořák: Bojová činnost bombardovací letecké divize frontového bombardovacího letectva v soudobých podmínkách	33
Podplukovník Augustin Horáček: Činnost služby dělostřeleckého vyzbrojování armády při průlomu připravené obrany nepřítele v noci z výchozího položení	39
Podplukovník Jaroslav Šebek: Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení vzhledem k předpokládanému manévru vojsk	51
Plukovník inž. Ludvík Ondrůj, podplukovník František Votava: Některé otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení	63
Major Jiří Jíra: Problémy spojení v soudobém boji a operaci	73
Podplukovník Palo Říša: Týlové velitelské stanoviště armády	77

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

Podplukovník Ladislav Jaček: K obsahu a formě samostatného studia v operačně taktické přípravě	84

Z CIZÍCH ARMÁD

Nové vývojové tendence složení svazků kapitalistických armád	88

DISKUSE

Diskusní příspěvek Podplukovník Ladislav Jaček, major Jiří Nečas: k článku „Některé poznatky z plánování přesunů a pořádkové služby“ (VM 1/59)	105
Major Miloš Doležal, major Ivo Vlček: k článku „K některým otázkám obranného boje divize v počátečním období války“ (VM 3/59)	107
Kapitán Miloslav Zelníček: k článku „Operační a bojové zabezpečení úderného uskupení armády při zasazení k provedení průlomu z chodu“ (VM 6/58, 1 a 4/59)	111
Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr: k článku „Organizace ženijního zabezpečení při průlomu obrany nepřítele“ (VM 1/59)	115
Podplukovník Jaroslav Šebek: k článku „Některé otázky spojení s vlivem terénu na bojovou činnost vojsk v po- čátečním období války“ (VM 3/59)	117
k článku „Příprava, organizace a použití PO při obraně na široké frontě v po- čátečním období války“ (VM 3/59)	120

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	123

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

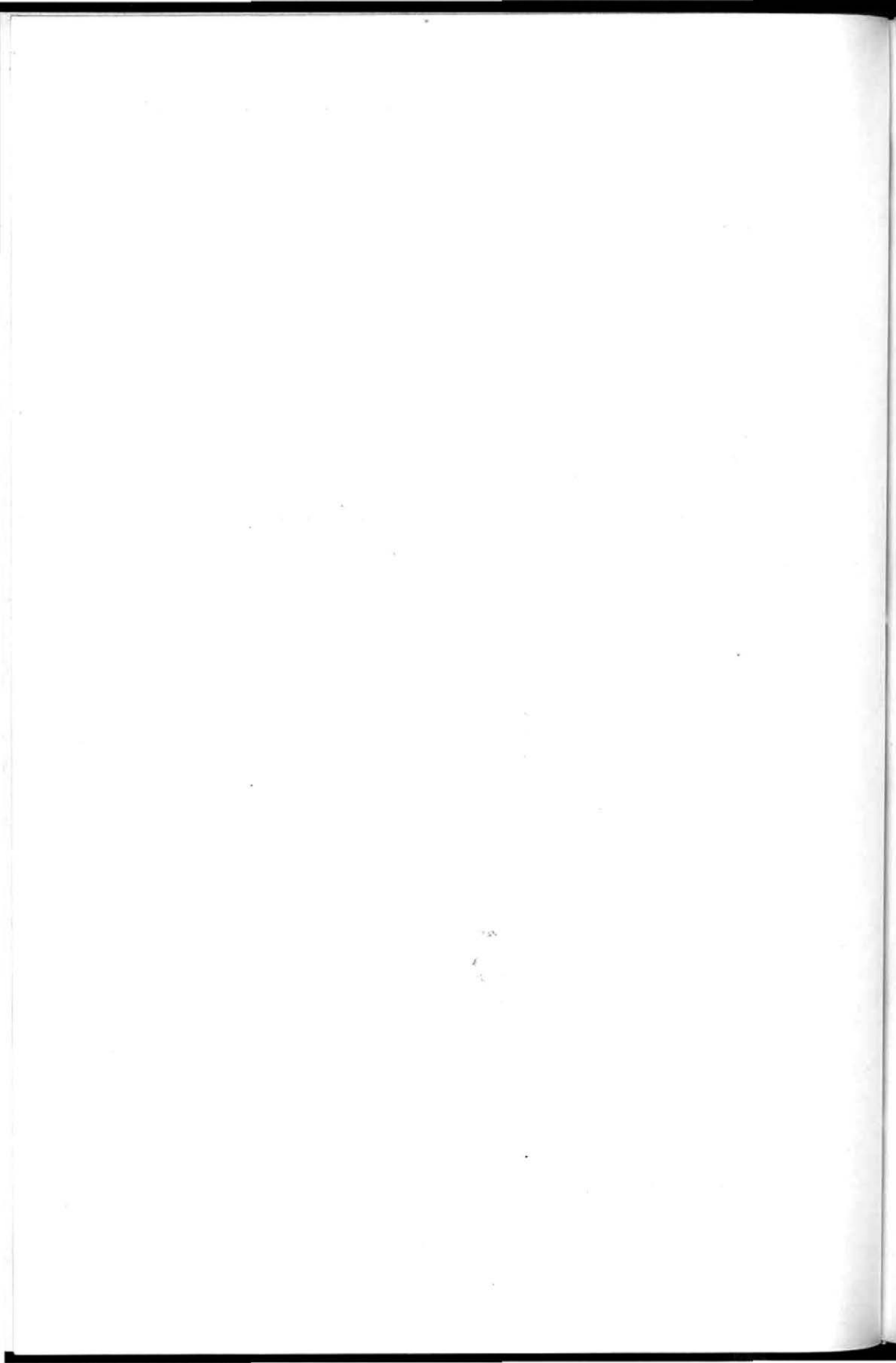
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník devátý

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1959

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VYTVÁŘENÍ SILNÝCH ÚDERNÝCH USKUPENÍ PŘI ZAHÁJENÍ A V PRŮBĚHU ÚTOČNÉ OPERACE A JEJICH ZASAZENÍ DO ÚTOKU Z CHODU

Plukovník Ludvík Varvařovský

Článek pojednává o možnostech tvoření a soustřeďování úderných uskupení v soudobých podmínkách, které srovnává se zkušenostmi a závěry Velké vlastenecké války.

Hlavní pozornost soustřeďuje článek na ty problémy, které ovlivňují tvoření a sestavu úderných uskupení při průlomu vybudované obrany, při průlomu spěšně zaujaté obrany a při střetném sražení. Zvláštní stát je věnována otázkám zabezpečení skrytého a rychlého soustředění úderných uskupení.

I. Úvod

Zkušenosti získané v různých operacích poslední světové války dokazují, že úspěchu v boji i operaci se dosahovalo především tehdy, když se správně zvolil směr hlavního úderu a když se soustředily dostatečné síly a prostředky na zvolených úsecích průlomu.

Rozborem různých bojů a operací Sovětské armády zjišťujeme, že toto soustřeďování sil se v průběhu války postupně zvětšovalo a dosahovalo takových rozměrů, že do sestavy úderných uskupení se vyčleňovalo průměrně 70—80 a často i více procent všech sil a prostředků. Tak např. ze 16. gardového střeleckého sboru, který v bitvě pod Kurskem v červnu 1943 měl čtyři střelecké divize, bylo na úseku průlomu soustředěno:

— z 36 praporů	27	75 %
— z 1176 děl a minometů	1087	90 %
— ze 172 tanků a SHD	172	100 %
— z 27 ženijních rot	24	88 %

V berlínské operaci v dubnu 1945 ze 79. střeleckého sboru bylo na úseku průlomu soustředěno:

— z 18 praporů	12	67 %
— z 1037 děl a minometů	855	82 %
— z 62 tanků a SHD	62	100 %
— z 12 ženijních rot	11	92 %

Toto rozhodné soustřeďování sil a prostředků na hlavních směrech a na úsecích průlomu a vhodné provádění směšných manévru těchto uskupeními zabezpečilo jednak vysoké taktické hustoty nutné k průlomu hluboce členěné a dobře vybudované obrany a jednak vysoká tempa průlomu i útoku vůbec.

Tyto zásady zůstávají v podstatě v platnosti i v dnešních dobách. Abychom však dovedli správně aplikovat zkušenosti z Velké vlastenecké války v soudobých podmínkách, je třeba k jejich využití přistupovat kriticky

a tvůrčím způsobem a nezapomínat na ty skutečnosti, které přinášejí nové objevy techniky, motorizace a mechanizace armád, ZHN a rakety.

Uvedené historické příklady nám současně podávají důkaz o tom, že pod pojmem „úderné uskupení“ je třeba rozumět všechny síly a prostředky, které jsou předurčeny k aktivnímu řešení daného úkolu. Samozřejmě, že podle šířky a hloubky úkolu, podle síly, složení a výzbroje protistojícího nepřítele, charakteru jeho obrany, způsobů bojové činnosti, jakož i podle vlastností terénu bude úderné uskupení různě členěno, tzn. bude mít různou sestavu.

Velmi často se setkáváme s názory, které považují za úderné uskupení jenom ty síly a prostředky, jež jsou vyčleněny do prvního sledu a zahajují průlom. Např. u vševojskové armády jsou podle těchto názorů považovány za úderné uskupení obyčejně ony dvě — tři divize, které jsou předurčeny k průlomu taktické hloubky. Takové názory nelze považovat za správné. Do úderného uskupení nebude např. možné počítat divizi, která brání tu část útočného pásma, kde není uskutečňován průlom, protože tato divize neprovádí žádný úder. To nikterak neznamená, že tato divize povede pasivní obranu; naopak i ona bude provádět výpady, průzkum bojem apod.; součástí úderného uskupení však nebude dřív, dokud celková situace se nevyvine tak, aby mohla přejít do všeobecného útoku a připojit se k útočícímu údernému uskupení. Na druhé straně bude součástí úderného uskupení veškeré dělostřelectvo, které bude působit na úsek průlomu. Stejně tak bude součástí úderného uskupení druhý sled, protože tento sled je částí operačního učlenění (bojové sestavy) předurčenou k narůstání síly úderu v průběhu útoku a protože existence druhého sledu vytváří výhodné podmínky k provedení manévru. Za součást úderného uskupení je možno považovat i zálohu, protože záloha je část operačního učlenění (bojové sestavy) předurčená k zasazení do boje v rozhodující okamžik.

O správnosti tohoto názoru se nejlépe můžeme opět přesvědčit příkladem z Velké vlastenecké války. Tak např. 89. střelecký sbor (61. A) ve Viselsko-oderské operaci soustředil na úseku průlomu:

— z 27 praporů	27	. . . . .	100 %
— z 666 děl a minometů	666	. . . . .	100 %
— z 57 tanků	57	. . . . .	100 %
— z 12 ženijních rot	12	. . . . .	100 %

Jistě nikdo nebude pochybovat o tom, že všechny uvedené síly a prostředky byly stěsnány do jednoho sledu. Jak divize, tak sbor měly část sil vyčleněných do druhého sledu nebo do zálohy a přesto všechny síly a prostředky sboru v daném případě tvořily úderné uskupení.

Z uvedeného důvodu chci v tomto článku upozornit na dva problémy

- možnosti tvoření úderných uskupení v dnešních podmínkách;
- zabezpečení skrytého a rychlého soustřeďování úderných uskupení.

II. Tvoření úderných uskupení v soudobých armádních operacích

Již na první pohled se zdá, že v soudobých armádních operacích nebude nutné vytvářet tak mohutná úderná uskupení, jako tomu bylo ve druhé světové válce. Jestliže např. v Sandoměřsko-slezské operaci v lednu r. 1945 měl 1. ukrajinský front v útočném pásmu širokém 250 km 69 střeleckých, jezdeckých a tankových svazků, pak v dnešních podmínkách by ke stejné

operaci postačovalo přibližně čtyři — pět vševojskových armád, o celkovém počtu 30—35 motostřeleckých a tankových divizí. Důvod pro toto tvrzení můžeme hledat v té skutečnosti, že se značně změnila organizace a výzbroj dnešních svazků a že ZHN, především AZ a rakety, podstatně zvyšují palebnou a údernou sílu soudobých armád. Jestliže např. v uvedené operaci měl 1. ukrajinský front v šedesáti devíti svazcích k dispozici 3618 tanků, pak dnes stejné množství tanků je možno dosáhnout přibližně v patnácti — dvaceti divizích. Jestliže k průlomu ustálené obrany bylo v r. 1944/45 soustředováno na 1 km úseku průlomu 250—350 hlavní, pak v dnešních podmínkách nám AZ umožňují prolomit nepřátelskou obranu s počtem 60—120 hlavní na 1 km.

Z uvedeného příkladu je možno učinit závěr, že mnohdy méně početné, zato však technicky dobře vybavené a pohyblivější (manévru schopnější) úderné uskupení může zvítězit nad silným protivníkem, bude-li tohoto úderného uskupení správně použito a bude-li jeho činnost vhodně zabezpečena zbraněmi hromadného ničení.

Složení úderných uskupení bude v různých operacích a v různých armádách různé a bude určováno: úkolem armády, charakterem nepřátelské obrany, uskupením a výzbrojí nepřítele, vlastnostmi terénu, množstvím a jakostí vlastních sil a prostředků, jejich takticko-technickými vlastnostmi, množstvím a druhem ZHN (především AZ). Jestliže v operaci budou atomové zbraně použity soustředěně a terén bude vhodný pro použití tankových jednotek, pak síla a sestava úderného uskupení armády bude zcela jiná než v těch případech, kdy bude na operaci jen velmi omezené množství AZ a terén nedovolí, aby tanky byly použity soustředěně.

Přihlížíme-li tudíž k silám a prostředkům nepřítele, ke skutečnosti, že budou používány ZHN a že v armádě je dnes značné množství tanků a obrněných transportérů schopných rychlých a pružných manévrů, že jsou k dispozici mohutné palebné prostředky, pak můžeme počítat s tím, že v soudobých operacích počty sil a prostředků začleněných do úderných uskupení budou pravděpodobně menší, než tomu bylo v minulé válce.

Stejně tak v každé jednotlivé armádní operaci bude počet úderných uskupení různý. Bude-li úder armády veden pouze na jednom směru, pak je samozřejmé, že bude třeba vytvořit jedno dostatečně silné úderné uskupení. Povede-li armáda dva údery, pak bude třeba vytvořit dvě úderná uskupení. Samozřejmě, že úderné uskupení určené k bojové činnosti na směru hlavního úderu, bude silnější jak početně, tak i kvalitně, nežli úderné uskupení na druhém směru.

Rovněž tak okolnosti, za nichž bude docházet k soustředování úderných uskupení, budou v každé operaci jiné. Všimněme si proto některých nejcharakterističtějších příkladů tvoření a soustředování úderných uskupení v útočných operacích.

Jak ukazují zkušenosti ze cvičení, jsou soudobé útočné operace prováděny v širokých pásmech a na značnou hloubku a mohou začínat buď průlomem ustálené obrany, nebo průlomem spěšně zaujaté obrany, nebo střetným sražením.

Bude-li útočná operace zahájena průlomem ustálené obrany, pak bude třeba tvořit silná úderná uskupení nejen pro začátek operace, ale i v celém jejím průběhu, protože na cestě k dosažení cíle frontové operace mohou

vševojskové armády prolamovat předem připravená mezilehlá pásma a postavení, mohou vést střetná sražení i pronásledování a na jednotlivých směrech mohou být donucena i k dočasné obranné činnosti při odrážení mohutných nepřátelských protiúderů. Úderné uskupení může před zahájením průlomu zaujmát výchozí položení (a to na kratší nebo delší dobu), nebo může prolamovat s rozvinováním svazků z chodu. V každém konkrétním případě bude úderné uskupení soustředěno jiným způsobem. O možných způsobech se zmíním později.

Bude-li útočná operace zahajována průlomem spěšně zaujaté obrany, pak bude velmi častým zjevem, že úderná uskupení (ve srovnání s předchozím případem) budou slabší a bude jich několik (2—3). Úderná uskupení budou v těchto případech uskutečňovat průlom obvykle s rozvinováním svazků z chodu, což bude mít opět vliv na způsob jejich soustředění a čas k tomu potřebný. Avšak i v těchto případech musí každé úderné uskupení mít buď odpovídající převahu sil a prostředků nad nepřítelem, nebo dostatek atomových nábojů, aby na směru svého úderu mohlo vyřadit takový počet cílů, který je nutný k dosažení příslušné převahy.

Bude-li útočná operace začínat střetným sražením, tj. tehdy, když bojová činnost na jednotlivých operačních směrech bude mít oboustranně aktivní charakter (což může přicházet v úvahu především v počátečním období války), pak bude mít prvořadý význam rychlé vytvoření úderného uskupení, protože ta z bojujících stran, která své úderné uskupení vytvoří rychleji, má možnost předejít nepřítele v zahájení bojové činnosti, což může rozhodujícím způsobem ovlivnit celý průběh operace.

Ať však začíná útočná operace kterýmkoli z uvedených způsobů, vždy bude nutné, aby se soustřeďování úderných uskupení provádělo na základě operačního předvídání průběhu nastávající bojové činnosti vojsk a na základě možných změn v průběhu operace.

Rozebereme nyní podrobněji každý jednotlivý případ.

Podle stávajících názorů je možno úderná uskupení jak před zahájením operace, tak i v jejím průběhu, tvořit v podstatě těmito způsoby:

- úderná uskupení jsou tvořena z divizí patřících do sestavy armády a rozmístěných jak na pravém pásmu obrany, tak i v hloubce;
- úderná uskupení jsou tvořena ze svazků, které přecházejí do podřízenosti armády z pásem sousedních armád, nebo ze zálohy frontu (GŠ), nebo z těch i oněch;
- úderná uskupení jsou tvořena jak ze svazků patřících do sestavy armády, tak i svazků přicházejících do podřízenosti armády od jiných armád nebo ze zálohy frontu (GŠ).

Způsob, jakým budou úderná uskupení soustřeďována, je přímo odvislý od situace před zahájením průlomu a od způsobu, jakým bude průlom uskutečněn.

a) V těch případech, kdy útočná operace začne průlomem nepřátelské obrany, která je dobře vybudována, zesílena palebnými odolnými sruby, překážkami, protiatomovými úkryty, bráněna zkušenými vojsky, dobře vyzbrojenými a na plných počtech, můžeme být postaveni před nutností dát vojskům úderného uskupení možnost důkladně se s nepřítelem seznámit a podrobně organizovat součinnost. Tato skutečnost, nebo přesněji potřeba, si vyžádá, aby vojska úderného uskupení zaujala výchozí položení. Na druhé straně však zdůrazňujeme, že není účelné a bezpečné rozmis-

řovat před zahájením operace silná úderná uskupení kompaktně na omezeném prostoru. Východiskem z této situace může být proto např. takové řešení, v němž průlom budou uskutečňovat armády stojící v dotyku s nepřítelem. Tyto armády mohou úderné uskupení vytvořit ze svých svazků cestou vnitřního přeskupení. Taková přeskupení byla prováděna v minulé válce a podle zkušeností ze cvičení poslední doby je možno předpokládat, že budou prováděna i nadále. Existence zbraní hromadného ničení v rukou nepřítele si však vyžádá určité kvalitativní změny, jimiž se tato přeskupení budou odlišovat od minulé války.

Především bude nutné, aby divize, které jsou rozmístěny v obraně a které budou začleněny do úderného uskupení, byly doplněny materiálem a lidmi. Takové doplňování bude pro nepřítele zpravidla nepostižitelným, protože bude vyžadovat minimální přesuny.

Dalším činitelem jsou ZHN a rakety. Bude-li útočná operace armády zabezpečena dostatečným množstvím těchto prostředků, nebude nutné soustřeďovat na úsecích průlomu taková množství hlavní, jako tomu bylo v r. 1944/45. Použití ZHN a raket útočником značně změní tvářnost terénu na úsecích průlomu a vytvoří značné mezery v sestavě obránce. Je tedy otázkou, zda je nutné dávat jednotkám úderného uskupení tolik času na seznámení se s úsekem průlomu, jako to bylo nutné dříve.

Třetím činitelem je organizace jednotek. Soudobé svazky vybavené značným množstvím tanků, OT a terénních aut se mohou rychle soustřeďovat a přemísťovat terénem a nepotřebují většinou žádnou zvláštní úpravu cest. Kanóny soudobých tanků umožňují nahradit značné počty posilového dělostřelectva. Soudobá ženijní technika dovoluje značnou mechanizaci prací a tím zrychluje úpravu výchozího prostoru a prostorů soustředění.

Všechny tyto skutečnosti jsou předpokladem k tomu, aby úderné uskupení rozmístěné po svazcích a útvech do šířky i do hloubky se soustředilo v poměrně krátkém čase. Předpokládáme-li, že dnešní armády budou mít na útočnou operaci šest — sedm svazků, pak budou do úderných uskupení vyčleňovat čtyři — šest svazků, z nichž 2—3 svazky budou zpravidla v prvním sledu úderného uskupení.

Počítáme-li, že tyto 2—3 svazky jsou rozmístěny od předního kraje nepřátelské obrany na vzdálenost 30—60 km, bude délka jejich přesunu na přední kraj činit přibližně 50—100 km, což je vzdálenost, kterou možno překonat za 3—6 hodin. Snaha utajit přítomnost úderného uskupení nás bude často nutit k tomu, aby poslední fáze přesunu se prováděla pěšky, spojovacími zákopy, různými úvozy, stržemi apod. Podle vlastností terénu a podle vlastností nepřátelských soudobých prostředků pro vidění v noci bude tato poslední fáze prováděna na vzdálenost 4—6, popřípadě i více km. Zkušenosti ze cvičení dokazují, že nelze kalkulovat s větší rychlostí přesunu než 2 km/hod., čili k přesunu 3—6 hod. na autech, ještě 2—3 hod. pěšky, tj. celkem 6—9 hodin. Tato doba je shodná s průměrnou délkou noci. Otázkou zůstává doba setrvání tohoto úderného uskupení ve výchozím položení. Vezmeme-li v úvahu, že organizace součinnosti na stupni armáda—divize—pluk—prapor byla zakončena do zahájení přesunů prvoledových svazků úderného uskupení, pak zbývá provést organizaci součinnosti na stupni prapor—rota—četa—družstvo; (pokud ovšem v podmínkách použití ZHN je třeba organizovat součinnost na stupni rota—četa—družstvo). Domnívám se, že stačí seznámit se s terénem nastávající bojové

činnosti, určit orientační body, nařídít signály, ukázat průchody v překážkách apod. Avšak i v těchto případech nebude na celou organizaci součinnosti třeba více než 2—3 hodin.

Závěrem můžeme tedy říci, že úderné uskupení armády v sestavě 2—3 svazků je možno soustředit na úsek (úseky) průlomu během jedné noci, tj. až těsně před zahájením operace a tím podstatně snížit nebezpečí jeho vyřazení protipřípravou nepřítele. Připočteme-li k těmto skutečnostem ještě další skutečnosti, jako např. šířku útočného pásma divize 8—10 km, hluboké členění sestavy prvosledových divizí a jejich postupné vyvádění k přednímu kraji (tj. vyvést pouze prvosledové pluky úderného uskupení, druhosledové ponechat v hloubce a přesunovat je později, druhosledové divize úderného uskupení ponechat v prostorech soustředění nebo je převést do záložních prostorů), pak vidíme, že pro utajení operace je skutečně vhodné zahajovat průlom těmi armádami, které jsou s nepřítelem v dotyku, tvořit úderná uskupení především z druhých sledů a záloh těchto armád a soustředit toto uskupení do útočné sestavy až poslední noc před zahájením operace. To ovšem zdaleka neznamena, že určité součásti úderného uskupení nebude třeba přeskupovat na vybrané směry k úsekům průlomu dříve. Budou to např. útvary PVO, ženijní a spojovací jednotky, část dělostřelectva apod. Stejně tak nelze popírat i takové možnosti, že za určité celkové situace může být výhodné vytvořit úderné uskupení ze svazků dvou sousedících armád a přeskupit je do prostoru vnitřních křídel těchto armád. Rozhodujícím činitelem bude vždy snaha vytvořit úderná uskupení silná, přeskupit je skrytě a rychle do výchozích prostorů z různých směrů a bez dlouhého zdržování jich ve výchozím položení zahájit rozhodné a silné údery.

b) V těch případech, kdy bude *útočná operace zahajována průlomem spěšně zaujaté nepřátelské obrany*, budou úderná uskupení tvořena a soustřeďována v podstatě stejným způsobem, jaký byl osvětlen v předcházejícím odstavci. Rozdíl bude především v tom, že tato úderná uskupení mohou být slabší, může jich být více a mohou průlom nepřátelské obrany zahajovat bez zaujetí výchozího položení, tj. s rozvinováním svazků z chodu. Proto prvosledové prapory těchto úderných uskupení budou často útočit v předbojových sestavách a druhé sledy a zálohy budou se přesunovat za nimi v praporních a plukovních proudech.

Uvedené případy budou charakteristické jednak pro počáteční období války a jednak v průběhu frontových útočných operací při zasazování armády 2. sledu frontu do sražení.

c) Poněkud jiným způsobem budou tvořena a soustřeďována úderná uskupení v těch případech, kdy bude *útočná operace zahajována střetným sražením*. Vzhledem k tomu, že v těchto situacích neexistuje přímý styk bojujících stran, je třeba zvlášť dobře organizovat průzkum a pečlivě předvídat možný průběh událostí. Avšak i dobrý průzkum i správné předvídání umožňují v podstatě určit pouze prostor a směr činnosti hlavních sil nepřítele. Konkrétní situace, v které však bude střetné sražení vedeno, nemůže být určena s absolutní přesností, protože nepřítel může v krátké době soustředit značné síly z různých směrů a může v průběhu přibližování se k našim vojskům provádět rychlé a smělé manévry. To vše si nakonec vyžádá i od nás soustředění silných úderných uskupení. Pochopitelně, že v takových situacích bude někdy nezbytné, aby do úderného uskupení

byly začleněny všechny síly a prostředky armády, což si samozřejmě vyžádá značné přesuny. K úspěšnému zakončení střetných sražení bude účelné mít v sestavě úderných uskupení silné druhé sledy a zálohy. Tyto druhé sledy a zálohy je možno rozmístovat nebo přemísťovat rozptýleně, avšak vždy v plné bojové pohotovosti k zahájení bojové činnosti a v takové vzdálenosti od prvních sledů, aby mohly rychle zasáhnout na ohroženém směru.

Takové situace budou typické v pohraničním sražení počátečního období války, kdy bude velmi těžké upřesnit, z kterých prostorů a na které směry zahájí nepřítel aktivní činnost. Proto otázky stálé bojové pohotovosti vojsk mají právě pro toto období takový prvořadý význam. K podobným situacím může dojít i v průběhu frontové útočné operace, kdy prvosledové armády vyplnily bližší úkol frontu, přistupují k další útočné operaci a nepřítel přivádí na bojiště další silné zálohy.

d) V soudobých operacích má zvláštní význam udržení úderné síly vytvořených úderných uskupení a jejich schopnosti rozvíjet útok do značných hloubek a ve vysokých tempech. Zvláště důležitý je tento požadavek u prvosledových armád, které jsou povinny svými silami vyplnit bližší úkol frontu v krátké době. K dosažení tohoto cíle je třeba již v období příprav útočné operace předvídat síly a prostředky a také dobu nebo čáry, na nichž se bude provádět zesílení úderných uskupení. Proto mají tak mimořádný význam zálohy, jakož i rychlý a skrytý manévr silami a prostředky v průběhu operace, prováděný s cílem zesílit úderné uskupení bojující na hlavním směru na účet jiných, méně důležitých směrů. Takový způsob zesilování úderných uskupení vylučuje předčasné zasazení druhých sledů a zabráňuje nebezpečnému hromadění vojsk a techniky na směrech činnosti úderných uskupení.

V průběhu útočné operace může se soustřeďování úderných uskupení provádět v různé situaci a s různými cíli. Přesto však ve většině případů bude toto soustřeďování spojeno jen s částečným přeskupením, neboť tato přemístění se budou týkat jen menší části sil a prostředků armády, budou mít dílčí charakter a budou prováděna buď za účelem rozvíjení dosaženého úspěchu, změny směru hlavního úderu nebo odražení nepřátelského protiúderu.

V soudobých podmínkách vedení útočných operací se může situace často a podstatně změnit, což může být důvodem k přenesení úsilí útočících vojsk na jiný směr. V těchto situacích vytvoření úderných uskupení bude podstatně složitější, nežli tomu bylo před zahájením operace, protože situace v průběhu útočné operace je značně dynamická a složitá a volné jednotky, které by bylo možno použít k vytvoření úderných uskupení na novém směru, nejsou obvykle v armádě k dispozici.

Úderné uskupení je pak možné tvořit jedině z těch jednotek, které se podaří včas a postupně vyvést z boje, což je ovšem manévr velmi složitý, protože nepřítel bude provádět různá opatření ve vzduchu i na zemi, aby takovým manévřům zamezil. Nakonec je třeba si uvědomit i tu skutečnost, že v přípravném období budeme úderná uskupení soustřeďovat převážně v noci nebo za špatné viditelnosti, zatím co v průběhu operace budeme nuceni tato přeskupování provádět velmi často ve dne.

Samozřejmě, že soustřeďování úderných uskupení ve dne vyžaduje důkladnou organizaci PVO a postupné vyvádění jednotek úderného uskupení do naznačených prostorů z různých směrů.

Závěrem k této stati je tudíž možno říci, že při organizování úderných uskupení bude se třeba řídit těmito zásadami:

- úderné uskupení členit tak, aby kromě druhého sledu měla ve své sestavě ještě vševojskovou zálohu;
- v začátku operace zesilovat úderná uskupení na účet svazků sousedících s úderným uskupením, nebo jednotek, které v začátku operace nejsou vázány aktivní činností, aby bylo zabráněno předčasnému zasažení druhých sledů;
- za zasažené druhé sledy tvořit okamžitě nové druhé sledy nebo zálohy; k tomu použít především ta vojska, která mají značnější ztráty a proto potřebují doplnění a odpočinek.

III. Zabezpečení skrytého a rychlého soustředění úderných uskupení

Jednou z hlavních podmínek rychlého a skrytého soustředění úderných uskupení je rozhodný boj s nepřátelským průzkumem a aktivní a nepřetržitě vedení vlastní průzkumné činnosti. Skutečnost, že nepřítel má dnes značné množství různých radiotechnických prostředků průzkumu, kterými jak z pozemních pozorovatelů, tak z letadel může poměrně přesně zjišťovat cíle, podstatně ztěžuje skryté soustředění úderných uskupení. Stálé zdokonalování přístrojů radiotechnického průzkumu vyžaduje nepřetržitou péči o maskování a provádění účinných protiradiotechnických opatření. Nepřítel může také v našem týlu rozmístit různé skupiny hloubkového průzkumu s cílem zjistit prostory soustřeďování úderných uskupení a provádění protipřípravy. Proto otázky rychlého a skrytého soustřeďování úderných uskupení jsou přímo spojeny s otázkami boje s nepřátelským hloubkovým průzkumem, s ničením a rušením prostředků nepřátelského radiotechnického průzkumu, zjišťováním a ničením nepřátelských prostředků ZHN a se spolehlivou PVO vojsk určených do úderných uskupení.

Z uvedených důvodů nebude proto zvláštností časté vyvádění svazků z prostorů soustředění do záložních prostorů, zahájení přesunů v opačném směru a změna směru v průběhu soustřeďování úderných uskupení, rozptýlení přesunovaných vojsk do praporních a plukovních proudů do značně šířky i hloubky.

Rychlé a skryté soustředění vojsk úderného uskupení je třeba zabezpečit i proti možným úderům protistojícího nepřítele, který může provádět údery před přední kraj s cílem hárušit naši sestavu. Tento úkol musí obstarat vojska určená k obraně prvního pásma, která nesmí nepříteli dovolit narušit soustřeďování úderných uskupení na daných směrech. Protože však v soudobých podmínkách takové údery nepřítele před přední kraj mohou být častým zjevem, je třeba vážně se zamyslet nad tím, zda tedy divize prvního sledu bude možno začleňovat do úderných uskupení a zda opravdu nebude výhodnější tvořit úderná uskupení z divisi druhého sledu a záloh (vlastní armády, sousedů i frontu) a zasazovat je do sražení s rozvinováním sil z chodu.

Soustavné zvyšování pohyblivosti a manévrovosti vojsk je dalším opatřením, které může zabezpečit rychlé soustředění úderných uskupení. K tomu, aby se úderná uskupení rychle soustředila, nestačí však dávat do vojsk jakoukoli techniku, ale takovou techniku, která je schopná pohybovat se

terénem, mimo cesty a která neprodlužuje, ale zkracuje proudy. Řešení této otázky je třeba hledat ve vhodných obrněných transportérech, v montování děl na samohybné podvozky apod.

Organizace soustřeďování úderných uskupení může být různá a bude přímo závislá na úkolech, které mají být v operaci řešeny, a na celkové výchozí situaci armády. V každém případě však bude pravděpodobně nutné, aby do určených prostorů na zvolené směry byly nejdříve přemístovány jednotky PVO a ženijního vojska s cílem spolehlivého zabezpečení rychlého východu hlavních sil úderného uskupení a jednotky chemického vojska a zdravotnické služby s cílem poskytnutí pomoci jednotkám zasaženým ZHN nepřítele. V dalším pořadí bude účelné přemístit na dané směry divize prvního sledu úderného uskupení (popřípadě jenom prvosledové pluky těchto divízí) a nakonec divize začleněné do druhých sledů a záloh úderného uskupení. Aby byla vojska úderného uskupení chráněna před možnými údery ZHN a letectva nepřítele a současně nepřítel klamán, může být účelné ponechat útvary a svazky určené do druhých sledů a záloh na začátku přemísťování v původních prostorech a zahájit přesuny až při zahájení nebo v průběhu operace. Za účelem rozptýlení pozornosti nepřítele může soustředění úderného uskupení být organizováno a provedeno také takovým způsobem, že jednotky určené do druhých sledů a záloh zahájí přesuny současně s jednotkami prvního sledu úderného uskupení, nebo dokonce ještě dříve, ovšem v docela jiných směrech, než kam jsou určeny, a teprve při zahájení operace nebo až v jejím průběhu budou usměrněny do těch prostorů, kde je předvídáno jejich zasazení do sražení.

Samozřejmě, že skryté soustředění úderného uskupení nemůže být zabezpečeno jenom skrytými přesuny s klamnými manévry. K dosažení tohoto cíle je třeba provést celou řadu dalších opatření, jako např.:

- dodržovat zdání neměnného režimu života vojsk a týlu;
- široce využívat přirozené i umělé masky, dýmování, maskovat hlukem letadel a palbou, natírat techniku ochrannými nátěry;
- vést soustavný boj s radiotechnickými prostředky nepřítele, rušit jeho rádiový provoz;
- klamat nepřítele rozšiřováním nepravdivých zpráv a dokumentů apod.

Samozřejmě, že to vše si vyžádá nejen značné množství různých přesunů a různých opatření, avšak i přesnou, rychlou a promyšlenou práci velitelů a štábů armád.

Podle času, který bude k dispozici, a podle celkové situace štáb armády bude organizovat rekognoskaci os a prostorů vhodných pro přemístění a soustředění úderného uskupení. Tato rekognoskace může být provedena před rozhodnutím velitele nebo i po něm. V prvním případě bude rekognoskace současně podkladem pro rozhodnutí, v druhém případě bude rekognoskace podkladem pro zpracování plánu přeskupení. Razíme-li dnes zásadu, aby se velitel armády rozhodl co nejdříve a dal vojskům co nejvíce času na přípravu, pak musíme počítat s tím, že druhý případ bude nejběžnějším zjevem. Při nedostatku času provede štáb tuto rekognoskaci jenom na nejdůležitějších úsecích. K provedení všech opatření nutných k rychlému a skrytému soustředění bude nutné, aby štáb armády vydával vojskům co nejvíce dílčích nařízení a tak včas orientoval vojska určená do úderných uskupení o lhůtách, způsobu a pořadí přeskupování.

V průběhu přeskupování a soustřeďování úderných uskupení je bezpodmínečně nutné, aby v týlu a na osách byla udržována přísná kázeň a pořádek, aby nebyl narušován plán vyvedení vojsk do určených prostorů. Proto musí štáb armády i štáby svazků organizovat dostatečně silnou a dobře informovanou pořádkovou službu nejen na osách, ale i v prostorech, kde se úderná uskupení budou soustřeďovat a kontrolovat pochodovou a maskovací kázeň. Zvláštní pozornost je třeba věnovat organizaci systému průvodců, kteří rychle a bezpečně převedou vojska úderného uskupení bojovou sestavou jednotek v dotyku.

Bude-li úderné uskupení tvořeno ze svazků, které jsou značně vzdálené od zvolených míst průlomu (prostorů a čar zasazení), pak bude třeba tyto svazky přesunovat během několika nocí. V průběhu této doby se může situace na frontě značně změnit. Proto bude třeba, aby štáb armády měl stálý přehled o rozmístění a přesunech těchto svazků a mohl je včas usměrňovat do nových prostorů. Prostory zvolené pro svazky úderného uskupení musí být vhodné pro ochranu proti ZHN. Je samozřejmé, že se budeme vyhýbat otevřeným prostorům, že nebudeme jednotky rozmisťovat v blízkosti železničních uzlů, měst apod., které jsou přitažlivým objektem pro úderý ZHN nepřítele.

V rozhodnutí o vytvoření a soustřeďení úderného uskupení je třeba určit pořadí soustřeďení, tj. odkud a kam které svazky (útvary) se přemístí, kdy a po jakých osách, výchozí a regulační čáry, opatření k ochraně vojsk a maskování, opatření pro ženijní, materiálně technické, zdravotnické a popřípadě i jiné zabezpečení, organizace velení a pořádkové služby za přesunu i v nových prostorech.

IV. Závěr

Rychlé a skryté soustřeďení úderných uskupení s cílem provedení neočekávaného úderu na nepřítele je třeba považovat za velmi důležitou podmínku účinného použití sil a prostředků v soudobých útočných operacích.

Mezi soustřeďením úderných uskupení a provedením rozhodných úderů existuje vzájemná podmíněnost. Čím rychleji se totiž úderná uskupení soustředí a čím kratší dobu se budou zdržovat v prostorech soustřeďení nebo ve výchozím položení, tím méně ztratí jim bude nepřítelem způsobeno.

Proto se v dnešní době nemůže považovat za umění takové řešení velitelů a štábů, které vede ke kompaktnímu rozmisťování úderných uskupení před zahájením operace. Uměním bude naopak taková příprava operace, která umožní rychle a skrytě vyvést vojska úderného uskupení do výchozích prostorů z různých směrů a provést zdrcující a silné úderý bez dlouhého zdržování se v těchto prostorech.

Soudobé prostředky hromadného ničení nás na jedné straně nutí tvořit úderná uskupení podstatně menší, než tomu bylo v minulé válce, a rozptylovat je do šířky a hloubky, na druhé straně nám však umožňují provádět úderý na několika směrech a ve vysokých tempech. Aby však úderná uskupení mohla být menší a při tom byla schopná provést mohutné úderý, rychle a skrytě se soustředit, k tomu musí mít vhodnou organizaci jednotek a dobré technické vybavení.

Nakonec je třeba zdůraznit, že stále se objevující nová bojová technika vyžaduje, abychom hledali nové způsoby pro tvoření a soustřeďování úderných uskupení, jejich zasazování do sražení a jejich všestranného zabezpečení, protože soudobý charakter operací vyžaduje, aby tyto otázky byly všestranně zvládnuty.

Prameny:

- Vývoj taktiky sovětských ozbrojených sil v letech Velké vlastenecké války.
- MNO/GŠ-OS čj. 006197/OS-1958.
- Vojennaja mysl, roč. 1957.

JAK URČOVAT ÚKOL MOTOSTŘELECKÉ DIVISE ZA ÚTOKU

Podplukovník Zdeněk Hradecký

V článku jsou rozebrány činitele ovlivňující určování bojového úkolu motostřelecké divisi za útoku a je poukázáno na to, že současný způsob plně neodpovídá vedení boje a operace v soudobých podmínkách. Diskusní příspěvek se dotýká otázky časového a prostorového vymezení úkolu a řeší jeden z možných způsobů.

Článek majora Nedvěda, uveřejněný ve VM číslo 4/58, vzbudil značnou pozornost, jak je patrné z diskusních příspěvků v dalších číslech VM. Chci vyslovit též svůj názor k některým otázkám, ke kterým bylo již diskutováno.

Je plně oprávněný názor většiny diskutujících, že současný způsob určování bojového úkolu motostřelecké divisi za útoku nesplňuje požadavky, vyplývající ze soudobého charakteru boje a operace. Je nutno plně souhlasit s názorem, že dosavadní praxe stanovování úkolu motostřelecké divisi neodpovídá charakteru soudobého boje a úkolům, které z něho pro motostřeleckou divisi vyplývají. Určování úkolů je do značné míry formální a nevychází z hlubokého rozboru všech činitelů ovlivňujících plnění bojového úkolu.

Chtěl bych ve svém příspěvku doplnit zatím zveřejněné názory některých soudruhů v otázce: Rozbor činitelů ovlivňujících plnění, zpětně tedy i stanovení bojového úkolu msd za útoku z hlediska času a prostoru.

Činitele, ovlivňující stanovené úkoly z hlediska času a prostoru

Stanovení úkolů svazkům bylo a zůstává společně se zámyslem operace nejdůležitějším bodem rozhodnutí velitele armády. Způsob, jakým velitel armády po obdržení úkolu od velitele fronty dochází k svému rozhodnutí, eventuálně k závěru, jak svůj zámysl vyjádřit v úkolech podřízeným svazkům, je všeobecně znám.

V souvislosti s problematikou určování úkolů je nutné si předně uvědomit, že velitel armády nečiní své rozhodnutí jen na podkladě informačních zpráv nebo návrhu náčelníka štábu a velitelů druhů vojsk, ale především na základě vlastního důkladného ujasnění úkolů a zhodnocení situace. Jinými slovy — na základě ujasnění a zhodnocení všech činitelů, které ovlivňují v konkrétních podmínkách plnění úkolu.

Tyto činitele, ovlivňující plnění a tudíž i stanovení úkolu, je možno rozdělit do dvou skupin:

a) Činitele, které vyplývají ze soudobých podmínek vedení boje a operace. Tyto jsou v určitém období a na určitém stupni stále — neměnné.

V současné době představuje tyto neměnné faktory

- vliv zbraní hromadného ničení na vedení boje a operace;
- soudobá bojová technika;

- soudobá organizační struktura armád a svazků;
- požadavek na vedení bojové činnosti ve dne i v noci.

Tyto činitele musí být zakotveny v mysli každého velitele a štábního pracovníka. Musí být nezbytným obsahem všech jeho úvah a musí být brány v úvahu více méně podvědomě.

b) Činitele, které sice podle vžitých zásad bere většina našich velitelů a náčelníků vždy v úvahu při ujasňování úkolů a hodnocení situace, které však vycházejí z konkrétních podmínek dané situace. Jsou to vesměs známé prvky ujasnění úkolu (vztah k nadřazenému a k sousedům, šířka a hloubka úkolu) a zhodnocení situace (nepřítel, vlastní vojska, terén, čas a povětrnostní podmínky). Tyto činitele se mění v průběhu vlastní operace podle vývinu situace. Proto je možno charakterisovat je jakožto činitele „měnné“.

Dlouholetou praxí získala většina velitelů dobré návyky při hodnocení těchto konkrétních, avšak „měnných“ faktorů. Výsledkem jejich úvah bylo stanovení zámyslu a úkolů podřízeným podle vžitých zásad z řádů a předpisů. Stanovení úkolů odpovídajícím podmínkám, kdy nebyly a nepůsobily faktory v podobě zbraní hromadného ničení, nové moderní bojové techniky, nové soudobé organizační struktury vševojskových armád divisního složení bez stupně sborů, včetně nové organizace svazků (msd atd.) a kdy požadavek boje ve dne a v noci včetně značného důrazu na noční činnost vojsk nebyl natolik aktuální.

Tyto faktory musí však být rozhodujícím a usměrňujícím činitelem v celém soudobém pojetí vedení boje a operace. Zákonitě tedy musí se jejich vliv cdrazit i v myšlení našich velitelů a příslušníků štábu, tedy i při rozboru prvků hodnocení situace před stanovením úkolů.

Doposud však vliv těchto rozhodujících činitelů nepřinesl podstatných změn v metodice činnosti velitelů a štábů, nepřinesl žádných podstatných změn ani v organizační struktuře štábů. Tím se v podstatě neměnilo ani myšlení velitelů a příslušníků štábů a tito pracují a myslí často podle stávajících, dnes však již zastaralých a přežitých metod.

Způsob práce velitele a štábu při přípravě rozhodnutí zůstal stejný jako tomu bylo dříve, a zároveň i stanovení úkolu vojskům, útvarům a svazkům nedoznalo podstatných změn. Úkoly se stanovují na jednotlivých stupních, s výjimkou, že jsou do větší hloubky stejné, jak tomu bylo v době, kdy divise prolamovala v pásmu 3 km širokém, vojska útočila pěšky a dělostřelectvo bylo hipomobilní. Možno shrnout, že dosavadní stav určování úkolů msd a msp za útoku odpovídal těmto více méně zastaralým podmínkám:

1. Vedení útoku jednotlivými svazky na směrech bylo řídkým zjevem.
2. Velitel sboru, který měl zpravidla jednu ze tří divisí v druhém sledu, vzhledem k tomu, že neexistovaly prostředky, které by byly s to tak zásadně změnit situaci na frontě, jak tomu je při použití AZ, mohl při svém správném zhodnocení situace vcelku reálně plánovat zasazení svého druhého sledu a logicky tím mohl si vytvořit předpoklad, kde budou zasazovány druhé sledy divisí. Tím bylo též opodstatněno z jednoho hlediska určování bližšího úkolu divisím (viz Oper-I-1 čl. 77).

3. Velitel divise byl od velitele sboru v maximální vzdálenosti 4 až 5 km a oba měli možnost ze svých pozorovatelů pozorovat celé pásmo průlomu divise (sboru) — (divise prolamovala v pásmu do 3 km, sbor

5—6 km) a velet vojskům na frontě opravdu podle vlastního pozorování. Následkem toho mohl velitel sboru bezprostředně ovlivňovat podle vlastního pozorování plnění úkolu divise a postupně ji určovat další úkoly bez časových ztrát.

4. Velitelská stanoviště byla v nevelkých vzdálenostech a vcelku neexistoval problém času při nutnosti osobního styku velitelů všech stupňů.

5. Rádiové a linkové spojení i za útoku bylo s to zabezpečit vcelku nepřetržité spojení, tím i velení a nebylo nebezpečí úplného paralysování rádiového provozu.

6. Nebyla možnost komplexního vyřazení velitelského stanoviště (divise, sboru) jedním atomovým úderem a tím narušení velení na určitou dobu.

7. Bylo dostatečně dlouhé přípravné období, což dovoľovalo dohovorit důkladnou součinnost na všech stupních a splánovat operaci na stupni armády do všech podrobností a variant.

8. Ke konci dne (se setměním) útočící vojska ve většině případech zabezpečovala dosaženou čáru a pod krytím bojového zajištění provádělo se během noci zásobování a doplňování jednotek, část času byla věnována odpočinku a k dalšímu útoku se vyraželo až příští den za svítání.

9. Velitelé všech stupňů měli během noci možnost organizovat svá vojska a obnovit narušenou součinnost. Štáby měly dostatek času na splánování a zabezpečení všech opatření k splnění úkolu příštího dne.

Za těchto podmínek bylo přísně centralisované velení s jednotným určováním úkolů podřízeným vcelku opodstatněné. Určování úkolů s časovým a prostorovým omezováním na bližší a další úkol, popřípadě úkol dne nebylo též v rozporu se stávajícími podmínkami. Nepůsobení nových „trvalých“ činitelů, umožňovalo bezprostřednost styků velitelů, úzká pásma a osobní pozorování bojiště byly předpoklady, které dávaly možnost přímo ovlivňovat činnost vojsk na frontě i veliteli divise i veliteli sboru. Tvůrčí iniciativa nižších velitelů se mohla plně rozvinout v rámci plnění stanoveného úkolu.

Působením nových „trvalých“ faktorů došlo však k radikálním kvalitativním změnám ve způsobu vedení soudobého boje, i když základní principy vedení boje a operace zůstaly v platnosti i za současných podmínek.

Vliv těchto nových činitelů na způsob stanovení úkolu divisi a pluku za útoku je nutno vidět v těchto okolnostech:

1. Zavedením atomových, thermonukleárních zbraní a ostatních ZHN do výzbroje armád a vlivem mechanisace vojsk armád zvětšila se útočná pásma svazků více než třikrát (ze 3 km na 8—10 km). Zvýšilo se průměrné tempo útoku a útočné operace jako celku. Tím se zvětšily i hloubky úkolů.

2. Častým zjevem bude samostatná bojová činnost divisi na směrech, zvláště s přihlédnutím k našim konkrétním terénním podmínkám.

3. Rozšířené možnosti použití dělostřelectva na základě kvalitativních změn ve výzbroji; zavedení atomových kanónů, těžkých raketometů s dostřelem 60 km, neřízených raket s dostřelem do 60 km, řízených raket s dostřelem 300—350 km (600—800 km), protitankových řízených střel

společně s letectvem rozšiřují zainteresovanost na vedení operace z linie fronty na celou operační hloubku.

4. Velitel divise ztratil možnost ze své pozorovatelný zrakem obsáhnout celé pásmo průlomu divise a tím i možnost podle vlastního pozorování ovlivňovat boj divise jako celku. V našich podmínkách bude mít možnost pozorování do $\frac{1}{3}$, maximálně do $\frac{1}{2}$ svého pásma. Při tom je též nutno brát v úvahu skutečnost, že úspěch a plnění úkolu nebude v dnešních podmínkách záviset jen od situace vojsk na čáře dotyku.

Stejně tak při vytvoření si představy vlastní fronty v pozorovaném úseku vystupuje otázka, zda by velitel divise byl schopen na základě toho, co je schopen pozorovat, činit zásadní rozhodnutí a ovlivňovat boj celé divise.

Pokud se týká velitele armády, je situace ještě komplikovanější tím, že v soudobé organizaci musí velitel armády velet 5—7 divisím, při čemž má možnost pozorovat osobně jen část pásma jedné divise.

5. Radikální zkrácení přípravných období na minimum v současných podmínkách nedovoluje na stupni armády plánovat útočnou operaci do všech podrobností, organizovat důkladnou a všechny možné varianty zahrnující součinnost.

Tím nemá štáb armády též plně podklady k určování bližšího úkolu a dalšího úkolu pro podřízené svazky, které by byly opodstatněny zasazováním druhých sledů divisi (viz Oper-I-1 čl. 77).

Plánování bojového úkolu pro každý svazek prvního sledu na dobu od svítání do setmění (na jeden den) nejeví se z toho důvodu plně odpovídající nutnosti větší samostatnosti a iniciativy velitelů svazků a útvarů. Tito velitelé budou nuceni často plnit úkoly jen podle hrubé směrnice.

6. Zvětšením vzdáleností mezi jednotlivými stupni velení (armáda—divise a divise—pluk), které se zvětšily následkem vyloučení stupně sboru pětkrát až šestkrát, stejně jako možnost vyřazení jednoho nebo postupně i několika velitelských stanovišť, zákonitě zmenšuje možnost osobního styku velitelů i všechny výhody s tím spojené na minimum. Přistupuje k tomu i možnost paralyzování rádiového provozu, jakožto jednoho z hlavních druhů pojitků, nahrazujících osobní styk.

Tyto okolnosti, nehledě k ostatním, v souhrnu nevytvářejí možnosti stanovování úkolů časově a prostorově omezených, jak tomu je doposud, ale nutně vyžadují větší perspektivnosti a iniciativy od velitelů divisi, pluků i praporů.

7. Vedení operací ve dne i v noci, což má za následek zvýšení průměrného tempa operace i boje, nedává reálné možnosti štábu armády včas usměrňovat a detailně řídit činnost a boj pěti až sedmi svazků, včetně jejich materiálně technického a zdravotnického zabezpečení, určováním úkolů ze dne na den.

Vzhledem k větším tempům budou se štáby svazků i štáb armády častěji přemísťovat a následkem toho veškeré práce, které v dřívějších podmínkách byly prováděny v důsledku omezení bojové činnosti v noci, před setměním a v průběhu noci, nebude možné včas splnit.

Při určování úkolu divisi, jak je dosud běžným zvykem, je nutné, aby štáb armády již v průběhu časných odpoledních hodin připravoval rozkazy pro divise na příští den, aby tyto byly včas doručeny a mohly být realizovány. Tím je práce většiny štábu armády i velitele v odpoledních

hodinách zainteresována na shromažďování podkladů pro rozhodnutí velitele na příští den a na zpracování dokumentace pro svazky, které čekají na úkol pro příští den.

8. Stejně tak provedená reorganizace motostřeleckých divisí, která podstatně změnila poměr motostřeleckých a tankových jednotek a útvarů (hlavně praporů) v divisi a armádě jako celku, kvalitativně ovlivňuje vedení boje. Základem bojové sestavy se staly tankové jednotky a útvary, jako prostředek odolnější proti ZHN, ale zároveň jako prostředek schopnější širokého manévru s velkou údernou silou. Tím je vytvořen i základní předpoklad k tomu, aby motostřelecká divise a často i motostřelecké pluky mohly plnit samostatné úkoly na oddělených směrech.

Porovnáním kvalitativních změn, které v otázkách velení v současné době ovlivňují nové činitele ve formě ZHN, nové bojové techniky, nové organizační struktury armád a svazků a požadavek nepřetržitě bojové činnosti ve dne i v noci, se stávajícím způsobem plánování a určování úkolů svazkům a útvarům za útoku, jeví se účelným:

1. Divisím prvního sledu armády v útočné operaci určovat úkol nejméně na dva dny, popřípadě do bližšího úkolu armády.

2. Za účelem koordinace celkového průběhu operace rozdělit bojový úkol divise rozkazem velitele armády podle skutečných astronomických podmínek. Jako styčné body po stránce časové volit setmění a svítání (logické rozhraní mezi dnem a nocí) vzhledem k tomu, že přechod z noční bojové činnosti na denní a naopak má a nesporně bude mít vždy vliv na plnění úkolů.

3. Odstranit dnes do značné míry nejasné pojmy „bližší úkol, další úkol“ a zvláště „úkol dne“ a nahradit je stanovováním úkolů časově a prostorově s případnou formulací: „...do setmění prvního dne zničit... a zmocnit se...“ „...do svítání druhého dne...“.

4. Detailnější rozdělení úkolu v průběhu dne by usměrňoval a řešil velitel divise, který má veškeré předpoklady k reálnému posouzení situace na frontě ve svém útočném pásmu.

Vzhledem k tempu útočného boje v soudobých podmínkách a k požadavkům na nutnost usměrňování boje pluků, velitel divise by svůj úkol na první den dělil prostorově podle terénu a situace nepřítele a časově zhruba po 4–6 hodinách na dva až tři dílčí úkoly.

Plukům by byly určovány úkoly na jeden den po dílčích úkolech s předpokladem další činnosti.

Realizací těchto zásad, při určování úkolů svazkům a útvarům, které jsou v souladu s požadavky soudobého plánování a řízení boje, by byly jednak odstraněny mnohé nejasnosti a různorodost v chápání významu úkolů a bylo by dosaženo značného zproduktivnění práce štábů. Nezbyvalo by to pochopitelně štáb armády povinností usměrňovat a upřesňovat úkoly svazků vzhledem k tomu, že boj nikdy nebude probíhat přesně podle připraveného plánu a předem stanoveného úkolu. Je však velký rozdíl v obsahu práce štábu, jestliže bude jen usměrňovat krátkými nařízeními úkoly svazkům na příští den, podle vzniklých změn a to ve většině případů nebude vždy nutné provádět u všech svazků, než připravovat den-

ně pro všechny svazky (5—7) nové rozkazy a bojová nařízení v plném rozsahu tak, jak je tomu doposud.

Zároveň bude tím dána možnost předem ovlivnit plnění úkolů tomu veliteli, který jej bude plnit a za jeho plnění odpovídat. Nebude již v zárodku brána veliteli divise a pluku možnost uplatnit plnou iniciativu a samostatnost, která je základním předpokladem úspěšného vedení boje v soudobých podmínkách.

Decentralisací v tomto směru by se dosáhlo nejen větší samostatnosti, ale i větší odpovědnosti za splnění úkolu u velitelů, kteří se největší měrou přímo podílejí na jeho plnění.

Bude tím splněn i základní požadavek na styl práce štábů — jednoduchost a účelnost — tím, že na jednotlivých stupních velení budou řešeny jen ty zásadní otázky, které není možno vyřešit na nižším stupni.

Tím budou vytvořeny obdobné podmínky i u štábů divisí a pluků a získá se tím čas nutný ke konkrétní pomoci podřízeným osobním stykem.

K otázce prostorového vymezení úkolů:

Existují názory, že by bylo výhodnější určovat místo „čar úkolů“ za útoku „prostory“ nebo „objekty“, kterých se mají vojska zmocnit. V zásadě však není problém „čar“ nebo „objektů — prostorů“ v podstatě věci samé.

Při rozboru způsobů určování těchto čar úkolů je třeba přiznat, že byly a jsou často při cvičeních určovány odhadem nebo pomocí měřítka.

Při správném ohodnocení situace a možností, což musí každé rozhodnutí předcházet a což je hlavním předpokladem stanovení úkolů, je nutné, aby bylo veliteli na závěr jasné, co chce v průběhu plnění úkolu od podřízeného, aby vojska zničila (obklíčila, obchvátila), a kterých objektů se musí zmocnit, aby organizovaně mohla pokračovat v plnění úkolu.

Není tedy správné určovat „čáru úkolu“ podle osad, kót a okrajů lesů, které se nacházejí na čáře, kterou si velitel nebo příslušník štábu zakreslil do mapy, ale je správné a nutné, aby tato čára byla právě spojnicí těch objektů a důležitých prostorů, od jejichž ovládnutí je závislý další průběh boje.

Objekty, které mají vojska ničit v průběhu dílčích úkolů, jsou-li ovšem tyto objekty známy v době vydávání rozkazů, je nutno uvést ve formulaci vlastního úkolu a ne se omezit jen na obvyklé formální rčení „zničit protistojícího nepřítele“.

Ještě z jednoho hlediska je nutno posuzovat tyto „čáry úkolu“. S jejich dosažením je nutno předvídat organizování doplňkové součinnosti, zabezpečení styků a možnosti vzájemné koordinace další činnosti.

Při tom je však zároveň nutno správně hodnotit a ujasnit si, kdy a na kterých stupních velení bude tato doplňková koordinace součinnosti nutná.

Vzhledem k charakteru soudobého boje a operace a s přihlédnutím ke všem faktorům, vyplývá potřeba na stupni armády mít možnost koordinovat součinnost v těch momentech, kdy se bude měnit charakter bojové činnosti. To bude beze sporu vždy s přechodem z denní bojové činnosti na noční a naopak. V rámci divise kromě toho se jeví nutnost koordinace součinnosti v momentech, kdy velitel divise bude přijímat zásadní rozhodnutí, spojená popřípadě se změnou bojové sestavy, se změnou ma-

něvru, hlavního úderu apod. Podle zkušeností bude to v období po 4 až 6 hodinách.

Z toho vyplývá závěr, do jaké míry je nutné na jednotlivých stupních velení (armáda, divise) časově a tím i prostorově koordinovat plnění úkolů podřízených (svazků a útvarů).

Z tohoto hlediska jeví se správné a účelné určování úkolů divisím prvního sledu armády za útoku nejméně na dva dny (popřípadě do splnění bližšího úkolu armády) s dělením podle denní a noční doby, tj. od svítání do setmění a od setmění do svítání. Plukům v rámci divise jevílo by se výhodné určovat úkol nejméně na jeden den s podrobnějším rozdělením prostorově podle terénu a situace nepřítelů a časově po 4—6 hodinách.

Je tedy nutné poopravit způsob určování „čar-úkolů“ a vidět správné hledisko, jak k určování úkolů přistupovat. Není možno zásadně vyloučit, že v některých případech nebude účelnější a výhodnější určovat objekty, jindy čáry, kterých se mají vojska při plnění úkolu do stanovené doby zmocnit.

Vliv určování úkolu msd za útoku na organizaci materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení

1. Současný stav:

V současné době týl divise zná plánovaný týlový manévř armády jenom na první den boje. Nemůže tudíž plánovat s větší perspektivou.

Ke konci každého dne dostává týlové nařízení armády, které je pro divisí v podstatě novým týlovým rozkazem a vyžaduje vlastně zpracování celého nového plánu organizace týlu, materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení na příští den boje.

Celý tento proces je zdoluhavý a vyžaduje plné zainteresovanosti celého týlu divise. Ten je pak upoután na vyslovené štábní práce na TVS a VS z toho důvodu, že musí v součinnosti s ostatními orgány splánovat vlastní týlový manévř pro příští den boje a vydat příslušné podklady pro práci týlů podřízených pluků.

V této době však současně probíhá zpravidla přemísťování týlů, přísun zásob k plukům, jejichž týly jsou rovněž v pohybu, a převzetí zásob od armády.

Bylo by tudíž žádoucí, aby týl divise byl na nejvyšší míru osvobozen od „písařiny“ a mohl se plně věnovat konkrétnímu řízení činnosti vlastních týlových útvarů a zařízení, jakož i řízení činnosti týlů pluků.

Situace ve štábu týlu armády není o nic snadnější. Také štáb týlu armády musí na základě rozhodnutí velitele armády pro příští den v součinnosti s ostatními druhy vojsk a služeb zpracovat a vydat týlová nařízení. Při tom se štáb týlu taktéž zpravidla přemísťuje a musí organizovat doplnění zásob u svazků. Kromě toho musí štáb týlu armády splánovat manévř zásobami, zdravotnický a technický manévř a vydat nařízení k jeho provedení.

Je zřejmé, že při dosavadním způsobu organizace a plánování boje štáby všech stupňů jsou zatěžovány zpracováváním řady dokumentů a poměrně jen málo se mohou věnovat vlastnímu řízení, kontrole a pomoci.

2. Změny ve způsobu časového a tím i prostorového určování úkolů, kdy svazkům a útvarům je dána větší perspektiva v jejich činnosti, přináší nesporně řadu výhod i pro týl všech stupňů:

a) Štáby týlu budou oprostěny od nutnosti vydávat denně poměrně obsáhlá týlová nařízení a provádět nové plánování pro příští den. Tím získají více času a stanou se účinnějším nástrojem velení týlu, než tomu bylo doposud.

b) Větší perspektiva úkolů umožní zjednodušení součinnosti a štáb týlu se omezí jen na vydání skutečně krátkých, upřesňujících nařízení, která mohou být předána i po pojítkách bez velké ztráty času.

c) Štáb týlu divise (pluku) může již během prvního dne boje organizovat vlastní týlový manévr z hlediska perspektiv další činnosti svazku (útvary). Pro tento manévr bude mít reálné podklady, vyplývající ze znalostí plánovaného týlového manévru armády.

d) Nebude nutno určovat normy spotřeby po jednotlivých dnech, ale bude možno stanovit jen množství materiálu přiděleného svazku na splnění celého úkolu. S tímto přiděleným materiálem bude svazek hospodařit podle konkrétní situace, kterou jen těžko mohl předvídat nadřízený štáb.

e) Přemísťování týlových útvarů (jednotek) a zařízení proběhne organizovaněji, protože podřízené štáby budou již předem znát příčné komunikace, plánované nadřízeným náčelníkem týlu.

Tím budou také vytvořeny výhodnější podmínky pro plánování a provádění dopravy a to jak přísunu zásob, tak i odsunu raněných.

Závěrem lze konstatovat, že stanovení úkolů podřízeným svazkům (útvary) s větší perspektivou a s uplatněním vysoké iniciativy velitelů a náčelníků, kteří úkol plní, vytvoří předpoklady pro značné zkvalitnění plánování materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení a celkové zkvalitnění práce týlu.

Celkový závěr

Vycházejí z rozboru hlavních a soudobých činitelů působících na určování úkolů svazkům a útvary za útoku a porovnáním z toho vyplývajících požadavků se současným stavem prostorového a časového rozdělování bojových úkolů, jeví se nutné a účelné:

1. Bojový úkol svazkům a útvary za útoku určovat časově a prostorově podle konkrétních podmínek s větší perspektivností.

2. Motostřelecké (tankové) divisi v útočném boji v rámci vševojskové armády určovat bojový úkol nejméně na dva dny operace (popřípadě do bližšího úkolu armády). Tento bojový úkol podle rozhodnutí velitele armády rozdělit časově a prostorově podle denní a noční doby, tj. od svítání do setmění, od setmění do svítání atd.

3. Podrobnější rozdělení úkolů ponechat veliteli divise s předpokladem časového rozmezí po 4—6 hodinách podle konkrétních podmínek.

4. Pojem „úkol dne“ vypustit z vojenské terminologie.

Cílem tohoto příspěvku je rozšířit názory na hlediska určování úkolů vojskům za útoku v současných podmínkách a dát podnět k pokračování v diskusi k otázkám, které bezprostředně souvisí s otázkami velení, metody práce štábů a metody myšlení velitelů a příslušníků štábů.

Vzhledem k rychlému vývoji soudobé bojové techniky a zbraní je třeba hledat nové moderní formy v plánování a řízení operace a boje. V těchto otázkách jsme zůstali zatím soudobým prostředkům mnoho dlužni. Je třeba urychleně odstranit disproporce, které z vedení soudobého boje vyplývají, a sladit vysoké požadavky se stávající metodou práce a myšlení.

NĚKTERÉ POZNATKY Z PLÁNOVÁNÍ BOJOVÉHO ZABEZPEČENÍ MOTOSTŘELECKÉ DIVIZE V ÚTOČNÉM BOJI

Podplukovník Miloš Brabeneč

Článek shrnuje zkušenosti z plánování bojového zabezpečení motostřelecké divize v útočném boji. Jde především o tvoření zachraňovacích a uvolňovacích odřadů, jejich možnostech a složení jednotlivých částí odřadů, umístění odřadu v bojové sestavě divize a způsobu součinnosti štábu divize a náčelníků druhů vojsk při práci na plánu.

Autorovi byla podkladem přednáška operační správy čj. 004850/36-OS/1958.

V současné době se články vojenskoodborného tisku zabývají ve velké míře otázkami systému velení a stylu práce štábů. Jedním ze závažných problémů velení a systému práce štábu je plánování a organizace bojového zabezpečení v soudobém boji. Touto problematikou se zabývala velitelská shromáždění na podzim minulého roku i přednáška operační správy čj. 004850/36-OS/58.

Účelem článku není rozebírat obsah jednotlivých prvků bojového zabezpečení, zda je nebo není třeba počítat PTO do prvků bojového zabezpečení apod. Cílem článku je rozpracovat a zevšeobecnit některé poznatky z práce štábu na „Plánu bojového zabezpečení motostřelecké divize“.

Plán bojového zabezpečení je souhrnným dokumentem, který obsahuje všechna hlavní opatření bojového zabezpečení. Cílem plánu je shrnout všechny důležité problémy jednotlivých druhů bojového zabezpečení do jediného přehledného plánu ve štábu divize a připravit si tak vhodné podklady pro řízení jednotek provádějících bojové zabezpečení.

Plán bojového zabezpečení na stupni divize bude obsahovat hlavní otázky jednotlivých druhů bojového zabezpečení:

- průzkum,
- zajištění,
- PVO,
- ochrana proti ZHN,
- maskování,
- protiradiotechnická opatření.

Při zpracování plánu je třeba shrnout jen důležitá opatření, která jsou nutná pro vševojskovou potřebu velitele a štábu divize. Konkrétní a podrobné prováděcí údaje jsou obsaženy v bojových nařízeních jednotlivých druhů bojového zabezpečení.

Při útoku s prisunutím sil z hloubky je třeba rozpracovat otázky bojového zabezpečení pro

- a) rozmístění divize ve vyčkávacím prostoru (prostoru soustředění),
- b) přesun do výchozího položení,
- c) útočný boj divize.

Opatření bojového zabezpečení je třeba v plánu rozpracovat jen v důležitých údajích, aby byl plán přehledný a stal se skutečně pomocným dokumentem při řízení boje.

V plánu je třeba rozpracovat jednotlivá opatření bojového zabezpečení asi v tomto rozsahu:

Průzkum

Otázky průzkumu jsou v plánu rozpracovány jen pro vlastní útočnou činnost divize a zaznamenávají se jen nejdůležitější opatření. Jako jedno z nejdůležitějších opatření bojového zabezpečení je průzkum rozpracován v samostatném plánu průzkumu. Do plánu bojového zabezpečení jsou zařazeny jen nejdůležitější údaje vševojskového charakteru k získání celkového pohledu na úkoly průzkumu, jako na příklad: způsob vyslání samostatných průzkumných hlídek, průzkumných skupin, průzkumného odřadu, úkoly pro letecké snímkování apod.

Rozdělení prostředků chemického průzkumu je uvedeno v tabulce podle údobí boje.

Zajištění

V plánu je třeba rozpracovat strážní zajištění divize ve vyčkávacím prostoru, aby byla divize bezprostředně chráněna proti nepřátelským akcím. Vzhledem ke vzdálenosti vyčkávacího prostoru od předního okraje je třeba mít prostor zajištěn proti nepřátelskému hloubkovému průzkumu, záškodníkům a vzdušným výsádkům nepřítele.

Síla a vzdálenost strážních odřadů a samostatných strážních záštít se řídí podle možnosti nepřátelských akcí. Velitel divize musí mít připravenou pohotovostní jednotku (prapor) na autech, OT, zesílenou dělostřelectvem a tanky.

Pochodové zajištění není třeba v plánu rozpracovávat, je dáno pochodovou sestavou divize a kromě toho je přesun chráněn jednotkami v dotyku. Pro přehlednost vyčleněných jednotek pro strážní zajištění je v plánu rozpracována tabulka.

Protivzdušná obrana

Hlavní opatření PVO jsou uvedena v pracovní mapě náčelníka PVO. Do plánu bojového zabezpečení divize se uvedou jen nejdůležitější údaje potřebné k řešení zásadních rozhodnutí (prostory palebných postavení protiletadlových palebných prostředků staršího náčelníka i vlastní a předpokládaná palebná postavení během boje).

Protiletadlové dělostřelectvo a jeho rozmístění během přesunu není třeba zakreslovat, jeho úkol je dán umístěním v pochodové sestavě divize.

Opatření k ochraně proti ZHN

V plánu je třeba uvést záložní prostory útvarů používané ve vyčkávacím prostoru jak pro periodické střídání, tak i pro shromáždění jednotek po úderu ZHN protivníka. Do blízkosti těchto míst je pak třeba plánovat zásahy divizního MSO, popřípadě prostor zásahu MSO armády plánovaný k zesílení opatření při odstranění následků zasažené divize.

U divize je třeba organizovat zachraňovací a uvolňovací odřad (dále ZUO) a vybavit ho prostředky tak, aby byl schopen provádět základní

opatření při odstranění následků po napadení ZHN. V tabulce plánu je nutno uvést jeho složení a úplné možnosti při likvidaci následků.

V této tabulce jsou již předem připraveny možnosti nejen všech speciálních jednotek, které jsou začleněny do ZUO, ale i těch, které podle plánu nadřízeného náčelníka mohou být zasazeny ve prospěch divize při úderu nepřátelských ZHN. V tabulce je třeba uvést i odsunové prostředky, které mohou být zasazeny při atomovém úderu na bojovou sestavu divize. Touto tabulkou získá vševojskový štáb jasný přehled o možnostech, způsobech a rychlosti odstranění následků.

V plánu je třeba věnovat pozornost sestavení tabulky: **složení zachraňovacích a uvolňovacích odřadů.**

Při zpracování jednotlivých bodů této tabulky je třeba již znát rozhodnutí velitele divize. Nyní k jednotlivým bodům tabulky:

a) v a r i a n t a z á s a h u

Varianty zásahu je možno rozpracovat v tabulce buď podle údobí boje, jako v našem případě nebo podle možnosti zásahu ZHN nepřítele. V útočném boji, kdy převládá pohybová činnost a kdy je příliš mnoho možností zasažení jednotek a to jak časově, tak i prostorově, je podle mého názoru výhodnější plánovat varianty zásahu ZUO *podle údobí útočného boje*:

- ve vyčkávacím prostoru,
- za přesunu,
- do bližšího úkolu,
- do dalšího úkolu,
- výhledově do svítání druhého dne boje (pro noční boj).

Varianty zásahu *podle možnosti úderů ZHN nepřítele* je opět výhodnější u divize plánovat v obranném boji.

b) J á d r a Z U O

ZUO je nutno vybavit stálým základem speciálních jednotek. Síla těchto jednotek má být taková, aby ZUO byl schopen odstranit následky při zásahu jednotky divize do hodnoty praporu. Při větším zásahu je třeba již počítat se zesílením divize silami a prostředky pro odstraňování následků napadení ZHN.

Při sestavování ZUO je třeba brát v úvahu to, že přesun divize je zabezpečován zdravotnickými a technickými prostředky armády. Armáda sama bude mít zájem uchovat ZUO divizí prvního sledu pro vlastní boj divize v hloubce obrany nepřítele. Proto je třeba složení ZUO u divize volit hlavně vzhledem k plnění jeho úkolů ve vyčkávacím prostoru a během útočného boje.

Vševojskové jádro

V přednášce operační správy je určována přibližná velikost vševojskového jádra — na jednu zasaženou četú jedno družstvo vševojskového jádra. Vzhledem k tomu, že divize bude moci svými prostředky, bez narušení plánované bojové činnosti, odstranit následky atomového napadení při zasažení do hodnoty praporu, je třeba vzhledem k této možnosti určit do vševojskového jádra jednu střeleckou rotu.

Vyvstává jedna otázka; zda vševojskovou jednotku vyčlenit již předem do ZUO nebo ji určovat až při zásahu z nejbližší nezasažené jednotky. Tento způsob určování vševojskového jádra by se zdál nejvýhodnějším, protože by se předčasně neodčerpávaly bojové jednotky. Domnívám se však, že je možno již předem určovat vševojskové jádro z těchto důvodů:

- dokonalá organizace ochrany proti ZHN musí se stát stálou povinností velitelů všech stupňů;
- boj je plánován podle určitého zámyslu, podle určitých údobí a je možno vševojskové jádro ZUO již předem vyčlenit z útvarů, které jsou v druhém sledu divize nebo plní podřadný úkol v rámci divize;
- při zásahu ZUO v mnohých případech bude záviset na dokonalé souhře jednotek tvořících ZUO záchrana života lidí, drahé bojové techniky a na konec i rychlé odstranění škod pro další pokračování bojové činnosti divize nebo útvaru;
- podle jednotlivých údobí je možno měnit vyčleněnou jednotku pro vševojskové jádro ZUO.

Chemické jádro

Do ZUO je třeba plánovat jedno družstvo průzkumné čtyři roty chemické ochrany, které je schopno určit rozsah zamořeného prostoru, vytyčit přední a zadní hranici, po případě najít objížďku. Pro úplné provedení průzkumu epicenter je u VPS divize v záloze druhá četa chemického průzkumu, která je štábem divize vysílána podle důležitosti zásahu ZHN nepříteli. Do chemického jádra může být zařazena i 3. a 4. četa roty chemické ochrany (rcho) divize, která rozvinuje MSO, vzhledem k tomu, že zpravidla současně s ZUO bude zasazováno i MSO divize.

Ve vyčkávacím prostoru divize je do chemického jádra ZUO určena celá rcho, během přesunu a útočného boje jen část, 3. a 4. četa s družstvem chemického průzkumu; vzhledem k tomu, že zbytek rcho plní jiné úkoly (mimo ZUO).

Ženíjný materiál

Do ZUO je třeba začlenit potřebný počet ženijních sil s technikou a materiálem (podle tabulky). Domnívám se, že by nebylo vhodné začlenit do této části ZUO i materiál pro přemostění vodních překážek, protože v blízkosti řek jsou připraveny zálohy mostního materiálu a vozidla vyzoucí tento materiál v ZUO by zbytečně prodlužovala pochodový proud ZUO a ztěžovala by manévr po osách pochodu.

Prostředky pro odsun

Do tohoto jádra je třeba začlenit prostředky jak pro zdravotnický, tak technický odsun.

Při vybavení ZUO čtyřmi zdravotnickými auty a pěti nákladními auty je možno odsunout jedním koloběhem 20 % počtu praporu:

$$4 \text{ zdrav. auta} \times 6 = 24 \text{ raněných,}$$

$$5 \text{ nákl. aut} \times 12 = 60 \text{ raněných,}$$

---

84 raněných jedním koloběhem.

K zabezpečení nejnужnějších technických odsunů je možno do ZUO zařadit 1—2 vyprošťovací auta z praporu technického zabezpečení. Velké odsuny techniky provádí nejbližší SPV nebo vyprošťovací jednotky útvarů.

Zdravotnické jádro:

Do ZUO je výhodné začlenit plukovní obvaziště dělostřeleckého pluku, který je prostorem svých palebných postavení poblíž divizního obvaziště a může je využít. Začleněním obvaziště do ZUO je zabezpečena okamžitá pomoc raněným při práci ZUO.

c) Velitel ZUO

Je výhodné, aby velitelem ZUO byl důstojník operačního oddělení divize, který zná potřeby divize, má předpoklady iniciativně hodnotit situaci, provádět samostatně na místě zásahu opatření a podle místní potřeby hodnotit a žádat potřebné zesílení ZUO. Důstojníka je třeba vybavit rádiovou stanicí, nebo může po případě použít i rádiové stanice rcho divize.

d) Signály

Vzhledem k tomu, že ZUO může být zasazen v době, kdy není v plném rozsahu povolen rádiový provoz, je nutno volit signál pro zásah. Určení prostoru zásahu provést podle kódované mapy nebo zvlášť určených smluvených pojmenování terénních prostorů.

e) Hodnota zesílení ZUO při zásahu

V této části tabulky je třeba uvést zesílení ZUO v takovém pořadí, v jakém by přicházely speciální jednotky na místo zásahu. Zvláště při přesunu divize budou využívány zdravotnické, technické a jiné speciální jednotky a zařízení prvosledových divizí a zařízení armády, která je povinna v co největší míře zabezpečit plynulý přesun prvosledových divizí, aby jejich prostředky zůstaly uchovány pro vlastní boj.

Maskování je dalším z druhů bojového zabezpečení, které je třeba v plánu uvést, zvláště pokud se provádí ve větším rozsahu, jako zadýmování přechodů vodních toků apod. V plánu mohou být současně uvedena opatření protiradiolokačního maskování. V našem případě (na schématu) je plánován ke klamání radiolokačního průzkumu nepřítel klamný přesun jižním směrem na třech osách použitím koutových odrážeců. Mosty na řekách jsou znázorněny koutovými odrážecími na hladině. Tato opatření provede armáda. V dotyku s nepřítelem provedou divize v dotyku (11. a 13. msd) protiradiotechnické maskování výpomocnými prostředky, a to hlavně odkrytých prostorů za předním okrajem a palebných postavení před čarou rozvinutí do rotních proudů.

Kromě těchto opatření je třeba v grafickém plánu uvést:

- prostory předpokládaného napadení ZHN nepřítel, kde bude soustředěno hlavní úsilí radiacíního, chemického a biologického průzkumu,
- dosah nepřátelských prostředků atomového napadení,
- místa soustředění ZUO před zasazením, které je třeba volit v blízkosti předpokládaného prostoru napadení, kde ZUO soustředí nepotřebná vozidla (bojovou techniku) a kam jsou nadřízeným náčelníkem posílány prostředky pro zesílení ZUO,

- prostory pro soustředění raněných a zasažených osob, které je třeba volit v blízkosti MSO a v prostoru, kde jsou dobré komunikační podmínky k přísunu a odsunu,
- vodní zdroje a jejich kapacitu pro zásobování vojsk,
- v plánu je třeba zaznamenat i některé civilní objekty (nemocnice, STS apod.), jestliže mohou být divizí využity.

Místo ZUO v bojové sestavě divize

ve vyčkávacím prostoru:

- u organického pluku, ze kterého je vyčleněno vševojskové jádro;

za přesunu:

- nejvýhodnější místo je u ženijní zálohy divize proto, aby mohl být odřad zesilován hlavně ženijní technikou. Zpravidla se bude pohybovat před druhým sledem divise;

za útoku:

- nejvýhodnější místo je za prvosledovými pluky, aby byla zabezpečena možnost rychlého zasazení ZUO.

Současně při plánování bojového zabezpečení je třeba počítat i s vytvořením nového ZUO, jestliže bude původně vytvořený zasazen.

Při umísťování ZUO v bojové sestavě divize je třeba brát v úvahu i délku pochodového proudu ZUO, která je dosti značná:

velitel ZUO:	1 osobní auto,
střelecká rota:	6 obrněných transportérů,
3. a 4. četa reho	25 dopravních prostředků (18 NA, 6 speciál.,
s průzk. družstvem:	1 OT),
zdrav. odsun. prostř.:	9 (4 zdrav. auta, 5 NA),
technické odsun. prostř.:	1,
ženij. četa s mat.:	4 (1—2 NA a 2—3 speciální),

Celkem 46 vozidel.

Při hustotě 30 vozidel na 1 km a dvou mezerách po 100 metrech je možno počítat s celkovou délkou proudu ZUO kolem 1700 metrů.

Práce štábu divize při zpracování plánu

Plán bojového zabezpečení divize je souhrnným dokumentem, který obsahuje všechna hlavní opatření bojového zabezpečení. Potřebné podklady pro zpracování plánu jsou:

a) od armády:

- bojový rozkaz velitele armády;
- bojová nařízení náčelníků druhů vojsk armády;
- bojová nařízení pro ochranu proti ZHN, pro průzkum, pro operační maskování, pro protiradiotechnické maskování;
- týlový rozkaz armády;
- organizace součinnosti;

b) u divize:

- rozhodnutí velitele divize;
- návrhy jednotlivých náčelníků druhů vojsk a týlu;
- plán přesunu divize;
- organizace součinnosti divize—pluky.

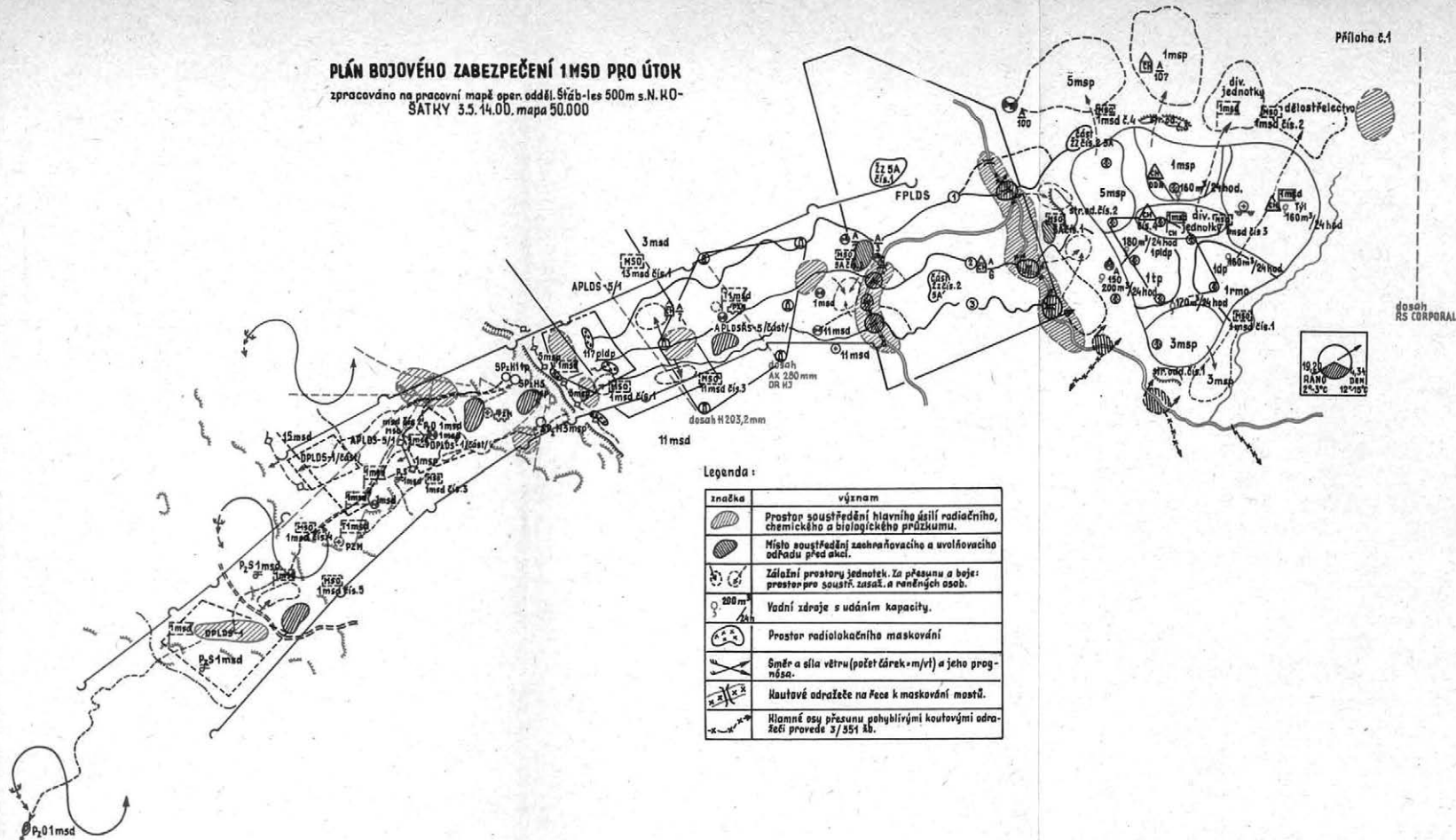
Práci na plánu bojového zabezpečení řídí náčelník štábu divize, který odpovídá za bojové zabezpečení divize. Plán zpracuje operační oddělení za součinnosti jednotlivých náčelníků druhů vojsk a týlu.

Pro zlepšení a konkretizaci práce velitele divize při organizaci součinnosti je výhodné, aby návrh plánu bojového zabezpečení, hlavně podklady od armády a technické možnosti speciálních jednotek byly připraveny již před organizací součinnosti. Konkrétní opatření, která pak vyjdou z organizace součinnosti velitele divize vzhledem k předpokládanému průběhu boje, budou do plánu doplněna.

Vzhledem ke složitosti soudobé bojové činnosti je nutno opatření bojového zabezpečení splánovat tak, aby bylo přehledné a dávalo veliteli a štábu možnost operativně a rychle zasahovat během bojové činnosti divize.

PLÁN BOJOVÉHO ZABEZPEČENÍ 1MSD PRO ÚTOK

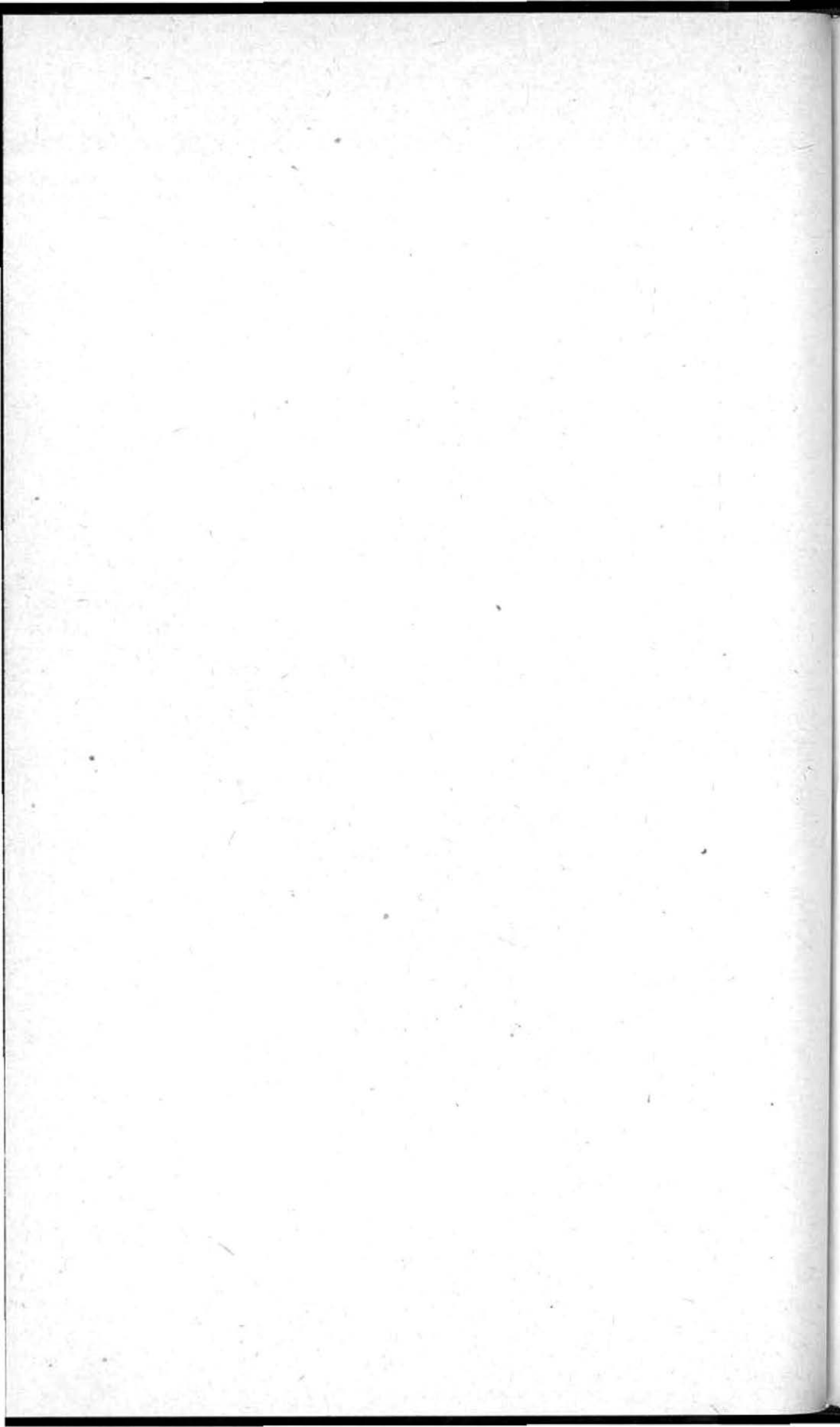
zpracováno na pracovní mapě oper. odděli. Stráž-les 500m s.N.KO-
SATKY 3.5.14.00. mapa 50.000

Příloha č.1

dosah
RS CORPORAL

19.20
RAW
24.30
DEN
12.10.78

Příloha čís. 2

TABULKY K PLÁNU BOJOVÉHO ZABEZPEČENÍ 1. MSD

A. Strážní zajištění:

Jednotka	Zesílení	Úkol
Strážní odřad čís. 1 sr 3. msp	min. bat., pt. bat. msp, jedna tr, ženijní četa žr pluku	— přehradit hlavní cesty vedoucí do prostoru soustředění, zabránit nepovolaným osobám vstupu do prostoru rozmístění, zabezpečit pozorování proti nepřátelským vzdušným výsádkům a uvést včas do pohotovosti svůj útvar a podat hlášení na VPS 1. msd
Strážní odřad čís. 2 sr 5. msp	stejně	stejně
Strážní odřad čís. 3 sr 1. msp	stejně	stejně
Samostatná strážní záštita: četa	protitankové a minometné prostředky praporu	Staví každý útvar vně prostoru soustředění na hlavní komunikaci s úkolem: — přehradit přístupy do prostoru rozmístění a zabránit nepovolaným osobám vstupu do prostoru rozmístění, — stavět pozorovatele proti nepřátelským vzdušným výsádkům, včas uvědomit a uvést do pohotovosti svůj útvar
Pohotovostní jednotka 1. msd: 1/1 msp	min. bat., pt. bat., jedna tr msp, 1. rmo	Místo: — v prostoru rozmístění svého pluku Úkol: — být připraven k zásahu podle rozkazu velitele 1. msd

B. Rozdělení prostředků chemického průzkumu:

Jednotky	V přípravném období	Za přesunu	Při splnění	
			BŮ	DŮ
1. a 2. četa 1. rcho	1. četa 1. rcho Chem. pozor. čís. 1-VPS čís. 2- TVS čís. 3- čís. 4- 2. četa 1. rcho: v záloze u VPS 1. msd	1. četa 1. rcho 1. dr - VPS 2. dr - TVS 3. dr - ZUO 4. dr - předsunutá pozorovatelná 2. četa 1. rcho: záloha u VPS	stejně	stejně

C. Přehled a možnosti speciálních jednotek pro likvidaci následků napadení ZHN nepřítel:

Jednotka	Složení	Možnosti
3. žen. četa 1/1 žpr	2 motor. pily řetězové, 1 buldozer, 1 autojeřáb, 1 zemní vrták, 300 kg trhavín	— upravit 250 m komunikace/1 hod. — odstranění zátar. na 1 km/hod. za pomoci techniky
3. družstvo 1. čety rcho	5 mužů, 1 OT, 2 indikátory, 2 rtg, 1 radiometr, 1 rdst R-105, 3 ADK	— zjistit prostor a stupeň radiace, vytyčit přední a zadní okraj zamořeného prostoru, najít cestu obejít
MSO 1. msd	3. a 4. četa 1. rcho	— za 6 hod. mspr s boj. technikou — za 24 hod. msp s boj. technikou
PrO	1 zdrav. aut., 3 GAZ, 1 NA	— zdrav. auto — 6 raněných, — GAZ — 4 ležící ran., — 1 NA — 12 raněných
Pluk. obvaz. děl. pluku	1 zdrav. auto	— zásah do 15 min. po přesunu
Diviz. obvaziště	zdrav. prapor	— 300 raněných za 24 hodin, — 30 min. po přesunu nejnutnější ošetření
Odsunové prostředky ZUO	1 zdrav. auto pluk. obv. 1. děl. pl. 3 zdrav. auta 1. zdrav. prap. 5 NA 1. autom. prap. + organ. dopr. prostředky zasažené jednotky	
Pohybl. zál. mat. 1. msd	0,3 pp, 0,2 n — pro jeden msp, 0,2 pp pro divizní děl.	
Skupina požární ochrany	1 + 10 mužů, 2 pojízdné hasicí přístroje,	— u ZUO a každého pluku, — u týlu 1. msd motorová stříkačka

od armády:

Jednotka	Složení	Možnosti
CHPPN	5 chirurg. brigád	— kapacita 200 raněných
ZPZU		— kapacita asi 6 div. obv.
zesílení odsunovými prostředky	— 18 zdrav. aut div. obv. divizí v dotyku, — 2 zdrav. auta a 6 NA CHPPN armády, — 48 zdrav. aut a 54 NA zdrav. prap. zvl. určení	
MSO armády	3. r 2. prcho	— za 4 hod. mspr s boj. tech., — za 16 hod. msp s boj. tech., — zahájení práce 1 hod. po ukončení přesunu na místo zásahu
Pohybl. zál. mat. armády	0,25 pp, 0,3 n, 1 ddp pro jednu msd	

D. Signály:

Druh poplachu	Technickými pojítky	Jinými pojítky
Stále platné signály podle nařízení NGŠ.		

E. Složení zachraňovacího a uvolňovacího odřadu:

Varianta	Jádro					Velitel	Signál pro zasazení	Hodnota zesílení při zasazení
	vševojskové	chemické	ženijní	zdravotnické	prostředky pro odsun			
Ve vyčkávacím prostoru	2. sr 2/1 msp Místo: v prostoru soustředění 1. msp	celá 1. rcho	3. žen. četa 1/1 žpr s materiálem	pluk. obv. 1. dp	1 zdrav. auto 1. dp 3 zdrav. auta 1. zdrav. praporu 5 NA 1. aut. prap.	důstojník oper. oddělení 1. msd	ÚDER	- 1 zdrpr, - MSO 5. A čís. 1, - část ZPZU [ČIRACE (7056)] - CHPPN čís. 107 - SPV 5. A 100 a 150
Za přesunu a útoku až do BU	stejně	3. dr 1. č 1. rcho, 3. a 4. č 1. rcho (MSO)	stejně	stejně	stejně	stejně	stejně	- 2. č 1. rcho, - 1. zdrpr, - SPV zasaž. pluku, - SPV 1. msd, - PZM 1. msd, - MSO 11 a 13 msd, - MSO 5 A čís. 2 - CHPPN čís. 6 a 7, - DO 11 msd, - část ZPZU [KŘÍZEK (3058)], ... - SPV 5 A čís. 7,9
Během útoku až do svtání D+1	sr 3/3 msp Místo: se ŽŽ 1. msd	stejně	stejně	stejně	stejně			- MSO 1. msd, - PIO zasaž. pluku, - DO 1. msd, - 2. č 1. rcho, - SPV zasaž. pluku, - SPV 1. msd, - PZM 1. msd, - část ZPZU [KŘÍZEK (3058)] v hloubce po ose přesunu TVS 5. A

BOJOVÁ ČINNOST BOMBARDOVACÍ LETECKÉ DIVIZE FRONTOVÉHO BOMBARDOVACÍHO LETECTVA V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Podplukovník Jaroslav Dvořák

Autor v článku vysvětluje jak se nové podmínky a bojové prostředky odrážejí v taktice frontového bombardovacího letectva.

Zabývá se způsoby bojové činnosti bombardovací letecké divize, jaké bojové sestavy v boji zaujímá a jaké jsou její bojové možnosti.

Článek je poučný i pro vševojskové funkcionáře a dává představu o možnostech a činnosti bombardovacího letectva.

V době několika posledních let jsme svědky toho, jak teoretické myšlení a v některých armádách i praktické prověřování se zabývá otázkami vyvolanými masovým rozšířením ZHN, především však atomových a chemických zbraní. Není sporu o tom, že dovedení atomových zbraní do takového stadia vývoje, kdy atomová výbušina může být dopravována k cíli letadly, řízenými a neřízenými střelami, protiletadlovými raketami, děly, kanóny, minomety a dokonce parašutisty, postavilo mnoho nových otázek organizace a vedení bojové činnosti všech druhů vojsk. Nejinak tomu je i s frontovým bombardovacím letectvem, neboť toto je jedním z velmi důležitých „přepřavců“ atomových zbraní k cíli; to pochopitelně vyvolá odvetnou činnost nepřítele proti bombardérům, jak na zemi tak i ve vzduchu, a kromě toho značně mění podmínky, ve kterých bombardovací letecká divize (bold) povede svou bojovou činnost.

Chci se ve svém článku zabývat těmi novými momenty, které vnáší do taktiky frontového bombardovacího letectva tato nová doba. Považuji to za důležité už z toho důvodu, že ne vždy je v našich štábech správně chápána a docenována úloha frontového bombardovacího letectva, a že jsou někdy velmi nesprávně chápány bojové možnosti bombardovací letecké divize.

Chci svým článkem také přispět k rozšíření a doplnění představ vševojskových velitelů o možnostech reaktivního frontového bombardovacího letectva.

Způsoby bojové činnosti bombardovací letecké divize

Pod pojmem „způsob bojové činnosti“ obvykle chápeme způsob rozdělení úsilí bold co do prostoru a času. Za nejtypičtější a snad i za jediné způsoby bojové činnosti byl až do nedávna považován soustředěný úder a postupná činnost.

Při ohodnocování těchto způsobů bojové činnosti se často setkáváme převážně s tím názorem, že doba soustředěných úderů je již otázkou minulosti, že v době použití účinných prostředků protivzdušné obrany, jako jsou rakety typu NIKE s obvyčnou nebo atomovou trhavinou, nelze soustředěné údery provádět. Uvádí se, že raketa typu NIKE s obvyčnou trhavinou ničí letouny v kruhu o poloměru 100–120 m od středu výbuchu

a s atomovou náplní (10 KT) o poloměru 800 m, přičemž se mlčky směšuje pojem soustředěný úder s pojmem sevřená bojová sestava.

Soustředěný úder bold je úder na jeden cíl nebo na cíle v omezeném prostoru v minimálně krátké době. I v současné době má bold možnost udeřit na jeden cíl, na příklad železniční uzel, prostor soustředění, opěrný bod, nebo na několik cílů v malém prostoru ve velmi krátkém časovém intervalu. Vždyť i za předpokladu, že úder bude veden skupinami letek po jedné trati, ve stejné výšce, je možno dosáhnout hustoty nad cílem 12—18 letounů v minutě (při intervalu mezi skupinami 45—30 vteřin), což znamená, že bold o devíti letkách se může nad cílem vystřídat v průběhu 6,75 až 4,5 minut. To je podle mého názoru dostačující hustota, přičemž interval 45—30 vteřin je velmi výhodný i z hlediska boje proti protiletadlovým řízeným střelám. To už nehovořím o tom, že bold má možnost vést činnost ve výškách od 400—500 m do 11 000 m v skupinách letek a z několika směrů, a soudobé navigační prostředky a vycvičenost osádek dovolují zabezpečit přesnost přiletu $\pm 30''$, čímž je možno dobu úderu ještě zkrátit.

Provedením úderu bold ze dvou směrů na dvou ne příliš odlišných výškách dává možnost, při zachování výše uvedených časových intervalů, na jednotlivém směru zvýšit hustotu nad cílem na 24 až 36 letounů a zkrátit dobu setrvání nad cílem na zhruba 3—2 minuty.

Při zkoumání možností bold provádět soustředěné údery je nutno mít na mysli samozřejmě ty přednosti, které provedení soustředěných úderů skýtá. A jsou to zejména tyto:

- snadnější překonání ochrany stíhacího letectva, PLD i řízených protiletadlových střel nepřítele;
- silný morální účinek a dosažení momentu překvapení;
- snadnější bojové zabezpečení, zejména stíhacím letectvem a opatřeními k rušení nepřátelských dělostřeleckých radiolokátorů.

Současně však doba použití ZHN vnáší do způsobů bojové činnosti bold mnoho nového. Nutnost rychlého zásahu proti objevivším se ZHN bude vyžadovat od bombardérů, aby se objevili nad cílem a úspěšně jej ničili, zadrželi nebo blokovali v nejkratší možné době. Toho však lze dosáhnout použitím i jiných druhů bojové činnosti než je soustředěný úder a postupné údery a to vzletem z pohotovosti číslo 1 nebo číslo 2 na letišti a blokováním určitého prostoru nebo cíle.

Samozřejmě nelze předpokládat, že celá bold povede bojovou činnost tímto způsobem. Nejčastěji lze očekávat, že tímto způsobem povede bold činnost jenom částí sil a to jako záloha vyššího velitele k ničení ZHN. Je třeba jasně vidět, že bombardéři mají do jisté míry omezeny možnosti v přiletu na cíl v krátké době. Zejména ve spojitosti s tím, že současný stav vývoje prostředků, určených k transportu atomových zbraní nepřítele bude požadovat, aby jako jeden ze způsobů pasivní ochrany bombardovacího letectva byla jejich letiště co nejdále od linie fronty.

Na jednom příkladě bych chtěl ukázat, jaké možnosti má bombardovací divize při vzletu z určitého stupně pohotovosti.

Jedním z velmi důležitých cílů bombardovacího letectva bude atomové dělostřelectvo. Pro svůj příklad jsem volil činnost proti atomovému dělostřelectvu ráže 280 mm.

Podle názorů nepřítele se atomové dělostřelectvo musí používat s překvapením. Toho se dosahuje skrytým umístěním, rychlým manévrem do palebného postavení a rychlou přípravou kanónu k výstřelu. Obyčejně se atomové dělostřelectvo umísťuje ve vyčkávacím prostoru, který od palebného prostoru může být vzdálen 15—40 km a odtud se vyvádí do palebného postavení.

Vyvedení může trvat při střední rychlosti přesunu 30 km/hod. $\frac{1}{2}$ a $1\frac{1}{2}$ hodiny i více. Je možno předpokládat, že vyvádění dělostřelectva z vyčkávacího prostoru do palebného postavení může být zjištěno vzdušným průzkumem. Kromě toho může být kanón skrytě vyveden do palebného postavení 1—2 dny předem, tam pečlivě zamaskován a k jeho zjištění může dojít až v době, kdy je připravován k výstřelu, nebo až po provedení prvního výstřelu.

Dále se předpokládá, že z jednoho palebného postavení atomový kanón neprovede více než 2 výstřely. Palebné postavení bude tudíž často měněno.

Z toho všeho vyplývá, že atomový kanón bude se v palebném postavení nacházet jen krátkou dobu a že tudíž i bombardovací jednotka bude mít k dispozici k zasazení úderu jenom omezenou dobu.

Jestliže na příklad vyčkávací prostor bude 45 km od palebného postavení, střední rychlost přesunu 30 km/hod., doba k zaujetí bojové pohotovosti atomového kanónu = 50 min., pasivní čas na předání zpráv a vydání rozhodnutí 5 minut, potom bombardéři budou disponovat 2 hodinami 15 minutami. Jestliže však vyčkávací prostor bude 15 km od palebného postavení, potom doba, kterou budou mít bombardovací jednotky k dispozici, bude 1 hodina 15 minut.

Jestliže atomový kanón už bude v palebném postavení, pak se tato doba může zkrátit na 30 minut i méně. Při změně palebných postavení po výstřelu může atomový kanón vést palbu z nového postavení asi za 60 až 70 minut při vzdálenosti jednoho postavení od druhého 1—3 km.

Bombardovací letecký pluk s 36 letouny, při startu jednotlivě z pohotovosti číslo 1, vzdálenosti cíle od letiště 300 km a rychlosti letu 720 km/hod., potřebuje pro start, shromáždění a let k cíli 55 minut. Jestliže pluk bude v pohotovosti číslo 2, potom celková doba s uvažováním doby na upřesnění rozhodnutí a úkolu, spuštění, vzlet a let k cíli bude činit 85—90 minut.

Z uvedeného příkladu vidíme, že k tomu, aby bombardovací divize byla úspěšná zejména proti takovým cílům jako jsou prostředky atomového napadení, je třeba k vedení bojové činnosti používat i takové způsoby jako pohotovost k vzletu na letišti číslo 1 a číslo 2. Přitom podotýkám, že atomové dělostřelectvo ráže 280 mm je v současné době co do mobilnosti a manévrovacích schopností překonáno řadou jiných prostředků atomového napadení. Proto je třeba také vidět, že v mnohých případech možnosti soudobého bombardovacího letectva už nedostačují k vedení činnosti proti vysoce mobilním cílům i při použití velmi malých skupin (rojů, pětěk), které mají možnost startovat ve velmi krátké době.

Bojové sestavy bombardovací letecké divize

V předchozí části jsem se zmínil o tom, že ne vždycky je správně chápán rozdíl mezi způsoby bojové činnosti a bojovými sestavami.

Vžíla se představa o sestavách bombardérů jako o více méně sevřeném uskupení letounů ve vzduchu k plnění bojového úkolu.

Doba použití účinných protiletadlových prostředků jako protiletadlové řízené střely s obyčejnou i atomovou trhavinou, soudobé středorážní i velkorážní protiletadlové dělostřelectvo, stíhací letectvo vyzbrojené řízenými i neřízenými střelami s obyčejnou i atomovou náplní — všechno toto nově vyžaduje, abychom pojem bojové sestavy znovu přezkoumali a ujasnili si, co pod pojmem „bojová sestava“ můžeme a musíme v současné době chápat. Jak známo, bojová sestava divize (pluku, letky, roje) je uskupení letounů a skupin ve vzduchu k vedení boje. Přičemž máme nebo jsme měli na mysli, že bojová sestava musí umožňovat nejlepší splnění daného úkolu, dávat možnosti využít plně takticko-technické možnosti letounu, vytvářet nejvhodnější podmínky pro vedení vzdušného boje v součinnosti se stíhači a uvnitř skupiny a poskytovat dobré podmínky pro velení.

Tyto podmínky samozřejmě nejlépe splňovaly sevřené sestavy, kde vzdálenosti mezi letkami nepřesahovaly 200—400 m, mezi pluky 2000 až 3000 m.

První vlom do ustálených představ vneslo rozpracování a praktické prověření vedení bojové činnosti v noci za normálních a ztížených povětrnostních podmínek. Za jediný možný způsob letu k cíli v současné době byl shledán let v proudu jednotlivých letounů odstupňovaných výškově ve dvou — třech „patrech“. Podívejme se, jak vypadá bojová sestava bold v noci za normálních povětrnostních podmínek.

Předpokládejme, že divize ve složení 90 osádek provádí soustředěný úder na železniční uzel. Let je proveden ve třech „patrech“: 4000 m, 4300 m a 4600 m. Interval mezi letouny v jednom „patře“ 1 min. 30 vteřin, to znamená frekvence nad cílem 1 letoun za 30 vteřin. Let je prováděn rychlostí 720 km/hod. Potom délka bojové sestavy bude $44,5' \times 12 \text{ km/min.} = 534 \text{ km}$ a divize se vystřídá nad cílem za 44,5 minut.

Je jasné, že délka 534 km „poněkud“ mění naše představy o bojových sestavách. Představme si nyní, že bold ve dne za ztížených povětrnostních podmínek ničí letadla nepřítele na třech letištích jednoho letištního uzlu. Velitel divize se rozhodl splnit úkol provedením soustředěného úderu bold. K překonání odvětné činnosti stíhacího letectva, PLD a PLRS bylo rozhodnuto provést let k cíli na široké frontě. Za tím účelem bylo vytvořeno 12 skupin ve složení 5—9 letounů, určeno 6 náletových směrů a pro každou skupinu určena jedna výška letu k cíli. Každé skupině je určena přesně trať, časy průletu orientačních bodů a čas úderu. To znamená, že činnost všech skupin ve vzduchu je skloubena jediným cílem — uzlem nepřátelských letišť, jediným plánem boje, vyjádřeným tratěmi letu, výškami letu, přesným pořadím přiletu na cíl; přehled o situaci vlastních skupin je zabezpečován hlášením osádek k průletu jednotlivých orientačních čar; velení je prováděno z VS velitele bold.

Cožpak nelze nazvat takovéto uskupení bold ve vzduchu bojovou sestavou? A nebude takováto bojová sestava odpovídat podmínkám vedení soudobého leteckého boje?

Domnívám se, že ano! Je třeba překonat určitou setrvačnost v chápání bojových sestav bombardérů a nevidět boj jenom v bezprostředním střetnutí bombardérů se stíhači, PLD, PLRS nepřítele, ale v celé mnohotvárnosti té bojové činnosti, kterou bold jako taktický svazek vede.

Bojové možnosti bombardovací letecké divize

Pod bojovými možnostmi bold si představujeme ten reálný výsledek vedení bojové činnosti, který může bold za daných podmínek (složení divize, materiální část, náklad, rádius činnost atd.) dosáhnout. Nebudu se zabývat všemi těmi měřítky, podle kterých bojové možnosti bold ohodnocujeme. Nezřídka se však setkáváme s názorem, že zavedení atomových zbraní do výzbroje frontového letectva téměř neomezeně zvětšuje jeho bojové možnosti a údernou sílu. To je však správné jen do té míry, pokud se díváme na atomovou pumu tímž pohledem jako na obyčejnou tříštivou nebo trhavou pumu. Ve skutečnosti i když chápeme, že výroba atomových zbraní má dnes skutečně masový charakter, nelze předpokládat, že atomové zbraně budou používány bez rozmyslu, a že jich bude ve všech případech dostatek, a že vytlačí klasické prostředky ničení. Nejnebezpečnějším důsledkem takového myšlení je to, že bojové možnosti i při použití klasických nebo chemických pum jsou neobyčejně přeceňovány.

Tak například jsem se setkal s případem, kdy bombardovací divizi o dvou bombardovacích plucích byl postaven zhruba tento úkol: „Zamínovat a zamořit tři letiště, zamořit dva přechody přes pohraniční hory a zničit nepřátelský výsadek v týlu našich vojsk; kromě toho částí sil provádět vzdušný průzkum“.

Nebo v druhém případě letovod pluku, který měl připravit veliteli pluku bombardovací výpočet na zamoření přechodu přes hory bojovými látkami, uvažoval asi takto: „jeden roj zamoří prostor 1,4 ha, tři roje tudíž zamoří 4,2 ha; letka je schopna splnit úkol!“.

Ani v prvním ani v druhém případě nebyly brány skutečné bojové možnosti bombardovacích jednotek, protože v uvedených příkladech nebyl ani v nejmenším brán zřetel na bombardovací výpočet, na počet pravděpodobnosti zásahu atd.

Abychom si učinili správnou představu o skutečných možnostech bombardovací letecké divize, je třeba se aspoň stručně zmínit o čase, který je potřebný pro přípravu a provedení úderu. Na tento čas bude mít podstatný vliv množství údajů o cíli. Nelze si totiž vůbec představit provedení úderu za ztížených povětrnostních podmínek s použitím systému RYM nebo s použitím radiolokačního zaměřovače PSBN-M bez určitých údajů o cíli. Pro lepší představu ukáži stručně, co je zapotřebí pro tuto činnost.

Použití radiolokačního zaměřovače vyžaduje, aby současně se schématem cíle, který bude dávat podklady pro provedení bombardovacích výpočtů, měl štáb svazku k dispozici snímky radiolokačního zobrazení cíle a jeho nejbližšího okolí. Tyto snímky budou nutné proto, aby osádky provádějící bombardování s radiolokačním zaměřovačem, mohly už na zemi srovnáním s mapou velkého měřítká prostudovat radiolokační zobrazení cíle a jeho nejbližšího okolí. V opačném případě je nebezpečí, že osádky nebudou schopny cíle řádně identifikovat a může dojít k záměně se zobrazením jiného objektu anebo k jeho záměně s klamným cílem. Tyto okolnosti by značně snižovaly efektivnost bombardovacích úderů a při použití atomových pum, kdy je nutno řídit se požadavkem maximálního využití jejich možností, by provedení úderu vylučovaly. Důkladné studium zobrazení cíle před úderem je nutné i z toho důvodu, že je třeba vždy počítat s rušením radiolokačního zaměřovače nepřítelem a v případě, že by osádka neznala

důkladně prostor cíle a jeho radiolokační zobrazení, bylo by bombardování znemožněno i při sebemenším rušení.

Při použití kruhového radiotechnického systému RYM, který je v současné době nejpřesnějším záměrným systémem, existují také některé zvláštnosti, které je třeba brát v úvahu, jednak při organizaci bojové činnosti velitelem bold a jednak při vydávání úkolu vyšším štábem.

K provedení bombardování s použitím systému RYM je nutno znát:

- údaje o dvou pozemních stanicích systému (zeměpisné souřadnice s přesností na úhlovou vteřinu, nadmořskou výšku stanic a směr orientace antén);
- údaje o pracovních frekvencích (f_1 a f_2 pro vysílače letounové a f_3 pro vysílače pozemních stanic);
- geodetické vzdálenosti od pozemních stanic k cíli (záměrnému bodu) s přesností $\pm 2-3$ m;
- magnetické směrníky cíle (záměrného bodu) od obou pozemních stanic s přesností $\pm 0,5^\circ$;
- směry náletu, hlavní a záložní výšky a jiné údaje.

První dvě skupiny údajů jsou dodávány ještě před zahájením operace. Ostatní tři skupiny údajů obdrží velitel při obdržení úkolu, přičemž všechny potřebné údaje je nutno osádkám dodat nejméně 2 hodiny před startem k provedení výpočtu pro bombardování.

Z uvedeného vyplývá, že rozsah údajů o cíli, zejména při vedení činnosti z velkých výšek, za ztížených povětrnostních podmínek a v noci je značný, a že si vyžádá značného úsilí. Doba, kterou potřebuje bombardovací divize pro organizaci a přípravu bojové činnosti, bude proto značně odvislá od množství údajů, které obdrží o cílech současně s obdržením úkolu. Jestliže tyto údaje budou minimální a velitel divize bude nucen získávat tyto údaje vlastními silami, potom se doba na organizaci a přípravu bojové činnosti značně prodlouží a bude tvořit ve většině případů 6—8 hodin. Jestliže obdrží velitel dostatečné množství údajů o cílech a jiných faktorech, potom je možno připravit divizi k činnosti zhruba za 2,5 hodiny.

*

Zabýval jsem se ve svém článku některými základními problémy bojové činnosti divize frontového bombardovacího letectva. Jsou to problémy, které v současné době mají značnou aktuálnost a kolem nichž je vedena řada diskusí. Divám se proto na svůj příspěvek také jako na diskusní vyjádření určitých názorů, které samozřejmě budou vyžadovat dalšího rozpracování.

ČINNOST SLUŽBY DĚLOSTŘELECKÉHO VYZBROJOVÁNÍ ARMÁDY PŘI PRŮLOMU PŘIPRAVENÉ OBRANY NEPŘÍTELE V NOCI Z VÝCHOZÍHO POLOŽENÍ

Technik plukovník Augustin Horáček

Autor rozebírá zásady činnosti služby dělostřeleckého vyzbrojování při přípravě průlomu nepřátelské obrany v noci z výchozího položení, dále pak možné spotřeby a přísuny do vojsk v přípravném období i během další činnosti v závislosti od doby zahájení průlomu.

Článek dává představu o rozsahu prací spojených se soustřeďováním zvýšených zásob munice a o objemu zásob v palebných průměrech a tunách, jakož i o době, v níž je možno zvýšené zásoby soustředit a kde. Dává představu o nutném přísunu během noci vzhledem k době zahájení průlomu i vzhledem k plánované činnosti dalšího dne.

Průlom připravené obrany nepřítel v noci má řadu zvláštností. Těm zvláštnostem v přípravném období a během vedení operace musí být přizpůsobena v celém rozsahu i služba dělostřeleckého vyzbrojování armády, aby byla zabezpečena činnost vojsk po celou dobu jejich bojové činnosti. Největším ztížením při tomto úkolu zůstává skutečnost, že při nočních boji budou vojska a jejich týlová zařízení se zásobami munice a dělostřeleckými dílnami v pohybu, takže v podstatě půjde hlavně o to jak vyřešit přísuny munice, opravy poškozené výzbroje a odsuny zničeného a nepotřebného materiálu, aby probíhaly stejně spolehlivě, jako při ustálené bojové činnosti během dne.

Ve svém příspěvku zaměřím se na činnost služby dělostřeleckého vyzbrojování armády při přípravě a provádění průlomu připravené obrany nepřítel v noci z výchozího položení, při čemž základní náplň rozboru bude zaměřena hlavně na získání podkladů pro organizaci přísunů munice k vojskům a všeobecně na řízení oprav a provádění odsunů nepotřebného a zničeného materiálu dělostřeleckého vyzbrojování u armády.

Provádění průlomu připravené obrany nepřítel v noci z výchozího položení bude v soudobých podmínkách vedení operací častým zjevem a svoji povahou bude patřit k velmi náročné činnosti vojsk. Proto tím důkladněji musí být připravován, aby byl úspěšně splněn.

Služba dělostřeleckého vyzbrojování armády bude při přípravě průlomu v noci a během vedení operace ovlivněna v podstatě těmito okolnostmi:

- způsobem provedení průlomu připravené obrany v noci,
- dobou zahájení průlomu v noci,
- zvýšenou spotřebou pěchotní munice, zejména signálních a osvětlovacích nábojů,
- zvýšenou spotřebou dělostřelecké osvětlovací munice,
- omezenými možnostmi manévru armádního dělostřeleckého skladu nebo jeho vyčleněných oddělení a armádní dělostřelecké dílny (armádní radiolokační opravy) v důsledku bojové činnosti vojsk,

- potřebou nepřetržité intenzivní činnosti dělostřeleckých dílen (opraven) i během noci,
- ztíženými podmínkami při provádění sběru, soustřeďování a odsunu zničeného a nepotřebného materiálu dělostřeleckého vyzbrojování,
- požadavkem dosažení materiální pohotovosti vojsk k odražení očekávaných nepřátelských protiztečí v ranních hodinách, což nutno splnit při současném plnění běžných úkolů během nočního boje,
- ztíženými možnostmi udržení nepřetržitého spojení a styku s velitelem dělostřelectva armády a s jeho štábem, s podřízenými náčelníky dělostřeleckého vyzbrojování svazků, armádních organických a posilových útvarů a s ostatními orgány, které mají vliv na činnost služby.

Řízení a provádění přísunů munice v přípravném období při přípravě průlomu připravené obrany nepřítele v noci z výchozího položení

Celková výše přísunu munice u armády v přípravném období bude v daném případě v rozhodující míře závislá na těchto činitelích:

1. na výši zásob, které budou u svazků, armádních a posilových útvarů a v armádním dělostřeleckém skladu ke dni vydání nového úkolu armádě,
2. na stanovených normách zabezpečení ke dni pohotovosti, vyplývající z schváleného plánu zabezpečení armády municí pro jednotlivé svazky, armádní a posilové útvary, pro jednotlivé ráže.

V důsledku toho lze proto veškeré přísuny munice, které bude třeba uskutečnit, v přípravném období rozdělit do dvou etap. V první se v podstatě doplní u vojsk pohyblivé zásoby munice, v druhé pak se vytvoří zvýšené zásoby munice u těch svazků a útvarů, které se zúčastní průlomu nebo ho budou zabezpečovat. Současně se v této etapě doplní zásoby munice v armádním dělostřeleckém skladu a vyčlení pohyblivá záloha munice armády.

Předpokládáme-li, že průlom bude vševojskovou armádou prováděn se zaujetím výchozího položení, lze předvídat, že doplnění pohyblivé zásoby se zpravidla provede ještě v prostorech mimo dotyk s nepřítelem (v prostorech soustředění) a to buď přímými odběry z polního armádního dělostřeleckého skladu (zásobovacích stanic), nebo přísuny armádními dopravními prostředky k svazkům. Posilové prostředky bývají obvykle doplňovány na pohyblivou zásobu ještě před začleněním do armády ze zásob té armády (frontu), v jejíž prospěch dříve působily.

Doplnění pohyblivé zásoby munice u vojsk patří k běžné činnosti vojsk a k běžným povinnostem služby dělostřeleckého vyzbrojování.

Složitější organizaci přísunů munice si však vyžádá druhá etapa přísunů, to je soustřeďování zásob munice, zvláště dělostřelecké, u vojsk a to buď v plánovaných prostorech divisních dělostřeleckých skladů, nebo v plánovaných prostorech palebných postavení.

Tento úkol bude totiž třeba ve většině případech plnit již v době, kdy dělostřelectvo, jak organické, tak i posilové a dále divisní dělostřelecké sklady jsou ještě v prostorech soustředění, takže vlastní doprava a ukládání, resp. přejímání a střežení těchto přivážených zásob munice si vyžádá ze strany dělostřeleckého vyzbrojování armády navíc řady zvláštních opatření, aby tento úkol byl splněn.

Je třeba si zde připomenout, že vytváření zvýšených zásob je nutné hlavně z toho důvodu, že veškeré přísuny munice, nebo v krajním případě větší části zásob munice bude možné při poměrně krátkém přípravném období uskutečnit jen v prvních dnech přípravného období. Další dny, zejména poslední, jsou již prakticky vyhrazeny jen pro přesuny dělostřelectva a vojsk, která zaujmají výchozí položení k průlomu, takže v těchto dnech bude možno počítat již jen s minimálními přísuny munice k vojskům. Zpravidla bude třeba vyhradit tyto dny již jen pro přísuny chemické, po případě osvětlovací a dýmové munice, která se podle dosavadních zvyklostí dopravuje k vojskům až poslední noc před zahájením průlomu.

Na organizaci přísunů munice má vliv i plánovaná doba zahájení nočního průlomu.

Bude-li průlom zahajován na počátku noci, můžeme počítat s největší spotřebou munice u vojsk, neboť u dělostřelectva, které zpravidla provádí dělostřeleckou přípravu zteče a část dělostřelecké podpory zteče bude třeba ke dni pohotovosti vytvořit v palebných postaveních zvýšené zásoby munice na splnění těchto dělostřeleckých úkolů. Mimo to musíme předvídat, že během první noci bude třeba uskutečnit ještě další přísun munice těm svazkům a tomu dělostřelectvu, které po nočním boji budou pokračovat v další bojové činnosti i během dne.

Výhodnější podmínky pro řízení přísunů od armády ke svazkům budou při plánovaném zahájení zteče v polovině noci, nebo až před svítáním. Z hlediska činnosti dělostřelectva lze počítat již jen s provedením dělostřelecké přípravy zteče a i celková potřeba dělostřeleckých osvětlovacích granátů a osvětlovacích signálních nábojů u vojsk nebude již tak značná jako v předcházejícím případě. Proto v tomto případě lze počítat již s celkově menším váhovým objemem přísunované munice v přípravném období k armádě a k vojskům, nehledě ani k dalšímu možnému předpokladu, že v průběhu noci nebude třeba s ohledem na plánovanou menší spotřebu munice provést u svazků a dělostřelectva, které bude v dalším boji pokračovat, ani nové doplnění munice. Zde bych chtěl však připomenout, že bude přesto třeba vždy usilovat o to, aby v daném případě s ohledem na další možnou činnost dělostřelectva byly u tohoto zásoby munice doplněny pokud možno vždy na pohyblivou zásobu.

Jak již bylo dříve uvedeno, je třeba při zabezpečení průlomu připravované obrany nepřítele v noci počítat i s přísuny speciální munice, zejména osvětlovací, chemické a dýmové. Pokládám proto za vhodné rozvést, čím je výše přísunů této munice s ohledem na úkoly armády ovlivněna a v jaké výši bude třeba zásoby této munice ke dni pohotovosti vytvořit, aby všechny úkoly mohly být splněny.

Potřeba osvětlovacích dělostřeleckých granátů (beru v úvahu jen ráži 122mm H) bude vždy ovlivněna především dobou, po kterou má být osvětlování bojiště prováděno, počtem děl, které osvětlování budou provádět a ročním obdobím. Při předpokládaném použití 8—10 baterií 122mm H pro osvětlování terénu v pásmu průlomu armády a při předpokládané průměrné spotřebě pro jedno dělo, které bude provádět osvětlování bojiště po celou noc ve výši 80—100 ran, tj. až 1,2 pp, vychází nám celková průměrná potřeba u armády ve výši 4320 až 5400 kusů, tj. 0,1 až 0,15 pp armády. Toto množství můžeme vzít za základ potřeby této munice u armády, bude-li průlom zahájen na počátku noci a průměrná délka

noci bude 7 hodin. Je přirozené, že při zahájení průlomu v polovině noci se potřeba této munice podstatně zmenší. Potřebu osvětlovací munice rovněž podstatně ovlivní i okolnost, zda útok bude prováděn v zimě nebo v létě.

S použitím chemické munice v noci je třeba počítat jen výjimečně, a to jen na jednotlivých směrech; větší spotřeba pak bude v dalším průběhu až během dne. Zhruba počítáme tedy s celkovou noční spotřebou ve výši do 0,05 pp a během dne do výše 0,1 pp pro všechny ráže, u kterých je chemická munice používána (u RM do výše 0,1 pp).

Přisunům této munice bude třeba věnovat s ohledem na její speciální charakter vždy zvláštní pozornost a proto se doporučuje provádět tyto přísuny odděleně od ostatních běžných přísunů munice a jak již bylo dříve zdůrazněno, až poslední noc před použitím. Prakticky bude tedy třeba vytvořit u dělostřelectva a u minometných a raketometných jednotek, které budou provádět přepad chemickou municí ke dni pohotovosti zásoby ve výši plánované spotřeby na první noc a další chemickou municí pro plnění denních úkolů přisunout až v průběhu noci podle konkrétních požadavků. V daném případě bude proto vhodné uvažovat o tom, zda by nebylo výhodné část této chemické munice určené pro toto noční doplňování začlenit předem před zahájením nočního průlomu do pohyblivé zálohy munice, aby pak v případě potřeby byla blíže u vojsk, čímž se umožní jejich urychlené doplnění.

Použití dýmové munice přichází podle dělostřeleckých podkladů v úvahu při zastřílení pomocných cílů a při vytváření clon při protiztečích tanků nepříteli. U armády počítáme podle dosavadních norem s průměrnou možnou spotřebou této munice prvního dne průlomu až do výše 0,15 pp. S ohledem na poměrně malou potřebu této speciální munice u vojsk a s přihlédnutím na její nerovnoměrné použití v průběhu bojové činnosti pokládám za vhodné tuto municí přidělit v celém množství k vojskům ještě před zahájením nočního průlomu, aby tam v případě potřeby byla ihned k dispozici. Toto lze s přihlédnutím na možné využití nosnosti našich nákladních aut plně realizovat.

Organisaci přísunů munice u armády ovlivňuje přímo i doba, která bude v přípravném období k uskutečnění všech přísunů k vojskům a k armádě k dispozici. V rámci armády můžeme podle dosavadních podkladů počítat zhruba s tím, že bude na přípravu průlomu v noci k dispozici přípravné období o délce 4—5 dní. Avšak od těch musíme odpočítat ty dny, kdy se provádějí přesuny vojsk, neboť v těchto dnech mohou být přísuny munice prováděny jen ve velmi omezeném rozsahu, nebo už vůbec ne.

Aby byl získán konkrétnější poznatek o celkové výši přisunované munice do dne pohotovosti a z toho si pak mohli vyvodit potřebné závěry o možnostech a způsobech provádění přísunů munice u armády v přípravném období, provedeme si rozbor jednoho z možných případů zabezpečení armády municí při přípravě průlomu připravené obrany nepříteli v noci z výchozího položení.

Vycházíme-li z předpokladu, že průlom bude armádou zahájen na počátku noci, je třeba při stanovení norem zabezpečení ke dni pohotovosti vycházet především z možné spotřeby munice během noci. Podle předpokládané bojové činnosti a dosavadních norem může být tato v této výši:

		pěch.	děl.	min.	rm	mpl	spl	tank.	chem.	osvětł.	dým
Plánovaná spotřeba během první noci Z toho na:	děl. přípravu		0,6 – 0,8	0,5 – 0,8	3sa	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6	při účasti na děl. přípravě			
	děl. podporu	1,0 – 1,2	0,4 – 0,6	0,5 – 0,6	3sa			1–1,5 jinak 0,6 – 0,8	0,2	0,1 – 0,2	0,1
	Celkem	1 – 1,2	1,0 – 1,4	1,0 – 1,4	6sa	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6		0,2	0,1 – 0,2	0,1

Poznámka: Údaje jsou uvedeny v palebných průměrech.

S přihlédnutím k uvedeným normám spotřeby munice během noci a k požadovanému zabezpečení vojsk v ranních hodinách pro další činnost ve dne, vyplývá jako výhodné pro armádu toto celkové zabezpečení municí ke dni pohotovosti:

		pěch.	děl.	min.	rm	mpl	spl	tank.	chem.	osvětł.	dým.
Celkové zabezpečení armády ke dni pohotovosti Z toho:	u vojsk	1,8	2,5	2,4	2,5	3,2	3,2	3,2	0,2	0,25	0,15
	u PADS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,05	0,0
	Celkem	2,3	3,0	2,9	3,0	3,7	3,7	3,7	0,3	0,3	0,15

Vezmeme-li za základ, že svazky, armádní a posilové útvary byly v prostorech soustředění již doplněny na pohyblivou zásobu, pak při stanoveném zabezpečení ke dni pohotovosti bude třeba celkem přisunout od armády k vojskům toto množství munice.

		pěch.	děl.	min.	rm	pl		tank.	spec.	Po- zámka
						mpl	spl			
Stav zásob munice ze svazků po doplnění PZ		1,5	1,5	1,5	1,5	3,0	3,0	3,0		1) Počítáno u děl, min., pl mun. na celkové počty u armády, u pěch. a tank. munice pro tři svazky (t. sled)
Plánované zabezpečení u vojsk ke dni pohotovosti		1,8	2,5	2,4	2,5	3,2	3,2	3,2	0,3	
Plán. spotřeba do dne pohotovosti		0,05	0,05	0,05		0,5	0,3			
Celkový přísun do vojsk od armády ke dni pohotovosti ¹⁾	pp	0,35	1,05	0,95	1,0	0,7	0,5	0,2	0,3	
	tun	204	3006	577	570	467	216	137	do 800 t	
	Cellkem tun	5977 tun = 6000 tun								

Rozdělíme-li zjištěný celkový přísun v tunách na jednotlivé dny přípravného období (počítáme s čistou dobou 3—4 dní), vychází nám průměrný denní přísun od armády k vojskům ve výši 1500—2000 tun.

Při dalším rozboru těchto přísunů je třeba rovněž dále uvážit, že převážnou část přidělované munice (asi 4500 tun) bude třeba přisunovat až do plánovaných prostorů palebných postavení, kde budou tvořit zvýšené zásoby na zabezpečení dělostřelecké přípravy zteče a u části dělostřelectva i na část dělostřelecké podpory zteče a zbytek že se bude soustřeďovat v plánovaných prostorech rozmístění divisních dělostřeleckých skladů, kde zůstane k dispozici po vytváření zvýšených zásob u ostatních útvarů. Vlastní provádění všech těchto přísunů vyžaduje však zvláštního rozboru a proto tuto problematiku podrobněji nerozvádím.

Vytvoření zásob munice musí být řízeno také i s ohledem na zabezpečení plynulého doplňování vojsk v průběhu nočního boje. Toto především zabezpečujeme vhodným rozložením zásob munice, které musí být řešeno tak, aby se zajistilo plynulé zásobování po celou dobu boje. V následující tabulce uvádím proto jedno možné rozložení zásob munice u armády ke dni pohotovosti, které tyto podmínky zhruba splňuje.

		pěch.	děl.	min.	rm	pl		tank	spec. munice		
						mpl	spl		chem.	dým.	osv.
Celkové možné zabezpečení armády municí ke dni pohotovosti		2,3	3,0	2,9	3,0	3,7	3,7	3,5 4,0*)	0,3	0,15	0,3
Z toho je	celkem v palebných postaveních nebo u zbraní (včetně pohybl. zásoby)	1,0	1,5	1,4	5 salv	1,2	1,2	1,2— 1,5	0,2	0,15	0,3
	na organických doprav. prostředcích oddílů (praporů)	0,1	0,25	0,25	3 salvy					0,05	
	u pluku (v plukovní bojové výdejně)	0,2	0,25	0,25		1,0	1,0	0,5			
	v dělostřeleckých skladech svazků (DSD)	0,5	0,5	0,5	2 salvy	1,0	1,0	1,5		0,05	
	v armádním dělostřel. skladu (PADS)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,05	0,05

*) Poznámka: Jen jsou-li použity na děl. přípravu.

Uvedené rozložení munice umožňuje mít po vystřelení dělostřelecké přípravy zteče, po případě části dělostřelecké podpory zteče, u vojsk (pluk, svazek) úplné pohyblivé zásoby munice. To zajišťuje nejen pohyblivost vojsk (dopravní prostředky nejsou přetíženy), ale i další bojovou činnost po celou noc bez nutného zásahu náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování armády. Zůstává však podmínkou, aby organické dopravní prostředky oddílů (praporů) a pluků (brigád) se během noci neodtrhly od svých organických jednotek (součástí), neboť by tím narušily nepřetržitost doplňování. Rovněž plukovní zásoby musí být vždy dosažitelné, aby mohly na tyto přísuny plynule navázat.

Tato podmínka se vztahuje také v celém rozsahu na posilové prostředky. U těchto splnění požadavku bude vyžadovat ještě navíc zajištění potřebné součinnosti mezi náčelníkem dělostřeleckého vyzbrojování (NDV) svazku a NDV posilových prostředků zejména při řešení otázky dopravy jejich organických pohyblivých zásob munice a při řešení doplňování munice během boje.

Značný význam při přípravě připravené obrany nepřítele v noci má také vytvoření přiměřené pohyblivé zálohy munice armády. Její výše a složení může zůstat stejná jako za denních podmínek; navíc však se může vytvořit ještě určitá zásoba osvětlovací munice, po případě chemické munice.

Řízení přísunů doplňků munice v průběhu vedení průlomu připravené obrany nepřítele v noci

Při řešení této otázky je třeba především vycházet z předpokladu, že armádní útočná operace, která byla zahájena v noci, bude v celém plánovaném rozsahu pokračovat i následujícího dne.

Pro službu dělostřeleckého vyzbrojování armády a svazků vyplývá z této skutečnosti úkol, zabezpečit svazky (útvary) do svítání municí natolik, aby tento denní boj mohly úspěšně plnit.

Je třeba si uvědomit, že služba dělostřeleckého vyzbrojování armády nebude v dané době s to doplnit po nočním boji zásoby munice do rána u všech svazků a armádních a posilových útvarů armády, které se zúčastnily průlomu. Proto svoje úsilí zaměří zprvu jen na ty svazky a na ty dělostřelecké jednotky, které budou v boji pokračovat. Můžeme tedy počítat s tím, že bude třeba přednostně doplnit municí zpravidla nanejvýše u tří svazků a jejich posilových prostředků, dále u dělostřelectva zařazeného do armádních dělostřeleckých skupin (ADS a APLDS) a protitankových dělostřeleckých záloh. U dělostřelectva je třeba totiž předpokládat, že bude zabezpečovat zasazení druhého sledu armády, při čemž nelze zanedbat ani ty úkoly, které speciálně plní dělostřelectvo velké mohutnosti (122 K, 130 K, 152 H).

Způsob a rozsah provedení přísunu munice v průběhu noci bude ovlivněn, jak již bylo dříve uvedeno, zase především dobou zahájení průlomu.

Jestliže bude průlom připravené obrany nepřítele zahájen na začátku noci, možno při dříve navrhovaném možném zabezpečení armády ke

dni pohotovosti počítat s tímto celkovým přísunem munice od armády k vojskům do rána příštího dne (viz tabulku):

		pěch.	děl.	min.	rm	pl		tank.	spec.	
						mpl	spl		chem.	osvět.
Navrhované zabezpečení armády ke dni pohotovosti	u vojsk	1,8	2,5	2,4	2,5	3,2	3,2	3,2-3,5	0,2	0,25
	v ADS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,05
	Celkem	2,3	3,0	2,9	3,0	3,7	3,7	3,7-4,0	0,3	0,3
Možná spotřeba během noci		0,8-1,2	1,0-1,4	1,0-1,4	4-5 salv	0,5-0,8	0,4-0,6	0,6-0,8	0,2	0,2
Zbývá v průměru u vojsk před svítáním		0,6-1,0	1,1-1,5	1,0-1,4	1,0-1,5	2,2-2,5	2,2-2,5	2,4-2,6		0,05
Plánované zabezpečení svazků, armádních a posilových jednotek před svítáním*)		1,2	1,5	1,5	1,5	3,0	3,0	3,0	0,1	
Celkový průměrný přísun od armády k svazkům	pp	0,4	0,2	0,2	0,25	0,8	0,8	0,6	0,1	
	tun	292	572	182	143	333-534	216-346	274-410	až 250	
	Celkem 2260 — 2730 tun									

*) Poznámka: Týká se jen těch svazků, které budou v boji pokračovat. Svazky druhého sledu armády nejsou do toho počítány, neboť jsou na pohybl. zásobě.

Podle této provedené hrubé kalkulace vychází nám celkový možný přísun od armády k vojskům do rána D2 ve výši 2260—2730 tun.

Vzhledem k potřebě doplnit vojska municí co nejdříve bude třeba provést tento přísun vždy prostředky armády a to u příslušných svazků a jich posilových prostředků buď do prostoru divisičního dělostřeleckého skladu (dělostřeleckého skladu brigády), nebo až do prostorů palebných postavení. Toto řešení vyplývá v podstatě z toho, že lze předpokládat, že do doby, než se uskuteční přísun od armády, bude již u svazků provedeno doplnění útvarů ze zásob v divisičním dělostřeleckém skladu, takže nedostatek munice se bude projevovat jedině v tomto skladu.

U armádního organického dělostřelectva a i u některého posilového dělostřelectva lze předvídat, že přímý přísun od armády až do prostorů palebných postavení bude proveden jen tehdy, bude-li to třeba z časových důvodů uskutečnit.

Spíše můžeme tedy očekávat, že armáda provede obdobně jako u svazků jen přísun do příslušného dělostřeleckého skladu (akdd, ptđb, pldd), při čemž nelze vyloučit i tu možnost, že část doplňků munice si budou muset dělostřelecké útvary odebrat z polního armádního dělostřeleckého skladu samy svými prostředky. V celku vidíme, že tu může být řada va-

riant řešení, v podstatě však musí být všechny zaměřeny k tomu, aby se doplnění provedlo co nejdříve.

Skutečnost, že toto doplňování municí bude probíhat za velmi ztížených podmínek (noc, vojska v pohybu), vyžádá si osobního řízení těchto přísunů příslušníky muniční skupiny oddělení služby dělostřeleckého vyzbrojování armády. Nutná bude v této době také důkladná součinnost náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování armády s náčelníkem týlu armády a to zejména v otázkách vlastního řízení a provádění vyžádaných přísunů munice k vojskům.

Zabezpečení plynuého doplňování municí během vedení operace si vyžádá i stálého styku (osobního nebo pojitky) náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování armády s náčelníky dělostřeleckého vyzbrojování podřízených svazků, armádních a posilových útvarů s náčelníky armádních zařízení služby dělostřeleckého vyzbrojování. Tento nepřetržitý styk umožní, že mezi uvedenými funkcionáři se udrží stálá vzájemná informovanost o všech materiálních změnách a opatřeních, ke kterým v průběhu vedení nočního boje došlo, nebo dojde, a to bude mít pak i bezprostřední kladný vliv na pružné řízení služby jak u armády, tak i u těchto podřízených orgánů.

Provedený krátký rozbor ukázal, jaké problémy bude služba dělostřeleckého vyzbrojování v hlavních rysech řešit v přípravném období při zabezpečení průlomu nepřátelské obrany v noci a v průběhu vedení boje, při zajištění nepřetržitého doplňování, byl-li průlom zahájen na počátku noci. Zjištěné závěry bude však třeba ještě dál rozvinout a to hlavně za tím účelem, aby se vyřešily nejvhodnější způsoby, jak úkoly v daných podmínkách splnit. Tyto dílčí úkoly zde řešeny nebyly.

Předvídaný způsob zásobování svazků a armádních a posilových jednotek v případě, že průlom bude zahájen v polovině noci, nebude v podstatě vyžadovat již takových opatření jako při zahájení průlomu na začátku noci, kde zejména noční doplnění vojsk pro zabezpečení jejich činnosti ve dne, vyžaduje značného úsilí a řádné organizace.

Základním požadavkem v přípravném období opět bude, vytvořit u armády a zejména u vojsk ke dni pohotovosti takové zásoby munice, aby po skončení nočního boje zůstalo u vojsk ráno dostatek munice pro činnost pak během dne, která se může prodloužit i až do večera.

S přihlédnutím k tomuto požadavku bude třeba ke dni pohotovosti u armády a u vojsk vytvořit zpravidla tyto zásoby munice (v pp):

		pěch.	děl.	min.	rm	mpl	spř	tank.	dým.	chem.	osvět.
Celkové zásoby ke dni pohotovosti u armády	u vojsk	1,8	2,3	2,3	2,25	3,2	3,2	3,2	0,15	0,2	0,2
	v PADS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		0,1	0,05
	Celkem	2,3	2,8	2,8	2,75	3,7	3,7	3,7	0,15	0,3	0,25

Z tabulky vyplývá, že se v přípravném období poněkud sníží celková výše přísunu munice k svazkům, neboť zabezpečení ke dni pohotovosti u armády a u svazků je u dělostřelecké, minometné a raketometné munice o něco nižší než v předešlém případě. Vlastní organizaci přísunů však to

neovlivní, neboť úkol, dostat většinu zásob do palebných postavení anebo do plánovaných prostorů divisních dělostřeleckých skladů zůstává i v tomto případě nezměněn.

Jak však vyhovuje uvedené zabezpečení podmínce, že ráno musí zůstat dostatek munice pro další činnost během dne, vyčíslíme si nejlépe v další tabulce.

		pěch.	děl.	min.	rm	mpl	spl	tank.	chem.	osvětł.	dým.
Celkové možné zabezpečení armády ke dni pohotovosti u armády. Z toho	u vojsk	1,8	2,3	2,3	2,25	3,2	3,2	3,2	0,2	0,2	0,15
	v PADS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,05	
	Celkem	2,3	2,8	2,8	2,75	3,7	3,7	3,7	0,3	0,25	0,15
Plánovaná spotřeba do rána		0,6 0,8	1,0- 1,2	1,0- 1,2	4 salvy	0,6- 0,8	0,5- 0,7-	0,6- 0,8	0,15	0,15	0,05
Zbývá na úkoly dne celkem. Z toho	u vojsk	1,0- 1,2	1,1 1,3	1,1 1,3	1,25	2,4- 2,6	2,5- 2,7	2,4- 2,6	0,05	0,05	0,1
	u PADS	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,05	
	Celkem	1,5- 1,7	1,6- 1,8	1,6- 1,8	1,75	2,9- 3,1	3,0- 3,2	2,9- 3,1	0,15	0,1	0,1
Průměrná potřeba u vojsk pro denní činnost		1,2	1,5	1,4	1,5	2,5	2,5	2,5	0,15		0,1
Bude třeba přisunout v průměru		0,1	0,3	0,2	0,25	.	.	.	.	.	.

Při rozboru této tabulky shledáváme, že uvedené zabezpečení v celku vyhovuje podmínce, aby k ránu bylo u vojsk dostatek munice pro další bojovou činnost během dne. I když v tomto případě budeme usilovat zase o to, abychom u dělostřelecké, minometné a raketometné munice doplnili zásoby na pohyblivou zásobu, je v tom to ulehčení, že doplnění není třeba uskutečnit ještě před svítáním, nýbrž s ohledem na dosti vysokou zbylou zásobu k ránu u vojsk až pak během dopoledne.

Přesto však, i když uvažujeme při doplňování jen o tom, že doplníme zásoby dělostřelecké, minometné a raketometné munice jen u svazků, které zůstávají v bojové činnosti (2—3 svazky), a dále jen u toho dělostřelectva, které tento boj bude zabezpečovat, zůstává i tento přísun ještě váhově dosti značný, neboť se pohybuje zhruba ve výši 800 tun.

K vlastnímu provedení těchto přísunů poznamenávám, že zpravidla bude třeba tyto řídit armádou opět zase jen do prostorů divisních dělostřeleckých skladů (u posilových prostředků do jich brigádních skladů), neboť jedině v těchto se bude po provedených přísunech k útvarům munice nedostávat. Nevylučuji však tím tu možnost, že tyto doplňky munice bude třeba dopravit v mimořádných případech až do prostorů palebných postavení.

Uvedený rozbor zaměřený na zabezpečení průlomu připravené obrany vševojskovou armádou v noci z výchozího položení ukázal, že i když bude třeba vynaložit značné úsilí, aby se zvýšené zásoby munice dostaly v přípravném období do určených prostorů včas, přece jen těžiště práce bude až pak v průběhu vedení operace, kdy musí být přísuny munice řízeny

tak, aby zajistily nepřetržitou činnost vojsk po celou dobu noční bojové činnosti. Zvlášť náročná bude tato činnost v tom případě, když průlom se zahájí na začátku noci a kdy v důsledku větší spotřeby munice během noci bude muset být uskutečněn přísun doplňků munice k těm útvarům, které v boji budou pokračovat, ještě před rozedněním.

Splnění všech těchto úkolů službou dělostřeleckého vyzbrojování armády bude podmíněno především řádnou její činností v této době. Navíc bude vyžadovat i stálou znalost taktické a materiální situace u vojsk, stálý styk s velitelem dělostřelectva nebo s jeho štábem a nepřetržitou součinnost s týlem, který veškeré přísuny organizuje a provádí.

Doplňování výzbroje a provádění oprav

Doplnění svazků, organických a posilových útvarů výzbrojí a ostatním materiálem dělostřeleckého vyzbrojování se při přípravě průlomu v noci provádí v stejném rozsahu jako při zabezpečení svazků pro denní bojovou činnost. Doplnění výzbroje plánuje armáda a povinností náčelníků dělostřeleckých svazků, armádních a posilových jednotek bude, organisovat odběry výzbroje, zejména dělostřeleckého materiálu a zvláštních dělostřeleckých přístrojů tak, aby ve stanovenou dobu byly u útvarů. Zvláštní důraz bude zejména kladen na včasný odběr doplňků a zařízení pro osvětlování (světlometů) a přístrojů pro vidění v noci. Rovněž je nutno počítat se zvýšeným odběrem signálních pistolí těmi svazky, jejichž útvary budou provádět osvětlování bojiště.

Provádění oprav bude během nočního boje velmi ztíženo hlavně tím, že vojska budou v pohybu a že odsun poškozené výzbroje bude vázán na komunikace, které bývají přeplněny přesunujícími se vojsky. Proto provádění oprav bude muset být vždy předem řádně organisováno a domluveno na celou hloubku úkolu armády a svazků, při čemž bude třeba zajistit, aby se s příslušnými pokyny seznámili včas vždy všichni velitelé a orgánové, kteří za provádění oprav odpovídají.

Základním požadavkem pro provádění oprav bude, dosáhnout především soustředění poškozené výzbroje do určených prostorů. Do těchto se pak přesunou dílenské prostředky svazků a armády tak, aby mohly urychleně provést aspoň nejnutnější opravy. Armáda vyčleňuje v této době k tomu účelu z armádní dělostřelecké dílny pro posílení svazků jednu až dvě dílenské brigády, které tímto přejímají charakter předsunutých armádních dílen a provádějí ve vyhrazených prostorech vojskové a podle časových možností i střední opravy. Složitější opravy se budou provádět až v armádní dělostřelecké dílně, která se přesunuje za vojsky skoky po určené ose a přejímá do opravy veškerou neopravitelnou a poškozenou výzbroj, soustředěnou buď v určených prostorech, nebo shromážděnou poblíž této komunikace.

Přes tato opatření a i při předpokladu, že ztráty výzbroje budou menší než za bojů ve dne (celkem 4—5 %), nutno počítat s tím, že značná část poškozené výzbroje bude muset být předávána ještě i dělostřeleckým dílnám frontu.

Tento krátký rozbor o možnostech provádění oprav ukazuje, že zásada přiblížení se dílenských prostředků svazků a armády až k útvarům nebo k dělostřeleckým skupinám musí být i v průběhu nočních bojů v plném

rozsahu splňována. Podle rozsahu a počtu poškození může to být buď ve formě nepravidelného vysílání dílenských brigád k plukům a k svazkům, což bude nejčastější způsob na stupni svazku, nebo také tím, že dílenské prostředky svazků a dělostřeleckých skupin budou předem posilovány armádními dělostřeleckými dílnami a to buď na celé období nebo jen na omezenou dobu. Rozsah tohoto zesílení bude závislý jednak na situaci u svazků, hlavně však na množství poškozených zbraní. V každém případě i provádění oprav má svůj rozhodující význam pro úspěšné vedení nočního průlomu a proto musí být účelně vyřešeno. Způsobů je mnoho, půjde jen o to použít v dané situaci ten nejlepší a nejvýhodnější.

Odsuny vystřelených nábojnic, prázdných obalů a nepotřebného materiálu dělostřeleckého vyzbrojování

Již skutečný průběh nočního boje dává předvídat, že odsuny nebudou moci být ihned prováděny v takovém rozsahu jako ve dne. Proto také celá organizace odsunů musí být zejména na stupni svazku zaměřena především jen na soustřeďování veškerého odsunového materiálu v určených prostorech nebo v blízkosti palebných postavení, aby pak po rozednění a během dne se mohlo v soustřeďování buď pokračovat nebo učinit přípravy k přímému předání orgánům armády nebo frontu. Tento předpoklad bezpodmínečně vyžaduje, aby shromažďování zničeného a nepotřebného materiálu bylo důsledně prováděno a organisováno především na všech nejnižších stupních. Jde tu zejména o soustředění vystřelených nábojnic a prázdných obalů po vystřelení dělostřelecké přípravy v prostorech soustředění nepotřebného materiálu dělostřeleckého vyzbrojování, aby pak odsun mohl být řádně organisován. Hromadné odsuny od svazků v průběhu dne mohou být řízeny v rámci běžných opatření, organisovaných za tím účelem u svazků nebo u armády, resp. u frontu. V celku vidíme, že i otázka sběru a shromažďování bude vyžadovat zvláštní péče a organizace a proto musí služba dělostřeleckého vyzbrojování armády při zabezpečení průlomu i na tuto otázku pamatovat a její provádění zabezpečit.

Z á v ě r

V příspěvku byly řešeny jen některé základní úkoly služby dělostřeleckého vyzbrojování, mající přímý vztah především k zásobovací a z části i k odsunové činnosti vojsk při přípravě a vedení průlomu připravené nepřátelské obrany v noci. V celku provedené rozbory ukázaly, před jakými problémy služba dělostřeleckého vyzbrojování v tomto období stojí, takže byly tím dány jistě dostatečné podklady pro další jejich rozvedení nebo konkrétnější vyřešení, jak orgány služby dělostřeleckého vyzbrojování, tak i orgány týlu. Příspěvek také ukázal, že hlavní těžiště práce při zabezpečení nočního boje a zejména při denní činnosti bude hlavně u pluků a pak u svazků, které ponесou hlavní tíhu urychleného doplňování, zejména v tom případě, když po noční činnosti budou pokračovat i ve dne. Proto v této době musí být celá činnost služby dělostřeleckého vyzbrojování armády nebo svazku řízena tak, aby příslušným řídicím orgánům u svazků nebo u pluků jejich práci co nejvíce usnadnila. V jaké formě a jakými prostředky to bude možné provést, to nám ukáží další zkušenosti a i společné vyřešení tohoto problému i po stránce týlové.

VÝZNAM A ZPŮSOBY ZATARASOVÁNÍ VE STŘETNÉM SRAŽENÍ VZHLEDEM K PŘEDPOKLÁDANÉMU MANÉVRU VOJSK

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Autor ve svém článku ukazuje na význam zatarasování ve střetném sražení a rozebírá v něm nejvhodnější způsoby zatarasování vzhledem k předpokládanému manévru vojsk. Pojednává o jednotlivých variantách bojové činnosti, při kterých může ke střetnutí sražení dojít, tj. při vedení buď obranné nebo útočné operace, nebo při současném zahájení útočné operace oběma stranami.

Ú v o d

Soudobý charakter útočných a obranných operací bude se vyznačovat velkou manévrovostí, při čemž bude docházet k řadě střetných sražení.

Ke střetnému sražení může dojít buď při vedení obranné operace, kdy bránící se vojska budou provádět řadu protiztečí a protiúderů, nebo při vedení operace útočné, kdy naopak útočící vojska budou nucena odrážet protizteče a protiúderů obránce, nebo kdy obě strany zahájí současně útočnou operaci, což může být typickým příkladem hlavně v počátečním období války.

Při všech těchto variantách střetných sražení mohou sehrát zátarasy, bude-li jich dovedně použito, významnou úlohu a mohou podstatně přispět k úspěšnému jejich provedení.

Formy zatarasování prováděné k zabezpečení střetného sražení při uvedených variantách budou se však od sebe do určité míry lišit.

Posuzujeme-li systém zátarasů z hlediska jeho výhodnosti a vhodnosti při provádění jednotlivých druhů bojové činnosti, vidíme, že má-li systém zátarasů sehrát tu úlohu, která je od něho očekávána, budou v první řadě převažovat prsky manévrové nad prvky statickými.

Jestliže na příklad při plánování a zřizování systému zátarasů v posílní obraně je poměr mezi zátarasy statickými a zátarasy zřizovanými manévrem zhruba 2—3 : 1, pak na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů bude tento poměr zpravidla opačný a to zhruba 1 : 2. Při zatarasování v průběhu útočné operace půjde pouze o zřizování systému zátarasů manévrem.

Již tyto poměry názorně ukazují, že na systém zátarasů za bojové činnosti, při které dochází ke střetnému sražení, nelze v žádném případě pohlížet jako na prvek, který do určité míry snad podvazuje manévr vlastních vojsk. Nutno v něm vidět prostředek, který v podstatné míře, bude-li dovedně, včas a na správném místě využit, může přispět k úspěšnému průběhu střetného sražení.

I. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení při vedení obránné operace vzhledem k předpokládanému manévru vojsk

Hlavním úkolem systému zátarasů k zabezpečení střetného sražení při vedení obranné operace bude:

— vytvořit příznivé podmínky pro rychlý a nerušený přesun protiúder-

ného uskupení na čáru zasazení, k zabezpečení jeho všestranného manévru, při současném vytváření podmínek pro zpomalování tempa útoku a v podvazování manévru jeho vojsk;

- vytvořit příznivé podmínky pro klidné a nerušené dosažení čáry zasazení k provedení protizteče nebo protiúderu, popř. pro částečné nebo úplné rozvinutí vojsk, provádějících protizteč nebo protiúder;
- vytvořit takové podmínky, aby ke střetnému sražení došlo v prostoru, který bude výhodnější pro vlastní svazky a méně výhodný pro činnost útočníka, hlavně pokud jde o vhodnost rozvíjení úspěchů do stran, vhodnost obejítí protiúderného uskupení ze stran, a konečně pokud půjde o vytvoření příznivých podmínek pro včasný přísun druhých sledů a záloh do prostoru sražení;
- přikrýt spolehlivě boky a křídla protiúderného uskupení v průběhu střetného sražení, poněvadž tato budou v průběhu vedení střetného sražení nejvíce vystavena tlaku nepřítelů, a konečně
- vytvořit příznivé podmínky pro spolehlivé zabezpečení úspěchu dosaženého v průběhu střetného sražení.

Z uvedeného rozsahu požadavků, které jsou kladeny na systém záatarasů při vedení střetného sražení v průběhu obranné operace, vyplývá, že právě otázce plánování, organisování a provádění systému záatarasů na směrech předpokládaného provedení protiztečí a protiúderů musí být věnována zvláštní pozornost.

Proto plánování systému záatarasů k zabezpečení protiztečí či protiúderů bude provádět s ohledem na ty utajené skutečnosti, se kterými je seznamován pouze úzký okruh důstojníků štábu, vždy operační oddělení toho svazku či svazu, které provedení protizteče či protiúderu plánuje a zabezpečuje.

Jak již bylo dříve řečeno, musí systém záatarasů na směrech provedení protiztečí a protiúderů zabezpečit rychlý přesun vlastních jednotek vpřed.

Přesto však tyto směry, pokud jde o záatarasy statické, budou přehra-zovány se stejnými hustotami výbušných záatarasů tak, jako tomu je na ostatních směrech, na kterých se provedení protizteče nebo protiúderu neplánuje.

Tyto statické záatarasy budou však zpravidla zřizovány na tu hloubku, ve které může dojít ke střetnému sražení. Budou pak zpravidla zřizovány pouze před obrannými postaveními jednotek, což zabezpečuje jejich rychlé převádění z jednoho stupně bojové pohotovosti na stupeň druhý. Mimo to jejich rozmístění před obrannými postaveními jednotek usnadní pořádkovou službu, při případném nutném průchodu útvarů a svazků těmito záatarasy.

Tak na směrech plánovaných protiztečí bude největší hustota statických záatarasů zpravidla po druhé obranné postavení prvního pásma obrany, na směrech plánovaných protiúderů pak zpravidla až na celou jeho hloubku.

Již tato okolnost ukazuje, že hloubka zón statických záatarasů na směrech provedení protiztečí nebo protiúderu bude mít zhruba poloviční hloubku při porovnání s hloubkami zón záatarasů na ostatních směrech, na kterých nejsou plánovány protizteče nebo protiúder.

Tato okolnost je značně nepříznivá nejen pro útvary a svazky v obraně, ale i pro útvary a svazky provádějící protizteče a protiúder. Útočník

by právě na těchto směrech mohl dosáhnout výraznějších úspěchů, než na směrech ostatních, což by mohlo v některém případě i zabránit provedení protizteče nebo protiúderu.

Proto snahou všech orgánů, plánujících zatarasování, bude vytvořit i na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů stejně hluboké zóny zátarasů.

Cest pro uskutečnění tohoto požadavku je několik. Nejdůležitější z nich je zřizování výbušných zátarasů před čely útočících jednotek nepříteli manévrem zátarasů. Dále, což je dosud poměrně málo vžito, zřizování systému výbušných zátarasů na přísunových a odsunových cestách útočníka v jeho týlu, a to destrukčními jednotkami, které byly do týlu útočících svazků nepříteli vysazeny, nebo těmi destrukčními jednotkami, které byly po splnění úkolu ponechány před čely útočících svazků nepříteli na místě a útočníkem překročeny.

Způsob zatarasování a ničení v týlu útočníka na jeho přísunových a odsunových cestách bude organisovat zpravidla armáda a výše.

Rovněž tak je třeba všimnout si i typů zátarasů na těch směrech, na kterých je plánováno provedení protizteče nebo protiúderu. Jestliže na ostatních směrech bylo využíváno prakticky zátarasů všech typů, pak na směrech plánovaných protiztečí nebo protiúderu půjde zpravidla výlučně o zátarasů výbušné, při vyloučení všech typů zátarasů dřevozemních, jako jsou např. protitankové stěny, srázy, PT příkopy, předem zřízené lesní závaly a záseky, rozbahnění a zaplavení terénu, které představují značnou překážku pro rychle se přesunující jednotky protiúderného uskupení.

K dalším formám zatarasování lze počítat i přikrytí obranných postavení motostřeleckých jednotek a palebných postavení dělostřelectva volným rozhozením PT min při bezprostředním přiblížení se útočníka k těmto postavením, a to těmi jednotkami, které tato postavení obsazují. Tato forma zatarasování si pak vyžaduje zřizování skládek zatarasovacího materiálu bezprostředně v obranných a palebných postaveních těchto jednotek.

Konečně další formou zatarasování na těchto směrech může být i zřizování uzlů zátarasů především na operačně důležitých křižovatkách. Mezi poměrně široce používané typy zátarasů na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů patří i řízená minová pole. Tato minová pole sice patří mezi účinné typy zátarasů, při tom však jde o typ zátarasů, jehož zřízení si vyžádá poměrně značné množství času, sil a prostředků, nehledě již na to, že jde o zátaras, který si vyžaduje stálou odbornou péči. Toto se nepříznivě projeví v postupném oslabování jednotek, které jsou pověřeny vytvářením systému zátarasů, vyčleňováním roznětových hlídek z jejich sestav.

Mimo to jde o typ zátarasů, který za současného stavu je poměrně zranitelný a citlivý hlavně na účinky klasických zbraní.

Proto využití řízených minových polí bude možno plánovat až po pečlivém vyhodnocení vlastních možností, které však právě při vedení obranné operace budou téměř vždy omezené.

Další zvláštností systému statických zátarasů na směrech plánovaných protiztečí a protiúderu bude, že tyto zátarasů budou mít zpravidla druhý stupeň bojové pohotovosti i do značné blízkosti k přednímu okraji. Na příklad na směrech plánovaných protiztečí až do prostoru druhého po-

stavení vto, zatím co na ostatních směrech, na kterých protizteče či protiúder plánovaný nebudou, mohou mít zátarasy první stupeň bojové pohotovosti, popřípadě i na celou hloubku prvního pásma obrany, v případě, že půjde o zvláště důležitý tankový směr.

Poměr jednotlivých typů zátarasů bude se pak rovněž měnit s ohledem na úkoly, které bude systém zátarasů plnit v jednotlivých fázích střetného sražení.

Zatarasování ve výchozích prostorech protiúderného uskupení bude hlavně zaměřeno na zabezpečení protiúderného uskupení před průzkumnými a výsadečnými jednotkami, útvary a svazky útočníka. Proto v tomto prostoru na málo přehledných přístupech k místu rozmístění jednotlivých útvarů a velitelských stanovišť, budou kladeny hlavně signální a osvětlovací prostředky. Tyto prostředky, které budou uváděny v činnost zpravidla pomocí nástražného drátu, budou kladeny s hustotou 0,1 na 1 bm šířky přehražovaných možných směrů přístupu nepřítele.

V tomto prostoru budou již organisovány pohyblivé odřady zatarasovací (POZ) a protitankové zálohy budou již zesíleny ženiijními jednotkami. Tyto zálohy spolu s pohyblivými odřady zatarasovacími bude nutno vysunovat na ty směry, které budou nejbližší k útočníku a které budou mít pro další plánovanou činnost protiúderného uskupení největší význam.

Při přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení bude po stránce zatarasovací tento přesun zabezpečován nejen pohyblivými odřady zatarasovacími, organisovanými v rámci protiúderného uskupení, ale i pohyblivými odřady toho svazu, který provedení protiúderu organisuje.

Pohyblivé odřady zatarasovací budou se v této fázi pohybovat na bocích protiúderného uskupení, zpravidla v čele hlavních sil protiúderného uskupení, v sestavách prvního sledu, aby byly schopny zabezpečovat v případě nutnosti rozčlenění, popřípadě rozvinutí bojových sestav protiúderného uskupení.

Útvary a svazky protiúderného uskupení budou se mimo to v případě nutnosti opírat i o systém statických zátarasů, který bude zřízen s cílem zabezpečení nerušeného přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení. Tento systém statických zátarasů bude zpravidla zřízen již předem s důrazem na ochranu boků pásma přesunu protiúderného uskupení s těžištěm na nejdůležitějších směrech. Půjde zde hlavně o uzly zátarasů, které budou zřizovány v operačně důležitých prostorech. Mimo to v pásmu přesunu budou zřízena řízená minová pole a dále před obrannými postaveními jednotek budou i jednotlivá protitanková minová pole, která však budou mít nejvýše druhý stupeň bojové pohotovosti.

Aby přesun protiúderného uskupení na čáru zasazení byl proveden rychle, bez zbytečných časových ztrát, předává se protiúdernému uskupení ihned s rozkazem i výpis z plánu ženiijních a chemických zátarasů pro to pásmo, kterým se bude na čáru zasazení přesunovat.

Na čáře zasazení je vlastní zasazení zabezpečováno zpravidla pohyblivými odřady zatarasovacími protiúderného uskupení, jestliže činnost útočníka znemožní uvolnění POZ svazu, který provedení protiúderu plánuje. V některých příznivějších případech bude zasazení zabezpečeno i pohyblivým odřadem zatarasovacím svazu, jestliže to činnost útočníka umožní. Kromě toho je zasazení zabezpečováno pohyblivými odřady zatarasovacími

a destrukčními skupinami a odřady útvarů a svazků, které působí před čarou zasazení v pásmu činnosti protiúderného uskupení.

Pohyblivé odřady zatarasovací se k čáře zasazení předsunují, a to na její boky, kde se soustřeďují ve vyčkávacím prostoru k zásahu, který provádějí až tehdy, jestliže si to situace vyžádá.

Po zasazení protiúderného uskupení se zařazují pohyblivé odřady zatarasovací protiúderného uskupení na určené místo v bojové sestavě.

V dalším průběhu bojové činnosti pohybují se pak zpravidla mezi prvním a druhým sledem protiúderného uskupení.

Na čáře zasazení musí být položen zvláštní důraz na organizaci manévru zátarasy již z toho důvodu, že prostor, který je bezprostředně za čarou zasazení a který je určen pro rozčleňování útvarů a svazků protiúderného uskupení, bude zpravidla prost všech zátarasů z toho důvodu, aby bylo umožněno rychlé rozčlenění, popřípadě i rozvinutí protiútočících svazků a útvarů.

Jak již bylo dříve uvedeno, zabezpečují úspěšné zasazení protiúderného uskupení z čáry zasazení současně i ty útvary a svazky, které jsou v bezprostředním dotyku s útočником a které působí v pásmu činnosti protiúderného uskupení.

Tyto útvary a svazky budou vytvářet takový systém zátarasů, který má jednak umožnit činnost útvarů a svazků protiúderného uskupení a dále co nejvíce ztlumit činnost útočnika. Kromě toho má vytvořit takové podmínky, které zabezpečí, aby střetné sražení probíhalo v příznivých podmínkách pro vlastní vojska.

Půjde zde hlavně o udržení výhodných terénních čar a celků, které mohou v podstatné míře přispět k úspěchu střetného sražení.

I u těch útvarů a svazků, které vedou boj v bezprostředním dotyku s útočником v pásmu činnosti protiúderného uskupení, bude hlavní těžiště při zřizování systému výbušných zátarasů spočívat na manévru zátarasy. Budou jej uskutečňovat jednak pohyblivé odřady zatarasovací a jednak destrukční skupiny a odřady.

V průběhu střetného sražení bude pak hlavní tíže zatarasování spočívat již pouze na těch útvarech a svazcích, které se do střetného sražení již zavázaly. Zde hlavní úkoly, spojené s vytvářením systému zátarasů na směrech, na kterých se objeví úhroza, budou plnit pohyblivé odřady zatarasovací a popřípadě i ženijní zálohy, vybavené dostatečným množstvím zatarasovacích prostředků. Mimo nich bude v sestavách vševojskových útvarů a svazků ještě celá řada jiných ženijních jednotek, jako na příklad doprovodné odtarasovací skupiny tanků přímé podpory motostřeleckých jednotek a doprovodné odtarasovací skupiny motostřeleckých jednotek. Jejich hlavním úkolem bude odtarasování, ražení průchodů v zátarasech a zabezpečení pohybu toho útvaru či svazku, v jehož bojových sestavách jsou začleněny.

Tyto ženijní jednotky začleněné do výše uvedených zvláštních skupin však budou mnohdy převyšovat, a to až o 30—40 % počty těch jednotek, jejichž hlavním úkolem bude zřizování zátarasů manévrem zátarasy.

Bude proto nutno posoudit, jak tyto jednotky vybavit nejlépe materiálem, aby mohly plnit nejen svůj hlavní úkol, to jest odtarasování, ale v případě nutnosti účastnit se aktivně i zřizování zátarasů, jestliže si to situace vyžádá. Tato možnost dvojího použití bude nutná již i z toho

důvodu, že v některých případech, jestliže se situace v prostoru střetného sražení stane zvláště nepříznivou, může svazek protiúderného uskupení zaujmout obranu na předem připraveném pásmu obrany. K takovýmto rozhodnutím dochází zpravidla v poměrně krátkých lhůtách, které ani neumožní provést reorganisasi uvedených skupin na takové, jejichž použití si změněná situace vyžádá.

Tak na příklad provést změnu doprovodných odtarasovacích skupin tanků přímé podpory motostřeleckých jednotek na destrukční skupiny. Tuto možnost dvojího použití je nutno zabezpečit již i z toho důvodu, že bude nutno v nejkratších časových lhůtách provádět i zabezpečení úspěchu, dosaženého prováděnou protiztečí nebo protiúderem.

Tato možnost dvojího využití všech zvláštních ženijních skupin, působících v bojových sestavách vševojskových útvarů a svazků, bude umožněna hlavně jejich vybavením vhodným materiálem, který umožní nejen provádět odtarasování, ale i zatarasování.

Tak jestliže si doprovodná odtarasovací skupina veze s sebou až 50 kg trhavin ve formě soustředěných náloží ke zřizování průchodů v nevýbušných dřevozemních zátarasech, pak toto množství trhavin lze nahradit 10—15 protitankovými minami, které rovněž umožní vytváření soustředěných náloží, nehledě již k tomu, že při jejich využití lze zřídít dvě až tři skupiny min k přehrazení jednotlivých směrů nebo zaminovat 100 až 300 bm silničního směru.

Obdobně tomu bude i u průzkumné a odtarasovací podskupiny v sestavě odřadů k zabezpečení pohybu.

Takovým způsobem bude možno vytvářet manévrem zátarasy v nejkratších časových lhůtách zóny zátarasů na směrech, na nichž se projeví v průběhu střetného sražení největší úhroza.

Jestliže bychom zanedbali možnost využití ženijních doprovodných odtarasovacích skupin a odřadů k zabezpečení pohybu, které mají možnost v případě potřeby provádět zatarasování té komunikace, na které působí, pak bude silniční síť, na které se zpravidla projeví hlavní tlak útočníka, téměř nezatarasena, nebo hustoty zátarasů zde budou příliš nízké.

Bude-li na příklad protiúder proveden uskupením tří divisí, při čemž dvě divise budou v prvním a jedna divise ve druhém sledu protiúderného uskupení, pak v pásmu širokém 12 km, ve kterém může protiúder probíhat, bude pro vytváření systému zátarasů celkem k dispozici až devět dělostřeleckých protitankových záloh pluků. V jejich sestavách bude až 18 ženijních družstev, s možností položit jednorázově až 4500 PT min, jestliže v každé dělostřelecké protitankové záloze pluku budou k dispozici dva kusy zatarasovací techniky (každý s kapacitou 250 PT min).

V rámci divisí pak to budou celkem tři pohyblivé odřady zatarasovací, které mohou jednorázově položit až 9000 PT min dohromady.

Poněvadž v této fázi bojové činnosti bude řešen hlavní úkol armády, bude zde působit i pohyblivý odřad zatarasovací armády, který může jedním zásahem položit až 6000 ks protitankových min.

V průběhu střetného sražení mohou hustotu zátarasů ovlivnit i ženijní zálohy, které mohou být u motostřeleckého pluku v síle až ženijní čty, u motostřelecké divise až v síle ženijní roty a v rámci armády až v síle ženijního praporu. Vezmeme-li v úvahu, že ženijní záloha motostřeleckého pluku může mít k dispozici až 100 ks PT min, pak ženijní zálohy pluků

v rámci protiúderného uskupení mohou položit 900 ks protitankových min, ženijní zálohy divise, kde může být k dispozici pro okamžité použití až 300 ks PT min u každé, mohou celkem položit 900 ks PT min a ženijní záloha armády až 1000 ks PT min, jestliže bude přesunuta do blízkosti prostoru provedení protiúderu.

Takovým způsobem může na směr protiúderu být pouze manévrem zatarasy, při jednorázovém položení, položeno až 20 300 ks PT min, což představuje v pásmu o šířce 12 km hustotu zatarasení 1,7.

Tento předpoklad by však byl poměrně zkreslený, poněvadž v rámci motostřeleckého pluku mohou být provedeny až dva zásahy, v rámci divise zásahy tři a rovněž tak v rámci armády, pokud jde o pohyblivé odřady zatarasovací. Jestliže vezmeme v úvahu jejich plnou kapacitu, pak pouze pohyblivými odřady zatarasovacími může být v prostoru provedení protiúderu položeno až 54 000 ks protitankových min, což v pásmu o šířce 12 km představuje hustotu zhruba 4.

Na směr provedení protiúderu bude však až k čáře předpokládaného sražení zřízen i systém statických zatarasů zpravidla na celou hloubku prvního pásma obrany. Hustota statických zatarasů zde může být až 2,5. Porovnáme-li obě tyto hustoty, vidíme, že poměr mezi zatarasy statickými a zatarasy zřízenými manévrem je 1 : 2. Takovým způsobem celková hustota PT minových polí na směr provedení protiúderu může dosáhnout zhruba hustoty 6, což se rovná hustotě PT minových polí na směrech, na kterých se aktivní činnost vlastních vojsk nepředpokládá.

Na těchto směrech však bude poměr mezi zatarasy statickými a zatarasy zřízenými manévrem opačný.

Zatarasy zřizované pohyblivými odřady zatarasovacími a popřípadě i ženijními zálohami budou mít zpravidla formu pásů zatarasů před jednotlivými obrannými postaveními motostřeleckých jednotek nebo dělostřeleckých záloh. Má-li tento systém zatarasů být účinný, je třeba, aby potřebnými hustotami zatarasů byly zataraseny i v případě potřeby všechny silniční směry, podél nichž se bude zpravidla projevoval hlavní úsilí útočníka.

V posícní obraně provádějí zatarasení komunikační sítě zpravidla destrukční skupiny anebo destrukční odřady, při čemž pro každou destrukční skupinu je určen úsek komunikace v délce 10—15 km.

Na tomto úseku může destrukční skupina položit 100—150 ks PT min, mimo zřízení řady jiných výbušných i nevýbušných zatarasů.

Bude-li se divise bránit v pásmu o šířce 15 km a hloubce zhruba 10 km, pak v pásmu této divise v podmínkách středoevropského válčistě bude nutno zatarasit zhruba až 80 km silnic různých tříd. Zatarasení 80 km silnic při vedení posícní obrany může provést 5—8 destrukčních skupin, to jest až jedna ženijní rota, která zde, kromě zřízení řady jiných zatarasů, položí 500—1200 ks PT min.

Jestliže vybavíme ženijní doprovodné odtarasovací skupiny a odřady k zabezpečení pohybu takovým materiálem, který umožní jejich dvojí funkci, a jestliže na příklad v rámci motostřelecké divise, která je v sestavě protiúderného uskupení, bude organizováno 27 doprovodných odtarasovacích skupin, z nichž každá bude mít k dispozici 10—15 ks PT min a budou-li zde dále organizovány čtyři odřady k zabezpečení pohybu, z nichž každý bude mít k dispozici místo soustředěných náloží až 50 ks

PT min, pak pouze těmito prostředky může být na jednotlivých cestách položeno 600 ks PT min. To se prakticky rovná, pokud jde pouze o kladení protitankových min, možnostem destrukčních skupin.

Toto dvojí uplatnění ženijních doprovodných odtarasovacích skupin bude mít velký význam zvláště při vedení střetného boje. Umožní to poměrně dobré zatarasení silnic v případě, jestliže se to ukáže nutné, nebo umožní okamžité zatarasení směrů v případě, jestliže bude úkol s ohledem na vývoj situace změněn a svazek zaujme obranu, nebo při zabezpečení úspěchu, dosaženého ve střetném sražení. Velký význam této dvojí funkce bude spočívat i v tom, že nepřítel bude v průběhu střetného sražení a to ihned od jeho zahájení, narážet neustále na ohniska min, což dříve nebylo možné, poněvadž nejbližší zásah dělostřelecké protitankové zálohy pluku, který byl v prvním sledu, byl možný až v místě druhosledových rot praporů prvního sledu.

Toto umožnění dvojích funkcí zkvalitní nejen manévr svazků protiúderného uskupení v průběhu střetného boje, ale umožní vytvářet i potřebné hustoty zátarasů v nejkratších časových lhůtách tam, kde si to situace vyžádá.

Úspěch střetného ražení při vedení obranné operace bude proto v mnohém záviset právě na dovedném využití všech zatarasovacích možností a dále na správném chápání významu jak zátarasů statických, tak i zátarasů, zřízených manévrem zátarasy.

II. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení při vedení útočné operace

Jestliže při vedení obranné operace byl poměr mezi zátarasy statickými a zátarasy zřízenými manévrem zhruba 2 : 1, pak při vedení útočné operace, jestliže dojde ke střetnému sražení s protiútočícími vojsky obránce, budou zátarasy zřizovány výlučně pouze manévrem zátarasy.

Hlavní těžiště bude opět položeno na pohyblivé odřady zatarasovací, popřípadě na ženijní zálohy.

I při této fázi vedení útočné operace, ve které dochází ke střetnému sražení, musí systém zátarasů, vytvářený manévrem zátarasy plně umožnit manévr vlastních vojsk, při současném maximálním ztížení manévru a pohybu vojsk obránce, jdoucích do protiúderu.

Půjde-li o vstřícný protiúder, mohou tento protiúder zachytit až dva svazky prvního sledu útočného uskupení. V takovém případě bude vytváření systému zátarasů k zpomalení tempa útoku protiúderného uskupení značně příznivější, než tomu bude například, jestliže protiúder bude veden do boku útočného uskupení, který může popřípadě zachytit pouze jeden svazek útočného uskupení.

V takovém případě, který bude pro útočící vojska značně nepříznivý, bude nutno vytvářet pomocí manévru zátarasy hluboce členěný systém zátarasů, který by postupně snižoval tempo protiúderu, tento zastavil a umožnil tak pokračovat vlastním vojskům v rozvíjení útočné operace.

První čára zátarasů bude zpravidla před anebo v sestavách prvních sledů jdoucích do střetného sražení. Půjde zde obvykle o jednotlivá ohniska min, popřípadě lesní záseky nebo zničení menších můstků, což budou provádět zpravidla doprovodné odtarasovací skupiny. S ohledem na plnění

hlavních úkolů těchto skupin budou jejich možnosti značně omezené. Na směr protiúderu, který obsáhne sestavy dvou motostřeleckých pluků, bude moci provádět zatarasení jednotlivých cest zhruba asi 18 doprovodných skupin v síle do jednoho ženijního družstva, které mohou položit 180 až 270 ks PT min, za předpokladu, že každý motostřelecký pluk bude pro tyto úkoly zesílen jednou ženijní rotou. Je to sice s ohledem na možnou šířku pásma protiúderu množství nepatrné, ale znamená to již určité zkvalitnění, poněvadž dříve, kdy nebylo uvažováno dvojí využití těchto doprovodných skupin, byly čelní jednotky odkázány při zastavování protiútočících vojsk pouze na palby. Jestliže budeme uvažovat šířku pásma provedení protiúderu opět 12 km, pak hustota výbušných zátarasů na této čáře bude 0,02.

Druhou čáru budou zpravidla vytvářet ženijní jednotky, začleněné do sestav dělostřeleckých protitankových záloh pluků prvního sledu. Tato čára bude probíhat zpravidla před čely druhosledových rot praporů prvního sledu.

Jestliže na směr protiúderu budou zasazeny dvě plukovní dělostřelecké protitankové zálohy, pak ženijní jednotky, které jsou v jejich sestavách, mohou jedním zásahem položit až 1000 ks protitankových min, tj. vytvořit hustotu zátarasů na této čáře 0,08.

Třetí čára bude zpravidla probíhat před čely druhosledových praporů prvního sledu. Zde mohou provést svůj druhý zásah ženijní jednotky z plukovních dělostřeleckých protitankových záloh, ženijní zálohy pluků a popřípadě i pohyblivý odřad zatarasovací divise.

Zatarasení komunikací budou pak v tomto prostoru provádět odřady k zabezpečení pohybu pluků.

Těmito jednotkami může být na této čáře položeno až 4200 ks protitankových min, což představuje na směr protiúderu hustotu až 0,4, což se již blíží požadované hustotě.

Čtvrtá čára bude probíhat pak před čely druhosledových rot druhosledových praporů. Zde bude provádět svůj zásah pohyblivý odřad zatarasovací divise, dále ženijní záloha divise a popřípadě i pohyblivý odřad zatarasovací armády. Celkem na této čáře může být položeno k přehrazení směru protiúderu až 10 000 ks protitankových min, čímž může být na této čáře vytvořena hustota zhruba 0,8. Celkem v prostoru prvosledové divise může být na směr protiúderu dosaženo hustoty PT minových zátarasů až 1,3.

Tato hustota PT minových polí bude však podstatně vyšší, poněvadž si budou svoje palebná postavení přihrávat ochrannými minovými polí i dělostřelecké protitankové zálohy a dělostřelecké skupiny, a to jak plukovní, tak i divisní. Tyto skupiny mohou k ochraně svých postavení položit až 16 000 ks protitankových min, což představuje hustotu PT minových polí na směr protiúderu zhruba 1,3.

Takovým způsobem může být na směr protiúderu vytvořena málovým zátarasová hustota protitankových minových polí 1,3 až 2,6, což je pro hloubku divise požadovaná střední hustota zatarasení. Při rozpočtu možností byla vzata v úvahu norma potřeby protitankových min ke zřízení ochranných protitankových minových polí na jednu hlaveň, a to pro PT kanón 50 ks PT min, pro ostatní typy dělostřelecké výzbroje pak po

30 kusech PT min. Jsou to počty, které se vezou na záložním tahači u každé baterie, jako stálá výbava zbraně.

Obdobná situace, jaká může nastat u divise prvního sledu, může být i u divise druhého sledu, takže na směru protiúderu mohou být vytvořeny manévrem zátarasy takové hustoty, které odpovídají normálním hustotám zátarasů, požadovaným při vedení obranné operace.

Při vedení útočné operace, při střetném sražení s protiúderným uskupením obránce, tak jako i při provádění protiúderu v průběhu operace obranné, je hlavní nevýhodou systému zátarasů, zřizovaného v průběhu střetného sražení manévrem zátarasy to, že hustota zatarasení postupně vzrůstá do hloubky, zatím co při vedení poziční obrany je tomu právě naopak. Vyrovnání snižování hustot lze pak uhradit manévrem zátarasy. Z uvedeného je patrné, že i zde může v průběhu střetného sražení sehrát systém výbušných zátarasů závažnou úlohu a přispět tak k úspěchu střetného sražení, jestliže jej bude využíváno dovedně, účelně a hlavně na těch místech, kde se rozhoduje o úspěchu střetného sražení.

III. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení, kdy obě strany zahajují současně útočnou operaci

Při této variantě bojové činnosti, při které dochází ke střetnému sražení, bude mít plánování, organizace a zřizování systému zátarasů některé charakteristické prvky, které budou společné oběma předchozím variantám.

Tato varianta, pokud jde o plánování, organizování a zřízení systému zátarasů, bude nejnáročnější a nejobtížnější. Právě k této variantě může nejčastěji dojít v počátečním údobí války.

Tak jako při vedení útočné operace bude i zde položen hlavní důraz na manévr zátarasy. V této fázi bojové činnosti objeví se však i prvky zátarasů statických, a to převážně na těch směrech, kde se projeví hlavní úsilí útočníka a dále na úsecích, které se s ohledem na vlastní zámysl nebo na činnost protivníka staly dočasně pasivními. Z uvedeného vyplývá, že na úsecích aktivní činnosti vlastních vojsk budou úkoly spojené se zřízením systému zátarasů plnit hlavně pohyblivé odřady zatarasovací a destrukční skupiny a odřady, zatím co na úsecích pasivních nebo tam, kde se projeví úsilí druhé strany, budou systém zátarasů zřizovat téměř všechny druhy vojsk, které budou k tomu mít potřebnou kvalifikaci a možnosti. Takto vytvářený systém zátarasů statických bude doplňován ještě zátarasy zřizovanými manévrem, a to jak pohyblivými odřady zatarasovacími, tak i destrukčními skupinami a odřady. Takovým způsobem lze se při této fázi bojové činnosti setkat s takovými formami, které jsou typické jak pro vedení útočné, tak i pro vedení obranné operace.

Má-li systém zátarasů vyhovovat všem výše uvedeným podmínkám, musí být již předem vytvořeny příznivé podmínky pro jeho zřízení. Tyto podmínky budou spočívat hlavně ve vytváření řady takových opatření, která by umožnila rychlé zatarasení všech směrů, kde by si to jak zámysl vlastních vojsk, tak i situace vyžádala. Tato opatření musí rovněž vyhovovat i tomu požadavku, aby v průběhu vedení bojové činnosti bylo možno překládat úsilí z jednoho směru na směr druhý.

V celku pak, jestliže poměr zátarasů statických k zátarasům manévrem byl při vedení poziční obrany 2—3 : 1, při vedení útočné operace 0 : 1 a

na směrech prováděných vlastních protiztečí nebo protiúderu 1 : 2 ve prospěch manévru záтары, pak při tomto druhu bojové činnosti bude zpravidla asi 1 : 1.

Při tomto způsobu vedení bojové činnosti bude opět těžiště zatarasování položeno na záтары výbušné, hlavně PT minová pole, ničení silničních objektů a vlastního silničního tělesa.

Vedle záтары výbušných budou zde však i záтары nevýbušné, jako na příklad lesní záseky a závaly, popř. i záтары vodní, které však budou aktivovány až tehdy, jestliže se na daném směru nebude rozvíjet aktivní činnost vlastních vojsk a směr se stane pro činnost vlastních vojsk dočasně pasivním.

Jak již bylo řečeno, bude nutno na všech směrech již předem připravit řadu takových opatření, která by zabezpečovala rychlé zatarasení nejen jednotlivých směrů, ale i vytváření pásu záтары před jednotlivými předvídanými obrannými postaveními.

Tato opatření budou pozůstat z řady zvláštních zařízení k rychlému ničení, popř. i ve vytváření větších vodních zdrží, které by umožnily v příhodné době a za odpovídající taktické situace vytvořit řadu vodních záтары, popřípadě rozbahnění terénu. Ty typy záтары, které by mohly stísnit manévry vlastních vojsk, budou zřizovány výhradně na pasivních směrech, na kterých aktivní činnost vlastních vojsk se nepředpokládá. Mezi tyto typy budou patřit hlavně rozsáhlé dřevozemní PT záтары nejruznějšího typu. I zde, tak jako v rámci protiúderného uskupení, by bylo vhodné s ohledem na časovou tíseň, na obtížnost provedení reorganizace jednotlivých prvků zabezpečení bojové činnosti a s ohledem na to, že v poměrně krátkých časových lhůtách bude nutno provádět jak obrannou, tak i útočnou činnost, volit takovou organizaci a materiální vybavení ženijních jednotek v sestavě motostřeleckých jednotek, která umožní nejen zřizovat systém záтары v nejkratších časových lhůtách, ale která, bez nutnosti doplňování nového materiálu, umožní plnit i úkoly odtarasovací.

Takovým způsobem, bude-li provedeno účelné vybavení doprovodných skupin motostřeleckých a tankových jednotek vhodným materiálem, bude možno dosáhnout jejich dvojího využití. Jak lze tento problém řešit s ohledem na stávající organizaci a prostředky, které jsou dosud k dispozici, bylo uvedeno v první stati.

Celkový vývoj systému záтары i požadavky na něj kladené ukazují, že tento vývoj se nebude ubírat cestou úzké specialisace, ale spíše cestou universálního využití zatarasovacích prostředků a jednotek, plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení, jako je zatarasování a odtarasování. Při tom zatarasování bude postupně přecházet stále více a více na manévry záтары, poněvadž jedině tato forma umožňuje, se zřetelem na nové možné formy vedení boje a operace, plně uplatnění všech soudobých zatarasovacích prostředků, na směrech, kde jich je nejvíce zapotřebí. Takovým způsobem bude současně zvýšena zatarasovací kvalita systému záтары při současném snížení rozsahu potřebných sil a času, nutných na jejich zřízení. Velkou úlohu zde mohou sehrát právě destrukční skupiny a oddáry, působící v sestavách motostřeleckých jednotek. Ačkoli bylo organizací destrukčních skupin dosaženo určitého zkvalitnění zatarasování silničních směrů, je nutno jít dále, poněvadž má-li být plně využito mož-

ností takovéto skupiny, je třeba, aby byla provedena řada přípravných prací, jejichž doba provedení je dosud v nepoměru s dobou, potřebnou pro zřízení všech předem připravovaných zátarasů, a to v poměru 20 : 1.

Tato okolnost, že je nutno vázat destrukční skupiny a odřady na předem připravené směry, značně snižuje možnost všestrannějšího manévru s nimi. Proto bude nutno při zkvalitňování organizační struktury a vybavování destrukčních skupin a odřadů, hledat nové prostředky, které by těmto skupinám zabezpečily nejen všestrannou možnost manévru, ale které by i podstatně snížily nepříznivý poměr mezi pracemi přípravnými a pracemi, spojenými s vlastním provedením.

I při výše uvedeném druhu bojové činnosti bude mít velký význam ničení a zatarasování v týlu nepřítele, jehož úkolem bude hlavně zabránovat včasnému přísunu druhých sledů a záloh do prostoru střetného sražení a tím zlepšovat možnosti vlastních vojsk v průběhu střetného sražení.

Cílem tohoto ničení bude, dosáhnout s co nejmenším počtem zatarasovacích prostředků co největších výsledků, které by co nejdéle zdržely přísun sil nepřítele do prostoru sražení.

Proto při této činnosti nebudou předmětem činnosti těchto skupin některé menší a málo významné objekty, ale takové objekty, jejichž ničení zabezpečí dosažení dříve uvedených požadavků.

Z á v ě r

Z uvedeného vyplývá, že systém zátarasů i formy zatarasování a ničení mohou v průběhu střetného sražení vzhledem k předpokládanému manévru vlastních vojsk sehrát velmi závažnou úlohu, která může v podstatné míře ovlivnit úspěch střetného sražení.

Jak z rozboru vyplývá, může mít zatarasování a ničení v průběhu střetného sražení řadu variant, které budou v podstatě záviset na formách střetného sražení.

Hlavní těžiště však zde bude položeno na manévr zátarasy, který jedině může plnit všechny požadavky, které si vyžádá průběh střetného sražení v žádoucím čase a na žádoucím místě.

Dalším předpokladem, který může zabezpečit snadnější plnění úkolu v průběhu střetného sražení, je vytvoření takových podmínek, které by zabezpečily možnost dvojího využití všech ženijních jednotek, začleněných do bojových sestav vševojskových svazků, jdoucích do střetného sražení.

NĚKTERÉ OTÁZKY OCHRANY PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ

Plukovník inž. Ludvík Ondrůj, podplukovník František Votava

Článek rozebírá a na některých konkrétních případech možných bojových situací ukazuje na rozsah a význam ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení. Podrobněji rozebírá otázku radioaktivního zamoření po pozemních výbuších atomových nábojů a na základě těchto úvah vyvozuje některé praktické závěry pro činnost vojsk v podmínkách rozsáhlého radioaktivního zamoření terénu.

Mohutný rozmach vědy a techniky v poslední době vyvolal změny i v oblasti vojenství ve srovnání s obdobím druhé světové války. Zvláště začlenění nukleárních zbraní do organické výzbroje armád vyvolalo podstatné zvláštnosti v organizaci a vedení bojové činnosti vojsk. Nukleární zbraně ve srovnání se zbraněmi klasickými, jsou-li správně a cílevědomě používány, dovoluují vojskům dosáhnout v boji a operaci rozhodných úspěchů. Ve velmi krátké době, při jejich hromadném použití současně s bojovými chemickými látkami, mohou změnit poměr sil na bojišti ve prospěch té či oné strany.

Jelikož nukleární zbraně z třídy zbraní hromadného ničení mají podstatný vliv na bojovou činnost vojsk, budeme jim věnovat v tomto článku zvýšenou pozornost. Bylo by však chybou podceňovat význam bojových chemických látek a bojových biologických prostředků.

Možnost použití zbraní hromadného ničení na bojišti vyvolala nutnost vytvoření nového druhu bojového zabezpečení vojsk — **ochranu proti zbraním hromadného ničení**.

Pod pojmem ochrana proti zbraním hromadného ničení (ZHN) zahrnujeme komplex opatření směřujících k zabránění jejich použití vůbec, a bylo-li jich použito, k maximálnímu zeslabení jejich účinků na lidi, výzbroj, výstroj, strůj a bojovou techniku.

Všeobecně ochrana proti zbraním hromadného ničení (OPZHN) zahrnuje:

- včasné zjištění příprav nepřítele k provedení úderu ZHN;
- varování vojsk před nebezpečím úderu ZHN ze strany nepřítele;
- zničení ZHN a prostředků, jimiž jsou dopravovány na cíl na území nepřítele, včetně opatření zabraňujících správnému navedení řízených i neřízených prostředků nepřítele na předpokládané cíle;
- rozptýlení, maskování a periodické střídání prostorů rozmístění vojsk;
- využití ochranných vlastností terénu a vybudování postavení vojsk v železném a protichemickém smyslu;
- vedení nepřetržitého speciálního průzkumu (radiačního, chemického a biologického);
- opatření k ochraně osob před zasažením ZHN, při činnosti v zamořeném terénu, včetně ochrany materiálu všech druhů;
- odstranění následků napadení ZHN.

Včasně zjištění příprav nepřítele k provedení úderu ZHN

Toto opatření je jedním z mimořádně důležitých opatření v celém systému OPZHN. Včasné zjištění připravovaných úderů ZHN nepřítelem bude spojeno se značnými potížemi, neboť nepřítel se bude snažit připravované akce utajit, aby dosáhl překvapení a tím získal nejvýhodnější podmínky pro vedení boje a operace. Nepřítel, nehledě na tuto snahu, bude však nucen provádět speciální opatření k provedení úderu ZHN, z nichž nejméně se dají utajit přípravy k atomovému napadení.

To proto, že všechny soudobé prostředky atomového napadení jsou nápadné svými rozměry a velmi obtížně se maskují. Hlavním úkolem všech druhů průzkumu ve všech druzích boje musí být zjištění příznaků přípravy nepřítele k použití ZHN a na jejich podkladě pak určit možný charakter jeho činnosti. Získané zprávy o přípravě nepřítele k úderu ZHN dovolují pak provést opatření k jejich ničení a také organisovat účinnou ochranu vojsk. Všeobecné příznaky připravovaného úderu ZHN mohou být:

a) provádění speciální přípravy na letištích k přistání letounů-nosičů, objevení se nové techniky na letištích, budování palebných postavení pro velkorážové dělostřelectvo a pro odpalovací rampy, přesun bojové techniky pod zesílenou ochranou;

b) zesílení vzdušného průzkumu na určitých směrech, zesílení PVO některých prostorů u nepřítele, odsun civilního obyvatelstva z těchto míst;

c) zesilování ženíjního budování postavení na předním okraji nebo vyvedení jednotek z předního okraje;

d) zvýšení intensity výcviku vojsk v ochraně proti ZHN nebo provádění speciálních opatření u vojsk (na příklad prostředky PCHO u jednotek, které je dříve neměly u sebe, objevení se v palebných postaveních nového dělostřelectva velké ráže, zvlášť označené munice atd.).

Zjištěné ZHN nutno ničit okamžitě a všemi možnými prostředky: letectvem, řízenými střelami, výsadky, průzkumnými skupinami, speciálními skupinami určenými k ničení odpalovacích ramp, atomových kanónů apod. K ničení nosičů atomových nábojů ve vzduchu nutno využít všech prostředků boje se vzdušnými cíli, které mají vojska k dispozici: stíhací a pře-padové letectvo, řízené střely země-vzduch, protiletadlové dělostřelectvo. Jelikož v současné době není technicky možno určit, který prostředek je nosičem atomového náboje, nutno vést boj se všemi vzdušnými cíli, které se objevily nad prostorem činnosti vojsk.

Hlavní úlohu při ničení ZHN hraje letectvo. Je schopno ničit je jak v taktické, tak i operační hloubce. Nejdůležitějšími bývají zpravidla tyto cíle a úkoly:

- přesunující se prostředky ZHN (atomové kanóny, odpalovací rampy, transporty chemické munice apod.);
- sklady atomových nábojů, základny pro montáž prostředků atomového napadení, plnicí základny pro chemické a biologické prostředky;
- ničení letounů-nosičů a řízených i neřízených střel na letištích, odpalovacích základnách i ve vzduchu;
- ničení naváděcích zařízení a jiných radiotechnických prostředků zabezpečujících usměrňování nosičů ZHN na cíle.

Varování vojsk před nebezpečím úderu ZHN ze strany nepřítele je dalším důležitým opatřením ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Prakticky pozůstává v rychlém předávání zpráv o zjištěných skutečnostech, v přípravě použití ZHN a po jejich bezprostředním použití všemi dosažitelnými prostředky. Provádí se jak shora dolů, tak zdola nahoru. Význam tohoto druhu opatření vyplyne ještě důrazněji na tomto příkladu. Včasně zaujetí lehkých úkrytů při vzdušném výbuchu atomového náboje malé ráže (8 KT) ve středu sestavy motostřeleckého praporu v obraně téměř zcela paralyzuje účinky atomového napadení. Budou-li osoby mimo úkryty, takové napadení bude mít za následek úplné zničení jednotky. Při napadení vojsk bojovou chemickou látkou typu sarin s překvapením, to znamená když osoby neuspěly nasadit ochranné masky během 20 až 30 vteřin, možno počítat s úplným vyřazením živé síly na polovině zasažené plochy. Včasné nasazení ochranných prostředků, byly-li jednotky varovány před chemickým napadením, nemusí vést k žádným ztrátám na lidech.

K účelům varování vojsk před napadením ZHN stanoví se jednotný signál pro všechny svazky armády a předává se v případě potřeby mimo pořadí.

Podkladem k varování vojsk o nebezpečí napadení ZHN mohou sloužit údaje o přípravách k vzletu nepřátelských letounů-nosičů ZHN, přípravy k vypuštění řízených i neřízených střel, provedený úder na sousedy apod. Správná volba okamžiku vyhlášení signálu o napadení ZHN zabrání vyhlášení předčasných, klamných a bojovou situací neopodstatněných poplachů, které vždy do určité míry vzrušují vojska a odvádějí jejich pozornost od splnění bojových úkolů. Činnost vojsk po vyhlášení varovného signálu musí se řídit podmínkami konkrétní bojové situace. Jsou-li vojska v dotyku s nepřítelem po vyhlášení signálu o nebezpečí napadení ZHN, provádějí jen ta opatření ochrany, která nebrání úspěšnému plnění bojových úkolů. U útvarů a jednotek mimo dotyk s nepřítelem uskutečňují se všechna opatření ochrany proti ZHN. Osoby jdou do úkrytů, ochranné prostředky se uvádějí do pohotovostní polohy, podle situace se ukrývá výzbroj a bojová technika.

Za pochodu po vyhlášení signálu o nebezpečí atomového napadení pohyb vojsk se nepřerušuje, jelikož v opačném případě by mohlo nastat nahuštění vojsk na malém prostoru a tím se stát výhodným cílem napadení ZHN. Zastihl-li signál vojska na odpočinku, tato zůstávají na místě do skončení nebezpečí napadení, při čemž se využívají úkryty, skryty, nerovnosti terénu apod. Jestliže jednotky budou bezprostředně napadeny ZHN nebo zjistí-li se v prostoru jednotek radioaktivní zamoření nebo páry otravných látek, vyhláší se chemický poplach.

Podstatný vliv na zachování bojeschopnosti vojsk má **rozptýlení útvarů a svazků a jejich maskování**. Toto opatření zmenšuje možnosti hromadného zasažení vojsk ZHN, hlavně účinky tlakové vlny, světelného záření a pronikové radiace atomového výbuchu a také parami bojových otravných látek, převážně organofosfátů.

Z druhé strany správně provedené rozptýlení vojsk znemožňuje nepříteli volbu vhodného cíle a nutí ho buď použít značného množství ZHN, aby způsobil vojskům určité ztráty, nebo zřící se zcela plánovaných úderů.

Ve všech bojových situacích nebude však možno dodržet důsledné rozptýlení jednotek a útvarů vzhledem k plnění bojových úkolů, na příklad v útočném boji. Musí však být dodržena zásada, aby jedním vzdušným úderem taktického atomového náboje (do ráže 30 KT) nebylo zasaženo

současně více motostřeleckých praporů (oddílů) než jeden. Těto podmínce odpovídá vzdálenost 3 km pro účinky tlakové vlny a pronikavé radiace, jsou-li osoby nechráněny. Světelné záření v této vzdálenosti při viditelnosti 40 km způsobuje na odkrytých částech těla lehká poškození, ale zasažené osoby nebudou vyřazeny z boje. Může však docházet k poškození zraku, avšak při správném dodržení zásad protiatomové ochrany budou ztráty tohoto druhu minimální.

Rozptýlení je jedním ze základních opatření ochrany letectva na letištích. Aby byla zabezpečena činnost letectva vytvoří se letištní síť skládající se z letišť, z nichž působí letectvo, ze záložních a klamných letišť. Při tom na jednom letišti se rozmisťuje zpravidla jeden pluk.

Současně s rozptýlením vojsk má význam maskování. I když dnes existuje řada technických prostředků průzkumu k zjišťování cílů jako radiolokátory, infraprístroje, fotografování z velkých výšek a vzdáleností, jsou stále možnosti prostředky maskování nepřítele klamat. Rovněž nepozbyl svého významu neutrální dým, který maskuje bezpečně před optickým, fotografickým a infrapozorováním. Dovedné vytváření klamných cílů může způsobit, že nepřítel provede řadu úderů ZHN do prázdna.

Při uskutečňování shora uvedených prvků ochrany proti ZHN nelze vyloučit možnost úderů na bojové sestavy vojsk. Proto vždy a za všech bojových situací nutno **využívat ochranných vlastností terénu a budovat postavení vojsk v ženiijním a protichemickém smyslu.**

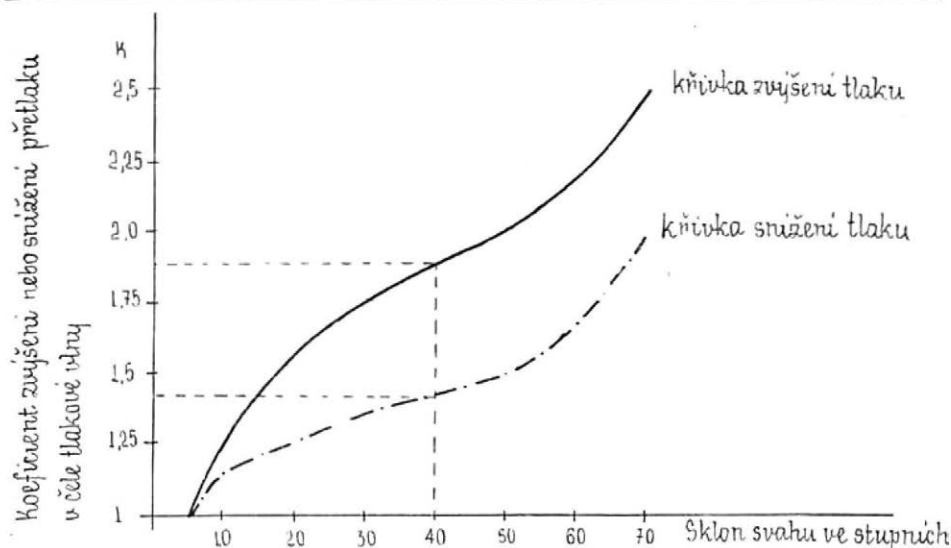
Vojska nutno učit tomu, aby v každé situaci budovala zákopy, úkryty apod., neboť tyto značně zeslabují účinky ZHN, hlavně atomových zbraní. Tak na příklad vrstva zeminy o síle 14 cm zeslabuje pronikavou radiaci na polovinu, zákop 80 cm hluboký zeslabuje záření gama při okolním zamoření terénu až 10krát, jednoduché překrytí okopů zcela chrání osoby před zamořením trvalými otravnými látkami. Správné využívání přirozených ochranných vlastností terénu bude mít mimořádný význam hlavně v útočném boji, kdy zpravidla nebude možno provádět ženiijní úpravy terénu.

Vedou-li vojska boj v kopcovitém terénu nutno brát v úvahu tu skutečnost, že na přivrácených svazích k výbuchu se bude tlak zvyšovat a na odvrácených snižovat. Stupeň zvýšení nebo snížení tlaku bude záviset na výšce výbuchu atomového náboje a sklonu svahů. Při vzdušném výbuchu můžeme orientačně koeficient zvýšení nebo snížení přetlaku v čele tlakové vlny v závislosti na sklonu svahu určit z grafu uvedeného na str. 67.

Na příklad, sklon svahu je 40° a přetlak v čele tlakové vlny vypočtený pro rovinu je 1 kg/cm². Z grafu odečteme, že na přivráceném svahu k výbuchu bude přetlak v čele tlakové vlny 1,9krát vyšší, čili 1,9 kg/cm² a na odvráceném svahu 1,4krát nižší, neboli 0,6 kg/cm², přičemž snížení přetlaku nastává ve vzdálenosti od paty pahorku rovné 2 až 3 jeho výškám směrem od výbuchu. V případě pozemního výbuchu kopcovitý terén skýtá lepší ochranu vojsk před účinky atomového výbuchu než při vzdušném.

Les snižuje poloměry účinků tlakové vlny přibližně 1,1 až 1,3krát, pronikavou radiaci snižuje málo. Vlivem působení tlakové vlny lesní masívy mohou být značně poškozeny. Stupeň poškození závisí na stáří lesa a rozměrech korun stromů. Čím starší je les a bohatší koruna stromů, tím větší poškození může nastat. V hustých lesích vytvářejí se velké závaly, které brání pohybu vojsk.

Les rovněž chrání vojska před účinky světelného záření, kde se sni-

žuje několikrát hodnota světelného impulsu. Na druhé straně nastává zapálení lesa, což může vést ke ztrátám na lidech i materiálu způsobených tímto sekundárním faktorem.

Z těchto důvodů při rozmístění vojsk v lese nutno chránit osoby i materiál v okopech a úkrytech, třeba i jednoduchých.

Všeobecně možno pokládat, že kopcovitý a zalesněný terén zmenšuje plochy zasažení vojsk přibližně 1,5 až 2krát ve srovnání s rovným a nepokrytým terénem.

Z těchto několika příkladů plyne, jak důležitá je důkladná znalost účinků ZHN a ochrany proti nim a rychlé rozhodování každého jednotlivce.

Vedení nepřetržitého speciálního průzkumu (radiálního, chemického, biologického) nabývá v soudobém boji mimořádného významu. Provádí se jednotkami chemického vojska pomocí dosimetrických přístrojů a přístrojů chemického průzkumu. Chemické průzkumné jednotky mohou provádět v současné době pouze povšechný biologický průzkum, který spočívá ve sledování vnějších příznaků napadení bojovými biologickými prostředky (BBP) a odebrání vzorků. Tento způsob podle našeho názoru je nedokonalý a nemusí vést ke správným závěrům o charakteru napadení BBP. Vyskytují se názory, že tento druh průzkumu by měly provádět zdravotnické orgány. Z jedné strany by byla usnadněna práce chemickým jednotkám, ale na druhé straně by nastávala duplicita průzkumné činnosti a v žádném případě by zdravotnická služba nemohla obsáhnout tak široký prostor, jak jsou schopny chemické průzkumné jednotky. Má-li vševojsková armáda v útočné operaci 5 motostřeleckých divíí a 2 tankové, a je-li pásmo útoku široké 40 až 50 km, činí hustota chemických pozorovacích a průzkumných hlídek s připočtením 40 chemických průzkumných hlídek od brigády chemické ochrany na 1 km fronty 6 až 8 hlídek, přičemž hustota jen průzkumných hlídek činí 3 až 4 na 1 km fronty. U motostřelecké a tankové divize v útočném boji při šířce pásma 8–10 km činí hustota pozorovacích a průzkumných hlídek 4 až 5 hlídek na 1 km fronty. V obraně při šířce

obránného pásma 16 až 20 km hustota činí 1 až 2 hlídky na 1 km fronty. Takové hustoty průzkumných a pozorovací hlídek dovolují plnit úkoly speciálního průzkumu ve velmi krátkém čase.

Při sestavování plánu průzkumu nutno již předem definovat důležité zájmové prostory v bojové sestavě armády a na ně soustředit hlavní úsilí. Na příklad při masovém napadení ZHN, zvláště pozemními údery atomových zbraní, jak ukázáno dále, není armáda schopna provést průzkum celého zamořeného pásma. Jen k úplnému průzkumu stopy po pozemním výbuchu atomového náboje 20 KT by bylo zapotřebí asi 80 průzkumných družstev, přidělí-li se jednomu družstvu úsek 6 km.

Organizace speciálního průzkumu musí se stát stálou povinností všech velitelů a štábů. Bezprostředně ho řídí chemičtí náčelníci útvarů a svazků. Aby výsledky speciálního průzkumu mohly být v době co nejkratší využity k řízení bojové činnosti, jeví se výhodným, aby byla vytvořena spojovací síť k těmto účelům. Podle našeho názoru by postačovalo, kdyby chemický a ženijní náčelník útvaru, svazku a armády měl společnou rádiovou stanici k rychlému předávání chemické a radiální situace.

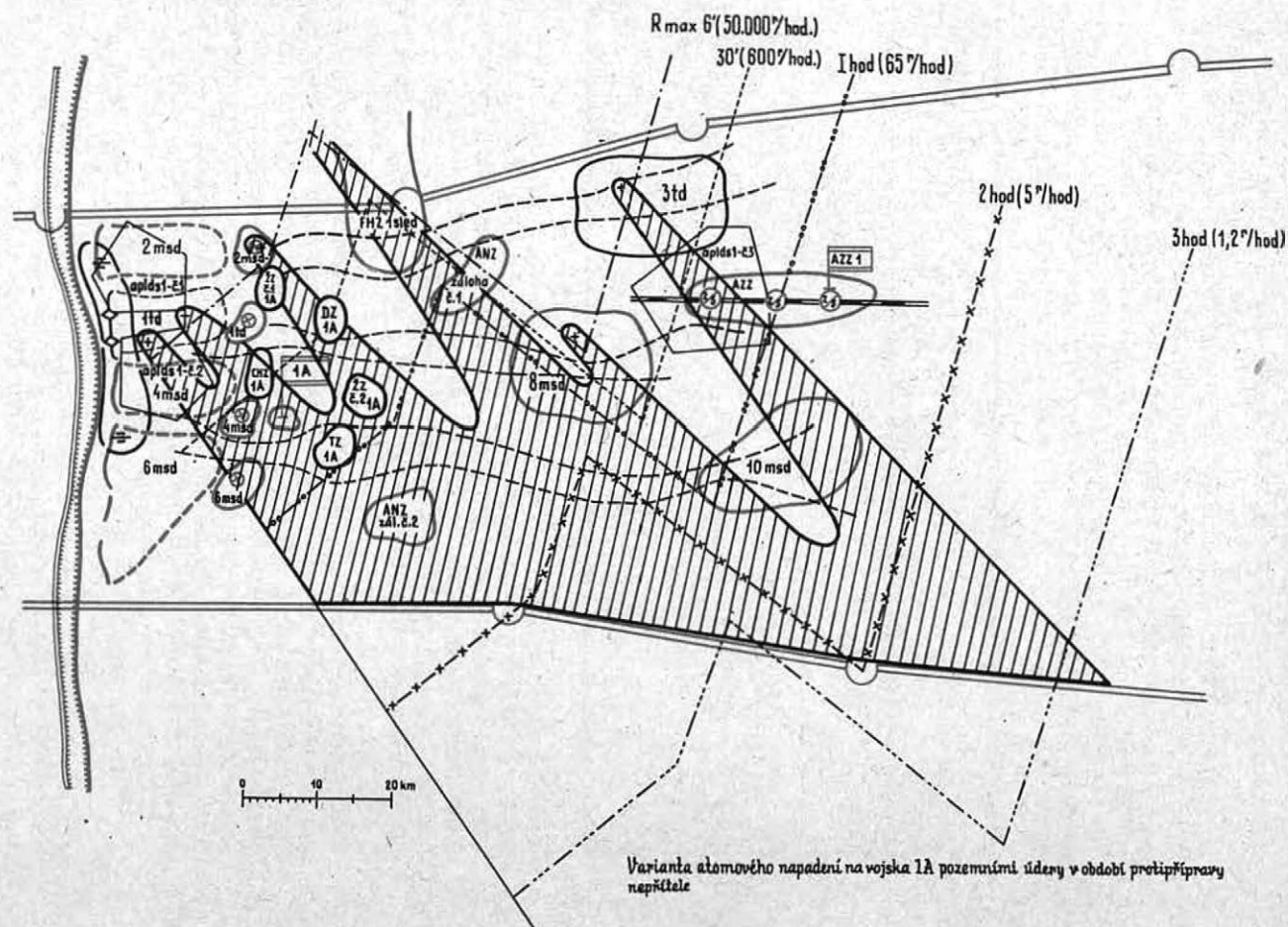
Aby byla zachována bojeschopnost vojsk, vedoucích činnost v zamořeném terénu, velký význam nabývají **opatření k ochraně osob před zasažením radioaktivními, chemickými a biologickými látkami**. Provedení těchto opatření musí zabránit zamoření pokožky, výstroje, struje a zvláště pak vniknutí škodlivých látek do organismu. K těmto opatřením také náleží zabránit ozáření osob nad přípustné normy radioaktivním zářením. Toho se dosahuje včasným a dovedným používáním prostředků protichemické ochrany, využíváním úkrytů vybudovaných v protichemickém smyslu a přísným dodržováním pravidel pro pobyt v zamořeném terénu, omezením doby pobytu osob v zamořených prostorech, organizací dosimetrické kontroly a také prováděním částečné a úplné speciální očisty.

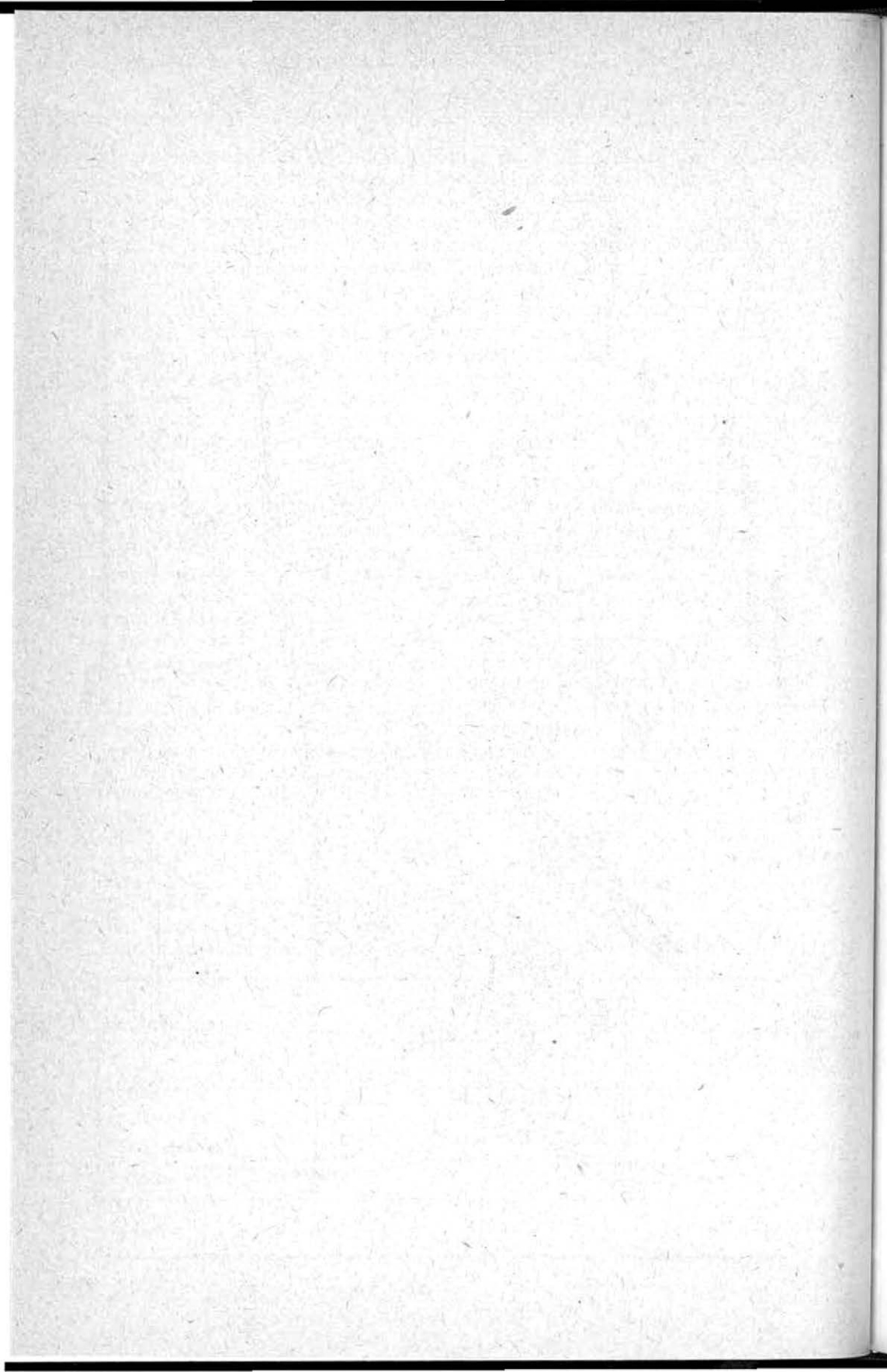
Závažnost všech shora uvedených opatření vyplývá z těchto příkladů. Vševojsková armáda ve složení 5 msd a 2 td může útočit v pásmu širokém 50 km, přičemž hloubka armády i s týly může dosahovat 130 km (viz schéma 1). Celková plocha, na níž vede bojovou činnost vševojsková armáda do okamžiku vyrazení k útoku, činí 6500 km². Proti vševojskové armádě povede obranu jeden armádní sbor, kterému se zpravidla přiděluje 10 až 25 atomových nábojů různé ráže. Pro náš případ uvažujme, že armádní sbor disponuje 20 atomovými náboji 20 KT na vedení obranné operace. Jejich rozdělení po období a po družích úderu uvádíme v tabulce.

Charakter činnosti nepřitele	Možnosti atomových úderů		Plocha zamoření radioaktivními látkami v km ²	Poznámka
	celkem	z toho pozemn.		
Protipříprava	10	5	3525*)	*) Z toho 525 km ² od pozemního výbuchu u souseda vpravo. Pobyt na zamořené ploše je nebezpečný do 24 hod. po výbuchu
Podpora protiztečí	4	—	—	
Podpora protiúderu	6	—	—	
Celkem	20	5	3525	

Schéma č.1

V tomto případě by zamořená plocha činila polovinu plochy zaujímané vojsky vševojskové armády; prakticky by vojska armády kromě některých jednotek a útvarů prvního sledu se nalézala dlouhou dobu v podmínkách radioaktivního zamoření.

Ze schématu je patrné, že vojska druhosledových divizí armády (8. a 10. msd) jsou z 50 % nakryta radioaktivní stopou, při čemž střední úroveň radiace u 8. msd může dosahovat u 25 % sestavy 10 r/hod. v čase 1 hod. po výbuchu a v čase 30 minut po výbuchu 600 r/hod., u druhých 25 %. U 10. msd střední úroveň radiace bude 10 r/hod. za 1,67 hod. po výbuchu. Následující tabulka udává přehled o obdržených dávkách v závislosti na době pobytu v zamořeném úseku.

Doba pobytu v hodinách po výbuchu	8. msd		10. msd	Poznámka
	a	b		
1	—	180	—	u 8. msd
2	6,5	350	3,5	a) úroveň radiace 10 r/hod.
3	10	450	9,6	b) úroveň radiace 600 r/hod.
4	12	500	13,5	Výpočet se vztahuje na vojska nekrytá v otevřeném terénu
5	14	550	17,0	
6	15	570	18,5	
7	16	590	19,5	
8	17	600	20,5	

Z uvedené tabulky plyne, že nejvíce budou poškozeny radioaktivním zářením jednotky 8. msd zdržující se blízko pozemního výbuchu atomové pumy, která vybuchla v sestavě vojsk 8. msd. Jestliže jednotky 8. msd, nalézající se v úseku terénu s vysokou radiací, budou vyvedeny do jedné hodiny po výbuchu, mohou osoby onemocnět lehkým stupněm nemoci z ozáření; zdrží-li se po dobu 4 hodin, 50 % osob z tohoto úseku bude smrtelně zasaženo.

Při ozáření dávkami radiace většími než 300 rentgenů obdržené okamžitě (pronikavou radiací atomového výbuchu) nebo ve velmi krátké době v důsledku radioaktivního zamoření terénu, první příznaky nemoci z ozáření objevují se zpravidla ihned po ozáření a někdy jsou doprovázeny i bezvědomím. Při dávkách 200 až 300 rentgenů první příznaky onemocnění se objevují za 1 až 2 hodiny po ozáření a za několik hodin nebo dní mizí. Charakteristické příznaky pro nemoc z ozáření se při uvedených dávkách plně rozvíjejí za 2 až 3 týdny. Při ozáření dávkou pod 200 rentgenů příznaky se projevují mnohem později nebo se nemusí navenek projevit vůbec.

Jednotky a útvary prvních sledů armády, převážně týly divizí a zálohy budou v prostorech silně zamořených a situace si nezbytně vyžádá jejich vyvedení do prostorů nezamořených nebo není-li to možné alespoň do prostorů s nižší úrovní radiace. Takovéto přesuny vojsk v údobí, kdy armáda přechází do útoku z chodu sotva budou možné, aniž by to nenarušilo plán

operace. Jediné možné řešení bude urychleně provést atomovou, dělostřeleckou a leteckou přípravu útoku a zrychleným tempem vyjít ze zamořených prostorů. Při tom štáb armády musí plánovat zasazení záloh do těch míst bojové sestavy prvosledových jednotek, které byly vyřazeny atomovými údery.

Z druhosledových svazků nejvíce bude ohrožena radioaktivním zářením 10. msd. Osa přesunu přes zamořený úsek je dlouhá 80 km. Střední úroveň radiace v době, kdy bude prováděn přesun, bude asi 15 až 20 r/hod. Osoby, na autech za dobu přesunu rychlostí 30 km/hod. obdrží dávku 18 až 26 rentgenů, na obrněných transportérech 3,8 až 5 rentgenů. Nebude-li možno volit jinou osu přesunu s menší úrovní radiace nebo v nezamořeném terénu, bude možno provést přesun po plánované ose. I když připočteme k dávce obdržené během přesunu dávku obdrženou ve shromaždišti, nedosahuje se maximálně přípustné jednorázové dávky a vojska budou schopna plnit úkol v plánované operaci armády.

Zamoření vojsk způsobené jako důsledek napadení ZHN vynutilo si provádění speciální očisty, kromě jiných opatření k likvidaci následků napadení. Sem patří:

- obnovení bojové pohotovosti vojsk, na něž byly použity ZHN;
- záchranné práce a léčebně odsunová opatření;
- hašení požárů;
- uvolnění a obnovení os pro manévr, přísun a evakuaci;
- provádění speciální očisty osob, výstroje, výzbroje a bojové techniky;
- dosimetrická kontrola.

Likvidace následků napadení ZHN provádí se silami jednotek, na něž byl proveden úder, a také jednotkami, které pro tento úkol vyčlenili velitelé útvarů a svazků. Hlavní pozornost velitelů a štábů musí být zaměřena na rychlé provedení všech likvidačních prací, aby co nejdříve vojska byla schopna plnit bojový úkol. Obnovit bojeschopnost vojsk po provedených hromadných úderech ZHN mohou jen jednotky, které znají jak rychle likvidaci následků provádět, jak se chránit, aby nedošlo k dalšímu poškození osob radioaktivním zářením a parami otravných látek. Významnou úlohu při tom hraje morálně politický stav jednotek a velitelů, důkladná organizace práce a vysoká kázeň. V tomto údobí musí politická práce a uvědomovací činnost dosahovat svého vrcholu, neboť jediné tímto způsobem je možno likvidovat morální otrávení vojsk, které nikdy nemůžeme vylučovat v podmínkách hromadných úderů ZHN.

Nutno předpokládat, že objem desaktivačních prací po hromadném úderu atomových zbraní na vojska armády bude značný. Zpravidla předpokládáme, že u msd vzdálené 15 až 20 km od místa pozemního výbuchu atomového náboje bude nutno ihned provést úplnou speciální očistu u 25 až 50 % její bojové sestavy. V námi uvedeném příkladě (schéma 1) bylo by nutno ji provádět u části jednotek 8. msd, u části záloh armády, u jednotek 1. td a 4. msd, divizních týlů a štábů 1. armády. Ve vzdálenosti 15 až 20 km od místa pozemního výbuchu atomového náboje s TNT ekvivalentem 20 KT při střední rychlosti větru 30 km/hod. úroveň radiace v ose stopy dosahuje 650 až 200 r/hod. za 30 až 40 minut od okamžiku výbuchu. V našem případě, kdy úder byly provedeny blízko sebe, radioaktivní stopy se budou prolínat a nedopustíme se značné chyby, budeme-li předpokládat, že průměrná úroveň radiace na uvedeném úseku terénu může dosahovat

hodnoty kolem 100 r/hod. jednu hodinu po výbuších. Zamoření terénu pak dosáhne 2 miliard rozpadů/min./cm². Koncem další hodiny stupeň zamoření bude 0,8 miliardy rozpadů/min./cm². I když se stupeň zamoření značně snížil, přece jen 1,6 . 10⁴krát převyšuje přípustné zamoření. Zamoření výstroje a bojové techniky činí přibližně 1/6 stupně zamoření na terénu. To znamená, že za 2 hodiny po výbuchu stupeň zamoření osob a bojové techniky může dosahovat hodnoty 1,3 . 10⁸ rozpadů/min./cm², což převyšuje maximálně přípustnou normu u výstroje 6500krát a u bojové techniky 2600krát. Po provedení částečné deaktivace, tj. vyklepáním výstroje, zkušenost ukazuje, že u zimní výstroje po dvojnásobném vyklepávání, kdy každé trvalo 10 až 15 minut, zbytková aktivita činí 21 % a u letní výstroje asi 4 % vzhledem k počáteční. Další vyklepávání nesnižuje zamoření výstroje. V našem případě by zamoření zimní výstroje bylo 2,7 . 10⁷ rozpadů/min./cm² a letní výstroje 5,2 . 10⁶ rozpadů/min./cm². V prvním případě je překročena norma přibližně 100krát a v druhém 10krát. Z toho plyne, že je bezpodmínečně nutno provádět úplnou deaktivaci výstroje. Uvedené příklady platí pro suchou výstroj. Je-li výstroj vlhká (zapocená, mastná apod.), nepodaří se snížit zamoření pod 20 až 30 % vzhledem k počátečnímu stupni zamoření. Podle hrubého propočtu minimální počet osob, u kterých by bylo nutno provést úplnou speciální očistu, by ve výše uvedeném případě činil až 4000 osob, nepočítaje osoby vyřazené údery atomových nábojů.

Provede-li MSO rozvinuté rotou chemické ochrany svazku speciální očistu motostřeleckého praporu za 5 hodin a jedno MSO rozvinuté praporem chemické ochrany za 4 hodiny, pak doba potřebná k úplné speciální očistě uvedeného počtu osob by činila kolem 3 hodin.

V daném případě by byly reálné pouze dvě možnosti:

- provést částečnou speciální očistu ihned po zamoření, opakovat ji při výjezdu ze zamořeného prostoru a úplnou očistu provést po splnění bojového úkolu;
- vystřídat silně zamořené jednotky zálohami a provést úplnou speciální očistu nejpozději do 2 hodin po zamoření.

Nejpříjemnější je první varianta, neboť těsně před útokem je vystřídání jednotek prakticky nemožné. Do jaké míry se projeví poškození osob radioaktivním zářením, jdou-li do boje zamořené nad přípustné normy, je těžko určit. Stupeň zasažení bude záviset hlavně na charakteru uvolňování se radioaktivních částic ze zamořené výstroje a tím jejich vnikání do organismu. Vnější ozáření bude minimální.

Podle našeho názoru nebezpečí, že tyto osoby budou vyřazeny v nejbližší době radioaktivním zářením, je menší, než jejich vyřazení během boje konvenčními zbraněmi. Rozhodně však by bylo chybou podceňovat nebezpečí radioaktivního zamoření a vždy musí být snahou a povinností všech velitelů a štábů nedopustit ozáření a zamoření osob nad přípustné normy.

Z á v ě r

V tomto článku bylo naší snahou ukázat na některé otázky činnosti vojsk v podmínkách hromadného úderu zbraněmi hromadného ničení s důrazem na atomové zbraně. Bylo poukázáno na nejvýznamnější stránky ochrany proti ZHN. Snažili jsme se dokázat, že dokonalá znalost účinků

ZHN a způsobů ochrany může do značné míry snížit nebo vyloučit účinek ničivých faktorů ZHN. Stále se ještě setkáváme s nedoceněním nebezpečí, které s sebou přináší ZHN. Někteří funkcionáři armády se domnívají, když při některých cvičeních není do důsledku řešena otázka použití ZHN i ochrany proti nim, že tyto zbraně nejsou tak strašné, jak se o nich mluví. ZHN nejsou strašné pro toho, kdo zná jejich účinky a ochranu proti nim. Budou však strašné pro ty, kteří ještě dnes nepochopili, že tyto zbraně jsou organickou výzbrojí moderních armád a v příští válce se budou používat. Dopouští se přímo zločinu na vlastním národě ten velitel, který důsledně nedbá na úroveň výcviku v ochraně proti ZHN, pro něhož tato stránka výcviku je jen záležitostí papírového plánování a „nějakých chemiků“.

Je nejvyšší čas, aby se zvedla úroveň výcviku a přípravy vojsk v ochraně proti ZHN. Musí se stát prvořadou záležitostí všech velitelů a štábů, středem jejich každodenní péče o vojáka. Napomůže-li tomu naše pojednání alespoň částečně, pokládáme cíl, který jsme tím sledovali, za splněný.

Literatura:

1. Pěch-VIII-3, Pěch-VIII-4.
2. Informační sborník chemického vojska 1/58.
3. S-chem-III/10.

PROBLÉMY SPOJENÍ V SOUDOBÉM BOJI A OPERACI

Major Jiří Jíra

Zajímavé jsou otázky, nad kterými se autor zamýšlí při řešení problémů spojených se zabezpečením velení na stupni armáda—divize. Pojednává jak o výhodách pomocných spojovacích uzlů, tak i o nevýhodách tzv. mřížové spojovací sítě; autor si všímá i personální a materiální stránky, přičemž správně poznamenává, že při organizaci spojení nutno počítat, že materiální vybavení je závislé na unifikaci spojovacího materiálu v rámci armád Varšavské smlouvy. V současné době je pak nutno dobře zvážit i názory na zavádění, ne vždy nejvýhodnější, nejnovější spojovací techniky.

Již delší dobu probíhá v našich štábech, akademiích a na stránkách vojenského odborného tisku diskuse k otázkám velení. Máme-li dojít v tomto úsilí k uspokojivým a realizovatelným výsledkům, je třeba rozebrat všechny činitele, které jakýmkoli způsobem ovlivňují velení, především materiálně technické. Jedním z těchto činitelů je nepochybně i spojení. I když v žádném případě nelze postavit rovnítko mezi pojmy velení a spojení, přesto zůstává faktem, že způsob organizace spojení a hlavně technické možnosti pojítek, velmi podstatně přispívají k velení vojskům.

Zavedení nových bojových prostředků a z nich vyplývající změny v organizační struktuře vojsk, taktice a operačním umění vynutily si upustit postupně od dřívějšího způsobu organizace spojení „po ose a směrech“ a hledat jiný, který by více odpovídal soudobým bojovým prostředkům a zabezpečil nepřetržitost spojení i při vyřazení některých jeho prvků. V souvislosti s tím se změnila i úloha jednotlivých druhů pojítek. Podstatně vzrostl podíl směrových a rádiových pojítek při zabezpečování dálkových spojů ve všech druzích boje. Na příklad na stupni prapor—pluk se v útočném boji stalo rádio prakticky jediným technickým pojítkem, s nímž je možno reálně počítat pro dálkové spojení mezi veliteli a štáby.

S přihlédnutím k požadavkům kladeným v soudobém boji a operaci na spojení a s ohledem na vlastnosti pojítek je stále více zřejmé, že *soudobý způsob organizace spojení se nemůže opírat o jednotlivé směry, nýbrž musí mít prostorový charakter* tak, aby jednak bylo možno udržovat spojení se svazky a útvary, které jsou rozmístovány a plní úkoly na velkých a často se měnících prostorech a jednak s ohledem na vzrůstající stupeň ničení byl vytvořen dostatek oklikových spojů. Obzvláště výrazně se tyto skutečnosti projevují od divise výše.

Toho lze za současného stavu spojovací techniky dosáhnout jedině *vytvářením pomocných spojovacích uzlů*, jejichž prostřednictvím je organizováno spojení s podřízenými svazky a útvary. Základním pojítkem v soustavě pomocných spojovacích uzlů je vícekanálové směrové spojení. Pomocné spojovací uzly musí být zřizovány a přemísťovány především na základě taktické situace a terénních podmínek. To znamená, že na jedné straně je třeba při vytváření pomocných spojovacích uzlů přihlížet k tomu, kde se nacházejí svazky, útvary a zálohy, s nimiž bude prostřednictvím daného pomocného spojovacího uzlu organizováno spojení,

a jaké jsou jejich předpokládané osy přesunu; na druhé straně je nutno prostor pomocného spojovacího uzlu volit s ohledem na terénní podmínky (geometrickou viditelnost) tak, aby z daného uzlu bylo možno v průběhu boje s přemísťujícími se svazky a útvary udržovat spojení co nejdéle. Kromě těchto hledisek je třeba při volbě místa pro pomocný spojovací uzel brát v úvahu ještě další, jako např. telekomunikační situace atp. Vzájemným propojením spojovacích uzlů mezi sebou se vytvoří potřebný počet oklikových spojů pro případ vyřazení některého uzlu a do jisté míry se tak sníží zranitelnost celého spojovacího systému.

Zkušenosti z provedených cvičení, kdy bylo organisováno na stupni *armáda—divise* spojení pomocí pomocných spojovacích uzlů, dovoluje učinit závěr, že se na tomto stupni stane v soudobé operaci *zřizování pomocných spojovacích uzlů pravidlem ve všech druzích boje*. Kromě toho se ukazuje výhodné vytvořit i na stupni *divise—pluk* organizační podmínky k tomu, aby v některých druzích boje, např. v obraně na široké frontě, mohly být pro spojení se vzdálenými útvary a prvky bojové sestavy organisovány pomocné spojovací uzly.

Pomocné spojovací uzly mohou pracovat pouze na místě a v blízké perspektivě není předpokladů, že by mohly být v provozu i za pohybu. Z toho důvodu je třeba mít k zajištění nepřetržitosti spojení kromě těch, které jsou zasazeny (na stupni *armáda—divise* dva až čtyři), ještě další uzly, které by bylo možno rozvinout v nových prostorech pro spojení s přemísťujícími se svazky.

Při hledání cest k zajištění spojení v soudobých operacích se vyskytly názory, že by bylo možné řešit spojení rozmístěním určitého počtu spojovacích uzlů v terénu (např. v pásmu armády) bez ohledu na taktickou situaci tak, aby vytvořily jakousi *mřížovou spojovací síť*. Na první pohled se jeví toto řešení výhodné a perspektivní. Při podrobnějším zkoumání tohoto způsobu organisace spojení dojdeme však k názoru, že má několik podstatných nedostatků. Předně nebere vůbec v úvahu taktickou a operační situaci, kdy bojová činnost nebude probíhat v souvislých frontách a nesoustřeďuje spojovací prostředky podle potřeb velení, nýbrž je schematicky rovnoměrně rozptýluje v terénu.

Mřížová spojovací síť stává se tak po technické stránce neobyčejně složitá a nepohyblivá. Kromě toho narůstá nadměrně i potřeba spojovacího materiálu a lidí. Při tom značná část prostředků je pro spojení štábů nevyužita. Z těchto důvodů tento způsob spojení pro bojovou činnost málo vyhovuje.

Změny ve vedení bojové činnosti se pochopitelně projeví nejen ve způsobu organisace spojení, ale kladou své požadavky na samotná pojítka. Tak je dnes používáno nebo se zavádí pro spojení a usnadnění práce štábu řada spojovacích prostředků (např. radiodálnopisné vícekanálové stanice, linkový, popř. rádiový dispečink), které byly dříve známy jen v komerčním a stacionárním provedení. Vzhledem k tomu, že v celé řadě případů nové zařízení nemá takový charakter, aby plně nahradilo jiné pojítka dosud na daném stupni používaném, rozšiřuje se neobyčejně sortiment používaných spojovacích prostředků. To má za následek růst počtů obsluhujícího personálu a složitost spojovací sítě. *Vedle nároků na vyšší odbornost spojařů vzrůstají i požadavky na větší tech-*

nické vzdělání uživatelů, samých příslušníků štábů, neboť mnohé z těchto prostředků musí být schopni obsluhovat sami.

Komplikaci spojovací sítě způsobuje také vyčleňování pojítek nebo kanálů ve prospěch jednotlivých složek štábu. Z části jsou tyto požadavky oprávněné a vyvolané bojovou činností (např. sítě výstrahy apod.); z části však vznikají ne zcela ujasněnými vzájemnými vztahy složek štábu (např. PVO a PLD, technické zabezpečení a týlové atd.).

Tím vším a řadou jiných okolností vzrůstají počty pojítek na velitelských stanovištích a vznikají vážné problémy s jejich rozmístěním a zapojením do spojovacích uzlů, zejména u rádiových stanic, které není možno umisťovat bezprostředně u štábu. Současně se tak snižuje i pohyblivost velitelských stanovišť.

Proto při hledání perspektiv organizace spojení je třeba sledovat vedle jiných cílů i maximální zjednodušení celé spojovací sítě a její zmobilizování. I za použití zbraní hromadného ničení bude třeba držet se zásady, že příliš složitý a těžkopádný způsob spojení nemůže zabezpečit velení. Z toho důvodu se v budoucnu uplatní zejména vícekanálová pojítka.

V souvislosti s diskusí o velení se vyskytuje celá řada náyrhů na zlepšení způsobů organizace spojení a požadavků na nová pojítka. Při navrhování takticko-technických dat nových spojovacích prostředků však někteří soudruzi vycházejí více z populárně technických pojednání, zabývajících se dalekou perspektivou, než ze skutečných možností sdělovací techniky, především co do časových lhůt zavedení těchto prostředků do vojsk. Často se zapomíná, že objeví-li se nějaké zařízení v komerčním provedení, ne vždy je možno jej využít pro vojenské účely. Stačí malé srovnání: Mnozí si říkají, že by již bylo na čase mít nějaké nové prostředky pro pozorování bojiště, na příklad televizi. Je to jistě správné, jen je nutno si uvědomit, jak dokonalé zařízení to musí být, aby splňovalo všechny požadavky ve srovnání s normální televizí, která ve stacionárním provedení trpí dosud častou poruchovostí. Při požadování nové spojovací techniky je nutno mít na paměti i tu skutečnost, že je třeba naše pojítka postupně unifikovat v rámci armád Varšavské smlouvy, což znamená, že je třeba vycházet ze společných navzájem sladěných takticko-technických podmínek.

Při rozboru otázek velení se dosti často láme hůl nad veškerou spojovací technikou, kterou je naše armáda vyzbrojena a všechny obtíže se chtějí řešit novými prostředky. Ne vždy je učiněno vše ze strany štábů a spojovacích jednotek pro její všestranné využití. Často se hledají cesty, jak přípravu vojsk a štábů přiblížit co nejvíce boji; avšak požadavky na spojení kladené při cvičeních některými štáby tomu neodpovídají. Dosud se vyskytují případy, kdy jedině telefonní spojení uspokojuje štáb. Jestliže je používáno rádia, pak jedině ve fonickém provozu. Telegrafní provoz není v některých štábech uznáván za normální způsob spojení a někde se dokonce říká, že svazek nebo útvar, s nímž je udržováno pouze telegrafní spojení, je předem ztracen, přesto, že při masovém zasazení protiradiotechnických prostředků by telegrafní a radiodálnopisný provoz byl jedině možný.

V tomto krátkém článku není možno podrobněji rozebírat veškerou problematiku spojení. Těmto otázkám bude ještě třeba věnovat hodně pozornosti. Nebylo by však správné se domnívat, že nepřetržitě spojení za-

bezpečí pouze nová pojítka. Máme-li z diskuse o velení vyzískat co nejvíce pro okamžité zvýšení bojové pohotovosti a zkvalitnění systému velení, je třeba orientovat naše štáby v první etapě na ty spojovací prostředky, které jsou nebo v nejbližší době budou zaváděny do vojsk. Nejsou to pojítka nemoderní, jak se mnohdy říká. Jsou jimi vyzbrojeny armády Sovětského svazu a ostatních států Varšavské smlouvy, což mimo jiné znamená, že i tyto štáby používají k velení těchto spojovacích prostředků jako my.

Teprve v další etapě je možno uvažovat o postupném zavádění spojovacích prostředků s určitým stupněm miniaturisace, popřípadě automatisace.

TÝLOVÉ VELITELSKÉ STANOVIŠTĚ ARMÁDY

Podplukovník Paľo R í š a

Článek pojednává o organizaci týlového velitelského stanoviště, místě a způsobu jeho rozmístování a uvádí některé nové pohledy na organizaci týlového spojení. Vzhledem k novému způsobu velení a stylu práce navrhuje i nový způsob velení vojskovému a armádnímu týlu z týlového velitelského stanoviště.

Týlové velitelské stanoviště armády (TVS) je místo velení, určené velitelem armády podle druhu operace a terénu, z něhož se řídí organizace armádního týlu, materiální, zdravotnické a technické zabezpečení vojsk armády. Musí zabezpečit nepřetržité velení armádnímu týlu a neselhávající spojení.

O nutnosti zřizování TVS v soudobé operaci není pochyb. Velení týlu armády by nebylo vhodné organizovat z VS ani ZVS vzhledem k častějšímu přemísťování VS (ZVS) a v neposlední řadě též proto, že VS (ZVS) by se zrušením TVS značně rozšířilo co do počtu osob i prostředků. Z TVS se uskutečňuje velení týlům vševojskových svazků, svazků a samostatných útvarů speciálních druhů vojsk armády, armádní zásobovací základně, armádní nemocniční základně (1. sledu ANZ), záloze nemocnic, silničním provozním jednotkám (AVAS), silničním stavebním a mostním praporům, technickým vyprošťovacím a opravárenským prostředkům (ASPV, armádním vyprošťovacím rotám a dílnám), skupinám polních jatek, pekáren i jiným. Podle pokynů velitele též pohyblivé záloze materiálu a zdravotnické záloze zvláštního určení (není-li jejich řízení organizováno z VS).

Organizace TVS

Na týlovém velitelském stanovišti se rozmísťují:

- a) řídicí orgány týlu a technických služeb,
- b) složky velitelství armády, které nejsou bezprostředně třeba na VS,
- c) pomocné jednotky.

Řídicím a odpovědným orgánem na TVS armády je náčelník štábu týlu armády, který organizuje chod služby na TVS podle základních pokynů náčelníka týlu armády. Obdobná byla i praxe 1. čs. armádního sboru v SSSR. Náčelník týlu sboru při vedení operace velel z pozorovatelný velitele sboru nebo byl u některého velitele brigády, kde právě bylo třeba určitého zásahu, popřípadě na VS u náčelníka štábu sboru; službu na TVS prakticky organisoval náčelník štábu týlu sboru.

- a) Řídicí orgány týlu a technických služeb obvykle tvoří

- štáb týlu,
- oddělení vojenské dopravy,
- (silniční oddělení),
- inspekční oddělení týlu,

- zdravotnícké oddelení,
- proviantní oddelení,
- oddelení zásobování PHM,
- výstrojní oddelení,
- kořistní oddelení,
- oddelení dělostřeleckého vyzbrojování,
- oddelení tankového vyzbrojování,
- autotraktorové oddelení,
- finanční oddelení,
- (politické oddelení týlu),
- ubytovací oddelení,
- tajná spisovna a 1—2 důstojníci 6. odd.,
- zásobovací složky ostatních druhů vojsk (ženiijního, chemického, spojovacího) podle potřeby.

b) Složky velitelství armády, které nejsou bezprostředně třeba na VS:

- část politického oddelení armády,
- soudní orgány a VKR,
- kádrové a organizační oddelení armády,
- orgány státní banky,
- redakce a polní tiskárna,
- polní pošta a jiné složky.

c) Pomocné jednotky:

- týlová spojovací rota (prapor),
- velitelská četa,
- automobilní četa,
- ženiijní jednotka,
- četa ochrany TVS,
- regulační jednotka,
- obvaziště,
- ARMA a jiné.

Vzhledem k tomu, že organizace týlu není dosud ustálena, počty osob na TVS nelze přesně stanovit. Při maximálních počtech dosahují 300 až 500 osob. Z tohoto počtu 10—20 % osob bude obvykle mimo prostor TVS.

Týlu nejsou podřízena oddelení dělostřeleckého vyzbrojování, tankového vyzbrojování, autotraktorového oddelení a zásobovací složky ostatních druhů vojsk (ženiijního, chemického, spojovacího). Rozmístění těchto oddelení na TVS je však žádoucí především z hlediska jejich činnosti, tj. plné zabezpečení vojsk materiálem, který obhospodařují. Je třeba mít na zřeteli, že náčelník týlu armády podle pokynů velitele je odpovědný a rozhoduje o otázkách doplňování materiálem, rozmístění týlových útvarů, ústavů a zařízení a o způsobu jejich ochrany a obrany. Náčelníci uvedených oddelení a složek musí včas předkládat náčelníku týlu (štábu týlu) požadavky na provedení přísunu po zemi (po vodě) i vzdušnou cestou, informovat jej o stavu a rozložení zásob jimi obhospodařovaného materiálu, předkládat příspěvky do dokumentů, zpracovávaných štábem týlu, zúčastňovat se organisování kořistní služby, vyžadovat od NT pracovní síly a mechanizační prostředky pro nakládání a vykládání materiálu, navrhopvat mu rozmístění svých armádních týlových útvarů, ústavů a za-

řízení apod. Pro svoji práci dostávají uvedená oddělení pokyny od svých přímých náčelníků, kteří jsou na VS nebo ZVS. Tyto pokyny nebývají však častější než jednou denně. Na TVS jsou těmto oddělením vytvořeny výhodné podmínky pro spojení s podřízenými i s jejich přímými náčelníky na VS.

Místo náčelníka týlu armády je podle potřeby buď na TVS, na VS, u vojsk nebo u týlových útvarů a zařízení armády. Z počtu příslušníků TVS se vyčleňují:

- styční důstojníci týlu na VS nebo ZVS (v případě potřeby styčné důstojníky na VS nahrazuje operačně týlová skupina složená z náčelníků některých oddělení a vedená náčelníkem týlu),
- kontrolní a inspekční skupiny k provádění kontrol a revizí,
- styční nebo směroví důstojníci k podřízeným týlům,
- výjimečně též operačně týlová skupina pod vedením zástupce náčelníka týlu armády k obsazení ZTVS.

Je-li vytvořena operačně týlová skupina na VS, není vhodné vysílat současně další operačně týlovou skupinu na ZTVS (na ZVS). V takovém případě je možno mít na ZVS styčné důstojníky týlu (1—3) a ZTVS jen prostorově připravit. V žádném případě není účelné tříštit řídicí orgány týlu více než na dvě místa. Možné řešení se jeví v těchto variantách, z nichž nejvýhodnější je varianta číslo 1 a 2.

Varianta číslo	VS	ZVS	TVS	ZTVS
1	1—3 styční důstojníci týlu		ostatní orgány týlu za řízení NŠT	
2	operační skupina řízená NT		ostatní orgány týlu za řízení NŠT	
3	operační skupina řízená NT	styční důstojníci týlu řízení ZNT	ostatní orgány týlu za řízení NŠT	
4	styční důstojníci týlu	styční důstojníci týlu	ostatní orgány týlu za řízení NŠT	
5	styční důstojníci týlu	operačně týlová skupina řízená ZNT	ostatní orgány týlu za řízení NŠT	
6	styční důstojníci týlu		ostatní orgány týlu za řízení NŠT	operačně týlová skupina a některé složky velitelství armády za řízení ZNT
7	styční důstojníci týlu	styční důstojníci týlu	ostatní orgány týlu za řízení NŠT	operační týlová skupina a některé složky velitelství armády za řízení ZNT

Rozmístování TVS

Prostor pro rozmístění TVS (0,5—1 km²) je potřebné volit ve vzdálenosti 5—10 km od VS z hlediska ochrany PLD, pokud možno při armádní příčné cestě nebo AVAS. Záložní prostor TVS je nutno vždy určit, ne vždy však bude nutno jej zaujímat. Záložní prostor je vhodné vyhledat ve vzdálenosti 5—10 km od TVS. Oba prostory musí odpovídat základním zásadám ochrany a obrany, včetně ochrany proti ZHN. Musí usnadňovat maskování, zamezovat zjištění radiolokačními a jinými prostředky, musí mít skryté příjezdové a odjezdové cesty apod.)*

Je nutné hledat takové prostory, které budou chráněny palbou PL dělostřelectva nebo PL řízených střel.

V průběhu operace se TVS armády přemísťuje nejčastěji jednou za 24 hodin tak, aby vždy večer bylo na nejkratší vzdálenost od VS. Je výhodné pro nové umístění využít opuštěného vlastního VS (VPS) nebo jiných vhodných a překontrolovaných objektů. Je možné řešit přemístění TVS ve dvou sledech a to tak, že část která není bezprostředně zainteresována na řízení boje, se přemístí až po 24 hodinách za prvním sledem (jednou za dva dny).

Ani v obranné operaci nemá být TVS od VS příliš vzdáleno (maximálně do 20 km). Jeho umístěním zpravidla za příčným postavením musí být zabezpečena alespoň 24hodinová klidná práce.

Vzhledem k využití výhod terénu, jsou nejvhodnějším umístěním pro TVS zalesněné strže, úzká údolí, svahy výšin odvrácených od nepřítele, okraje větších masivů, sklepy okrajových čtvrtí větších měst a osady. Nevhodným místem pro rozmístění TVS armády jsou malé osady, osamělé lesy, mýtiny apod. Aby bylo možno maximálně využít stálých spojovacích dálkových vedení, je vhodné rozmísťovat TVS co nejblíže civilním uzlům při dodržování zásad ochrany proti ZHN.

Oddělení týlu armády a ostatní složky TVS se rozmísťují podle své důležitosti, dále pak podle úlohy, kterou plní z hlediska ochrany a obrany TVS. Rozmístění musí zabezpečovat velení týlu, musí vyhovovat potřebám neustálé součinnosti mezi jednotlivými odděleními, i osobním potřebám jednotlivých příslušníků TVS (stravování, nocleh, umývání apod.). Při rozmístování musí být využito všech výhod terénu z hlediska ochrany a obrany i při dodržení výše uvedených zásad. V některých případech bude vhodné umístit orgány soudu, prokuratury, politického oddělení, kádrového a organizačního oddělení armády, tiskárnu, polní poštu i jiné složky na ZTVS armády (je-li budováno). V případě, kdy bylo umožněno samostatné stravování, 1. čs. armádní sbor v SSSR umísťoval polní soudy a prokurátory mimo TVS.

Ženíjní práce k ukrytí sil a prostředků na TVS armády jsou řešeny v práci učitelů VA KG ve Sborníku časopisu Týl a zásobování čís. 4/1956, kde je vypočtena potřeba k úplnému ukrytí 6179 dv. Prověřením potřeby, využitím ženijních strojů a hlavně trhavin bylo by možné potřebu denních výkonů podstatně snížit (asi na 1000 dv). I přesto bude nutno využívat pro rozmístování TVS takového terénu, vybudovaných civilních a vojenských objektů, aby k ukrytí TVS bylo potřeba co nejméně pracovních sil, strojů, trhavin a ostatního materiálu.

*) Viz článek majora Ivo Vlčka, Voj. mysl č. 1/58, str. 34.

Ochranu a obranu TVS nutno řešit především důkladným a stálým maskováním rozmístěných zařízení, zaminováním důležitých přístupů k TVS, využitím zátarasů, překážek, zvukových i světelných nástrah, strážní a regulační službou, pozorovateli letadel a chemickými průzkumnými hlídkami. Plán ochrany a obrany s rozdělením všech sil a prostředků zpracovává správce TVS (velitel velitelské čety) podle pokynů náčelníka štábu týlu. Činností nepřítele nesmí být velení týlu narušeno.

K zabezpečení velení musí mít TVS dobře organizováno spojení jak vnitřní, tak i vnější. Kromě technických pojítek, musí být TVS vybaveno 2—4 motospojkami a 1—2 vrtulníky z jednotky vrtulníků s víceúčelovým použitím, podřízené NŠ armády, rozmístěné v blízkosti VS.

Vnitřní spojení na TVS je nejvýhodnější organizovat pomocí dispečinku (nebo rozhlasu) s ústřednou na štábu. Výhodnější je bezdrátový dispečink. Není-li k dispozici dispečink, nutno zajistit vnitřní linkové spojení.

Vnější spojení je nutno udržovat:

Poř. čís.	Odkud	S kým	Vzdálenost (průměrná)	Telefon	Rádio	Dálnopis	Pohybl. pojítky	Poznámka
1	TVS A	VS (VPS a ZVS) armády	10— 50 km	/	směrová rdst.	/	/	
2	TVS A	TVS vševojskových svazků	20— 70 km	/	/	/	/	
3	TVS A	TVS armádních svazků a samostatných útvarů druhů vojsk	20— 70 km	/	/	/	/	
4	TVS A	TVS posilových svazků a samostatných útvarů druhů vojsk	20— 70 km	/	/	/	/	
5	TVS A	Velitelství AZZ	30—150 km	/	směrová rdst	/	/	Využívá se i pro spojení s velitelstvím dopravních praporů
6	TVS A	Velitelství AVAS č. 1 a 2	30—100 km	/	/	—	/	Využívá se i pro spojení s velitelstvím dopravních praporů

Poř. čís.	Odkud	S kým	Vzdálenost (průměrná)	Telefon	Rádio	Dálnopis	Pohybl. pojtky	Poznámka
7	TVS A	Velitelství sspr, smpr (silniční záloha)	30—100 km	—	/	—	/	
8	TVS A	Velitelství ANZ	30—150 km	/	směrová rdst	—	/	
9	TVS A	Připojení na civilní telefonní síť	0—10 km	/	—	—	—	
10	TVS A	Záloha nemocnic	50—100 km	/	/ směrová stanice	—	/	
11	TVS A	Velitelství 1. sledu ANZ	20—70 km	/	/	—	/	
12	TVS A	Velitelství skupiny polních jatek a pekáren	20—150 km	—*)	—	—	—	*) civilní síť
13	(TVS A) VS A	Zdravotnická záloha zvláštního určení	10—50 km	—	/	—	/	
14	TVS A	Ostatní rádiové stanice NT A	10—100 km	—	/	—	—	
15	TVS A	NT frontu	50—300 km	/	/	—	/	
16	(TVS A) VS A	Pohyblivá záloha materiálu	10—30 km	—	/	—	/	

Kromě toho nutno TVS vybavit přijímačem výstrahy pro příjem hlášení v otevřené řeči.

V případě zřízení ZTVS potřeba technických pojtek je až dvojnásobná.

Z uvedeného vyplývá nutnost vybavit týl armády týlovým spojovacím praporem (viz Vojenskou mysl čís. 5/58, str. 93) především z hlediska rádiového spojení.

Nedostatkem prováděných cvičení je, že TVS armády nebylo dosud nikdy procvičováno v plném rozsahu.

Nové způsoby velení a nový styl práce si vynucují i změny při praktickém uskutečňování velení týlu. Častým prováděním velitelско-štábních

cvičení přešlo již do běžné praxe udržování součinnosti mezi TVS a VS buď styčnými důstojníky týlu nebo operačně týlovou skupinou na VS. Úkolem operačně týlové skupiny na VS je připravit základní podklady pro plánování (které je třeba v dalším rozpracovat na TVS) a při změnách úkolu armády zpracovávat týlová nařízení, aby je podřízení týloví funkcionáři obdrželi co nejdříve. Součinnost a informovanost pak zabezpečují styční důstojníci.

Není však dosud dostatečně ujasněna otázka velení vojskům a týlovým útvarům, ústavům a zařízením (TÚZ) z TVS. Praxe je dosud taková, že podřízeným TÚZ, velí náčelníci samostatně, při čemž štáb se soustřeďuje na velení NT svazků a velitelům dopravních jednotek armády. To má za následek tříštění velení, maximální zatěžování pojítek. K odstranění tohoto nedostatku nabízí se řešení soustředit styk na TVS do operačního sálu, odkud by byl organizován i styk technickými pojítky s podřízenými. Pro osobní styk pak zabezpečit v organizaci štábu týlu směrové styčné důstojníky (2—4) s obdobným úkolem, jako směroví důstojníci operačního oddělení na VS. Tuto otázku nutno dále teoreticky zkoumat a prověřit praxí. Štáb týlu v dosavadní organizaci při cvičeních nebyl vybavován takovými počty důstojníků, aby mohli být zvláště vyčleňováni směroví důstojníci týlu, ani předepsanými počty spojovací techniky. Proto se osvědčilo využívat pro styk s vojsky i směrových důstojníků operačního oddělení štábu a spojovacích sítí náčelníka štábu.

Z á v ě r

TVS, jakožto samostatné místo velení, má své opodstatnění už jen proto, aby bylo odlehčeno VS armády. Z TVS je řízeno materiální, zdravotnické a technické zabezpečení vojsk i řízení TÚZ armády. Z něho se uskutečňuje velení týlu.*)

Nedostatkem prováděných cvičení je, že TVS armády nebylo dosud nikdy procvičováno v plném rozsahu.

*) Chod služby na TVS armády je dobře popsán v článku podplukovníka J. Benharta ve sborníku časopisu „Týl a zásobování“ čís. 2/1958.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

K OBSAHU A FORMĚ SAMOSTATNÉHO STUDIA V OPERAČNĚ TAKTICKÉ PŘÍPRAVĚ

Podplukovník Ladislav Jaček

V článku je poukázáno na zaostávání samostatného studia za současnými potřebami našich velitelů a štábů. Je vyzdvížen jeho velký vliv na úroveň operačně taktické přípravy a podán návrh na způsob jeho organisování. Spočívá v řízení studia náčelníky a v zainteresování jeho účastníků. Stav studia mají zlepšit pracovní semináře. V závěru je navrhováno změnit dosavadní statickou formu ukázek bojové techniky a tematicky tyto ukázky svázat se samostatným studiem.

V posledních několika letech se rázně zvýšila úroveň, forma i obsahová náplň operačně taktické přípravy. Přesto je nezbytné nepřetržitě se zabývat těmito otázkami, vyhodnocovat současný stav a podle potřeb naší praxe dovést tuto přípravu na ještě vyšší stupeň.

V čem jsou hlavní úspěchy oněch posledních let? Především je to skutečnost, že se podařilo v praxi zakotvit systém řízení cvičení podle rozhodování zařazených velitelů. V druhé řadě bylo pokrokem zavedení komplexních štábních zaměstnání a sloučení velitelské přípravy důstojníků v průběhu výcvikového roku do jednoho nebo dvou několikadenních kursů. Na neposledním místě je velikým úspěchem naší přípravy to, že byla zaměřena na nejdůležitější a nejcitlivější období předpokládané činnosti v možné budoucí válce — na její počáteční období.

Kdybychom rozebírali stať podrobněji anebo dokonce podle jednotlivých štábů, jistě bychom našli ještě další pokroky. Jmenované úspěchy jsou však ty nejdůležitější a nejobecnější.

Snaha mnoha našich štábů hledat další nové formy v provádění jednotlivých zaměstnání operačně taktické přípravy svědčí o snaze přiblížit se co nejvíce skutečnosti. Stává se už běžným pravidlem, že velitelsko-štábní cvičení nejsou jen dvoustupňová — čímž se nepochybně zkreslovaly především reálné časové možnosti ve prospěch cvičících — ale že současně zařazujeme na cvičení část jednotek nebo alespoň velitele do rot v to. Podobných zlepšení v různých zaměstnáních byla provedena řada, i když ne všechna se stejným úspěchem.

Na druhé straně nelze nevidět, že jsme v posledních letech opomíjeli základní formu vzdělávání se v operačně taktické přípravě, a to samostatné studium. Při cvičeních všeho druhu lze aplikovat pouze ty skutečnosti, které jsme předtím poznali a ovládli. Experimentovat bez základních teoretických předpokladů nelze. Absolventi všech škol jistě dosvědčí, že mnohé zásady, jimž se ve školách naučili, jsou dnes již překonány a dávno neplatí.

Právě tak není možné spoléhat na to, že několik přednášek ve výcvikovém roce nebo jeden — dva semináře při velitelských zaměstnáních jsou

schopny nahradit nebo cílevědomě zaměřit samostatné studium generálů a důstojníků.

Problémy současné vojenské vědy jsou tak mnohostranné a základy operačního umění doznávají tolika soustavných změn, že nelze proto spoléhat, že by tyto řídké přednášky nebo semináře dokázaly utvrdit ve vědomí posluchačů všechny nové poznatky.

Základem každého vědění bylo a je samostatné studium — všechny ostatní formy je pouze doplňují, utvrzují, aplikují. Proto i v operačně taktické přípravě (a pochopitelně i v taktické) je třeba pokládat toto studium za rozhodující pro další úroveň našich velitelů a příslušníků štábů. Je proto na místě zamyslet se nad dosavadní praxí a nalézt účinnější metody jeho provádění.

Již v minulosti byla snaha řešit samostatné studium mnoha způsoby a zpravidla se řešení, jak je nejlépe provádět, hledalo ve směrnících nadřízených náčelníků. Jestliže v posledních letech byly směrnice v tomto ohledu velmi povšechné, odrazilo se to i ve velmi povšechném praktickém provádění tohoto úkolu. Na druhé straně je velmi dobře známo, že ani konkrétní vyhrazení určitého počtu hodin pro studium nebo dokonce nařízené studium po pracovní době nepomohlo situaci vyřešit.

Základní kámen tohoto problému se totiž hledal právě v té určité „vymezené době“. To je však jen formální stránka věci. Aby mohl být tento úkol splněn, k tomu jsou nezbytné dva předpoklady. Jedním je péče náčelníků o tento druh přípravy a její řízení, druhým je zájem a přesvědčení o účelnosti a nutnosti tohoto opatření u vykonavatelů. Budou-li splněny tyto předpoklady, jsou předem vyřešeny i formální problémy jako je otázka času, materiálu, konsultací apod.

Potom také musí stačit jen povšechná směrnice k řízení samostatného studia, v níž by samostatná příprava byla vyzdvížena jako jeden z hlavních způsobů přípravy velitelů a štábů a bylo proto uloženo ji ve štábech organisovat. Naopak jsme se přesvědčili, že detailní směrnice zůstává bez těchto předpokladů na papíře. Ovšem vytvořit tyto předpoklady rovněž nelze žádným dekretem. Jsou však dány socialistickým charakterem naší armády a stačí umět podmínky využít i v oblasti samostatného studia v operačně taktické přípravě. Záleží na tom, aby byly správně vysvětleny cíle a metody a aby posluchači byli aktivně zainteresováni.

Jde také o to, aby konkretizace náplně této přípravy byla podřízena třem základním hlediskům: a to potřebám armády jako celku, potřebám příslušného štábu a konečně potřebám každého jednotlivého generála a důstojníka. Přitom jmenované pořadí hledisek je závazné.

Je proto nanejvýš nutné, aby byl ve štábech (ve větších štábech po odděleních nebo dokonce po skupinách) zpracován dlouhodobý plán samostatného studia, nejlépe na období nebo celý výcvikový rok. Má-li být plán splněn, je třeba k němu vytvořit i formální předpoklady — v našem případě je tím nejdiskutovanějším předpokladem doba, vyhrazená pro studium. Zdá se, že nejlepším řešením je její vyhrazení vždy na týden dopředu na pravidelných týdenních pracovních poradách, na nichž se konkretisují stanovené i předpokládané úkoly. Vyhrazení určité neměnné doby se zpravidla neosvědčuje — a naopak svádí k prokazatelným důvodům, že studovat nelze.

Je prostě nevyhnutelné naučit se pružnosti i v plánování studia — při čemž je chybné, jde-li tato pružnost tak daleko, že studium se pravidelně z plánu vytěsňuje a odloží se na tak zvaný příští týden.

Zatím bylo samostatné studium chápáno tak, že z něho nebylo nutné skládat účty a pomoc starších náčelníků byla vyjádřena nabídnutím konzultace slovy „kdykoli to budete potřebovat, přijďte“, kterážto nabídka stejně nikdy nebyla využita. Na druhé straně by rozhodně nebylo vhodné zavádět metody přezkušování, to by bylo školometství, které by svádělo ke známým studentským protiopatřením.

Je potřeba nalézt takovou formu, která účastníky povede za dalšími znalostmi, ke vzájemné soutěživosti, ke třibení názorů a k tomu, aby náčelník mohl studium prohlubovat a ovlivňovat svými zkušenostmi a znalostmi. Touto formou je pracovní seminář. Slovo pracovní má vyjádřit, že nejde o přezkušování na známky, že se nebudou přednášet předem připravené referáty, jež by ostatní více nebo méně vhodně doplňovali, a že se nebudou dělat předem sáhodlouhé písemné přípravy. Slova pracovní seminář mají vyjádřit to, že se budou řešit v kolektivu dva — tři předem vybrané problémy, vztahující se ke studované látce, a to formou diskuse, v níž každý účastník uplatní to, co nastudoval, a uvede své tvůrčí názory na danou věc. Jestliže tyto problémy budou vhodně voleny, mohou významnou měrou přispět k řešení normálních pracovních úkolů štábu nebo oddělení — nebo úkolů, které bude třeba plnit ve válce.

Přistoupí-li se k samostatnému studiu navrženým způsobem, může se skutečně stát tím hlavním pilířem operačně taktické přípravy. Ponecháme-li dosavadní živelný přístup k samostatnému studiu, bude lépe, nebudeme-li s ním jako jedním ze způsobů přípravy vůbec počítat.

Slyšíme někdy námitku, že řada důstojníků studuje tehdy, kdy to pracovní podmínky vyžadují; potřebují splnit určitý úkol, a proto si k němu prostudují potřebnou literaturu. To je jistě správné, ale splňuje to jen poslední hledisko, jemuž musí být studium podřízeno — slouží jen potřebám příslušného důstojníka. Nám musí jít o vyšší cíl — připravit náš velitelský sbor pro případné ozbrojené střetnutí, a to nestačí studovat jen to, co na stůl přinese denní mírová praxe.

Do samostatného studia je proto třeba zařadit komplex otázek rozhodujících o současné úrovni velitelů a štábů, a to podle příslušného stupně velitelství a příslušné odbornosti.

Přitom je jen žádoucí, aby byla rozšířena forma krátkodobých kursů, avšak náročných na posluchače, kursů, které neponesou charakter „informativních“ přednášek, posluchače k ničemu nezavazujících.

Především to znamená pokračovat v kursech zbraní hromadného ničení a umožnit co největšímu množství důstojníků jejich absolvování. Za druhé to znamená nalézat další rozhodující problémy a řešit jejich pochopení podobnými kursy. Zdá se, že jedním z těchto problémů je zvládnutí techniky, která ve stále větší míře ovlivňuje vedení boje a operace. Protože tady teoretické studium je jen podkladem a techniku se lze naučit ovládat jen praxí — bylo by vhodné tuto nezbytnou praxi v krátkodobém školení umožnit. O obsahu a zaměření této praxe by bylo pochopitelně možné hovořit z mnoha hledisek. Tady jde spíše o zásadní názor, neboť ani ukázky bojové techniky, ani zkušené u vojsk nemohou podobný kurs na-

hradit — první jsou příliš povšechné, druhé se dostávají jen posluchačům škol, zatím co ve štábech na to není čas.

Při této příležitosti je na místě říci i zásadní slovo k ukázkám bojové techniky. Tyto ukázky mají doplňovat samostatné studium, mají dát správnou představu o soudobé technice. Proto jsou každoročně plánovány v rámci velitelského zaměstnání. Je charakteristické, že v době plánování není vůbec jasno o tom, co chceme ukázat a organizátoři těchto zaměstnání si zpravidla počínají tak, že zjišťují před vlastní ukázkou u jednočlenných druhů zbraní a služeb, co mají nového, co by se mohlo ukázat.

Každé toto zaměstnání je pak více nebo méně dobrou výstavou, již nás provázejí zasvěcení odborníci. Je na čase přejít od této statické formy, při níž posluchač mnohé slyší a vidí a málo si zapamatuje, k jiné, účinnější.

Podle povahy věci je možno posluchače naučit zacházet s ukazovanou technikou — na příklad rádiovou stanicí, kulometem apod. Jiná forma spočívá v ukázání techniky ve výseku bojové činnosti; přitom lze po ukázat na rozhodující takticko-technická data (nejlépe porovnáním s technikou dosavadní). Teprve u zbývajících částí bude nutno demonstrovat techniku dosavadním způsobem. To ovšem předpokládá organizovat tato zaměstnání v menších skupinách než jsme byli doposud zvyklí. Znamená to i větší nároky na přípravu těchto zaměstnání. Cílem takové ukázky musí být trvalé poznání a pochopení vlastností techniky a nikoli pouhé seznámení se s ní. Zatím je stav takový, že určité věci můžeme ukazovat každoročně, posluchač si sice možná uvědomí, že to už někde viděl, ale takticko-technické vlastnosti, možnosti využití a organizační zařazení — to si už nepamatuje. A proto je nanejvýš účelné skloubit tematicky samostatné studium s ukázkami bojové techniky a tím vytvořit podmínky pro trvalé znalosti techniky.

V podstatě jde tedy o dva základní problémy — o pozvednutí všech forem samostatného studia na odpovídající úroveň a o zvýšení jeho efektivity. Hlásáme-li správné heslo, že ten, kdo se přestane sebevzdělávat, zůstává stát daleko za vývojem, uplatňme je svou konkrétní prací i v operačně taktické přípravě. Pomůže nám to zvýšit úroveň ostatních zaměstnání a v první řadě nám získané vědomosti pomohou řešit mnohé problémy, které s sebou přinese skutečný boj.

Z CIZÍCH ARMÁD

NOVÉ VÝVOJOVÉ TENDENCE SLOŽENÍ SVAZKŮ KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Cílem této stati je shrnout nejdůležitější změny ve složení svazků kapitalistických armád, které v poslední době nastaly.

Ve stati jsou uvedeny nejcharakterističtější organizace amerických, západo-německých, francouzských a britských svazků a pro dokreslení stavu i italských divízi, jejichž vývoj ustrnul pro nedostatek prostředků.

Nové složení svazků je třeba i nadále chápat jako vývojové, neboť reorganizační proces v kapitalistických armádách pokračuje.

Po skončení druhé světové války setrvaly armády hlavních kapitalistických států dlouho na válečné organizaci svazků. Agresivní válka v Koreji a zejména rozpracování teoretických zásad vedení boje za používání atomových zbraní však odhalily celou řadu nedostatků, které ztěžovaly využít účinků nové bojové techniky a chránit vojska před zbraněmi hromadného ničení.

Přesto, že atomové zbraně mají dosud ve výzbroji kapitalistických armád pouze Spojené státy americké a Velká Británie, započala se zkouškami nového složení svazků francouzská armáda. Koloniální války a nedostatek finančních prostředků nedovolily však uskutečnit pronikavější změny ve složení svazků.

Americká armáda započala s teoretickým rozpracováním nových vývojových organizací až po zahájení zkoušek s atomovými zbraněmi. Vycházela z předpokladu, že má-li divize využít mohutných účinků atomových zbraní a současně má-li zabránit ztrátám vojsk a materiálu úderem protivníka, musí zvýšit pohyblivost a současně snížit závislost divize na komunikacích. Dalším požadavkem bylo zvýšit palebnou sílu, neboť značně širší a hlubší prostory bojové činnosti vyžadovaly nahradit menší hustoty zbraní prostředky atomového napadení. Zvýšení tempa operací při značném zvětšení prostoru bojové činnosti vyžadovalo změnit dosavadní strukturu složení a zoperativnit velení podřízeným útvarům a jednotkám.

Americké velení došlo k závěru, že dosavadní „trojkový systém“ je nevýhodný a zavedlo „pentomickou strukturu“, umožňující rychleji a operativněji vytvářet taktická skupení podle zámyslu a vývoje situace.

Místo dřívějších tří pěších pluků bylo vytvořeno pět pěších bojových skupení, složených ze čtyř pěších rot a minometné baterie.

Zavedením čtyř samohybných protitankových kanónů M 56 ráže 90 mm do velitelské rot, tří minometů ráže 81 mm a dvou bezzákluzových kanónů ráže 106 mm do výzbroje pěších rot a osm minometů ráže 105 mm do výzbroje minometné baterie zvýšila se palebná síla pěšího bojového skupení.

V divizním dělostřelectvu byl vytvořen jeden dělostřelecký oddíl 105mm houfnic o pěti bateriích po šesti hlavních a jeden smíšený dělostřelecký oddíl složený ze dvou baterií 155mm houfnic po šesti hlavních, z jedné baterie 203,2mm houfnic o čtyřech hlavních a z jedné baterie dělostřeleckých raket HONEST JOHN se dvěma odpalovacími zařízeními.

Rovněž složení tankového praporu bylo změněno na pět rot s celkovým počtem 89 středních tanků.

Dosavadní praxe však ukázala, že je třeba provést další změny ve složení pěších bojových skupení a zejména dělostřelectva divize. Projevilo se, že je třeba zvýšit počet pěších rot a dělostřelectva přímé podpory, neboť poskytovaná podpora byla nedostatečná.

Proto se americké velení rozhodlo zvýšit u pěších bojových skupení počet pěších rot ze čtyř o čtyřech četách na pět o třech četách. Dosavadní minometná baterie byla nahrazena podpůrnou rotou složenou z minometné čtyři se šesti minometry ráže 105 mm, z protitankové čtyři složené z pěti protitankových družstev řízených střel SS-10, z průzkumné čtyři a z radiolokační sekce se dvěma radiolokátory středního dosahu AN/TSP 21 a pěti radiolokátory krátkého dosahu AN/PPS-4 (schéma 1).

U dělostřelectva divize byl dosavadní dělostřelecký oddíl 105mm houfnic nahrazen dvěma samohybnými a třemi taženými dělostřeleckými oddíly přímé podpory, z nichž každý je složen z baterie velitelské a služeb, z jedné baterie 105mm houfnic (6 hlavních) a z jedné baterie 155mm houfnic (6 hlavních). Ze smíšeného dělostřeleckého oddílu byl vytvořen oddíl všeobecné podpory, složený z baterie velitelské a služeb, z jedné baterie 203,2mm houfnic se 4 hlavními a z jedné baterie dělostřeleckých raket HONEST JOHN se dvěma odpalovacími zařízeními.

Novými organizačními změnami byla zvýšena bezprostřední palebná podpora, neboť každé bojové skupení může být podporováno jedním dělostřeleckým oddílem přímé podpory, zatím co atomová podpora je poskytována dělostřeleckým oddílem všeobecné podpory, jehož prostředky mohou být provedeny úder s účinností do 100 KT.

Nové složení pentomické pěší divize je uvedeno na schématu 2.

Celkovými reorganizačními změnami se snížil početní stav divize proti složení před r. 1957 asi o 22 %. Zvýšení počtu dopravních prostředků začleněním dopravního praporu do složení divize se značně zvýšila její mobilnost. Štáb, velitelská rota divize, divizní dělostřelectvo, tankový, průzkumný a ženijní prapor, zásobovací a letecká rota jsou plně motorizované, zatím co zbrojní prapor je motorizován na 80 % a spojovací prapor na 87 %. Menší počet dopravních prostředků mají pěší bojová skupení, která jsou ze 37 % motorizovaná; k jejich přepravě se předpokládá využít prostředků dopravního praporu divize, který je složen z jedné roty nákladních automobilů s 80 automobily (2½ tuny) a s 80 přívěsnými vozidly (1½ tuny) a ze dvou rot obrněných transportérů se 114 transportéry. Rota nákladních automobilů může jedním koloběhem přepravit asi 1200 osob nebo 240 t materiálu a rota obrněných transportérů 440 osob a 60 t materiálu. Veškerými prostředky může dopravní prapor přepravit jedním koloběhem dvě pěší bojová skupení. Obrněné transportéry jsou však určeny k plnění bojových úkolů a proto se nepočítá s jejich použitím pro dopravu osob.

Společně s reorganizací svazků zabývá se americké velení jejich přepravou vzdušnou cestou na velké i kratší vzdálenosti. Pro dopravu na zámořská válčiště nebo i mezi jednotlivými válčišti počítá s použitím dopravních letounů C-124 a C-130 a v rámci válčiště s použitím dopravních letounů C-119 a C-123 a vrtulníků H-34 a H-37.

K přepravě pěšího bojového skupení jedním koloběhem je kalkulováno s 92 letouny C-119 nebo C-123 a 70 letouny C-130. Při tom mohou být z prostředků pěšího bojového skupení současně přepraveny dva obrněné transportéry, dva lehké a čtyři střední tanky. K přepravě taktických výsadek může být použito vrtulníků, při čemž se počítá, že k přepravě pěšího bojového skupení bez těžké techniky je třeba 203 vrtulníků H-34 a 188 vrtulníků H-37.

K zabezpečení vzdušné přepravy malých jednotek, k zjišťování a určování cílů, k řízení palby dělostřelectva, k provádění odsunu raněných a k jiným pomocným úkolům má pěší divize organickou leteckou rotu s 22 letouny a 28 vrtulníky (16 průzkumnými letouny L-19, 6 dopravními letouny L-20, 20 průzkumnými vrtulníky H-13 a

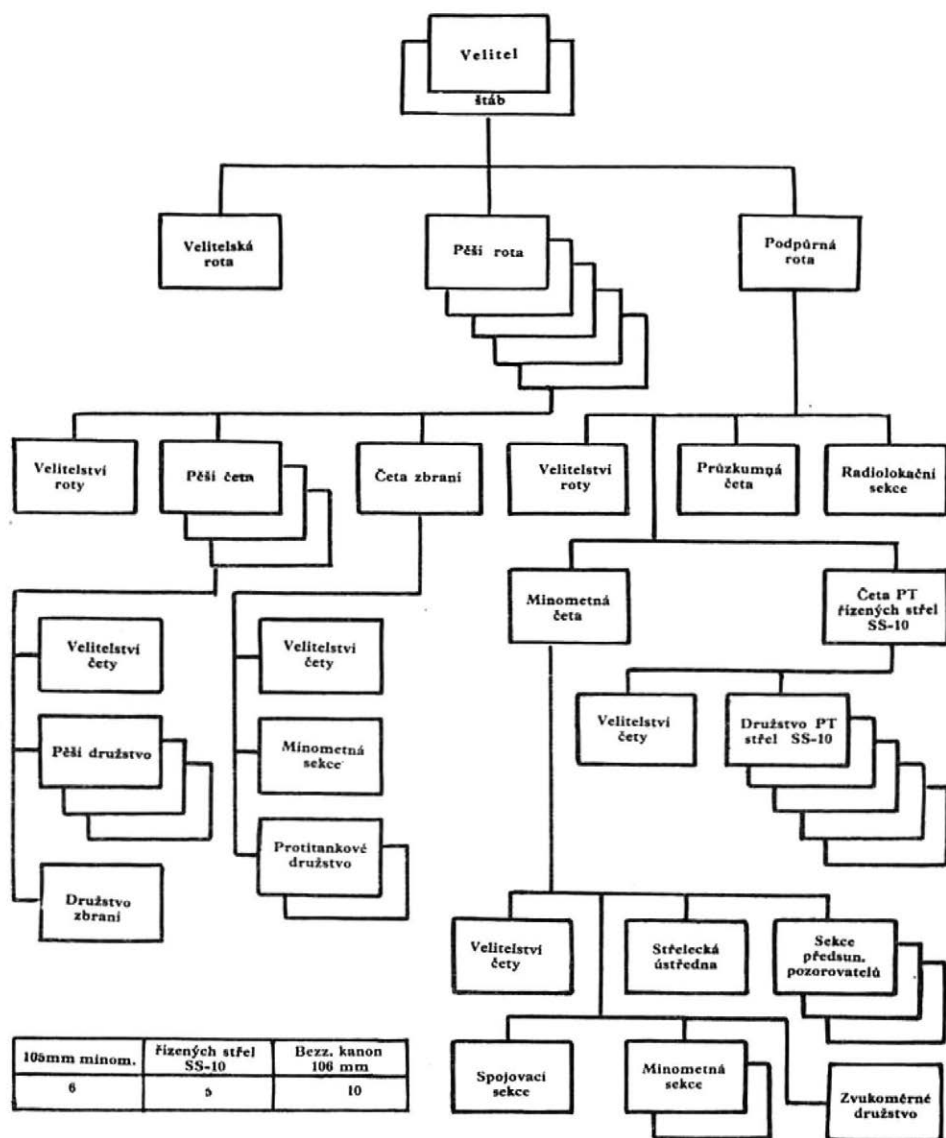

Schéma 1. Složení amerického pěšího bojového skupení (náměr)

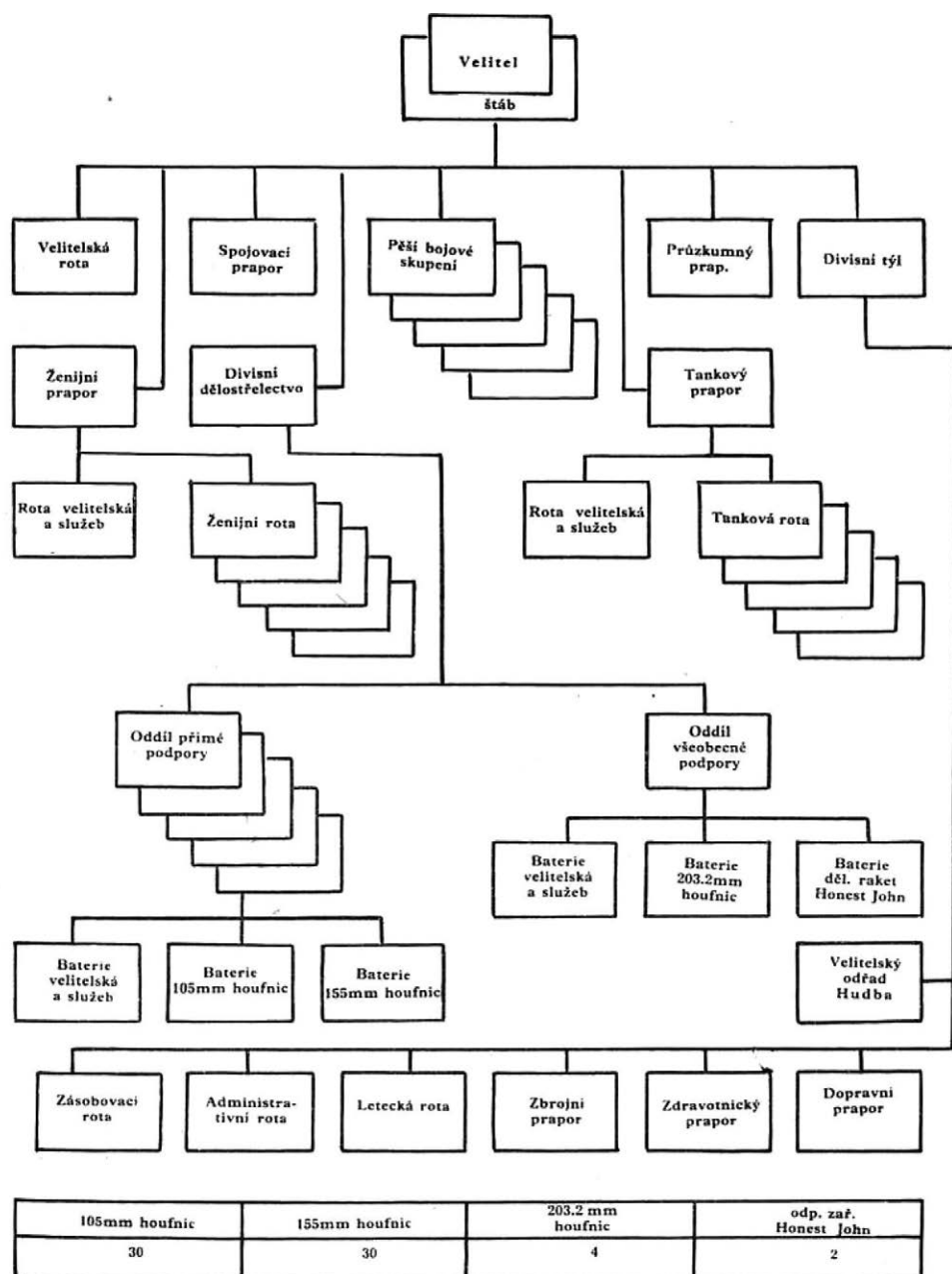

Schéma 2. Složení americké pěší divise

8 dopravními vrtulníky H-19). Pro plnění rozsáhlejších úkolů mohou jí být však přiděleny i další letecké jednotky ze zálohy armádního sboru a polní armády.

Do výzbroje pěších bojových skupení byly zavedeny dva radiolokátory středního dosahu AN/TSP 21 a pět radiolokátorů krátkého dosahu AN/PPS-4, kterými se zvyšují možnosti průzkumu a které mohou být účelně doplněny prostředky pro vidění v noci využívajícími infračerveného záření.

Kromě reorganizačních změn je prováděno částečné přezbrojení útvarů a jednotek divize. Dosud používaná puška M-1 „Garant“ je nahrazována samočinnými puškami M-14 a M-15 a kulomety M-1918A4 a M-1919A4 kulomety M-60. Tyto nově zaváděné zbraně jsou ráže 7,62 mm, která byla schválena velením Severoatlantického paktu jako jednotná ráže pro všechny členské armády. Další důležitou změnou ve výzbroji je zavedení protitankové řízené střely SS-10, čímž se zvýší účinnost protitankové obrany.

Z provedených změn vyplývá, že dochází k dalšímu posílení pentomické pěší divize.

Ve složení obrněné divize nastaly jen méně podstatné změny. Na rozdíl od pěší divize má obrněná divize ve výzbroji 54 houfnic ráže 105 mm, 12 houfnic ráže 155 mm, 4 houfnice ráže 203,2 mm a 2 odpalovací zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN.

Složení americké obrněné divize je uvedeno na schématu 3.

Německá spolková republika využila při výstavbě svých pozemních sil poznatků ostatních armád kapitalistických států a získala tak náskok ve složení i ve vyzbrojení nejnovější bojovou technikou.

Nejvíce zkušeností získala od americké armády. Charakteristickým rysem zavedených typů svazků (pěších, tankových, horských a vzdušných výsadkových), bylo, že neměla pluky, nýbrž tři velitelství bojových skupení, kterým měly být podřizovány útvary a jednotky o různé síle a složení podle úkolu a bojové situace.

Pěší divize se skládala ze 7 pěších praporů, z roty vojenské policie, ze zásobovací roty, ze spojovacího praporu, z ženijního praporu, ze zdravotnického praporu, z obrněného průzkumného praporu, z tankového praporu, z oddílu stíhačů tanků, z lehké zbrojní roty oprav, z pozorovací a průzkumné letky a z dělostřeleckého pluku, složeného ze dvou oddílů 105mm houfnic (po 18 hlavních), z jednoho oddílu 155mm houfnic (18 hlavních) a z protiletadlového dělostřeleckého oddílu.

Tanková divize se skládala ze tří mechanizovaných praporů, ze tří tankových praporů, z roty vojenské policie, ze spojovacího praporu, z ženijního praporu, ze zdravotnického praporu, ze zásobovacího praporu, z obrněného průzkumného praporu, z oddílu stíhačů tanků, z lehké zbrojní roty oprav, z pozorovací a průzkumné letky a z dělostřeleckého pluku stejného složení jako u pěší divize. Tanková divize měla mnoho společných prvků s americkou obrněnou divizí.

Podle knihy „Handbuch der Taktik“ od E. Middeldorfa mělo být pěší bojové skupení vytvářeno ze dvou až tří pěších praporů a z roty stíhačů tanků. Tankové a dělostřelecké jednotky neměly být podřizovány veliteli bojového skupení a pouze se předpokládala jejich podpora podle situace a vývoje boje.

Tankové bojové skupení se předpokládalo vytvářet z tankového a mechanizovaného praporu a posílových jednotek, podle zámyslu velitele divize a bojové situace.

Složení bojového skupení mohlo být i v průběhu boje měněno podle vývoje situace.

V časopisu „Der deutsche Soldat“ čis. 5/1958 se zabýval autor nedostatky svazků bundeswehru a uvedl, že bojová skupení nemohou plnit samostatné úkoly, protože nemají vlastní průzkumné a protiletadlové jednotky a týlové orgány. Proto jsou plně závislé na společných podpůrných a zajišťovacích útvarech divize a jsou tudíž nuceny bojovat v rámci celého svazku.

Spolkové ministerstvo obrany po rozboru stavu se rozhodlo neprodleně rozpracovat novou organizaci a přistoupit k její realizaci bez ohledu na probíhající výstavbu. Podle

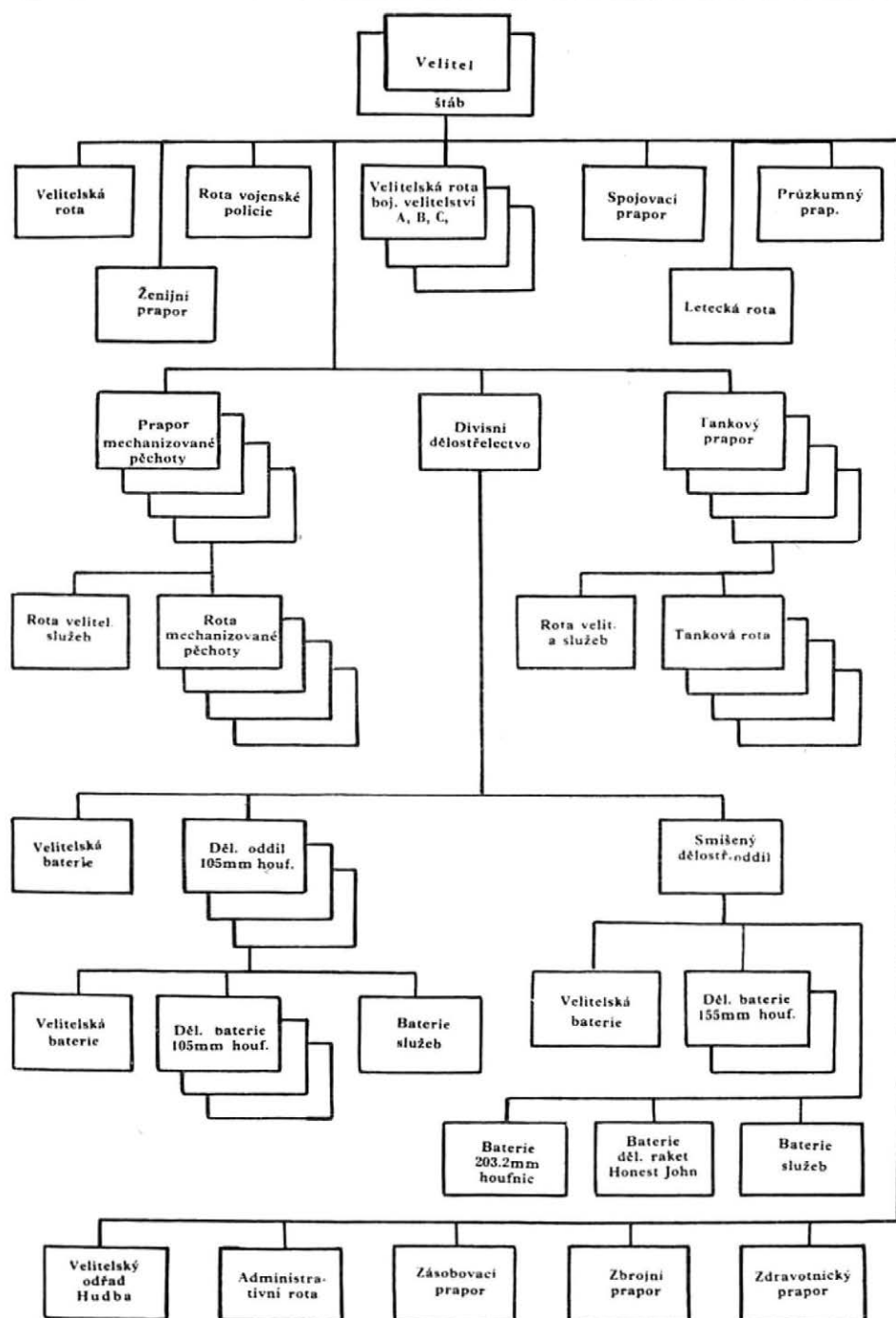

Schéma 3. Složení americké obrněné divise

časopisu „Die Welt“ z 20. 7. 1958 prohlásil spolkový ministr obrany Strauss na tiskové konferenci v Bonnu, že cílem reorganizace je vytvořit silnou a dobře vyzbrojenou armádu, která se stane po dokončení výstavby hlavní údernou silou spojeneckých sil na středoevropském válečném území. Velké palebné síly, pohyblivost a manévrovací schopnosti má být dosaženo zavedením prostředků atomového napadení a dělostřeleckých raket do výzbroje a vybavením útvarů velkým množstvím dopravních prostředků, které mají umožnit rychle pronikat do operační hloubky a samostatně plnit bojové úkoly.

Reorganizace svazků spočívá podle prohlášení spolkového ministra obrany Strausse ve vytvoření „jednotypové divize“, jejíž základ tvoří pěší a tankové brigády stálého složení. V míru mají mít „jednotypové divize“ zpravidla tři brigády. Charakter divize (mechanizovaná nebo tanková) se řídí počtem druhů brigád (např. mechanizovaná divize může mít dvě pěší a jednu tankovou brigádu a tankové divize dvě tankové a jednu pěší brigádu). Ve válce však může být jiné složení. Podle časopisu „Wehrkunde“ čís. 11/1958 může být divize složena ze dvou až pěti brigád různého typu, což bude záviset na úkolu, možnostech protivníka a na tvárnosti terénu.

Kromě brigád má mít divize štáb, velitelskou rotu, rotu vojenské policie, zásobovací rotu, rotu chemické ochrany, pozorovací a průzkumnou letku (vyzbrojenou 12 letouny DO-27 a 12 lehkými vrtulníky BELL 47G2, DJIN S. O. 1221 a SARO SKEETER MK50), lehkou zbrojní rotu oprav, spojovací prapor, ženijní prapor, zdravotnický prapor, obrněný průzkumný prapor a smíšený dělostřelecký pluk, složený z jednoho dělostřeleckého oddílu 155mm houfnic, ze dvou baterií dělostřeleckých raket a z protiletadlového dělostřeleckého oddílu.

Pěší brigáda je složena z ženijní roty, z průzkumné roty, z praporu služeb, z tankového praporu, z mechanizovaného praporu, ze dvou pěších praporů a z dělostřeleckého oddílu 105mm houfnic (12 hlavních). Brigáda má asi 3600 osob.

Tankovou brigádu tvoří průzkumná rota, ženijní rota, prapor služeb, dva tankové prapory, mechanizovaný prapor a samohybný dělostřelecký oddíl 105mm houfnic. Brigáda má asi 2800 osob.

Složení „jednotypové“ divize je uvedeno na schématu 4.

Pěší a mechanizované prapory brigád se částečně liší od praporů dosavadních pěších a tankových divizí. Přesto, že se jejich počet osob snížil, zvýšila se jejich palebná síla asi o 20 %. Zvýšení bylo dosaženo zavedením účinnějších zbraní, nahrazením pušek automatickými puškami a kulomety. Místo americké tarasnice BAZOOKA je zaváděna tarasnice vlastní konstrukce „Faust patron“, místo amerických kulometů německý kulomet MG-42 a dále jsou do výzbroje zaváděny francouzské protitankové řízené střely SS-10. Všechny jednotky divize jsou plně motorizované.

Z rozboru organizace divize složené ze dvou pěších a z jedné tankové brigády vyplývá, že se počet pěších praporů sice snížil ze sedmi na čtyři, avšak počet tankových praporů se zvýšil z jednoho na čtyři a mechanizovaných praporů, které dřívější divize neměla, na tři. Palebná síla „jednotypové divize“ je podstatně vyšší, neboť každá brigáda má vlastní dělostřelecký oddíl 105mm houfnic (tj. v divizi 36 houfnic 105mm) a divize smíšený dělostřelecký pluk složený z jednoho dělostřeleckého oddílu 155mm houfnic (18 hlavních), ze dvou baterií dělostřeleckých raket a z protiletadlového dělostřeleckého oddílu. Počet tanků se bude řídit složením divize (mechanizovaná brigáda má 54 a tanková brigáda 108 středních tanků).

Brigáda tohoto typu bude podle názoru vojenských odborníků samostatná, neboť má potřebné jednotky bojového zabezpečení, spojení a zásobování; proto bude schopna vést bojovou činnost samostatně po několik dnů.

Nová struktura se podle vyjádření velitele pozemních sil generála Röttigera při podzimních cvičeních v r. 1958 osvědčila a byla schválena pro pozemní síly. Dosud postavené

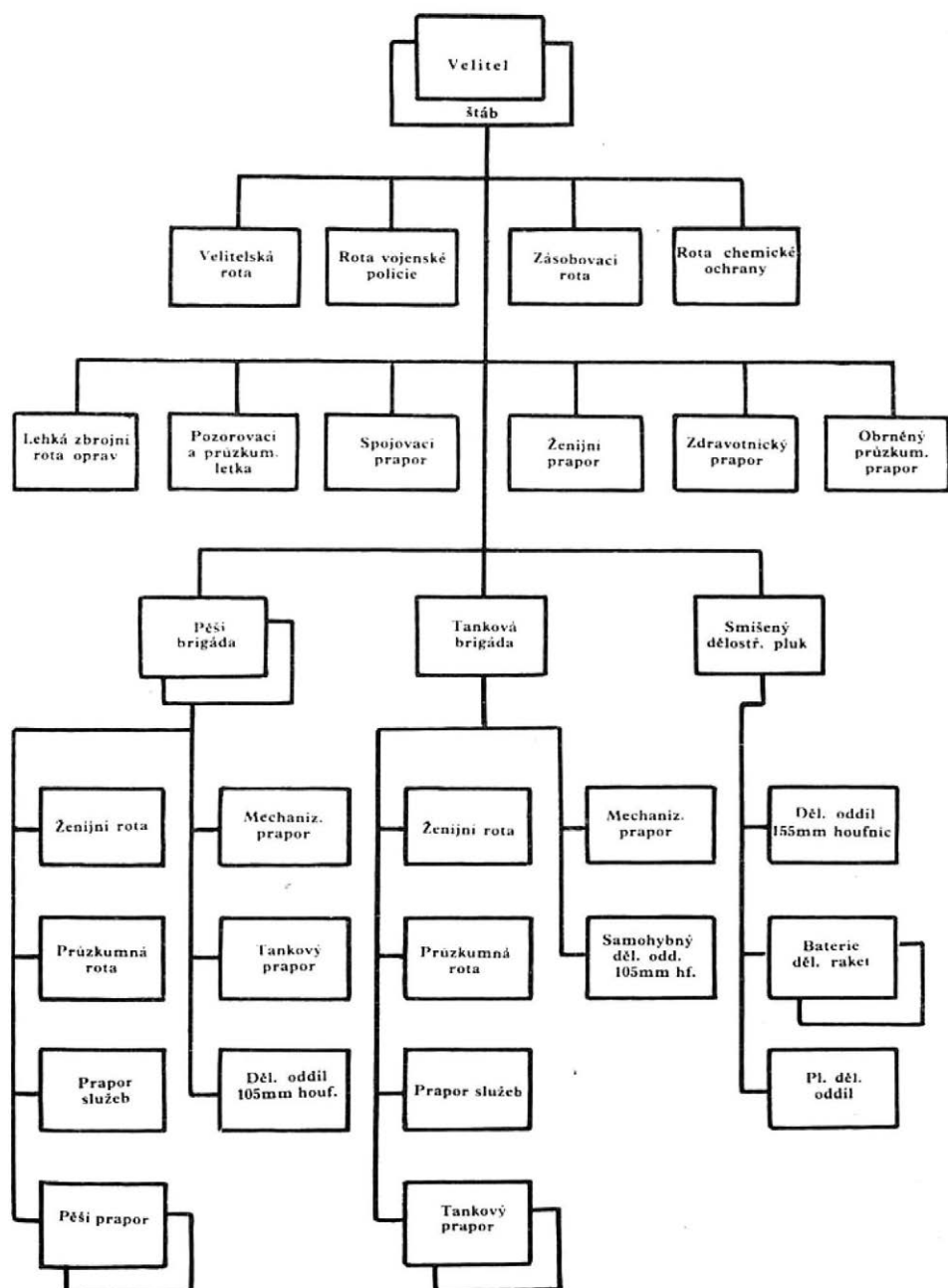

Schéma 4. Složení západoněmecké „jednotypové“ divise

divize jsou reorganizovány a nově stavěné svazky mají již nové „jednotypové“ složení. Po dokončení výstavby plánovaných 12 divizí bude 10 jednotypových, jedna bude horská a jedna vzdušná výsadková.

Nové složení znamená podstatné zvýšení síly bundeswehru, odpovídající úkolům, které jsou mu přikládány velením Severoatlantického paktu.

Budování francouzských pozemních sil je nepříznivě ovlivňováno vedením koloniálních válek, které ztěžují přípravu vojsk a organizování svazků podle soudobých podmínek boje.

Přesto, že francouzské velení se první ze všech členských států Severoatlantického paktu zabývalo novým složením svazků, nebyl reorganizační proces doveden do konce. Pozemní síly mají ve svém složení poměrně mnoho typů svazků (pěší, motorizované, mechanizované, obrněné, horské, vzdušné výsadkové), z nichž některé již neodpovídají soudobým požadavkům boje.

Složení pěší divize se přibližuje dřívější americké pěší divizi. Je složena ze tří pěších pluků, z divízního dělostřelectva (složeného ze 3 dělostřeleckých oddílů 105mm houfnic — 54 hlavní, — z jednoho dělostřeleckého oddílu 155mm houfnic — 18 hlavní — a z jednoho protiletadlového dělostřeleckého oddílu — 32 hlavní ráže 40 mm), z pluku středních tanků, z pluku lehkých tanků, z ženijního praporu, spojovacího praporu, zdravotnického praporu a týlových útvarů a jednotek. Tento typ pěší divize je velmi těžkopádný a zastaralý a pro vedení boje za používání atomových zbraní nevyhovuje.

Dalším vývojovým typem je motorizovaná divize, složená ze štábu, ze spojovacího praporu, z tankového pluku, z ženijního praporu, z dělostřeleckého pluku, složeného ze dvou dělostřeleckých oddílů 105mm houfnic a z dělostřeleckého oddílu 155mm houfnic, z protiletadlového dělostřeleckého oddílu, z praporu služeb a z pěti pluků motorizované pěchoty. Divize je velmi pohyblivým svazkem; ve výzbroji má asi $\frac{3}{4}$ lehkých tanků typu AMX a asi $\frac{1}{4}$ středních tanků. Pro protitankovou obranu má 40 řízených střel SS-10. Složení divize je uvedeno na schématu 5.

Nejnovejším typem svazku je nová pěší divize, jejíž struktura se velmi podobá americké pentomické divizi. Základ tvoří pět pluků mechanizované pěchoty, z nichž každý se skládá z pěti mechanizovaných rot, z průzkumné čety, z protitankové roty a z rot doprovodných zbraní. Dělostřelectvo je uskupeno do pěti baterií 105mm houfnic (po šesti hlavních), do tří baterií 155mm houfnic (po šesti hlavních) a jednoho oddílu dělostřeleckých raket HONEST JOHN o čtyřech odpalovacích zařízeních. Ostatní útvary divize jsou ženijní prapor, spojovací prapor, zdravotnický prapor, skupina služeb, pluk lehkých tanků, pluk středních tanků a rota vrtulníků. Rovněž u nové pěší divize převládá počet lehkých tanků (5 : 3). Složení nové pěší divize je uvedeno na schématu 6.

Poslední vývojový typ umožňuje operativně vytvářet bojová skupení různého složení a síly, neboť „pentomický“ systém je důsledně dodržován i v rotách. V porovnání s americkou pěší divizí má hlavně menší počet dělostřeleckých hlavních a odlišný poměr druhů tanků. Prostředky atomového napadení jsou zatím jen plánovány; v současné době francouzská armáda nemá dosud žádné útvary dělostřeleckých raket Honest John.

Hlavním nedostatkem je, že v důsledku dlouholeté války v Alžírsku má většina pěších divizí zastaralou organizaci a vojenské osoby základní služby nejsou připravovány pro boj v soudobých podmínkách.

Složení britských svazků se v celém poválečném období vyznačovalo vlastními charakteristickými znaky, odlišnými od ostatních členských států Severoatlantického paktu. Veškeré snahy o unifikaci narážely vždy na odpor Velké Británie, která pod zámkou tradice a vlastního vývoje si zachovala vlastní výzbroj i odlišnou organizaci.

Při rozvíjení zásad vedení boje za používání atomových zbraní projevil se velké nedostatky divize v její těžkopádnosti a malé pohyblivosti.

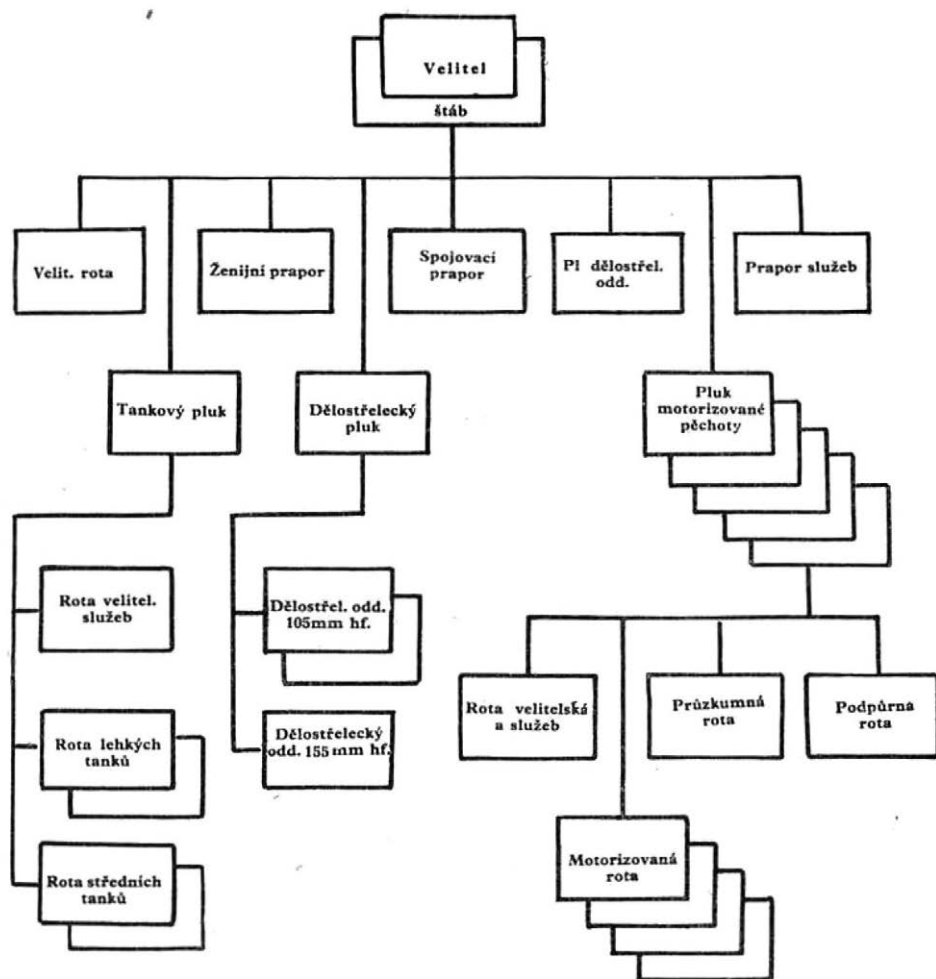

Schéma 5. Složení francouzské motorisované divise

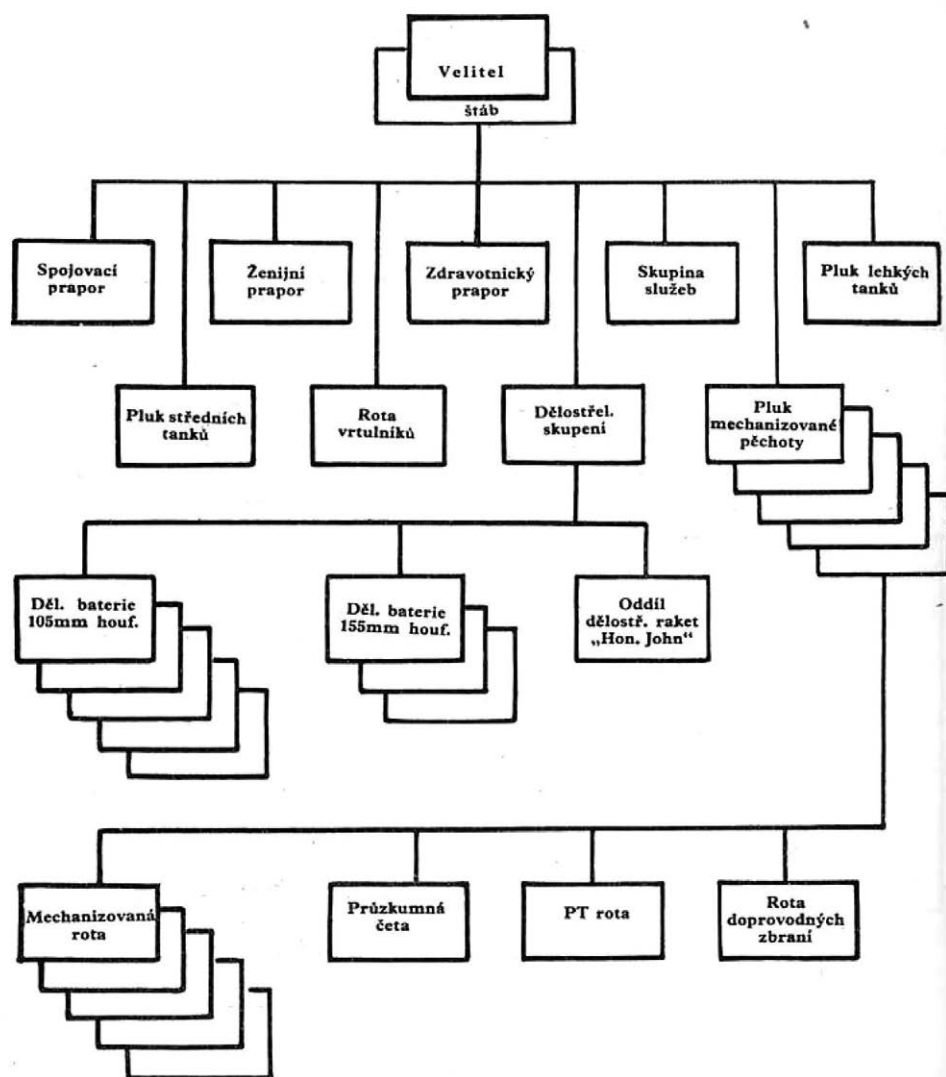

Schéma 6. Složení francouzské nové pěší divise

V důsledku toho vydal náčelník štábu pozemních sil v r. 1954 směrnici pro vypracování návrhů na organizaci, jejíž vlastnosti měly zjednodušit velení, zvýšit palebnou sílu a pohyblivost divize.

Podle přijatého návrhu se divize skládala ze 3 pěších brigád o třech pěších praporech (pěší brigáda v hodnotě pluku), ze samostatného tankového pluku, z ženijního pluku, spojovacího pluku, z divizního dělostřelectva (složeného ze 3 dělostřeleckých pluků, z minometného pluku a z lehkého protiletadlového dělostřeleckého pluku) a z týlových útvarů.

Toto složení však podle názoru britských vojenských odborníků neodpovídalo potřebám soudobého boje a proto se velení britských ozbrojených sil rozhodlo upustit od divizní organizace a nahradit ji samostatnými brigádními skupinami. Velitelství divize zůstanou zachována a mohou jim být podřízeny dvě až tři pěší a obrněné brigádní skupiny.

Pěší brigádní skupina*) je složena z velitelství a štábu, z velitelské roty, ze spojovací roty, z ženijní roty, z tankového pluku, z polního dělostřeleckého pluku (24 kanónových houfnic 87,6mm), ze tří pěších praporů, z letecké letky a z týlových jednotek. Složení pěší brigádní skupiny je uvedeno na schématu 7.

Obrněná brigádní skupina je složena z velitelství a štábu, z velitelské roty, z roty mechanizované pěchoty, z pluku středních samohybných děl s 24 samohybnými kanóny ráže 155 mm, z průzkumné jednotky, z ženijní roty, ze spojovací roty, z pěšího praporu, ze tří tankových pluků, z letecké letky a z týlových jednotek. Složení obrněné brigádní skupiny je uvedeno na schématu 8.

Tankové pluky obou skupin jsou vyzbrojeny 45 středními a 9 těžkými tanky, zatím co v divizních tankových plucích byly střední tanky. Brigádní skupiny nemají protiletadlové dělostřelectvo.

Nové divize budou označovány jen číslem bez bližšího uvedení charakteru (např. „1 divize“).

Jako první mají být reorganizovány divize Britské rýnské armády v západním Německu. Teprve po dokončení budou reorganizovány další svazky.

Zatím co reorganizační proces svazků probíhá i v dalších členských státech Severoatlantického paktu, ponechává Itálie nadále dřívější složení svazků. Tento stav je způsoben především hospodářskou závislostí na Spojených státech, která se projevuje od samého začátku výstavby ozbrojených sil a nedostatkem finančních prostředků. Spojené státy dodaly v rámci vojenské pomoci Itálii některé typy zbraní (např. tanky M-24 Chaffee, M-26 Pershing aj.), které již samy vyřadily ze své výzbroje.

Závislost Itálie se plně odrazila i v organizačním složení svazků. Odlišné počty některých druhů výzbroje jsou způsobeny jen nedostatkem prostředků.

Pěší divize se skládá z velitelství a štábu, velitelské roty, ze spojovací roty, z ženijního praporu, z tankového praporu, ze tří pěších pluků a z dělostřeleckého pluku, složeného ze tří dělostřeleckých oddílů 105mm houfnic, z jednoho dělostřeleckého oddílu 155mm houfnic a z protiletadlového dělostřeleckého oddílu. Počet dělostřeleckých hlavních je stejný jako u dřívější americké pěší divize (54 houfnic 105mm a 18 houfnic 155mm), avšak počet tanků je podstatně nižší. Složení pěší divize je uvedeno na schématu 9.

Nedostatek finančních prostředků projevuje se ještě ve větším rozsahu u tankové divize, která má menší počet děl i tanků, než americká. Skládá se z velitelství a štábu, velitelské roty, spojovací roty, ženijní roty, mostní roty, průzkumného praporu, tankového pluku, pluku mechanizované pěchoty a z pluku samohybného dělostřelectva, složeného

*) Podle Memorandum to the Army Estimates 1958—59.

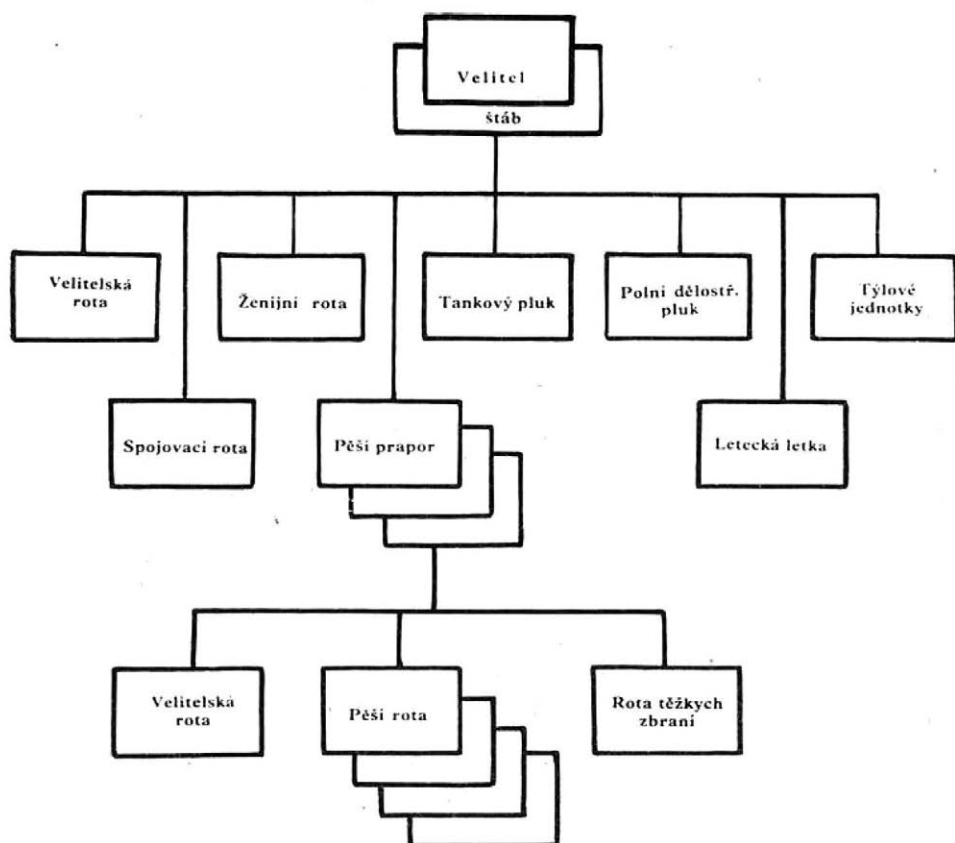

Schéma 7. Složení britské pěší brigádní skupiny

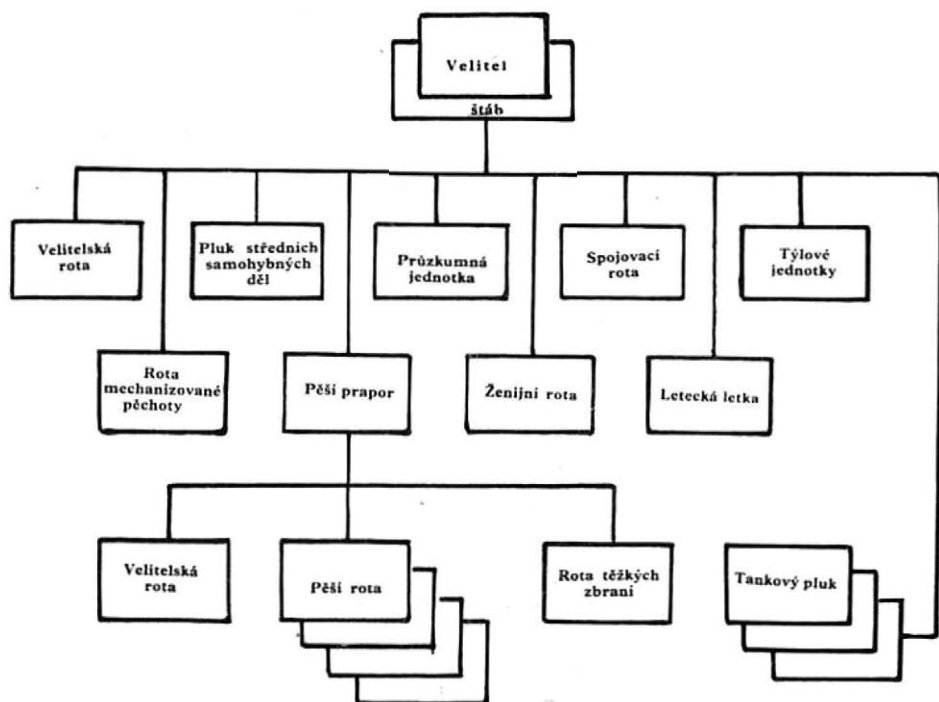

Schéma 8. Složení britské obrněné brigádní skupiny

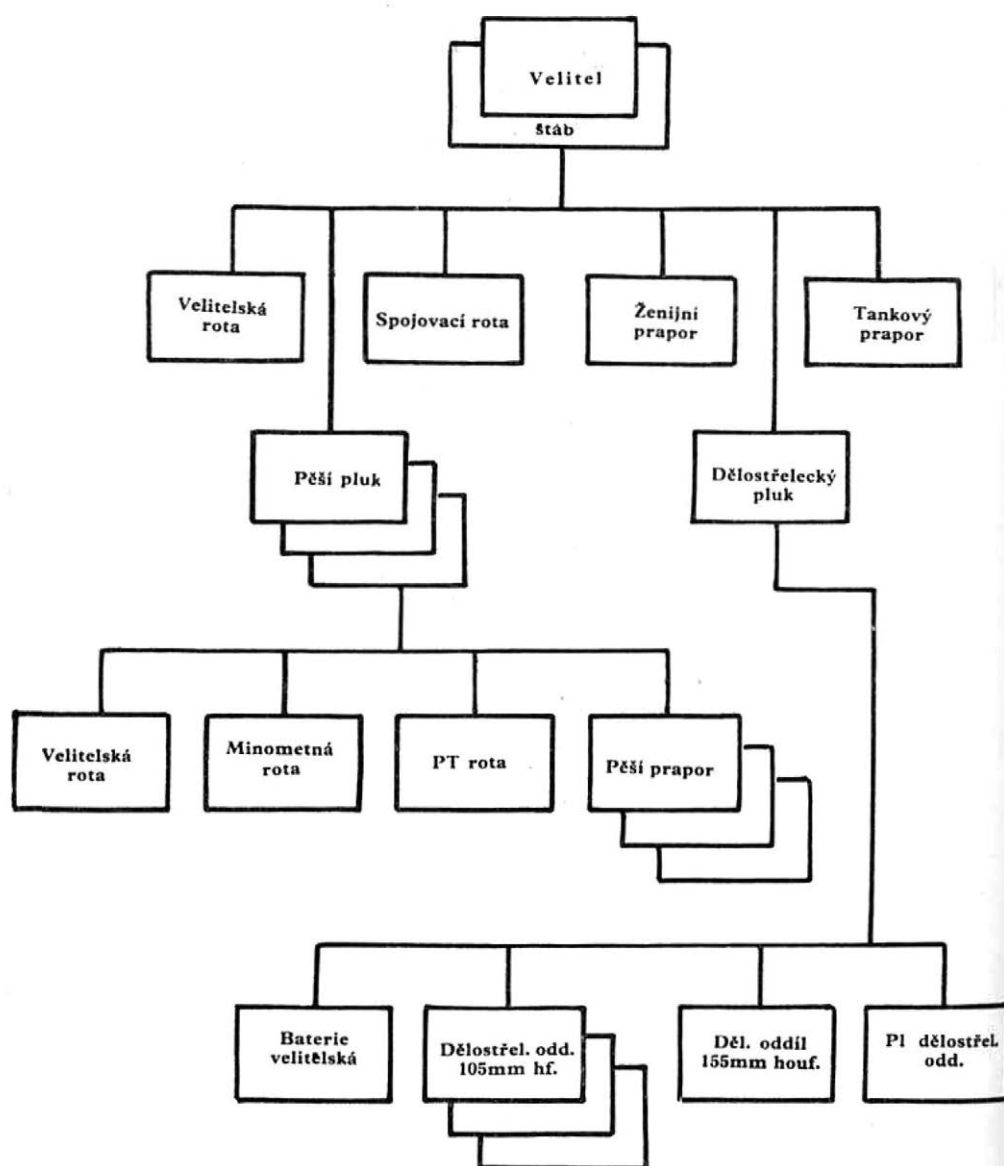

Schéma 9. Složení italské pěší divise

ze tří oddílů 105mm samohybných houfnic, z jednoho oddílu 155mm samohybných houfnic a z jednoho samohybného protiletadlového dělostřeleckého oddílu 40mm.

Italské pěší a obrněné divize představují již zastaralé vývojové typy, které neodpovídají soudobým požadavkům boje.

Z á v ě r

Společným charakteristickým rysem organizačních změn je snaha o vyřešení vhodného složení svazků, umožňujícího rychle a operativně vytvářet taktická skupení, odpovídající zámyslu velitele a situaci. Zatím co v americké armádě je důsledně dodržován „pentomický systém“, jsou v západoněmecké a britské armádě zachovány větší organické celky. Americká struktura svazků je pružnější a je v souladu s praxí používání taktických skupení od pěší čety.

Dalším důležitým společným rysem je snižování početních stavů při současném zvyšování, nebo aspoň zachování počtu osob, zúčastňujících se přímého boje („bodáků“). Největší snížení osob nastalo v americké pěší divizi, v jejímž dřívějším složení byl značný počet administrativních, týlových a pomocných orgánů.

Jednou z nejpodstatnějších změn je zavedení prostředků atomového napadení do organické výzbroje divizního dělostřelectva, které kromě velké mohutnosti účinků (u houfnic 203,2mm tritoloový ekvivalent 2 až 20 KT a u dělostřeleckých raket HONEST JOHN 10 až 100 KT) prodlužují i dostřel do 25,5 km. Nejvíce prostředků atomového napadení mají americké pěší divize, které mají po čtyřech hlavních houfnicích 203,2mm a dvou odpalovacích zařízeních dělostřeleckých raket HONEST JOHN. Důležitou skutečností je, že všechny americké svazky pravidelných sil jsou již reorganizovány podle „pentomické struktury“ a prostředky atomového napadení skutečně mají, zatím co svazky ostatních kapitalistických států mají tyto prostředky zatím jen v tabulkové organizaci a u vojsk tento materiál dosud není.

Rovněž počet klasického dělostřelectva je po poslední úpravě největší u amerických svazků (jsou uvažovány svazky vyzbrojené americkým materiálem). Pro srovnání je uveden počet hlavní a odpalovacích zařízení dělostřelectva pěších divizí v následující tabulce:

Stát	Počet hlavní děl ráže			Prostř. atom. napadení	
	87,6	105	155	203,2	HON. JOHN
Spojené státy	.	30	30	4	2
Západní Německo	.	36	18	.	2
Francie (nová divize)	.	30	18	.	4
Velká Británie	72	.	.	.	.

Všeobecný požadavek na zvýšení mobilnosti v soudobých podmínkách se rovněž plně odráží v nových organizacích. V americké pěší divizi byl dokonce zaveden dopravní prapor, takže divize je velmi pohyblivá. Celkově se zvýšil počet obrněných transportérů a terénních vozidel. Snížení počtu tanků v americké pěší divizi je nutno spojovat se snahou vzdušné přepravy na velké vzdálenosti.

S požadavkem větší mobilnosti souvisí i zvýšení počtu leteckých jednotek divize,

vyzbrojených letouny i vrtulníky. Přehled počtu letounů a vrtulníků uvažovaných svazků je uveden v tabulce:

Stát	Letouny	Vrtulníky
americká pěší divize	22	18
západoněmecká divize	14	7
britská divize o 3 brig. skup.	9	9

Použití letadel pozemních sil je velmi všestranné a osvědčilo se a proto je jejich počet stále zvyšován.

Zavedení protitankových řízených střel SS-10 je třeba hodnotit jako další zkvalitnění protitankové obrany. Tyto francouzské řízené střely, odpalované z lehkých vozidel nebo se země mají značnou výhodu v přesnosti, malé váze a poměrně lehké obsluze; jsou zaváděny i v dalších v této stati neuvažovaných armádách.

Při hodnocení hlavních změn ve složení svazků vedoucích členských států Severoatlantického paktu je nutno uvést i další unifikaci zbraní ráže stanovené pro všechny spojenecké síly. V dělostřelectvu zůstává Velká Británie u svých tradičních ráží, zatím co ve výzbroji dělostřelectva většiny armád převažuje americký materiál.

Shrňme-li hlavní poznatky z probíhající reorganizace, docházíme k závěru, že je značně zvyšována palebná síla a mobilnost při nižších početních stavech osob.

Reorganizační proces není ukončen a je proto třeba počítat s dalšími změnami, které podle výsledků zkoušek nastanou.

Prameny:

Infantry, 2/1959.

Army, 8/1959.

Memorandum to the Army Estimates 1958—59.

E. Middeldorf „Handbuch der Taktik“.

Die Welt, 20. 7. 1958.

Der deutsche Soldat, 5/1958.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Některé poznatky z plánování přesunů a pořádkové služby“
(VM 1/1959)

Podplukovník Ladislav Jaček a major Jiří Nečas

Autor ve svém článku uvádí zkušenosti, které jsou v našich štábech již delší dobu vžitě a při cvičeních prakticky používané. V podstatě nepřináší nic nového pro zrychlení práce při plánování ve štábech a pro pružnější řízení přesunů. Naopak, v některých státech (např. obsah rozhodnutí) doporučuje zdoluhavé a školské formy ve stylu práce štábů. S několika závěry autora nelze vůbec souhlasit, neboť jsou soudobými požadavky překonány. K těmto chceme obrátit pozornost ve svém diskusním příspěvku.

Nejdříve k otázkám plánování přesunů štábem vševojskové armády. Plánování přesunů je jen jednou z řady povinností štábu armády a splnění tohoto úkolu je třeba vidět v souvislosti s řízením veškeré ostatní činnosti vojsk. Z toho důvodu nebude ve většině případů možno vyčleňovat a tvořit pro plánování přesunů jakousi zvláštní skupinu, protože štáb armády bude zpravidla nucen řídit bojovou činnost na frontě a souběžně s tím řešit přesuny. Jestliže se bude přesunovat armáda jako celek (ve druhém sledu frontu), pak tento úkol bude řešit celý štáb a vyčleňování nějaké zvláštní skupiny je bezpředmětné. I když v jednotlivých odděleních musíme bezpodmínečně mít specialisty pro plánování a řízení přesunů, budou tito spolupracovat — za řízení důstojníků plánovací skupiny operačního oddělení — podle normálních zásad součinnosti ve štábu, to znamená bez „vyčleňování skupiny“, jak navrhuje autor. (Předpis „Organizace a provádění pořádkové služby“ v čl. 27 tuto možnost připouští — štáb... „K tomu podle potřeby vyčleňuje zvláštní skupinu...“ — ovšem výslovně jako jednu z možností. Autor ji podporuje na základě specifických zkušeností z určitého cvičení. Podle našeho názoru není správné tuto organizační formu zevšeobecňovat, naopak — učinit ji výjimkou.)

Na základě toho je i bezpředmětný a neúměrný požadavek na vybavení této skupiny prostředky pro vnitřní spojení ve štábu armády. Požadavky na přednostní spojení v současné době uplatňuje řada od-

borných funkcionářů a složek a bude proto povinností náčelníka štábu armády, aby podle konkrétní situace a úkolů rozhodl o jejich realizaci. O tom, jak toto spojení zabezpečovat, zmiňujeme se dále v části o úkolech informační skupiny armády při přesunech.

Autor dále vyjmenovává podmínky, za nichž může štáb přistoupit k přesnému plánování přesunů. Jedním z předpokladů je vydání rozhodnutí velitele armády, které jen z hlediska přesunů má obsahovat 14 poměrně obsáhlých bodů. Některé z požadovaných údajů, jako např. prostory denních odpočinků, regulační čáry, vzdálenosti mezi útvary (hustota vozidel), pochodová rychlost, používání světel atd., nebude žádný velitel svému štábu určovat, protože by tím vlastně řešil problémy příslušející štábu a ubíral by si čas, jehož má nedostatek.

Štáb při plánování přesunů vyjde z úkolu armády, jejího složení a z hrubého zámyslu velitele vyhlášeného při operační orientaci. Tyto údaje musí správně připravenému a skloubenému štábu postačovat k vypracování návrhu plánu přesunu a k provedení hrubých kalkulací. Tento koncept plánu je předložen veliteli ke schválení, respektive k doplnění a úpravám. Teprve při tomto schvalování upraví velitel navrhované řešení, neboť je schopen vycházet z připravených výpočtů. Jestliže je štáb řádně vycvičen a připraven, nemůže zpravidla dojít k žádným zásadním změnám navrhovaného plánu, který se stává základem pro všechna další opatření související s přesunem.

Na základě tohoto konceptu plánu vydává štáb armády předběžná nařízení. Pokud jde o jejich obsah, nelze přesně stanovit stále platné body, ale je třeba vycházet ze vzniklé situace. V tomto směru nelze tudíž souhlasit s autorem, který dokazuje nutnost obsáhlých předběžných nařízení (10 bodů), která prakticky jsou již vlastním nařízením pro přesun. V předběžném nařízení dostačuje uvést směr přesunu (popřípadě alespoň část os pro přípravu rekonstrukce a pořádkové služby), dobu po-

hotovosti, předpokládanou činnost po ukončení přesunu a některé údaje z materiálního zabezpečení. Štáb musí uvážit, zda ostatní údaje podřízený nutně potřebuje a zda je schopen v současné době je vydat, aniž by riskoval jejich změnu v průběhu dalšího plánování a aniž by jejich rozpracováním okrádal podřízené o čas. Zásadou pro vydání předběžných nařízení musí být stručnost, rychlost a účelnost.

Není vyloučeno, že štáb armády vydá několik na sebe navazujících předběžných nařízení za sebou a v nich bude postupně upřesňovat podklady pro plánování na stupni divize. V této formě práce lze spatřovat jeden z možných způsobů souběžného plánování.

Autor dále doporučuje, aby „z hlediska nutnosti urychlit postup při plánování, štáb armády určil velitelům svazků, co po které jemu přidělené ose přesune“ — to znamená, aby prakticky řešil pochodovou sestavu všech svazků a tím přebíral povinnosti štábů divizí. Podle našeho názoru je daleko výhodnější, aby detailní složení proudů divizí rozpracovávaly štáby svazků, neboť je nelogické, aby — ve snaze ušetřit čas — jeden nadřízený štáb pracoval za několik štábů podřízených. Tím se potřebná doba nejen nezkracuje, ale naopak prodlužuje. Štáb armády kromě toho ani nezná rozhodnutí velitelů divizí a nemá proto podklady, aby pochodové sestavy svazků správně volil.

Autor připouští toto řešení jen v kritickém nedostatku času — domníváme se, že tento postup by měl být zásadním pravidlem.

V dalším je doporučováno používat tabulky pochodu, jejíž vzor je přiložen. Obsah a forma tabulky je naprosto běžně používán nejen v našich štábech, ale i ve školách, takže ji nelze hodnotit jako přínos pro štábní praxi. V textu se snaží autor dokázat, že čísla proudů jednotlivých útvarů nejsou pro práci štábu armády ani pro kontroly nutná. Ve shora uvedené tabulce (jako v praxi osvědčeném dokumentu) je však uváděno. Podle našeho mínění jsou čísla proudů bezpodmínečně nutná v těchto dokumentech, a to zvláště pro orgány pořádkové služby a pro účely kontrolní. Není myslitelné, aby tyto orgány zjišťovaly u každého proudu nebo jednotlivého auta jeho příslušnost zastavením vozidla.

K tomuto problému je třeba zdůraznit, že není možné každé jednotce (útvary) pro každý nově plánovaný přesun přidělovat zvláštní čísla proudů. Je účelné, aby tato čísla platila po delší údobí — a v tom případě v nařízení pro přesun nebudou vůbec uváděna; musí však být uvedena v plánu, z něhož se vydávají pokyny kontrolním a

pořádkovým orgánům. Změny je třeba nařizovat zvláště, a to v obdobích, kdy se vojska nepřesunují, aby toto opatření mohlo být materiálně zabezpečeno a provedeno u každého vozidla.

Ve statí o předávání údajů z tabulky pochodu podřízeným si autor odporuje tím, že na jedné straně doporučuje, aby podřízené svazky obdržely „druhopis této tabulky v rozsahu, který se jich týká“, zatím co v dalším odstavci tvrdí, že „forma písemného nařízení s výpisem z tabulky se neosvědčila pro svou pracnost a zdlouhavost“. Autor tak vlastně nedává jasný návod, jak tabulky využít. Zdá se, že vzhledem k údajům v záhlaví — nutným pro všechny podřízené — bylo by výhodné data, týkající se jednoho svazku, psát vždy na zvláštní formulář ve dvou exemplářích, při čemž průpis je určen pro podřízeného.

V závěru statí o plánování přesunů pokouší se autor opravit dosavadní názory o určování a počtu regulačních čar při přesunu divize z vyčkávacího prostoru na čáru rozvinutí k průlomu připravené obrany nepříteli bez zaujetí výchozího položení. Navrhuje volit pouze výchozí čáru a čáru rozčlenění do praporních proudů a zdůvodňuje to poměrně krátkou vzájemnou vzdáleností těchto čar. Autor se dívá na tento problém pouze z technického hlediska přesunu a nebere v úvahu operačně taktickou situaci, především předpokládanou činnost nepříteli — to je možné provedení protipřípravy. Předvídané zásahy nepříteli na jedné straně a nutnost dovést organizovaně a včas vojska na stanovené čáry na straně druhé, nás bezpodmínečně nutí k tomu, aby podle konkrétní situace bylo zvoleno více regulačních čar, a to hustěji, než stanoví předpis pro normální přesuny. Přítomnost pořádkových orgánů a zabezpečení spojení s nimi umožňuje pravidelnější a účinnější kontroly a znalost situace ve štábu, operativnější řízení a eventuální provádění změn v pochodové sestavě a osách.

Autor soustavně používá ve svém článku termínu „seřizovací čáry“, pod nímž si zřejmě představuje výchozí čáru, regulační čáry, čáru rozchodišť, čáry rozčlenění a rozvinutí. Podle předpisu Oper-I-1 čl. 749 „Velitel... při organizaci pochodu je povinen... určit výchozí čáry (výchozí místa), regulační čáry...“. Tyto termíny jsou zachovány i v dalších předpisech, např. Oper-II-1, Oper-51-2 („Organisace a provádění pořádkové služby“) atd. Domníváme se, že zavádění nového, jakéhosi nadřazeného pojmu, není potřebné a praxe štábů si takový pojem nevynucuje.

K otázce řízení přesunu štábem vševojskové armády. Autor opět vychází z předpokladu, že řízení přesunů vojsk se bude

moci věnovat velká část štábu armády — to jest pravděpodobně v době, kdy úzká operační skupina plánuje novou operaci a armáda provádí přesuny v operační hloubce. Tato situace bude však méně častá. V době řízení bojové činnosti vojsk na frontě nebude možné vyčlenit pouze pro plánování a řízení přesunů, např. 4—5 důstojníků operačního oddělení.

Při řízení přesunů byla dosud opomíjena a málo využívána informační skupina operačního oddělení. Tato skupina má styčné a směrové důstojníky pro jednotlivé svazky a k plnění svých úkolů má mít organizováno spolehlivé spojení. To jsou předpoklady k tomu, aby informační skupina mohla soustřeďovat a vyhodnocovat i hlášení o průběhu přesunů. Bylo by však účelné, aby v době provádění přesunů byl v této skupině přítomen důstojník plánovací skupiny, který přesuny organizoval a je o nich podrobně informován.

Vzhledem k obtížnému grafickému vyjádření průběhu přesunu (překrývání jednotlivých situací při kreslení proudů na osách) bude výhodnější používat kovové podložky pod pracovní mapu (sklopný kovový stůl) a magnetických značek k vyjádření čel proudů. Aby průběh přesunu byl ve štábu trvale zachycen, je nezbytné nutně do tabulky pochodu zaznamenávat skutečné časy vedle plánovaných (nejlépe jinou barvou).

Charakter přesunů — stále a rychle se měnící situace vojsk — vyžaduje i zvláštní způsob velení, vyznačující se především

pružností a rychlostí. Zvláštností v plánovací dokumentaci a v bojových nařízeních pro přesuny je ta skutečnost, že jejich náplň je po formální a obsahové stránce takřka ve všech případech shodná. V dokumentech se zpravidla mění pouze čísla jednotek, místa v terénu a doba. Dokonce některá zásadní opatření operačního a bojového zabezpečení jsou takřka stále platná. Přes tyto skutečnosti však štáby pro každý jednotlivý přesun vydávají obsáhlá nařízení, k jejichž zpracování jsou využívány staré vzory.

Nabízí se z toho důvodu takové řešení, aby štáb armády (divize) předem připravil a vydal nařízení pro přesun (i předběžné), jehož místní, časové a jiné konkrétní údaje by předával v době plánování zvláštní hovorovou tabulku pro přesuny. Domníváme se, že v tomto případě lze výhodně uplatnit návrh soudruhů generálmajora Vyhánka a podplukovníka Bláhy, kteří o tomto způsobu velení hovoří ve svém článku v čísle 4/1958 Vojenské mysli.

Tímto způsobem dosáhl by štáb značně rychlejšího pronikání rozkazů a hlášení. Bylo by výhodné na jednom cvičení tento způsob vyzkoušet v praxi.

V soudobých podmínkách roste význam přesunů, neboť budou uskutečňovány větší rychlostí, na větší vzdálenosti a budou rozhodovat o výsledku bojů a operací. Z toho důvodu musí naše štáby hluboce pronikat do problémů přesunů a jejich plánování a řízení zkvalitňovat a urychlovat.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „K některým otázkám obranného boje divize v počátečním období války“

(VM čís. 3/1959)

Major Miloš Doležal, major Ivo Vlček

Široká problematika obranného boje divize při krytu státní hranice v počátečním období války zahrnuje řadu otázek, jejichž řešení samo o sobě přináší mnoho problémů. K některým problémům, řešeným v článku podplukovníka Jačka je podle našeho názoru nutno zaujmout kritické stanovisko.

1. Bojová sestava divize při krytu státní hranice

Při řešení bojové sestavy divize, určené ke krytu státní hranice je nutno vycházet především:

a) z úkolu, který bude divize plnit v rámci obranné operace armády podle jednotlivých variant operačního plánu,

b) z předpokládané činnosti nepřítelů,

c) z možností samé divize, která v prvním období obranného boje bude zpravidla odkázána pouze na organické síly a prostředky,

d) z důkladného a reálného rozboru

charakteru terénu v předpokládaném pásmu činnosti divize a jeho vlivu na bojovou činnost vojsk.

Lze předpokládat, že divize, určená ke krytu státní hranice bude mít v podstatě za úkol úpornou a aktivní obranou rozdrtit síly nepřítele, proniknuvší přes státní hranice, zabránit nepříteli v ovládnutí pohraničního pásma, přinutit jej k předčasnému zasazení jeho druhých sledů a záloh, získat čas pro mobilizaci (dokončení mobilizace) druhých sledů a soustředění hlavních sil armády a vytvářet tak v součinnosti s ostatními svazky armády podmínky pro rozhodný přechod do protiútoků.

Charakter terénu v konkrétních podmínkách našeho západního válečného omezuje útok nepřítele na jednotlivé směry, u kterých je možno na podkladě detailního rozboru terénu předem vyhodnotit jejich kapacitu, možnost hromadného použití tankových jednotek, použití ZHN z hlediska účinnosti i obránce a z toho vyplývající jejich důležitost z hlediska obranného boje divize i obranné operace vševojskové armády.

Lze předpokládat, že divize určená ke krytu státní hranice se bude bránit na široké frontě, při čemž úsilí obrany bude soustředěno na obranu nejdůležitějšího směru (popřípadě směrů), kde lze předpokládat, že nepřítel povede svůj hlavní úder a to i za cenu podstatného oslabení směrů podružných. Na hlavním směru (směrech) nutno vytvořit v každém případě hlubokou a aktivní obranu, která by byla schopna splnit shora uvedené cíle obranného boje divize.

Předpoklad, že nepřítel by útočil z důvodů překvapení hlavními silami na směru nebo směrech z taktického hlediska podružných není zcela reálný, neboť podružné směry nedovolují rozvinutí většího počtu sil a prostředků; lze je bránit poměrně malými silami a prostředky a vzhledem k těžce dostupnému terénu lze počítat i s nízkým tempem postupu nepřítele a tím i s možností případného manévru sil obránce podle vývoje situace v průběhu obranného boje.

Porovnejme nyní požadavek hluboké, úporné a aktivní obrany na důležitých taktických směrech s řešením, jak je uvádí podplukovník Jaček ve svém článku a s nímž podle našeho názoru nelze plně souhlasit.

Podplukovník Jaček říká: „Stojí za úvahu zda by nebylo výhodnější ponechat na předním okraji jen slabší síly a v rámci divize uskupit sestavu k několika protiztečím, které budou dostatečně silné k rozdrčení prvních sledů protivníka“. Na základě toho navrhuje autor článku organizovat obranu divize o třech až čtyřech po-

staveních s učením bojové sestavy divize do jednoho sledu s tankovým plukem v záloze. Hlavní síly pluků prvního sledu uskupit v hloubce obrany (na druhém, popřípadě třetím postavení). Celkové řešení této organizace obrany silně připomíná organizaci mobilní obrany se všemi jejími nevýhodami, z nichž za nejpodstatnější v daném případě pokládáme tyto:

a) Na prvním postavení brání se v celé šíři obranného pásma divize celkem hodnota tří motostřeleckých praporů. Tato okolnost umožňuje nepříteli celkem malými silami zdotat obranu praporů prvního sledu na prvním postavení a rychle zavázat do boje hlavní síly pluků prvního sledu divize, které stěží budou moci provádět protizteč bez toho, že by zastavily čela útočících vojsk nepřítele. Tvrzení, že „není vyloučeno, že provedeme protizteč do boku nepřítele, aniž jsme zastavili jeho čela — vždyť právě aktivitou a rozhodnou činností ve střetném boji lze zvítězit i nad silnějším nepřítelem...“ zdá se být neopodstatněné, protože protizteč, vedená formou střetného boje s nepřítelem, který má dosud volné druhé sledy divize ve svých důsledcích může vést k rozbití jednotek, provádějících protizteč a k možnosti, že nepřítel bude rozvíjet úder do hloubky obrany za značné převahy sil po zasazení druhých sledů a záloh divizí, popřípadě druhého sledu (zálohy) armádního sboru.

b) Slabé obsazení prvního obranného postavení umožní nepříteli průlom předního okraje obrany a rychlé pronikání do hloubky obrany bez nutnosti zasadit do boje další síly a prostředky, které pravděpodobně zasadí až po střetnutí s hlavními silami pluků prvního sledu a zálohou velitele bránící se divize, tedy v období, kdy velitel bránící se divize nebude mít volných sil k vytvoření hloubky obrany. (Tvrzení podplukovníka Jačka: „Vhodnými kombinacemi těchto protiztečí je tedy možno rozvrátit útok prvního sledu nepřátelské divize v celém jejím útočném pásmu...“ takovýto vývoj situace předpokládá.)

c) Obrana divize, organizovaná do tří až čtyř postavení na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele je příliš mělká a v podstatě neodpovídá vytvoření hluboké obrany na směru (směrech), kde se rozhodne o úspěchu nebo neúspěchu obranného boje divize.

d) I když lze přiznat, že při daném způsobu organizace obrany se do určité míry vyhýbáme choulativnímu manévru jednotkami podél fronty, je nutno na druhé straně mít na paměti, že hlavní síly pluků, které budou nuceny zastavit postup nepřítele v hloubce obrany, budou do obrany přecházet pod tlakem nepřítele se všemi

nepříznivými důsledky spěšně zaujímané obrany.

Posuzujeme-li autorem článku uvedenou variantu bojové sestavy divize s přihlednutím k úkolům, které divize při krytu státní hranice plní z hlediska cíle obran-

ného boje, jsme toho názoru, že uvedený způsob bude výjimečný, že jeho aplikace na praktickém příkladě obrany pohraniční divize bude značně obtížná a bude především vyžadovat důkladné ujasnění úkolu a zhodnocení konkrétní situace.

2. Použití předsunutého odřadu v obranném boji motostřelecké divize při krytu státní hranice v počátečním období války

Vyslání předsunutých odřadů divizemi, pověřenými krytem státní hranice v počátečním období války je vynuceno okolnostmi, které lze v podstatě shrnout do těchto závěrů:

— je nutno zabezpečit volnost manévru hlavních sil divize při zaujímání obrany státních hranic po hromadných úderech ZHN nepřítelů;

— je nutno zabránit přechodu státních hranic předsunutými odřady nepřítelů a zabránit pronikání průzkumu nepřítelů na hlavních směrech nepřátelské činnosti;

— je nutno zabránit nepříteli v rychlém využití účinků úderů ZHN na cíle, které bezprostředně brání nepříteli v překročení státních hranic;

— je třeba zesílit a podporovat boj jednotek Pohraniční stráže;

— je třeba donutit hlavní síly nepřítelů k rozvinutí ještě před předním okrajem obrany a přinutit je, aby předčasně zasadil druhé sledy a zálohy.

Pod zorným úhlem těchto hlavních úkolů předsunutých odřadů je třeba posuzovat i náměty autora článku, kde popírá nutnost vysílání předsunutých odřadů před stavou hlavních sil pohraničních divizí.

Lze připustit, že nepřítel v zájmu dosažení překvapení zahájí útok a přechod státních hranic na podružných směrech, vedoucích v obranném pásmu divize. Je však nutno uvážit i tu okolnost, že úder nepřítelů nebude veden pouze na podružných směrech (které ve většině případů nedovolují rozvinutí větších sil a prostředků), ale že úder bude doprovázen útokem alespoň části sil na předpokládaném hlavním směru. Nebude tedy předsunutý odřad divize při plnění předvídaného úkolu, upřesněného podle vývoje situace pro další vedení obranného boje divize ztracen, jak tvrdí autor článku, ale bude poutat část sil úderného uskupení nepřítelů a tím umožní veliteli divize provést hlavními silami manévr do prostoru (na směry), kde se projeví skutečný hlavní úder nepřítelů. (Viz náčrt obr. 1.)

I když připustíme v celku velice málo pravděpodobnou situaci, že nepřítel na směru předpokládaného hlavního úderu

útočit vůbec nebude, nelze vyslání předsunutého odřadu na tomto směru podle předem připraveného plánu pokládat za plýtvání drahocennými silami. Tvrzení autora, že „...předsunutý odřad bude pravděpodobně delší dobu plnit hlavní předvídaný úkol, a to bez ohledu na situaci ve zbývajícím pásmu divize...“ pokládáme za nesprávné. Velitel divize má dostatek možností a je v každém případě povinen za dané situace úkol předsunutému odřadu upřesnit. Předsunutý odřad může v konkrétním případě buď postoupit dále do hloubky nepřátelského území, kde může podstatně narušit přísun druhých sledů a záloh, materiálu apod., nebo může provést úder do boku nebo týlu nepřítelů a tak ve značné míře ovlivnit boj hlavních sil divize v obraně. Zde nutno vyzdvihnout řídicí a organizátorskou úlohu velitele a štábu divize při velení vojskům, i když nutno přiznat, že podmínky velení v počátečním období za nejasné situace budou značně ztíženy. (Viz náčrt obr. 2.)

Při rozboru druhé eventuality (nepřítel skutečně povede hlavní úder na terénně nejvýhodnějším směru, tj. v úseku, kde byl vyslán předsunutý odřad) autor článku dochází k závěru, že po zastavení proudu nepřátelské divize na směru, který přehrazuje předsunutý odřad, není pro nepřítelů nic snadnějšího než převést na základě zpráv průzkumu druhý sled divize na sousední komunikaci a pokračovat v plnění úkolu. Jinými slovy řečeno — vyslání předsunutého odřadu bylo zbytečné. Tento názor autora pokládáme za hluboce mylný z následujících důvodů:

a) manévr druhým sledem divize, byť by byl proveden s minimálními obtížemi bude pro nepřítelů znamenat určité zdržení, nutnost upřesnění úkolů, přeskupení částí posilových prostředků, narušení součinnosti apod.;

b) postup proudu po ose, přehrazené předsunutým odřadem bude zastaven, nepřítel bude nucen rozvinout část sil a prostředků ke zničení předsunutého odřadu; v daném, byť schematickým případě téměř 1/3 nepřátelské divize bude po určitou dobu poutána do boje s PO a tím v podstatě bude ulehčen obranný boj hlavních sil divize. Již

to, že nepřítel bude nucen předčasně zasahovat svůj druhý sled na určitý směr, ovlivní v podstatě možnosti provádění širšího manévru a narůstání síly úderu nepřitele.

c) V konkrétních podmínkách našeho západního pohraničí lze předsunutým odřadem přehradit takové prostory, jejichž obejití při známém nedostatku výkonných komunikací nebude lehkým úkolem pro štáb i útvary nepřátelské divize a bude znamenat ve většině případů podstatné ztížení bojové činnosti nepřitele. (Viz náčrt obr. 3.)

Proto podle našeho názoru v každém uvedeném případě vyslání předsunutého odřadu je opodstatněné a podstatně ovlivní vedení obranného boje divize.

Podplukovník Jaček ve snaze vyhnout se nutnosti používání předsunutých odřadů v obranném boji divize v počátečním období války navrhuje některá opatření, jak tuto otázku řešit.

Tak na příklad říká: „Lze budovat a obsadit hlavní pásmo obrany bez vyslání předsunutého odřadu a jeho síly ponechat v záloze k manévru při boji o vlastní pásmo obrany.“ I když je samozřejmé, že tento způsob je možný, nutno si uvědomit, že v daném případě bude divize zaujímat obranu hlavními silami pouze pod krytem jednotek Pohraniční stráže, že tedy vzniká reálné nebezpečí zavázání hlavních sil divize do střetnutí s pronikajícím nepřitelem dříve, než divize zaujme obranu na plánovaně čáře. Bude tedy tohoto způsobu výhodné použít tehdy, bude-li obrana státních hranic zaujímana dříve, než nepřítel zahájí bojovou činnost, kdy k ochraně proudů divize budou stačit pouze předvoje a čelní odřady na jednotlivých osách a směrech.

Druhý způsob, navrhovaný autorem, otázku zdůvodnění proč nevyslat předsunutý odřad neřeší. Vždyť „... příprava a obsazení předsunutého nebo zabezpečovacího postavení na všech přístupových směrech, které by obsazovaly na široké frontě jednotky druhého sledu rozmístěné v jednom sledu...“ předpokládá vyslání jednotek, určených k obraně těchto pásem a postavení před sestavou hlavních sil divize s úkoly, které v podstatě odpovídají úkolům předsunutých odřadů a které také ve skutečnosti předsunutými odřady jsou bez ohledu, jak tyto jednotky nazveme.

V závěru této části pokládáme za nutné vyjádřit se k třetí variantě řešení, především pak k předpokladům, které autor článku klade jako podmínky uskutečnění tohoto řešení v praxi. Samotná myšlenka — počítat v případě zahájení válečného konfliktu s rychlým obsazením prvního postavení obrany na území nepřitele na přivrácených svazích pohraničních hor — je vel-

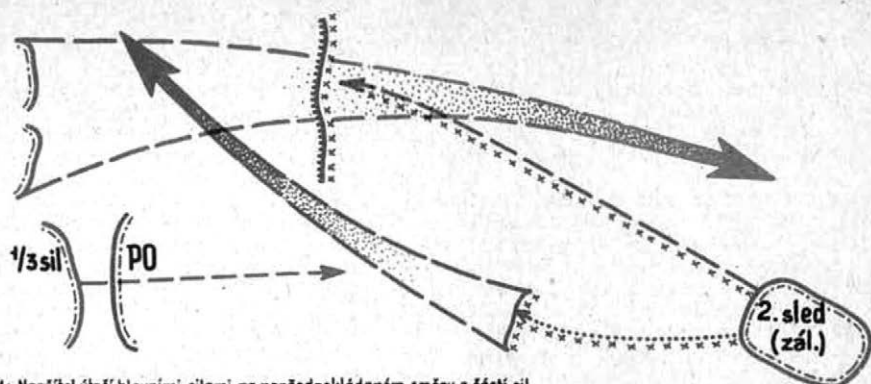
mi zajímavá a je nesporné, že přes řadu těžkostí, s nimiž by se vojska setkala, z taktického hlediska by obsazení vstupů do pohraničních hor alespoň na hlavních směrech přineslo značné výhody pro obránci.

Podle autora článku prvním předpokladem tohoto řešení je dislokace posádek pohraničních útvarů — pluků prvního sledu — v blízkosti státních hranic. Zde nutno ovšem vzít v úvahu, že dislokace posádek v přímé blízkosti hranic by v případě překvapivého napadení státu přivedla posádky útvarů pod úder atomového dělostřelectva a dělostřeleckých raket Honest John nepřitele, tj. pod dosah nej přesnějších a nejrozsáhlejších prostředků pro dopravu atomového náboje na cíl. Při jiné variantě bojové činnosti divize krytu státních hranic byl by manévry pluky prvního sledu divize, které by byly dislokovány poblíž státních hranic, velmi obtížný. Z těchto důvodů je nutno posádky pohraničních útvarů dislokovat v optimální vzdálenosti od státní hranice a při této variantě bojové činnosti předsunout bojové jednotky skrytě, rozptýleně do blízkosti státních hranic podle náznaků přímého ohrožení státní hranice nepřitelem.

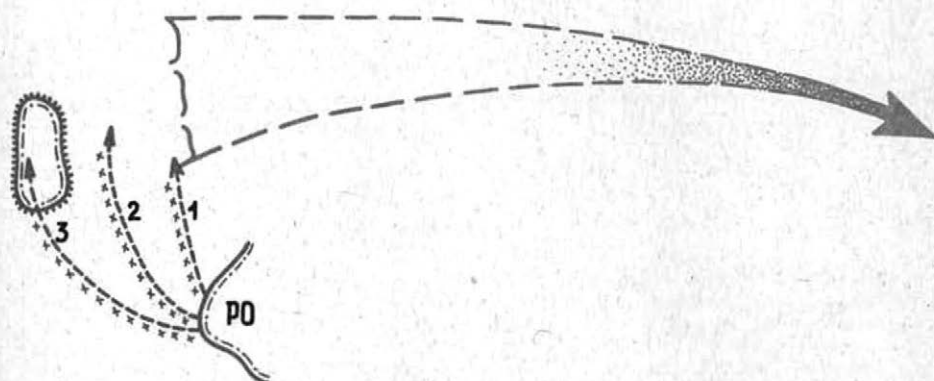
Druhý nezbytný předpoklad podle autora záleží v tom, že nedojde k zahájení války s úplným překvapením. Domníváme se, že i při překvapivém napadení bylo by možno aktivní a rozhodnou činností předsunutých odřadů dosáhnout obsazení vstupů do pohraničních hor ještě před příchodem hlavních sil nepřitele ke státní hranici.

Další nezbytnou podmínkou autora článku „... nepřítel nesmí pohraničními svazky nebo jednotlivými útvary zaujmout obranu svých hranic k zabezpečení zasazení úderného uskupení...“ nutno rozhodně odmítnout jako nereálnou. Vždyť je známo, že útvary západoněmecké „Grenzpolizei“ i lehké obrněné pluky soustavně procvičují bojový poplach se zaujetím obrany na státních hranicích a dosahují v tomto směru značné rychlosti. Je rovněž těžko představitelné, že nepřítel v případě připravovaného útoku by vůbec nezabezpečil nástupní prostor úderného uskupení a výhodné podmínky pro překročení státních hranic a riskoval tak narušení útočné operace v samých jejích začátcích.

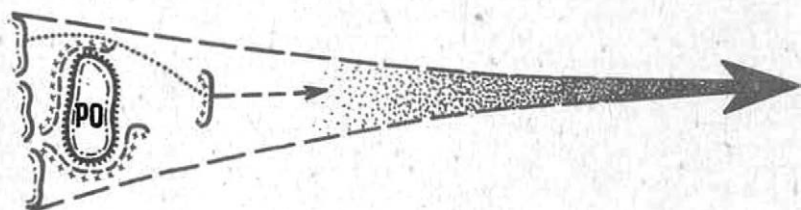
Podle našeho názoru je možné ovládnutí přístupů ke státním hranicím na území nepřitele i za situace, kdy nepřítel bude nástupní prostor svého úderného uskupení kryt silnými jednotkami. Předpoklady pro realizaci zámyslu bojové činnosti, která bude podle vyvinuvší se situace naprosto nutná, nám nikdy nebude vytvářet nepřítel, ty si budeme muset vytvořit a vynutit sa-

1/ Nepřítel útočí hlavními silami na nepředpokládaném směru a částí sil na předpokládaném směru.

2/ Nepřítel útočí hlavním úderem na nepředpokládaném směru. Na předpokládaném směru neútočí, nebo jen slabými silami.

3/ Nepřítel útočí hlavním úderem na předpokládaném směru.

mi, v daném případě rozbitím krycích vojsk nepřítele hromadným úderem ZHN, letectva a dělostřelectva a rozhodnou bojovou činností vlastních vojsk.

Jinak sama varianta bojové činnosti divize v situaci, uvedeně autorem článku, pro svoji závažnost by zasloužila podrobného rozpracování v samostatném článku.

Závěrem svého diskusního příspěvku pokládáme za nutné zmínit se o ještě jedné nesprávné myšlence, která v poslední době se začíná ve zvýšené míře objevovat na stránkách vojenského tisku. Týká se použití tanku v obraně jako protitankové zbraně. Jak v článku podplukovníka Jačka, tak např. v článku majora Jiřího Nečase (VM čís. 3/59) je chápána manévrovací schopnost tanku pouze ve spojení s pojmem protizteče, zatím co činnost tanků v protitankové obraně je ztotožňována s pasivní úlohou pevného palebného ohniska. Vysokých manévrovacích schopností tanku, jeho odolnosti nutno využít i v protitankové obraně pro vytváření protitankových pytlů, tankových léček, pro manévr na jednotlivé čáry rozvinutí v průběhu boje k odražení útoku tanků nepřítele i k manévru z jednotlivých palebných ohnisek podle vývoje situace na směry, kde se projeví hlavní směr úderu tanků nepřítele. V současné době není na bojišti protitankové stejně výkonné zbraně, která by tank předčila v manévrovosti a rychlosti zásahu.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku a diskusi: **Operační a bojové zabezpečení úderného uskupení armády při zasazení k provedení průlomu z chodu**

(VM č. 6/58; 1 a 4/59)

Kapitán Miloslav Zelníček

Autoři diskusního příspěvku ve VM č. 1/59 správně poukázali, že stať pojednávající o protivzdušné obraně je odtržena od daného tématu. V článku autoři většinou poukazují na známé „bolesti“ PVO, ale neřeší, jak zabezpečit útočnou operaci armády z chodu prostředky PVO.

Aby bylo možno zabezpečit útočnou operaci armády z chodu po stránce PVO, je nutno vševojskovou armádu podstatně zesílit prostředky PVO, tj. protiletadlovým dělostřelectvem, PLD řízenými střelami a protiradiotechnickými prostředky PVO (prtr „L“). Dále je nutno armádu zabezpečit i stíhacím letectvem. Zatím co armáda dostane jako přidělené prostředky útvarů (svazek) PLD, PLD RS a prtr „L“, stíhací letectvo nikdy nedostane do operační podřízenosti. Armáda však bude vždy stíhacím letectvem zabezpečena a to v rámci útočné operace frontu, podle plánu náčelníka PVO frontu (nebo velitele letecké armády).

Protože organizaci protiradiotechnických prostředků PVO v útočné operaci z chodu jsem rozebral v diskusním příspěvku ve VM č. 4/59, chci v tomto diskusním příspěvku rozebrat organizaci PVO zbývajících prostředků PVO, hlavně však prostředky průzkumu vzdušného prostoru a protiletadlovými prostředky.

V prostoru soustředění bude armáda, která se zde soustřeďuje, organizovat prů-

zkum vzdušného prostoru pouze vidovými hláskami a pozorovateli letounů. Radiotechnické hlásky (RTH), ani síť výstrahy soustřeďující se zde armády, nebudou aktivovány. Je to pochopitelné, neboť při aktivování RTH a sítě výstrahy bychom prozradili soustřeďování armády. Radiotechnická rota armády v prostoru soustředění nebude použita. Připomínka autorů článku o reorganizaci prostředků průzkumu vzdušného prostoru u vševojskové armády je správná a je ji nutno podpořit. Možný návrh na organizaci průzkumu vzdušného prostoru i na organizaci útvaru, který by tento průzkum prováděl, viz článek kapitána M. Zelníčka a kapitána J. Smažila ve VM č. 4/58.

Svazky, útvary, prostředky PVO a ostatní zájemci budou v prostoru soustředění odposlouchávat síť výstrahy frontu nebo PVOS. Bude-li některý svazek soustředěn blíže k frontě (pod 100 km), je možné, aby odposlouchával síť výstrahy armády v do-tyku.

Vidový průzkum vzdušného prostoru musí být v prostoru soustředění organizován celokruhově. Při prozrazení prostoru soustředění je nutno očekávat také útoky letounů letících v malé výšce a to i s použitím atomových pum (viz Bojová příprava č. 5/59). Aby prostředky PVO měly čas připravit se k boji a aby jednotky a štáby mohly včas zaujmout kryty, je výhodné u každého svazku vyslat 5—6 pozorovatelů

vzdušného prostoru, 5—10 km před prostor soustředění divize s úkolem zjišťovat hlavně nízko letící letouny nepřítelů a tyto okamžitě hlásit. Proto je nutno tyto pozorovatele vybavit rádiovou stanicí nebo je možné s nimi zřídit telefonní spojení. Hlášení by odposlouchávaly hlásky útvarů, dále protiletadlové jednotky útvarů a motostřeleckých praporů.

V prostoru soustředění bude armáda zpravidla zabezpečena organickými protiletadlovými prostředky. K zvýšení účinnosti PVO bylo by výhodné armádě přidělit už v prostoru soustředění jeden protiletadlový dělostřelecký pluk řízených střel (pldp RS). Armáda v prostoru soustředění bude rozptýlena na velké ploše (až 10 000 km²), proto bude nejvýhodnější, bude-li se každá divize bránit samostatně. Divize se budou muset většinou bránit jen organickými prostředky. Organickou protiletadlovou dělostřeleckou divizi (pldd) použije velitel armády na ochranu dělostřelectva jak organického, tak přiděleného a na ochranu VS armády. Nebude-li armádní zásobovací základna (AZZ) zabezpečena prostředky PVO frontu nebo PVOS, bude nutno části prostředků pldd bránit i ji. Armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu (APLDS) na ochranu vševojskových svazků, vzhledem k velké ploše, na které jsou rozmístěny, není účelné tvořit.

Bude-li armáda zesílena pldp RS, vytvoří se z něho APLDS RS, která bude mít úkol bránit nejdůležitější prvky operační sestavy armády.

PLD obrana musí být v prostoru soustředění organizována kruhově, radiolokační prostředky PLD mohou zahájit činnost — je-li palba povolena — až po zjištění nepřátelských letounů prostředky průzkumu vzdušného prostoru armády v dotyku nebo frontu. Protože je reálná naděje prostor soustředění utajit, platí pro PLD prostředky zákaz palby. Jakmile by však nepřítel zjistil prostor soustředění, je nutné okamžitě povolit palbu všem prostředkům PVO.

Samostatná ochrana prostoru soustředění armády stíhacím letectvem nebude organizována. Stíhací letectvo však bude chránit prvosledové armády a tým i armádu, která se soustřeďuje v hloubce obranného pásma frontu.

Abychom ztlížili činnost vzdušnému nepříteli, je nutno provádět soustřeďování armády utajeně, dále je nutno provádět maskování soustřeďovaných vojsk a bojové techniky a konečně je nutno provádět klamání nepřítelů. K tomuto je nutno využít všech možností moderní techniky, kterou máme k dispozici (koutové odrážače, po-

kovené textilie, pohlcovací hmoty, nafukovací makety atd.).

Závěrem je možno říci, že radiotechnická rota v prostoru soustředění nebude použita. Svazky a prostředky PVO budou v prostoru soustředění odposlouchávat síť výstrahy frontu nebo PVOS, v některých případech i armády v dotyku. Vidový průzkum bude organizován v plném rozsahu. K zvýšení účinnosti PVO je nutné už při soustřeďování svazků armády přidělit armádě jeden pldp RS. Myslím, že by bylo nejvýhodnější, kdyby armáda měla jeden pldp RS jako organický prostředek, neboť téměř vždy je nutné přidělit armádě aspoň jeden pldp RS. K ztlížení činnosti vzdušného nepřítelů je nutné provádět soustřeďování utajeně, rovněž je nutno provádět maskování a klamání nepřítelů.

Důležitým úkolem PVO bude zabezpečit přesun armády. Z hlediska PVO je nejvýhodnější provádět přesun v noci, neboť v noci má nepřátelské průzkumné letectvo ztlížené podmínky pro pozorování. I možnosti ostatních prostředků vzdušného napadení budou podstatně sníženy. Proto je také v noci daleko menší činnost vzdušných útočných prostředků než ve dne.

Ovšem i použití našich prostředků PVO bude v noci ztlíženo. Zatím co na radiolokační průzkum nebude mít noc vliv, podstatně nám ztlíží vidový průzkum. Z tohoto vyplývá požadavek, aby v noci byly vlastním letectvu určeny přesné koridory, kudy může létat a s těmito musí být seznámeny prostředky PVO. Palba malorázového PLD v noci bude rovněž velmi ztlížena. Palba z KPL a pěchotních zbraní bude možná za jasné noci nebo při osvětlení cíle osvětlovací pumou.

Z hlediska PVO bude tedy velmi důležité organizovat přesun tak, aby ho nepřítel nezjistil; nebude-li to možné, musíme desorientovat nepřítelů, to znamená organizovat klamné přesuny, vytvářet klamné vyčkávací prostory atd. a tak mu znemožnit, aby vyhodnotil přesun hlavních sil armády (nebo frontu).

Jako první se bude z prostoru soustředění přesunovat dělostřelectvo armády. I když bude pravděpodobně možné ještě tento přesun utajit, neboť jde o první přesun z prostoru soustředění k přednímu okraji, je nutné přesun plně zabezpečit prostředky PVO. Za přesunu bude účelné, aby síť výstrahy armády nebo frontu odposlouchávaly nejen útvary a svazky, ale i ostatní jednotky počínaje rotou; tyto jednotky by odposlouchávaly otevřenou síť výstrahy. Způsob, jak uvědomovat vojska za přesunu, řešili autoři článku a je možné s ním souhlasit.

Zaujetí pochodové sestavy dělostřelec-

tva a jeho vyrazení bude zabezpečeno PLD ŘS a PLD. Zaujetí palebných postavení zase bude zabezpečeno prostředky PVO armády v dotyku, byla-li by PVO zde slabá, je nutné, aby armáda, která bude provádět útok z chodu, předsunula část protiletadlových prostředků na přední okraj. PVO však bude nutno organizovat i na nebezpečných místech přesunu (soutěsky, přechody přes vodní toky atd.), kde je nejpravděpodobnější možnost napadení pochodových proudů letectvem. Zde je nutno organizovat stojící PLD obranu.

Abychom mohli přesun dělostřelectva řádně zabezpečit prostředky PVO, je nutné, aby armáda už v té době byla plně dotoována prostředky PVO, což předpokládá armádě přidělit do jedné pldd, 1–3 pldp ŘS a 1–2 prtpř „L“.

Další noc po přesunu dělostřelectva se budou přesunovat svazky, které budou útočit v prvním sledu armády. Zde už je možnost utajení menší, neboť se jedná o přesun daleko většího množství prostředků, než byl přesun dělostřelectva. Zaujetí pochodové sestavy a vyrazení svazků prvního sledu armády bude opět zabezpečeno PLD ŘS a organickými protiletadlovými prostředky. Vlastní přesun bude chráněn stíhacím letectvem, které bude provádět přehrazování nad předním okrajem obrany, dále organickými prostředky PVO, které se budou přesunovat se svými svazky. Organický pldp svazku, protože jeho použití v noci při začlenění do pochodových proudů je velmi málo účinné, je možné též předsunout s úkolem bránit útvar svazku při přesunu nebezpečnými místy na pochodových osách, nebo zabezpečit zaujetí vyčkávacích prostorů; nebudou-li se tyto zaujímat, tak zabezpečit rozvinutí svazku do praporek a rotních proudů.

Za přesunu důležitou úlohu sehraje pořádková služba, která musí zabezpečit hladké provedení přesunu, zabránit nahromadění živé síly a bojové techniky v místech výhodných pro napadení pochodových proudů.

Z á v ě r. Přesun z prostoru soustředění je z hlediska PVO výhodnější provádět v noci. Přesun nutno zabezpečit všemi prostředky, které má armáda k dispozici. Velkou úlohu za přesunu sehraje protiradiotechnické prostředky PVO a stíhací letectvo. Přesunující se jednotky se musí bránit organickými prostředky PVO, dále je nutno organizovat stojící PLD obranu a to v místech, která jsou výhodná pro napadení pochodových proudů nepřátelským letectvem. Za přesunu je nutné, aby síť výstrahy odposlouchaly všechny jednotky do rotý vto.

Ve vyčkávacím prostoru bude PVO organizována obdobně jako v prostoru soustře-

dění. Je možné už zde přidělit prvosledovým svazkům po jednom pldp malé ráže. V tomto případě bude výhodné tento útvar předsunout na přední okraj s úkolem bránit pozemní dělostřelectvo a rozvinutí divize do útočné sestavy.

Přesun z vyčkávacího prostoru na čáru rozvinutí bude organizován též obdobně jako přesun z prostoru soustředění.

Na předním okraji v pásmu průlomu armády musí být organizována zvlášť silná PVO, neboť nepřítel se bude snažit hromadnými údery letectva a řízených střel s použitím zbraní hromadného ničení zabránit dalšímu přesunu a tak znemožnit provedení útočné operace.

Abychom tomu zabránili musíme především dobře organizovat průzkum vzdušného prostoru a uvědomování. Za přesunu budou svazky, útvary a jednotky odposlouchávat síť výstrahy armády v dotyku, dále budou organizovat vlastní vidový průzkum. Radiotechnická rota armády rozvine na VS armády hlásku armády a je připravena se zahájením útočné operace aktivovat vlastní síť výstrahy v plném rozsahu. RTH armády, která bude útočit z chodu, není nutno rozvíjet, neboť hláška armády bude odposlouchávat RTH armády v dotyku. Pouze v tom případě, že armáda, která je v obraně, by zrušila postavení svých RTH, nebo že síť RTH v pásmu průlomu je nedostačující, bude útočící armáda rozvíjet část svých RTH. Zbývající RTH jsou připraveny k rozvinutí až po průlomu prvního pásma obrany, tak aby radiolokační pole zůstalo i v průběhu útočné operace souvislé. Manévr RTH se provádí podle plánu PVO frontu.

Dále musíme dobře organizovat PLD obranu. Na obranu hlavního úderného uskupení a dělostřelectva armády je nutno organizovat jednu APLDS ŘS, která bude složena z 2–3 pldp ŘS. PLD ŘS je nutno umístit do linií. Je možné vytvořit 2–3 linie. První linie se umísťuje 8–10 km od předního okraje obrany, je to z toho důvodu, aby každé odpalovací zařízení PLD ŘS mohlo do hranice bombardování odpálit dvě řízené střely, což dává předpoklad 94% zničení cíle. Druhá a další linie se umísťuje minimálně 6 km (aby se nerušily radiolokační prostředky sousedních baterií), maximálně 12 km (což odpovídá 1/3 okruhu účinnosti používané ráže PLD ŘS). Vzdálenosti mezi bateriemi mají být stejné jako mezi liniemi.

Dále je nutno organizovat jednu APLDS složenou z 2–3 pldp zpravidla střední ráže. Z PLD se vytvoří opět 2–3 linie.

U každé prvosledové divize se vytváří DPLDS, která je složená zpravidla z dvou

pldp malé ráže. Z malorázového PLD se vytvářejí 3—4 linie.

Bude-li armádě přidělen jeden oddíl středního raketového dělostřeleckého pluku, bude nutno na jeho obranu organizovat jednu APLDS, která bude složena z jednoho pluku malorázového PLD. To je odůvodněno tím, že oddíl středního raketového dělostřeleckého pluku je rozmístěn 20 až 30 km od předního okraje, zatím co atomové kanóny a neřízené rakety NR 1 a NR 2 se umísťují 6—15 km od předního okraje. Z toho vyplývá, že zatím co atomové kanóny a neřízené rakety budou bráněny téměř celou APLDS RS a APLDS, bude oddíl RS 1 bráněn jen částí APLDS RS. Tento oddíl má sice baterii PLdvK ráže 30 mm, ale ta by sama na jeho PLD obranu nestačila. PLK ráže 57 mm budou doplňovat hustotu palby PLdvK a také vyplní mezeru, která vzniká mezi hranicí účinného dostřelu PLdvK a podlahou PLD RS (tj. 3—4,5 km). Nejvýhodnější možnost použití tohoto pluku je, rozdělit ho na baterie a vždy dvěma bateriemi bránit baterie RS 1 a VS oddílu RS 1.

Takto organizovanou PVO hlavního úderného uskupení a dělostřelectva armády dosáhneme požadované hustoty protiletadlových prostředků, která je u PLD 20 až 30 hlavní a u PLD RS 1—2 odpalovací zařízení na běžný kilometr fronty v pásmu průlomu armády v taktické hloubce.

Svazky druhého sledu armády bude nutno bránit organickými prostředky PVO a dále stíhacím letectvem. Na ochranu AZZ, nebude-li tato bráněna prostředky PVO frontu, je nutno organizovat jednu APLDS, která bude složena z dvou pldp; nejvýhodnější složení skupiny se zdá, je-li složena z jednoho malorázového pldp a z jednoho středorázového pldp.

Jak je to s organizováním PLD obrany VS armády. Podle dosud platných zásad, se vždy pro PLD obranu organizuje samostatná APLDS, složená z jednoho malorázového pldp. VS armády se obvykle umísťuje v lesích, protiletadlové baterie se umísťují kruhově kolem VS do 2—3 km. Při průletu nepřátelských letounů, protože nevíme, zda nepřítel nenapadne VS, musí PLD zahájit palbu, tím ovšem prozradíme umístění PLD, ale co je horší, i VS armády, neboť nepřítel zná zásady umísťování VS a palba protiletadlového dělostřelectva mu toto místo značně upesní. Jakmile nepřítel zjistí umístění VS armády, tak mu nic nezabrání, aby je letectvem nebo řízenými střelami nezničil, neboť jeden pldp nestačí odrazit útok větší skupiny letounů nebo jedné řízené střely. Proto se zdá výhodnější umístit VS armády v osadách (v úkrytech, sklepech apod.) a k protiletadlové

dělostřelecké obraně využít některé nejblíže PLDS; dále je nutno na tento směr vysunout jednu baterii PLD RS. Tím nepříteli značně ztížíme možnost zjištění VS armády a tím i jeho zničení.

Důležitou úlohu za přesunu a za letecké a dělostřelecké přípravy sehraje stíhací letectvo. Toto bude zabezpečovat přesun, rozvinutí svazků a zteč předního okraje nepřátelské obrany přehrazováním ve výškách 1000—4000 m před předním okrajem. Část letectva bude ještě na letištích ve střehu č. 1, připravena zesílit stíhací letouny provádějící přehrazování.

Prostředkům PVO značně pomohou k splnění daného úkolu opatření prováděná na ochranu vojsk a týlu, která jsou povinni organizovat velitelé všech stupňů a provádět všichni vojáci. Jsou-li tato opatření včas organizována a řádně prováděna, pomohou značně aktivním prostředkům PVO k splnění úkolů, které jsou na ně kladeny.

Z á v ě r. Za přesunu na čáru rozvinutí nutno pečlivě organizovat průzkum vzdušného prostoru a uvědomování, dále nutno organizovat PLD obranu přesunujících se vojsk a bojové techniky. K obraně hlavního úderného uskupení armády a dělostřelectva je nutno organizovat jednu APLDS RS, 1 až 2 APLDS a u každé divize jednu DPLDS. Zpravidla bude ještě nutno organizovat další APLDS na ochranu AZZ.

V průběhu útočné operace musí být PVO nepřetržitá. Zvláště bude nutno bránit svazky, které útočí na směr hlavního úderného nepřítel, dále svazky odrážející protiúder nepřítel a svazky, které jsou zasazovány do prvního sledu armády; tyto svazky bude nutno zesílit podle možností jedním pldp malé ráže.

PLD obrana v průběhu útočné operace je organizována tak, že PLdvK se přesunují v sestavě útočící pěchoty a provádějí palbu z krátkých zastávek. DPLDS i APLDS se přemísťuje po liniích skoky. APLDS RS se bude přemísťovat po bateriích (nebo liniích) skoky 25—35 km.

Se zahájením útočné operace armáda aktivuje vlastní síť výstrahy v plném rozsahu. Postupně podle plánu náčelníka PVO se budou rozvíjet RTH. Prvosledové svazky zpravidla se zahájením boje rovněž budou aktivovat divizní síť výstrahy, kterou budou odposlouchávat hlásky pluků, dále PDS, DDS, DPTZ a TVS divize.

Stíhací letectvo bude chránit útočící vojska nepravidelným přehrazováním a střehem na letištích.

Vojska ani v průběhu útočné operace nesmějí zapomínat na opatření prováděná

na ochranu vojsk a týlu, aby usnadnila aktivním prostředkům PVO vést boj se vzdušnými útočnými prostředky nepřítele.

*

V závěru bych chtěl ještě zaujmout stanovisko k předávání hlášení o vzdušné situaci v síti výstrahy armády.

Připomínka autorů článku k reorganizaci hlášení vzdušné situace je správná. Údaje, které však autoři uvádějí, že v síti výstrahy je možno vyslat za 1 minutu 4 cíle, neodpovídají skutečnosti, neboť i při dnešní formě hlášení je jich možno hlásit asi dvakrát tolik. I to však v některých fázích boje bude málo a naší snahou bude doplňkovou síť výstrahy aktivovat co nej-

méně. Zvětšení počtu cílů vysílaných v síti výstrahy armády je možné dosáhnout některým způsobem navrhovaným autory v článku. Myslím, že by byl výhodnější první způsob, který je shodný se způsobem hlášení vzdušných situací u PLD (v sítích řídicích radiolokátorů) a který se plně osvědčil. Prostor, který dostaneme, použijeme-li všechna písmena abecedy, je úplně postačující, neboť nám představuje 90 zeměpisné délky, tj. asi 600–700 km a 50 zeměpisné šířky, tj. 555 km a toto je asi dvojnásobný prostor, jaký bude bránit front. Může tedy být u každé armády frontu označení čtvercové sítě jednotné, takže armády mohou navzájem odposlouchávat síť výstrahy.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Organisace ženijního zabezpečení při průlomu obrany nepřítele“

(VM čís. 1/1959)

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Ve svém diskusním příspěvku se zaměřím na otázku manévru přepravními prostředky. Vyjádřím svůj názor na vybavení našich svazků mostovými soupravami a podrobněji rozeberu manévry přepravními prostředky překračuje-li armáda v průběhu operace čtyři řeky 60 až 120 m široké a vzdálené od sebe kolem 50 km.

Autor článku tvrdí, že současné vybavení našich svazků obojživelnými automobily a mostovými soupravami je vyhovující a svazek útočící na podružném směru a překračující úzkou překážku není zpravidla nutno zesilovat přepravními prostředky. S tímto tvrzením podle mého názoru je možno částečně souhlasit jen pokud jde o obojživelné automobily. Organická jedna třetina střední mostové soupravy divise však nemůže stačit. Uvážíme-li, že z této soupravy je možno postavit zhruba 60 m mostu o únosnosti 40 t bez zůstatku materiálu pro zálohu přepraviště a velitele divise, je to za stávajícího stavu přepravních prostředků málo i v případě, že divise na podružném směru bude překračovat jen jednu úzkou řeku. Tím spíše, že divise na podružném směru těžko může počítat, že by byla zesílena zálohou přepravních prostředků velitele armády. Jeho záloha, vzhledem k malému počtu středních mostových souprav, je zpravidla slabá a stačí, v podminekách použití zbraní hromadného ničení, jen k zabezpečení divisi na hlavním úderu armády. Soudobý charakter útočné operace

však vyžaduje, aby i divise na podružném směru vedly boj do větší hloubky a tudíž budou překračovat nejméně dvě řeky bez vystřídání v boji. Přirozeně mohou být i případy, že divise nebude vůbec překračovat vodní toky, ale to budou na středoevropském válčisti skutečně výjimky.

Jsem toho názoru, že i divisi na podružném směru je třeba zesílit jednou až dvěma třetinami střední mostové soupravy. Otázku je však možno postavit i jinak. Bude mít vševojsková armáda dostatek středních mostových souprav, aby mohla v plném rozsahu zabezpečit splnění úkolů spojených s násilným přechodem vodních toků v útočné operaci? Zde je třeba upozornit vševojskové velitele na naše reálné možnosti. Při současném stavu přepravních prostředků je třeba brát zřetel na jejich možnosti a i podle nich, tak jako podle množství zbraní hromadného ničení, dělostřelectva apod., sestavovat operační záměr útočné operace.

Bude tedy nutné organizačně (tabulkově) vybavit divisi další třetinou střední mostové soupravy? Mám za to, že by to nebylo správné řešení. Vždyť jedna třetina této soupravy reprezentuje jen na hlavních dopravních prostředcích 33 nákladních aut, tedy proud při vzdálenosti vozidel 50 m o délce 1600 m. Divise nebude stále útočit a překračovat vodní toky a v těchto případech by další zesilování divise mostovým materiálem bylo jen přítěží. Souhlasím s ná-

vrhem autora článku na zmodernisování mostových souprav tak, aby se daly přepravovat vzduchem. Dále pak je třeba využívat obojživelných vozidel, tanků, hlubokého brojení apod. Touto otázkou se zabývá Ženížně technické učiliště a část zpracovaného materiálu byla již předána Ministerstvu národní obrany — velitelství ženijního vojska. Tím bude značná část přepravy, alespoň v první fázi násilného přechodu, přesunuta z mostů na jiná přepraviště.

Dále bych chtěl rozebrat základní manévry mostovými soupravami v průběhu útočné operace při překračování čtyř řek. Autor článku mluví o překračování jen tří řek. Mám za to, že v soudobých podmínkách vedení útočné operace, kdy armáda plní úkol v rámci operace frontu do hloubky 150 až 200 km a při průměrné vzdálenosti řek od sebe kolem 50 km je nutno brát v úvahu překračování i čtyř řek. Rovněž je třeba počítat s tím, že vševojsková armáda nebude mít stále jen tři svazky v prvním sledu při překračování řek a že proto bude nutno provádět propočty i pro čtyři svazky v prvním sledu armády. V tomto případě bude pak základní manévry mostovými soupravami přirozeně složitější a vševojsková armáda již nevystačí svými organickými mostovými soupravami, včetně střední mostové soupravy od posilové ženijní brigády generálního štábu. S vývodem autora článku, v případě že překračuje armáda v průběhu útočné operace tři řeky široké 60 až 120 m a vzdálené od sebe kolem 50 km, že je s to zabezpečit tento úkol čtyřmi středními mostovými soupravami za předpokladu, že jednu řeku mohou současně překračovat tři svazky, je možno z hlediska hrubého propočtu mostových souprav souhlasit.

V příloze k tomuto diskusnímu příspěvku jsem schematicky znázornil základní manévry mostovými prostředky vševojskové armády při přechodu čtyř řek. Vzal jsem za základ vševojskovou armádu složenou ze sedmi divisí. První řeku, o kterou se může opírat na příklad hlavní obranné pásmo nepřítel, překračuje armáda se třemi divisemi v prvním sledu. Druhou řeku překračují již čtyři divise v prvním sledu. Překročením této řeky a zajištěním předmostí bude splněn bližší úkol armády. Po splnění bližšího úkolu armády jsou tři divise prvního sledu překročeny a do prvního sledu přicházejí v uvedeném příkladě nové tři divise armády, útočné pásmo se rozšiřuje a třetí a čtvrtou řeku překračují rovněž čtyři divise. Překročením čtvrté řeky a zajištěním předmostí bude splněn další úkol armády. Úkol armády, který je přirozeně daleko širší, rozebírám jen z hlediska ná-

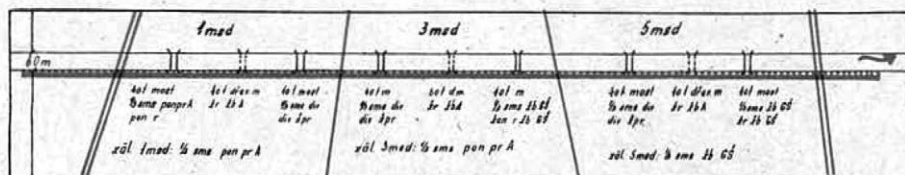
silného přechodu. Jsem si vědom, že může nastat řada jiných variant a nechci, aby z uvedeného příkladu byla dělána šablona. Cílem zvoleného příkladu je v hrubých rysech vysvětlit a propočíst na jednom příkladu potřebu a základní manévry mostovými soupravami v rámci útočné operace vševojskové armády.

Při překračování první řeky vystačí armáda svými mostovými soupravami včetně jedné soupravy od posilové ženijní brigády. Armáda má po jedné třetině soupravy u každé divise, po jedné soupravě u organické a posilové ženijní brigády a jednu soupravu u pontonového praporu armády, celkem tři armádní a dvě a jednu třetinu střední mostové soupravy u divisí. Tento počet středních mostových souprav, který byl snížen, je již na hranici minima za současného stavu přepravních prostředků, aby byl zabezpečen násilný přechod armády se třemi svazky v prvním sledu. V ostatních případech je nutno armádu posilovat pontonovým plukem generálního štábu. První řeka je v daném příkladu 60 m široká, takže je výhodnější stavět přes ni ihned mosty (pro jeden most je třeba čtyř 40t soulodí), než přecházet postupně z přívozové přepravy na mostovou. Při přechodu úzkých řek je nutno postavit ze středních mostových souprav dva mosty na divisi o únosnosti 40 tun. Současně s mosty ze střední mostové soupravy jsou stavěny nízkovodní mosty, u každé divise po jednom (to se týká přechodu všech řek). Z toho v přechodovém pásmu armády alespoň jeden o únosnosti 60 t na každé řece. Pro zabezpečení divisi prvního sledu je zde třeba přidělit celkem dvě mostové soupravy, z toho každá divise má $\frac{1}{3}$ soupravy v záloze, hlavně pro protiatomový manévry, a jedna mostová souprava zůstává v záloze velitele armády.

Pro zabezpečení násilného přechodu druhé řeky, v daném případě uvažována šířka 120 m, je již třeba přidělit armádě pontonový pluk generálního štábu. Pontonový pluk bude přidělen až v průběhu útočné operace druhý den boje. Při překračování této druhé řeky stačí postavit u každé divise jeden most a 1 až 2 přívozové přepraviště o čtyřech soulodích únosnosti 40 t. Za daného předpokladu je nutné zesílit čtyři divise prvního sledu celkem čtyřmi a jednou třetinou střední mostové soupravy s tím, že divise budou mít v záloze po jedné třetině soupravy a velitel armády dvě třetiny střední mostové soupravy. I za tohoto předpokladu bude třeba využít částečně mostových souprav z první řeky, což při vzdálenosti řek 50 km a rychlé stavbě nízkovodních mostů je možné, jak i autor článku sám uvádí.

*Schematické znázornění základního manévru mostovými prostředky
všeojiskorou armádou při přechodu dle 7. řet.*

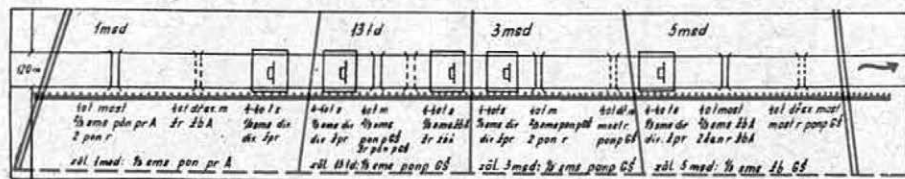
1/20:

(med: 2h time 200 grA

3 med. $\frac{1}{2}$ cme. aso. or 4

72 1000 16 63

Small 24 and 16 Gs

Feb 0.

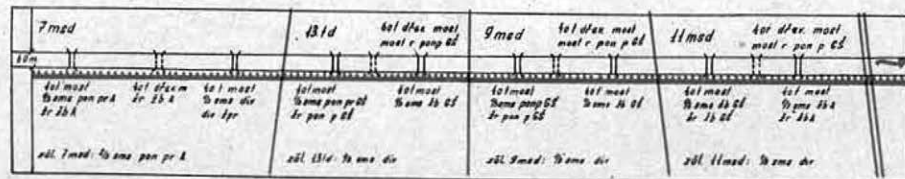
Amad: lama pon pr A

431d: same tpr pon pr 65

Speed Limit 20 m.p.h.

Smad $\frac{1}{2}$ and 1 lb 4

2 ms 14 68

Life

7msd. 1 ame pon pr

13/d: Tema i pr pen p 63

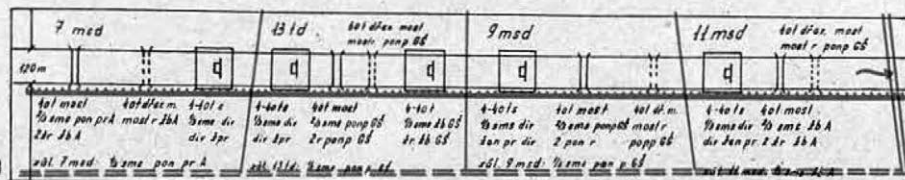
Spent Time Loc. 0

Same 25 65

11 mod. 36 cm 1665

Same as A
at A. 26.000. 1.

24 cm. 1 pc.

4 faka

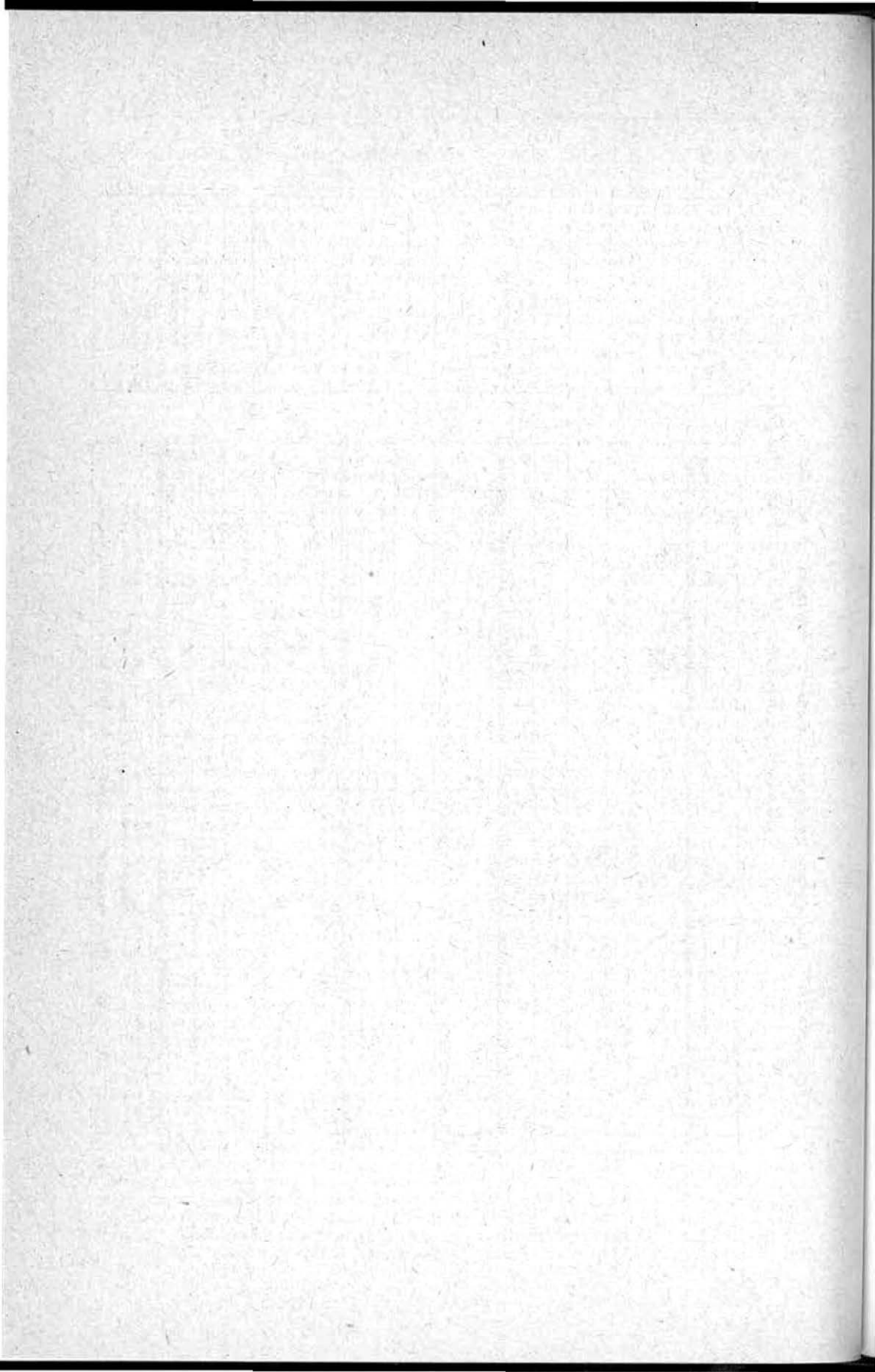
Time: time pen

13 / d: same for pen p

Name 20
Quesad. 12ms 200

11 mad: same 2bA

201. A: 20 ans 36

Překročení třetí řeky je obdobné jako první řeky s tím rozdílem, že tuto řeku překračují čtyři divise. Divise jsou celkem zesíleny dvěma a jednou třetinou mostové soupravy, přičemž v záloze velitelů divise je jedna až dvě třetiny soupravy a v záloze velitele armády zůstávají dvě soupravy. Z uvedeného je vidět, že by bylo možno zabezpečit překročení i pěti divisi prvního sledu. Odvelení pontonového pluku generálního štábu by bylo možné jen v případě, že čtvrtá řeka by byla široká do 60 m. V daném případě je však její šířka 120 m a proto je třeba ponechat pontonový pluk v sestavě armády.

Přeprava přes čtvrtou řeku co do počtu souprav je stejná jako přes druhou řeku. Mění se jen přidělení mostových souprav u některých divisi s ohledem na to, aby bylo pro stavbu mostů a soulodí ihned použito částí mostových souprav, které na třetí řece byly v záloze buď velitelů divisi nebo velitele armády. Tato zásada přirozeně platí pro všechny řeky. S danými mostovými soupravami lze zabezpečit násilný přechod této 120 m široké řeky jen čtyřem divisím v prvním sledu armády.

Provedení návrhů propočtu má ten nedostatek, že je počítáno na každé řece s využitím částí mostových souprav z předcházející řeky. Je to sice možné, ale při určitých ztrátách na materiálu, zvýšení

tempa postupu apod. v celku méně výhodné. Lze uvažovat i o návrhu, který by zabezpečil použití mostových souprav z první řeky až na třetí řece a z druhé řeky na čtvrté řece. Navrhované uskupení lze provést za předpokladu, že divise při přechodu přes úzkou řeku by stavěly jen jeden most, místo dvou mostů a že přechod přes 120 m širokou řeku by byl zabezpečen jen jedním přívozným přepravištěm na divisi. Tento návrh by měl za následek, při stávajících přepravních prostředcích, nutné zpomalení přepravy na jednotlivých řekách.

Z uvedeného je vidět, že každý návrh má své zvláštnosti a proto je třeba vždy provést důkladný rozbor všech prvků a zvolit v dané situaci ten nejvýhodnější způsob násilného přechodu vodních toků. Zvlášť brát v úvahu množství mostových souprav, šířku a vzdálenost jednotlivých řek. Proto myslím, že je jen velmi hrubým propočtem, řekneme-li, že vševojsková armáda stačí svými mostovými přepravními prostředky, včetně posilové ženijní brigády, zabezpečit přechod tří řek se třemi svazky v prvním sledu a přechod čtyř řek při posílení ještě pontonovým plukem generálního štábu. K tomuto závěru jsem chtěl provedeným propočtem ve svém diskusním příspěvku dojít, abych ukázal vševojskovému velitelům, že je třeba vždy důkladně promyslet provedení násilných přechodů vodních toků a že každý případ bude jiný.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Některé otázky vlivu terénu na bojovou činnost vojsk v počátečním období války“

(VM č. 3/1959)

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Ve svém článku autor správně ukazuje na velký význam terénu, který může mít na bojovou činnost vojsk.

Článek chtěl bych doplnit o některé další činitele, pomocí nichž může terén ovlivnit bojovou činnost vojsk a to za všech fází bojové činnosti. Velmi důležitou úlohu při vedení bojové činnosti a při vytváření podmínek pro rychlou organizaci a provedení účinných opatření k ochraně vojsk před ničivými účinky zbraní hromadného ničení mají geologické podmínky.

Geologické podmínky v podstatě ovlivní dobu, za kterou může dojít k ukrytí živé síly a bojové techniky. Autor ve svém článku uvádí, jak mohou nepříznivé geologické podmínky při provádění ženijních prací

fysicky vyčerpávat jednotky ještě před zahájením bojové činnosti. Proto je nutné, aby právě vševojskoví velitelé a hlavně velitelé na nejnižších velitelských stupních, kteří budou bezprostředně řídit práce spojené s ženijní úpravou terénu, dovedli správně využívat nejen členitosti terénu, ale i geologických podmínek, které jim terén dává.

Zkušenosti ukazují, že i na poměrně malých plochách se geologické podmínky od sebe podstatně liší.

Je proto třeba, aby byla pro práce spojené s úkrytím živé síly a bojové techniky volena taková místa, která by vytvořila podmínky pro rychlé ukrytí při vynaložení co nejmenšího množství sil a prostředků.

Nevhodné určení místa podstatně zdrží provedení prací nebo si vynutí vyhledání nového místa s příznivějšími geologickými podmínkami, což rovněž se projeví ve značné spotřebě času, potřebného k jejich provedení.

Jako příklad uvedu porovnání práce ruční s prací s nárazovým vrtákem, kdy práce byly prováděny v terénu se stejnými geologickými podmínkami (VVP Doupov). Šlo o těžkou půdu, prostoupenou většími kusy zvětřalého čediče.

Při zapouštění trhavin do země, při zřizování jednoho okopu pouze ručně, trvalo zapuštění v těchto půdních podmínkách zhruba tři hodiny.

Za tutéž dobu, poněvadž práce nárazového vrtáku je o trojnásobek rychlejší než práce ruční, měl by nárazový vrták zříditi až devět vývrtů.

Jelikož geologické podmínky byly pro práci s nárazovým vrtákem nepříznivé a zřizování vývrtů bylo nutno vždy v hloubce zhruba 1 metr přerušit (nárazový vrták narazil na kámen, který nemohl prorazit), nebyl z těchto devíti plánovaných vývrtů na plnou hloubku zakončen ani jeden.

Z uvedeného vyplývá, že práce ruční byla v daném terénu výhodnější a rychlejší.

Jestliže na jeden zakončený vývrt připadlo zhruba devět vývrtů nezakončených, kdy bylo nutno provádět změnu pracoviště, pak prakticky pomocí nárazového vrtáku podařilo se zříditi v průběhu deseti pracovních hodin pouze tři vývrtů. To představuje počet vývrtů potřebných pro provedení jednoho okopu, zatím co při správné volbě pracovišť vhodných pro práci této techniky, mohlo být zřízeno až třicet vývrtů, což by umožnilo zříditi deset okopů.

Proto je třeba před zahájením prací spojených s úpravou terénu vždy pečlivě zvážit, zda podmínky pracoviště umožní plné využití techniky, která se nesmí stát brzdou, ale prostředkem pro urychlení a usnadnění prací.

Správné určení místa, kde by mohl být zabezpečen úspěch prací, dává správné chodnocení geologických podmínek se zřetelem na konfiguraci terénu.

Je jisté, že odvrácený svah skýtá podle toho, jaký má sklon, určitý stupeň ochrany před ničivými účinky zbraní hromadného ničení.

Avšak na samotném svahu setkáme se s řadou rozmanitých geologických podmínek, kdy síla pokryvných vrstev, které jsou tvořeny zvětřalými horninami a které mají zvláštní význam pro rychlé zapuštění bojové sestavy, bude se měnit již po každém metru.

V blízkosti hřebene bude zpravidla jejich síla nepatrná a bude se zvyšovat směrem k úpatí svahu, kde bude největší.

Proto bude výhodné, dovolí-li to taktická situace, provádět právě zde nebo těsně nad úpatím okopové práce, které nám zabezpečí úspěch provedení prací, při vynaložení co nejmenší energie.

Zdálo by se proto, že nejvýhodnější místy pro provádění ženijní úpravy terénu budou údolí, kde bude zpravidla silná vrstva naplavenin.

Tento názor je správný, avšak je nutno i v tomto případě uvážit, do jaké míry se zde projeví vliv spodních vod. O jejich existenci v poměrně malé hloubce nám poví, aniž by bylo nutno provádět zdoluhavé práce spojené se zřizováním sond, existence určitého porostu, který je právě na přítomnost spodních vod blízko pod povrchem vázán. Jsou to různé druhy kyselých trav, bodláků, olší, vrb a podobně.

Z uvedeného vyplývá, že správný odhad geologických podmínek může ve značné míře zabezpečit úspěšné provedení prací.

Vedle určení míst s největší silou pokryvné vrstvy, bude třeba znát i technické vlastnosti hornin, ve kterých budou práce prováděny.

K nejdůležitějším technickým vlastnostem, které ve značné míře ovlivňují způsoby ženijní úpravy terénu, patří: tvrdost hornin, jejich rozpojitelnost, střílitelnost, stabilita vůči povětrnostním vlivům a při působení bojových prostředků. Zmiňovat se o tvrdosti a rozpojitelnosti hornin je zbytečné, poněvadž je to věc každému známá.

Rozeberu pouze otázku střílitelnosti hornin, poněvadž se v současné době věnuje značná pozornost využívání trhavin k urychlení prací, spojených s ženijní úpravou terénu a dále otázku stability hornin vůči povětrnostním vlivům a při působení bojových prostředků. Rozstřelováním hornin v závislosti na množství použité trhaviny dosáhneme buď výhozu rozrušené země, nebo jejího nakypření. Takovým způsobem, i když bude provedeno pouze rozrušení horniny, byla již změněna její klasifikace a z horniny těžké, kde bylo nutno k jejímu rozpojení používat výhradně krumpáčů či kompresorů, stává se hornina lehká a k jejímu odstranění bude třeba pouze lopat.

Střílitelnost hornin však v mnohém závisí na jejich struktuře a druhu. Půjde-li o horniny plastické, jako je na příklad jíl, bude účinek výbuchu značně nižší a další úprava pracoviště značně těžší, než na příklad u štěrkovitých hornin nebo zvětřalých břidlic.

U plastických hornin, jako je na příklad jíl nebo slín, nedochází k drcení horniny.

Vlivem plasticity horniny a jejího přizpůsobení tlakům vznikajícím při výbuchu se vytvářejí velké kusy ztuhlého jílu o kubatuře až $\frac{1}{2}$ m³, které pak je nutno dodatečně rozpojovat, neboť jsou vlivem stlačení a ztuhnutí pak mnohem tvrdší než původní hornina.

Naproti tomu u šterkovitých púd dochází k rozdrčení horniny, při čemž, jak již bylo řečeno dříve, se z hornin těžkých stávají horniny střední či lehké.

Jak zkušenosti ukázaly, jsou jílovité púdy pro práce s trhavinami nejméně výhodné, nehledě již k tomu, že jejich odvodňování je značně obtížné.

Nepropustné jílovité púdy vyvolávají vysokou hladinu spodních vod, která způsobuje rozbahnění úseků, při čemž velmi často kombinují druhou horninu, pískovec nebo břidlici.

Jíl $H_4Al_2Si_2O_9$, který vzniká zvětráváním živce, bývá srovnáván s maltou ve zdivu. Je hlavním činitelem púdní soudržnosti.

Přítomnost jílu v druhé hornině projevuje se proto vždy jako pojídlo, takže při odstřelu vznikají značně větší kusy než při odstřelu hornin, kde jíl není.

Velký význam, zvláště v soudobých bojových podmínkách, má stabilita různých hornin vůči ničivým účinkům zbraní hromadného ničení.

Od této stability nutno rozlišit stálost stěn objektů, aniž by je bylo nutno obkládat. Tato stálost je vyjádřena úhlem přirozeného sklonu horniny. Čím je např. hornina při zřizování okopů různých druhů sušší a čím méně se jeví monolitickou, tím větší je nutno mít úhel sklonu stěny, aby nenastávalo sesypávání. Tak na příklad přirozený sklon hlíny s příměsí jílu je kolem 50°, ornice — 40°, písčité púdy pak 25°. Z uvedeného vyplývá, jak podstatně budou měněny profily výkopů v různých púdech, což se projeví na stupni ochranných vlastností těchto objektů.

Druh horniny v podstatné míře ovlivní i stabilitu objektů, na příklad okopů vůči ničivým účinkům zbraní hromadného ničení, a to hlavně vůči tlakové vlně.

Tak na příklad hlína, s ohledem na svoji strukturu, je stálejší a odolnější vůči tlakové vlně, než na příklad púda šterkovitá, ačkoli tato je značně tvrdší, při čemž oba

druhy hornin mají téměř stejný úhel přirozeného sklonu. Proto je nebezpečí zavalení okopů, zřízených v hlinité púdě, značně menší než u okopů, zřízených v púdě šterkovité.

Tuto vlastnost dává hlinitým púdám jejich větší plasticita, tj. větší schopnost přizpůsobení se tlakům a dále jejich větší monolitičnost, což současně zabezpečí i jejich větší soudržnost.

U šterkovitých hornin, kde je plasticita poměrně nízká a soudržnost vlivem nepatrné monolitičnosti poměrně malá, dochází při vlivu tlakových vln k rozrušování stěn a k jejich sesouvání.

Na druhé straně vidíme opět výhodu těchto hornin v tom, že v šterkovitých púdech není nutno organisovat a provádět odvodňovací opatření s takovou pečlivostí, jako u púd hlinitých.

Takovým způsobem, jestliže budou správně oceněny všechny možnosti, které poskytuje daný terén a bude-li jich správně, včas a v plném rozsahu využito, lze podstatně usnadnit bojovou činnost vojsk a práce spojené s ženíjnými úpravami terénu.

Nepůsobí nic tak škodlivě, jestliže zahájíme práce v terénu z hlediska geologického nevhodném, při čemž bude nutno po určité době práce přerušit a hledat pracoviště vhodnější.

Ohodnocení těchto možností nám dávají různé přehledné mapy, jako jsou na příklad mapy geologické, mapy pokryvných vrstev a údaje získané geologickým průzkumem a sondami v prostoru budoucích pracovišť. Avšak geologické mapy a mapy pokryvných vrstev nebudou vždy k dispozici, zvláště ne na nižších velitelských stupních, které nejvíce ovlivňují správné využití terénu. Nelze opomíjet, že i provedení geologického průzkumu si vyžaduje značně dlouhého času, což je v rozporu s požadavky na minimální časové ztráty při vedení soudobých operací. Ve většině případů bude to právě správné ohodnocení možností terénu bezprostředně před zahájením prací, které zajistí úspěšné provedení těchto prací.

Proto, aby se vžilo vyhledávání vhodných terénů celků a jako ukazatele vhodnosti sloužily členitost terénu, porosty, stav povrchových i spodních vod apod., nutno tyto návyky pěstovat při každé praktické činnosti spojené s ženíjnými úpravami bojiště.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Příprava, organisace a použití předsunutých odřadů při obraně na široké frontě v počátečním období války“

(VM č. 3/1959)

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Autoři se ve svém článku zabývají činností PO při obraně na široké frontě v počátečním období války. Jejich správné závěry chtěl bych svým diskusním příspěvkem rozšířit právě v těch částech, které jsou pro úspěšnou činnost PO podstatné a které pojednávají o činnosti ženijních jednotek, začleněných do sestavy PO. Jak z celého článku vyplývá, bude hlavním úkolem předsunutých odřadů vytvořit příznivé podmínky pro činnost vlastních svazků, které mohou v souladu se zámyslem buď zaujmout předem připravenou obranu nebo přejít do útoku.

Zpravidla vždy se jednotky PO střetnou s předsunutými jednotkami nepřítele, které budou mít obdobný úkol.

K střetnutí těchto předsunutých jednotek může dojít za situace, že PO již stanoveného cíle dosáhlo, čímž budou pro další činnost PO vytvořeny příznivé podmínky, nebo za situace, že stanoveného cíle dosaženo nebylo. To pro další činnost PO vytvoří podmínky značně nepříznivé, poněvadž ke sražení může dojít v prostoru pro jednotky PO nevhodném, čímž současně budou vytvořeny již značně ztížené podmínky pro dodatečné dosažení stanoveného cíle.

Proto formy bojové činnosti PO budou se velmi často měnit v závislosti na činnosti nepřítele. Obrannou i útočnou činnost bude nucen pak PO plnit v původním složení.

Jednou z důležitých podmínek úspěšné činnosti PO právě v počátečním období války bude dovedně organizované ženijní zabezpečení činnosti PO.

Autoři uvádějí, že PO v závislosti na své sestavě, může být zesíleno až jednou ženijní rotou.

Jaké úkoly budou ženijní jednotky v rámci PO plnit a jak je nutno je po stránce materiální vybavit?

V první řadě to bude provádění ženijního průzkumu, který bude zpravidla prováděn v rámci průzkumu vševojskového a ženijní jednotky, vyčleněné pro provádění ženijního průzkumu, budou začleněny do průzkumných jednotek vševojskových.

Hlavním úkolem ženijního průzkumu bude zjišťovat všechna ženijní opatření nepřítele na směr činnosti PO s důrazem na

- typy výbušných a nevýbušných zátarasů, jejich systém a způsob střežení;
- stavu cest a objektů na nich s upřesněním objektů a míst, jejichž ničením a zatarasením bude možno snadno a rychle danou cestu vyřadit;
- charakteru a stupni odolnosti obranných objektů.

Do průzkumu PO může být vyčleněna buď část průzkumné ženijní jednotky divise, nebo, bude-li do PO vyčleněna pouze jedna celá organická ženijní jednotka, pak průzkumné hlídky budou vyčleňovány přímo z ní. S ohledem na závažnost úkolu, který PO plní, je výhodnější varianta první.

Dalším úkolem bude zabezpečení PO ať již ražením průchodů v zátarasech, vytvořených předsunutými či pohraničními jednotkami nepřítele, nebo zatarasování na cestách odchodu PO.

Hlavní těžiště činnosti ženijních jednotek bude zaměřeno na silniční směry, kam bude usměrněno, se zřetelem na terénní podmínky pohraničí, hlavní úsilí obou stran.

Proto stálým prvkem bude ženijní průzkum, kdy do vševojskového průzkumu, v závislosti na počtu směrů, může být vyčleněno až jedno ženijní družstvo. Do dosažení stanoveného cíle bude třeba, aby v rámci PO byla organizována komunikační skupina (bude-li PO v síle pluku pak již OZP), která by zabezpečila rychlé vyjítí PO do určeného prostoru. Pro plnění úkolů v rámci komunikační skupiny mohou být vyčleněny dvě až tři ženijní družstva, jejichž úkolem bude odstranění zátarasů a to jak výbušných, tak i nevýbušných na silničním směru činnosti PO a případné provedení menších úprav k zabezpečení sjízdnosti. Při odstraňování zátarasů na silniční síti budou spolupůsobit i ženijní doprovodné skupiny.

Zbytek ženijních jednotek, jedna až dvě ženijní čety, bude pak tvořit doprovod motostřeleckých či tankových jednotek s úkolem zřizování průchodů na směr činnosti těchto jednotek.

Zpravidla na každou motostřeleckou či tankovou rotu bude nutno vyčlenit po jednom ženijním družstvu.

Jak již bylo řečeno výše, půjde zde hlavně o odstraňování zátarasů na silničních směrech, poněvadž k rozsáhlejšímu

vytváření účinného systému zátarasů postřelovaného palbami z PT zbraní může dojít pouze při předem organizované a zajištěné ochraně. Jednotky PO se proto při vedení bojové činnosti s cílem dosažení stanoveného prostoru mohou hlavně setkat s lesními záseky, jednotlivými zaminovanými úseky komunikací, nevýbušnými zátarasy, hlavně PT uzávěrami a ničením silničního tělesa pomocí nálevek v prostorech silničních propustků či můstků o menších rozpětích.

Ke zřizování průchodů v těchto typech zátarasů proto zpravidla plně postačí normální ženijní munice, tvarovaná do soustředěných, popřípadě i táhlých náloží,

Přemostění jednotlivých nálevek bude zpravidla při činnosti PO prováděno pomocí kolejových štítů, které si povezuje jednotlivá vozidla PO s sebou.

Po dosažení stanoveného cíle nebo mnohdy, jak bylo uvedeno výše, ještě dříve, než jej bude dosaženo, bude nutno ihned přeorientovat činnost ženijních jednotek, takže místo odtarasování, které v rámci zabezpečení pohybu a manévru PO plnily až dosud jako úkol hlavní, budou provádět jako hlavní úkol zatarasování.

Z uvedeného vyplývá, že vybavení ženijních jednotek, rozčleněných do sestavy PO, musí být proto takové, aby to vyhovovalo oběma formám jejich činnosti.

Jak autoři správně uvádějí, bude činnost zatarasování usměrněna hlavně na silniční směry, při čemž na těchto směrech dojde k hlubokému členění zátarasů tak, jak budou na nich působit v souladu s vývojem situace destruktivní skupiny, které vystřídaly funkci doprovodných skupin odtarasovacích.

Autoři ve svém článku říkají, že zatarasovací možnosti budou, s ohledem na požadavek co největšího odlehčení jednotek PO s cílem umožnění co největšího manévru, omezené. S tímto nelze tak v celku souhlasit.

Celkem pro zatarasování na směru činnosti PO může být v závislosti na sestavě PO vyčleněna jedna až dvě ženijní čety.

Vezmeme-li v úvahu, jak autoři říkají, že PO v síle zesíleného praporu může v součinnosti s jednotkami PS úspěšně bránit úsek pět i více km široký, pak při předpokladu PO na vzdálenost 5–10 km bude nutno zatarasit v průběhu vedení obranného boje PO zhruba maximálně 25 km silnic (0,5 km na 1 km²). Připočteme-li ještě nutnost zatarasit boky, pak to bude až 30 km silnic. Počítáme-li na každý 1 km silnice zhruba 50 kg trhavin, což zabezpečí již vytvoření hustot zatarasení silniční sítě žádaných pro důležitější směry, pak vidíme, že spotřeba trhavin bude zde představovat

kolem 1500 kg, tj. 1,5 t. Ženijní jednotka, která bude začleněna do sestavy PO, poveze však s sebou i materiál, určený k zřízení průchodů v zátarasech, které budou popřípadě na směru činnosti PO vytvořeny.

Vezmeme-li v úvahu, že k odstranění zátarasů, zřízených na směru činnosti PO bude zapotřebí stejné množství trhavin, jako na zřízení zátarasů (k zřízení lesní záseky je třeba 25–30 kg trhavin — k ražení průchodu v zásece je zapotřebí obdobné množství), pak vidíme, že pro zabezpečení odtarasování bude nutno mít k dispozici rovněž 1,5 t trhavin v celém rámci PO. Celkem pro odtarasovací a destruktivní činnost v rámci PO bude nutno zhruba zabezpečit kolem 3 t různě tvarovaných trhavin.

Ve skutečnosti spotřeba trhavin pro odtarasování bude značně nižší, poněvadž na směrech předvídané aktivní činnosti vlastních vojsk nepodaří se nepříteli zpravidla vytvořit v poslední chvíli takové hustoty zátarasů, jako na směrech ostatních, kde aktivní činnost předvídaná není, nýbrž kde je třeba vytvořit podmínky k zabezpečení činnosti vojsk na směrech aktivních.

Jak již bylo řečeno, povezuje ženijní jednotky k zabezpečení činnosti PO s sebou zhruba 3 t trhavin. Závažnou otázkou je, zda toto množství nebude představovat zatížení PO s ohledem na vytvoření podmínek jeho co největšího odlehčení. O centralizovaném vedení tohoto materiálu nemůže být ani řeči. Materiál bude rovnoměrně rozložen ve skupinách.

Celkem zde bude, počítáme-li, že každou skupinu bude tvořit jedno ženijní družstvo, zhruba 6 skupin, které budou zatarasovací a odtarasovací materiál využívat. Každá skupina pojede samostatně na OT, takže každý OT bude prakticky zatížen až 0,5 t zatarasovacího a odtarasovacího materiálu.

Tento materiál však může být rozptýlen i při využití dalších vozidel motostřeleckých jednotek, jestliže tato nebudou vytížena, poněvadž tyto skupiny budou působit většinou přímo v sestavě motostřeleckých, či tankových jednotek. Poněvadž se bude zpravidla jednat o předem připravenou činnost ženijních jednotek, bude možno potřebu materiálu stanovit přesněji na podkladě vyhodnocení směrů činnosti PO.

Rovněž tak rozložení ženijní munice bude ovlivněno vytížením vozidel začleněných v PO, takže o šablonovitěm rozložení ženijní munice nelze uvažovat.

Jaký materiál bude vezen, vyplývá z vyhodnocení směru, na kterém bude PO působit. Lze však říci, že to budou zhruba z 2/3 PT miny, ze kterých je možno lehce sestavovat i soustředěné nálože a z 1/3 to bude náloživo, pomocí kterého sice nejde

minovat, ale které naopak umožní vytváření i táhlých náloží.

Při posuzování činnosti PO při vedení obranného boje na široké frontě v počátečním období války je nutno vidět i to, že činnost PO se bude opírat o činnost jednotek a útvarů PS.

Rovněž tak systém zátarasů zřízených v dalším průběhu bojové činnosti, bude navazovat na systém zátarasů zřízený jednotkami PS, popřípadě i jinými organizacemi do doby napadení.

Vezmeme-li v úvahu, že jedna destrukční skupina bude moci provést zatarasení úseku silnic o délce až 10 km, pak možnost těchto skupin, začleněných do sestavy PO, bude představovat kolem 60 km silnic.

Z uvedeného vyplývá, že i na směrech činnosti PO a na jeho bocích lze vytvořit dostatečný systém zátarasů, který by plynule navazoval na systém zátarasů, zřízený v zabezpečovacím pásmu a v hlavním pásmu obrany.

Poněvadž destrukční skupiny, které budou působit v rámci PO, nebudou mít možnost, s ohledem na jejich předchozí činnost, provádět větší úpravy v místech určených k zatarasení, půjde zde hlavně o ty druhy zátarasů, které jim časové možnosti a dosud známé způsoby techniky provedení níčení umožní zřízovat:

— lesní záseky, které budou v podmín-

kách pohraničí zvláště výhodným a snad nejčastěji používaným typem zátarasů, při čemž si tento typ nevyžádá žádných příprav a budou-li již předem připraveny soupravy, lze uskutečnit zřízení takové záseky v délce do 50 bm pomocí trhavin v době do 10 minut;

— zaminované úseky, kdy půjde o zřízení pouze jednotlivých ohnisk min v místech, která nelze objet.

Pracnost a délka zapuštění miny bude záviset na druhu konstrukce vozovky, přesto však i když bude prováděna až dosud známými metodami, nepřekročí 20 minut;

— vytváření nálevek táhlými či soustředěnými náložemi s využitím propustků či menších můstků, což si rovněž vyžádá dobu kolem 10 minut.

K zabezpečení boků PO při vedení obranného boje budou pak vysílány samostatné hlídky se kterými v součinnosti budou působit i destrukční jednotky, vysílané na tyto směry.

Je jasné, že základ systému zátarasů zřizovaného ženijními jednotkami v sestavě PO, budou tvořit zátarasy výbušné, které budou doplňovány četnými časovanými minami s různou dobou časování a automaticky odpalované PT nástrahy. Tempo jejich zřizování musí být v souladu s tempem vedení obranného boje PO, což výše uvedené typy zabezpečují.

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

INFORMACE O OBSAHU ZAHRANIČNÍCH VOJENSKÝCH ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl“

Číslo 5/1959

Družba národů SSSR a socialistický internacionalismus — zdroj síly sovětského státu a jeho ozbrojených sil.

Některé otázky soudobého střetného boje.

O vlivu omezení viditelnosti na bojovou činnost vojsk.

Válka a automatizace.

K otázce zabezpečení armády potravinami.

Sovětské dělostřelectvo v útočných operacích Velké vlastenecké války.

Bundeswehr — hlavní úderná síla NATO.

Příprava raketových základen v Evropě.

Kniha o bojových zkušenostech Polské armády.

Bojová činnost střelecké divize.

Číslo 6/1959

Geniální dílo tvůrčího marxismu.

K otázce činitelů vítězství v soudobé válce.

Protiúder a jeho odražení.

Polymetrické materiály ve vojenství.

Surovinová základna atomového průmyslu Velké Británie.

Organizace zkoumání operací v ozbrojených silách kapitalistických států.

Vojenská psychologie USA.

Útočný boj střeleckého sboru.

Vysvětlivky k literatuře o protiatomové ochraně.

Posouzení nových knih.

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennyj zarubežnik“

Číslo 5/1959

Nové zbraně pro stíhací letecké velitelství britského letectva.

První stanice protiletadlových řízených reaktivních střel stíhacího leteckého velitelství britského letectva.

Výstroj pilota stíhacího letounu.

Bojová činnost námořních sil v uzavřených mořích na příkladu Baltického moře.

Světové námořní síly v letech 1958—1959.

Řízení námořních sil v atomovém věku.

Kroky ve správném směru.

Tanky přizpůsobené pohybu pod vodou.

Přezbrojení západního Německa a anglický průmysl.
 Prostředky rádiového spojení armády USA.
 Přehled anglického časopisu NAVY.
 Konference asociace armády USA.
 Konference o problémech pěchoty.
 Nová zahraniční vojenská technika a zahraniční vojenská kronika.

Číslo 6/1959

Pohyblivost v „globální válce“.
 Vyzbrojení reaktivních bombardovacích letounů řízenými balistickými střelami.
 Úloha amerického vojenského námořnictva. (Redakční článek švýcarského časopisu „Interavia“.)
 Poslyšte Strausse. (Časopis NATO — Revue Militaire Générale.)
 Příprava nováčků v otázkách protiatomové ochrany.
 Zůstat na živu (k otázkám civilní obrany).
 Palebné prostředky na bojišti.
 Ohnivzdorné nátěry a pasivní obrana.
 Regenerace vzduchu v amerických atomových ponorkách.
 Rozpočet závodění ve zbrojení.
 Text poselství presidenta USA Eisenhowera o úkolech ministerstva obrany. (Americký časopis Army-Navy-Air Force Journal.)
 Generál Taylor o rozpočtu armády na finanční rok 1959/60. (Americký časopis Army-Navy-Air Force Journal.)
 Stav a plány výstavby lodí námořních sil Velké Británie.
 Nová zahraniční vojenská technika.
 Zahraniční vojenská kronika.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu „Mysl wojskowa“

Číslo 6/1959

Střetné boje a sražení (výsledky diskuse).
 O bojových úkolech vševojskových svazků v útočném boji.
 Činnost dělostřelecké protitankové zálohy v obraně.
 K otázce využití ženijních záloh.
 Některé zvláštnosti organizace a práce týlu v pohyblivé obraně.
 Technické problémy soudobého velení vojskům.
 Tendence rozvoje výroby tanků po druhé světové válce.
 Maďarští vojáci v boji s hitlerismem.
 Ozbrojené síly armád států NATO (II. část).
 Využití počítačích strojů v ozbrojených silách USA.
 Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států.
 Reakce na výzvu ke změně strategické koncepce amerického imperialismu.
 Strategie civilní obrany.

Číslo 7/1959

O principech a metodice práce v organizaci vojsk.
 Vojenský význam měst v soudobé útočné činnosti.
 Činnost výsadků s použitím vrtulníků.
 Stáb divize a atomové zbraně.
 Perspektivy využití protiletadlového dělostřelectva při protivzdušném zabezpečení vojsk v soudobých podmínkách.

Ještě o manévrovosti týlu.

Zregulované stereoskopické dálkoměry a měření vzdáleností podle nich.

Armáda červencového manifestu.

Boj 2. pěší divize T. Dombrovského v prostoru Přímořského Kamene (10.—13. března 1945).

Boj Gardy a Lidové armády o železnice v době okupace Polska.

Některé otázky týkající se strategických zámyslů NATO.

Organizace a úkoly teritoriální obrany západního Německa.

Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států.

Americké letectvo v době války v Koreji.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu „Probleme de arta militara“

Číslo 2/1959

Armádní obranná operace s přechodem do útoku za frontového protiútoku v počátečním období války.

Některé otázky armádní útočné operace v počátečním období války.

Některé názory na bojovou činnost dělostřelectva v armádní útočné operaci v počátečním období války.

Některé názory o činnosti válečného námořnictva při odrážení překvapivých úderů nepřítele z moře a ze vzduchu v počátečním období války.

Některé názory na použití stíhacího bombardovacího letectva v boji a operaci.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl“

Číslo 3/1959

Za široké rozvinutí vojenskovědecké práce.

Zdroje finančního zabezpečení války v kapitalistických zemích.

Organizace a vedení protivýsadkové obrany v soudobých podmínkách.

Použití vrtulníku k zvýšení manévrovosti vojsk v horském a zalesněném terénu.

O některých otázkách použití a činnosti soudobého dělostřelectva.

Protiatomová ochrana vojskového týlu.

O některých otázkách reorganizace přezbrojení a úkolů britských ozbrojených sil.

Jednotný systém signálů výstrahy.

Vojenskovědecké konference v Sofii a Varně.

UPOZORNĚNÍ

Redakce upozorňuje své čtenáře na obsah přílohy Bojové přípravy čis. 3/1959 a 4. čis. časopisu „Vojenství“.

*

Příloha k Bojové přípravě číslo 3/1959 „K závěrečnému cvičení 1959“, zabývající se tematikou závěrečného cvičení, obsahuje tyto články:

Plukovník Josef Průša, plukovník Břetislav Křivský:
Některé problémy obrany motostřelecké divize na široké frontě při krytu státních hranic a ústupový boj

Major František Weiss:
Vedení obranného boje roty PS v součinnosti s jednotkami Čs. lidové armády

Major Vladimír Pícek:
K některým otázkám organizace součinnosti

Generálmajor Jaromír Vyhnanek, podplukovník Ladislav Jaček:
Motostřelecká (tanková) divize v sestavě protiúderného uskupení armády

Major Jiří Hradil:
Příprava a činnost průzkumného odřadu v počátečním období války v obraně na široké frontě

Major Karel Novotný:
Způsob boje praporu a pluku v obklíčení a organizace probítků z něho

Plukovník Ján Koreň, podplukovník Augustín Hujsa, podplukovník Miloslav Barák:
Ochrana proti ZHN a odstraňování následků atomového napadení u motostřeleckého pluku

Podplukovník Zdeněk Jašek, podplukovník Stanislav Petřil:
Překonávání vodních toků jízdu tanků pod vodou

Major Josef Mrázek:
Použití taktických vzdušných výsadků v soudobém boji a operaci
Některé otázky zmocňování se a ničení prostředků atomového napadení

Podplukovník Zdeněk Šonka, kapitán Bedřich Balseký:
Bojová činnost dělostřelectva při ústupovém boji motostřeleckého pluku v počátečním období války

Kandidát vojenských věd, major Zbyněk Švandelík:
K některým otázkám ženijního zabezpečení obrany motostřelecké divize na široké frontě při krytu státních hranic

Podplukovník Jaroslav Šebek:
Ničení prostředků hromadného ničení v týlu nepřítele destrukčními skupinami

Kapitán Zdeněk Krpata:
Organizace, plánování a využití spojení ve výsadkovém vojsku

Kolektiv důstojníků týlu MNO:
Některé otázky materiálního a zdravotnického zabezpečení ústupového boje svazku v počátečním období války
Výstavba speciálních záškodnických skupin americké armády

4. číslo časopisu „Vojenství“ uvádí následující články:

Podplukovník R. Bejkovský:

Příspěvek k boji Komunistické strany Československa o charakter našich jednotek v SSSR

VOJENSKÁ IDEOLOGIE A VOJENSKÁ VĚDA

Kapitán O. Froněk:

**Některé názory západních vojenských teoretiků na počáteční období války
Kybernetika ve vojenství I.**

P. A. Žilin:

Rozhodující úloha SSSR za druhé světové války

EKONOMICKÉ ZABEZPEČENÍ VÁLKY

Nadporučík Z. Mačica:

K některým problémům plánování pracovních sil v podmínkách soudobé války

PEDAGOGIKA A PSYCHOLOGIE VE VOJENSTVÍ

Podplukovník J. Štáfa:

Pracovní výchova mladé generace v armádě (příloha)

AKTUÁLNÍ VOJENSKOPOLITICKÉ OTÁZKY

Vladimír Otruba:

Už nikdy Breslau, Danzig, Stettin...

KRITIKA A BIBLIOGRAFIE

Podplukovník J. Bláha:

„Zrození atomového věku“

František Nesvadba:

„Podivná válka“

Generálmajor M. Milštejn:

Americké plány vojenského využití kosmického prostoru

B. Kononjuk, F. Nikolskij:

Přeměna západního Německa v hlavní atomovou a raketovou základnu NATO

Podplukovník V. Šárecký:

„Špionáž a diverzία proti ČSR“

KAPITALISTICKÝ VOJENSKÝ TISK

Podplukovník J. Buček:

Teoretická „opozice“ v NATO

VOJENSKÁ MYSL — teoretický časopis základního vědeckého významu pro příslušníky
Čs. lidové armády. Vychází 6krát ročně.

Redakční rada: Jan Knotek (předseda), Bohumil Janda, Jiří Kavena, Bohuslav Kučera,
Ján Lipový, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Ladislav Soukal, Hubert Svitáček, Ludvík
Varvařovský, Jaromír Vyhnánek a kruh spolupracovníků.

Redaktor časopisu Alois Chládek, tel. 091-2611; technický redaktor Vladimír Kafka.

Vydává ministerstvo národní obrany — GŠ, Redakce vojenských odborných časopisů.
Řídí: Jan Sýkora, tel. 091-2293.

Redakce a administrace: Praha II, Vladislavova 26, telefon 091-2611, 221247-9.

Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., Praha

Časopis se přiděluje jen služebně

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Людвиг Варваржовский: Создание сильных ударных группировок в начале и в ходе наступательной операции и их ввод в наступление с хода	3
Подполковник Зденек Градецкий: Как назначать задачу мотострелковой дивизии при наступлении	14
Подполковник Милош Брабенец: Некоторые познания из планирования боевого обеспечения мотострелковой дивизии в наступательном бою	22
Подполковник Ярослав Дворжак: Боевые действия бомбардировочной авиадивизии фронтовой бомбардировочной авиации в современных условиях	33
Подполковник Августин Горачек: Деятельность службы артиллерийского вооружения армии при прорыве подготовленной обороны противника ночью из исходного положения	39
Подполковник Ярослав Шебек: Значение и способы заграждений во встречном сражении с учетом предполагаемого маневра войск	51
Полковник инж. Людвиг Ондруй, подполковник Франтишек Вотава: Некоторые вопросы защиты от ОМП.	63
Майор Иржи Йира: Проблемы связи в современном бою и операции	73
Подполковник Пало Риша: Тыловой командный пункт армии	77

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Подполковник Ладислав Ячек: К содержанию и форме самостоятельного обучения по оперативно тактической подготовке	84

ИЗ ИНОСТРАННЫХ АРМИЙ

Новые тенденции развития состава соединений капиталистических армий . .	88

ДИСКУССИЯ

Замечания: Подполковник Ладислав Ячек, майор Иржи Нечас: К статье «Некоторые познания из планирования передвижений и комендантской службы» (ВМ 1/59)	105
Майор Милош Долежал, майор Иво Влчек: К статье «К некоторым вопросам оборонительного боя дивизии в начальном периоде войны» (ВМ 3/59)	107
Капитан Милослав Зельничек: К статье «Оперативное и боевое обеспечение ударной группировки армии при вводе для проведения прорыва с хода» (ВМ 6/58, 1 и 4/59)	111
Кандидат военных наук полковник Вацлав Фладр: К статье «Организация инженерного обеспечения при прорыве обороны противника» (ВМ 1/59)	115
Подполковник Ярослав Шебек: К статье «Некоторые вопросы, связанные с влиянием местности на боевые действия войск в начальном периоде войны» (ВМ 3/59)	117
К статье «Подготовка, организация и применение ПО при обороне на широком фронте в начальном периоде войны» (ВМ 3/59)	120

НА ПОМОЩЬ ВОЕННО-НАУЧНОЙ РАБОТЕ

Информация о содержании иностранных военных специальных журналов . .	123

